SOCIOLOGIE Același AUTOR: Studii politice și economice SPb Pret p k PENTRU A FI PREGĂTIT PENTRU TIPARARE: FILOZOFIA ŞTIINŢEI şi SISTEME ŞTIINŢIFICE ŞI FILOZOFICE CUPRINS: Capitolul unu: Introducere - al doilea: Revizuirea sistemelor științifice și filozofice - al treilea: Spencerismul sau sistemul de evoluție Al patrulea : Filosofia lui Lewis - al cincilea: sisteme monistice - Al șaselea: Filosofia critică - al șaptelea: Filosofia realității - a opta: Concluzii generale cu privire la științifice și filozofice sistemele cerului - a noua: Filosofie pozitivă - al zecelea: Concepții greșite Comte - Al unsprezecelea: Dezvoltarea pozitivismului - al doisprezecelea: Desiderata știință filozofică - al treisprezecelea: Concluzie SOCIOLOGIE OBIECTIVUL PRINCIPAL AL EI SI CARACTERISTICI METODOLOGICE, LOC ÎN RÂND DE ȘTIINȚE, DIVIZIUNE ȘI COMUNICARE CU BIOLOGIA SI PSIHOLOGIA EUGENIA Dθ-'GOBERTY S PETERSBURG Tipografia M M Stasyulevich, V O , ani, Biblioteca "Runivers" ( ) Biblioteca "Runiverse" CONŢINUT Sarcina principală și trăsăturile metodologice ale sociologiei CAPITOLUL I În loc de o introducere Sarcina sociologiei - Sa prăbușit în formularea întrebării erori Metode logice generale și științifice speciale Abundență de material sociologic Moralitate și drept - Fundamentele obiective ale acestora Altruismul ca produs al publicului Motive pentru întârzierea științelor sociale Formula lui Spencer și corectarea acesteia CAPITOLUL DOI DESPRE METODĂ ÎN SOCIOLOGIE Problema metodei -Observaţie şi metode logice Patru teancuri metodologice de științe Descriere și experiență Limitele metodei descriptive Biblioteca "Runivers" - VI - Creșterea valorii acestei metode pe măsură ce trece tranziția de la ştiinţele inferioare la cele superioare CAPITOLUL TREI Științe abstracte și concrete Departamente de biologie și sociologie, de obicei considerate specific Straturi inferioare și superioare în științele fenomenelor complexe leneş Descriere și sinteză - Condiții de îndeplinit creează cunoștințe sintetice Abstracția și izolarea în știință - Centrul de greutate proces științific Baza experimentală a analizei matematice Definiții ale științei abstracte și ale științei concrete Sociologia este o știință descriptivă și în același timp abstract - Istoria naturală și știința naturală a societății Opiniile lui Mill, Spencer, Van, Lewis, Proudhon, Schefflet si etc Concluzie generală despre sarcina principală și metodologică caracteristicile skikh ale sociologiei Locul sociologiei într-o serie de științe CAPITOLUL PATRU Enunțul unei întrebări Clasificarea științelor după Comte - Geneza științei după Spencer - Puncte de vedere ale evoluției și metodei - Baza experimentală a legii lui Comte - Creșterea complexității și scăderea generalității fenomenelor Biblioteca "Runiverse" - VII Generalitatea subiectivă și obiectivă Evoluția și dezvoltarea rangului - Două ordine de fenomene controlate de supus diferitelor legi Explicarea legii lui Comte - Un exemplu din psihologie - De obicei limbaj de zi şi terminologie filozofică CAPITOLUL CINCI Date generale privind clasificarea interdisciplinară a sociologiei Puncte de vedere ale continuităţii şi identităţii fenomenelor Clasificarea cunoștințelor și împărțirea științei - Un exemplu de socio- logii Dependenţa succesului cunoaşterii de evoluţia ştiinţelor, metoda academică și diviziunea muncii în știință Distingerea generalului de abstract - Tipuri de adevăruri în Științe -Categorii de științe Sofismele lui Spencer - Opinia lui Ewell - Exemple de adevăruri empiric, abstract și general Legi reale și ideale' - Lewis despre idealism in stiinta Pozitivism și filosofia evoluției - Anafilozofic cronism -Mișcare și reacție în minte dar în raport cu sociologia Teoria fizicii mecanice si chimice - Geneza și realitatea -Metafizică și știință Concluzie

generală despre locul sociologiei în domeniul științific rahii Biblioteca "Runivers" - vin - Divizia de sociologie CAPITOLUL ŞASE Enunțul unei întrebări Dificultăţile problemei - Definiţia în păianjen - Opiniile lui Mil- la și Kearns Scopul sociologiei -Tipuri sau forme generale de asociere - Diviziunile a priori și a posteriori Comparația sociologiei cu alți păianjeni - Asemănări și diferenţe -Condiţii empirice care explică diferenţele în gradul de divizibilitate reprezentat de diferite ramuri ale cunoaşterii -Ştiinţe inferioare şi superioare Diviziunea muncii în științele experimentale iar în cadavrul ştiinţelor descriptive - Specializarea in domeniul istoriei naturale a societatii si sinoptism in domeniul stiintelor naturii despre societate CAPITOLUL ȘAPTE Date generale privind clasificarea internă a sociologiei Haos în domeniul științelor sociale moderne - Explicație cu Garin de Vitry - Opinia lui Comte despre prematuritatea unei științe concrete a societății O trăsătură caracteristică științei naturii a societate sau sociologie generală Împărțirea sociologiei în statică și dinamică - Anatomie, fizică zoologia și patologia societății Alte subdiviziuni ale staticii publice si nick-uri Biblioteca Runiverse IX Studiul organelor și funcțiilor unirii sociale -Istorie -Statistică - Studiul condițiilor sau mediilor externe din jurul societății (mezologia socială) Relațiile dintre sociologie și biologie și psihologie CAPITOLUL OPT Pe analogie ca metodă de studiere a fenomenelor în general şi T -H ANALOGIE REALĂ ÎN CARACTERISTICI Baza analogiei reale - Unitatea materiei și a forței - Unificarea științei și împărțirea cunoștințelor Conceptul de complicație a proprietăților, cum se corectează noțiuni despre transformarea proprietăților una în alta și echivalența lor între ele Formula lui Lewis -Proprietăți ca relații ale obiectelor între ele şi obiecte ca cadavre ale relaţiilor - The True Meaning of Unitary Theories Mișcarea ca concept suprem al științei moderne Relații cantitative -Valoarea lor în filosofia științifică - Calificarea treptat complicată a relațiilor cantitative ca bază pentru clasificarea cunoștințelor abstracte Definiția cea mai apropiată a unei analogii reale - Finală rezultatele unei astfel de metode de investigare Trei deficiențe principale ale acestei metode Dahas de filozofie cu sarcinile științelor -Caracterul formal-logic și chiar verbal al relațiilor de asemănare și identitate stabilite prin analogie reală -Exemple - Opinia lui Scheffle - Un amestec de fenomene sau grupuri de relații particulare cu cele mai generale relații sau concepte ultime ale minții Biblioteca "Runivers" X Dependența oricărei științe superioare față de predecesorul său imediat - Analogie relativă sau condiționată - Semnificația ei în știință - Analogie și deducție CAPITOLUL NOUĂ Biologie și sociologie Sarcinile științelor lumii anorganice și scopurile științelor lumii organic - Relații de dependență între cele două grupuri de științe - Organisme individuale și sociale - Relația de dependență a sociologiei față de biologie - Viziunea lui Comte Considerații generale despre aceste opinii Începutul experienţei şi clasificarea ştiinţelor după Comte -Condiţii noua semnificatie a acestuia din urma Investigarea principalelor condiții sau factori care diferențiază dezvoltarea fenomenelor sociale din cele biologice Principalul fapt al sociologiei -Asociaţie şi public evoluţie -Explicaţii deductive ale fenomenelor sociale: explicaţie biologică şi explicaţie psihologică Explicarea inductivă sau strict sociologică a щественных фактовъ -Filiția istorică (succesiunea generațiilor) sau influența totalității trecutului asupra prezentului și viitorului -Cel mai atent studiu al metodei acestei influențe -Мнѣnie Littre Rolul deducţiei în sociologie deducţie în limitele uneia şi aceleiaşi

categorii ştiinţifice de fenomene -Concluzie CAPITOLUL ZECE Psihologie și sociologie Principala dilema Psihologie și școală pozitivă Biblioteca "Runivers" XI Opoziție față de predarea pozitivă - Școala critică la în Germania - urmașii lui Stuart Mill și Herbert Spencer în Anglia Punctul de vedere al adversarilor lui Comte - Două ipoteze Fenomenele mentale ca element sau factor și ca rezultat sau produs al fenomenelor sociale Dezvoltarea în continuare a ultimei ipoteze - Psihologie ce știință concretă Obiecții - Caracterul biologic principal al mentalului Latura psihică a fenomenelor sociale - Caracterul bio-sociologic mixt al fenomenelor psihice Verificarea acestei teorii - Cursul dezvoltării istorice -Or- serie ganică de creaturi - Necorespondența fenomenelor de asociere și mentală în ordinea biologică și coincidența necesară a acestora în ordinea socială Consecințele unei noi formulări a chestiunii relației sociologie la psihologie - Automorfism -Facilitarea tranziției sociologiei de la o stare metafizică la una pozitivă -Beckle, ca reprezentant al unei epoci de tranziție Concluzii generale - Biologia, ca adevărată bază a socio-logii -Cercetare psiho-fizică - Cercetarea psihologică și o nouă știință concretă bazată pe două științe abstracte - biologia și sociologia - Legătura metodologică dintre biologie, sociologie și psihologie CAPITOLUL XI În loc de concluzie Teoria științelor abstracte și concrete -Știință și metodă -Gruparea metodologică a științelor - Sociologie Biblioteca Runiverse χπ Semnificaţia clasificării ştiinţelor şi locul sociologiei în rahii ale cunoașterii Condiții generale de împărțire a lucrărilor științifice în diferite departamente de cunoaștere - Particularități ale sociologiei în acest sens Strânsă legătură între biologie, psihologie și sociologie Învățăturile moniste și atitudinea pozitivismului față de acestea Biblioteca "Runivers" PRINCIPALA ADACHA ȘI CARACTERISTICI METODOLOGICE ALE SOCIOLOGIEI CAPITOLUL ÎNTÂI ÎN LOC DE INTRODUCERE Multi pertransibunt, sed augebitur scientia Sociologia nu este încă o știință pe deplin consacrată, o știință care ar urmări anumite scopuri prin anumite mijloace Marele francez Comte a fost primul care a pus clar și ferm problema finalizării unui număr de științe de bază, care la vremea lui s-au încheiat în biologie, o nouă ramură a cunoașterii abstracte - o știință experimentală a societății De atunci, această întrebare a intrat într-o fază de dezvoltare extrem de importantă - deși doar inițială sau pregătitoare Sarcina sociologică a pătruns adânc în conștiința științifică a epocii; dar două generații de oameni de știință nu au adus-o în mod considerabil mai aproape de rezoluție Timpul, evident, este departe de a-și hrăni creația puternică SOCIOLOGIE Biblioteca "Runivers" - Această fază, care nu s-a încheiat încă, a fost deja martoră a multor greșeli majore: numai cu acest preț ideile mari devin proprietatea maselor Ei au încercat să combine noua știință cu rămășițele tuturor sistemelor metafizice care continuă să se bucure de favoarea publicului; ea a fost împinsă, la rândul său, în brațele tuturor ideilor preconcepute actuale, tuturor ipotezelor populare, opiniilor convenționale și noutăților științifice la modă Dar acest lucru a avut și beneficiile sale Nu puține semințe roditoare au putut fi și, desigur, au fost semănate în acest fel Multi pertransibunt, sed augebitur scientia În special, trei erori au avut consecințe grave Știința socială a fost îndreptată spre calea concluziilor deductive sau raționale; ea a negat caracterul științei abstracte și a descris-o ca o știință concretă; în cele din urmă, ea a primit o lumină falsă de analogie reală sau generală în ghidurile ei Gânditori remarcabili și-au legat numele de aceste opinii, care,

totuși, sunt destul de strâns legate; iar mulţimea de căutători, ca de obicei, urma ascultător pe urmele înaltelor autorităţi^ Dar ce este o amăgire, în cele mai multe cazuri, dacă nu o părticică de adevăr? Prin urmare, numind soluțiile unei probleme sociologice cu care nu putem fi de acord, vrem doar să subliniem adevărul lor incomplet sau parţial Și de aceea, în încercarea noastră de a rezolva în lucrarea de față aceeași problemă din punct de vedere, în multe privințe, după cum ni se pare, din cele din care am abordat-o în principal până acum, amândoi Biblioteca "Runiverse" ne răsfățăm într-o singură speranță și ne limităm ambiția la un singur scop: să cădem în erori mai puțin semnificative sau să ajungem la adevăruri mai puțin incomplete decât cele cuprinse în opiniile pe care le contestăm Nu este greu de observat că majoritatea întrebărilor contestate în domeniul în care intrăm, se rezumă în cele din urmă la problema metodei specifice sociologiei Dar aici este necesar să faceți o singură rezervare În zilele noastre, pentru o nouă știință pe care se dorește să o "justifice" sau să o "stabilizeze", nu mai este vorba de a face o alegere între o metodă obiectivă, care, aruncând reprezentările minții în forme obiective ale lumii reale, trece în ordine prin cele trei etape ale oricărei cercetări este observaţia, conjectura şi verificarea, şi printr-o metodă subiectivă, care, aruncând realitatea în forma propriilor idei, se opreşte la al doilea dintre aceşti paşi, la o ipoteză în forma sa cea mai pură Nici măcar nu poate fi vorba de o alegere între inducție în sensul restrâns al termenului și deducție Progresele realizate de psihologia modernă nu lasă nicio îndoială cu privire la unitatea de bază a metodei comune tuturor științelor Acum se știe că singura sursă și singura bază de clasificare, abstractizare, definiție, inducție, generalizare, judecată, inferență, deducție și analogie este asocierea psihică, bazată nu pe contactul senzațiilor în spațiu și timp, care dă naștere doar la cele mai simple fenomene, adică percepții și reprezentări, iar pentru * Biblioteca "Runivers" relaţii de asemănare şi diferenţă Toate procesele mentale sunt reduse în mod egal la același proces de bază de combinare a ideilor care sunt similare între ele, diferite între ele sau care reprezintă în același timp atât asemănări, cât și diferențe Este adevărat că acțiunile minții enumerate mai sus pot fi considerate, cu ajutorul unui efort psihic special, separat unele de altele, dar niciodată, nici într-un studiu serios și oarecum îndelungat, ele pot fi aplicate una fără altele Ele se completează și se înlocuiesc reciproc, se ajută reciproc și se împletesc strâns în îndeplinirea aceleiași funcții A fost mult timp aplicată special pentru două dintre aceste operații mentale, inducția și deducția, o comparație care le aseamănă cu două faze ale bătăilor inimii: contracția și expansiunea, ceea ce, evident, nu poate Deci, repet: în prezent nu se mai poate atribui științei sociale un caracter exclusiv deductiv, la fel de străin de ea ca și altor ramuri ale cunoașterii umane, nici măcar nu exclud matematica; dar, pe de altă parte, nici măcar nu se poate vedea în ea o știință atât de ciudată și de neegalat, care să refuze cu încăpățânare să-și testeze inducțiile prin mijloacele indispensabile oferite de logica deductivă sau silogistică Dar problema metodei nu este epuizată de asemenea considerații generale Pe lângă teorie, practica își ridică vocea; iar dacă prima ar trebui să o guverneze pe cea din urmă, atunci numai cu condiția de a face față constant nevoilor ei și, dacă este posibil, Biblioteca "Runivers " ness, întotdeauna satisface-le Prin urmare, acceptând în teorie că toate științele folosesc simultan, pentru a constata între fenomenele pe care le studiază relațiile de asemănare și deosebire, toate

dispozitivele logice fără excepție și toate metodele de cercetare permise de natura minții umane, noi, totuși, nu putem și nu trebuie să nege că, în practică, fiecare știință posedă ceea ce se numesc metodele sale speciale, adică tehnologie specială, o selecție binecunoscută a celor mai potrivite metode artificiale, un anumit tip special de adaptare a metodelor logice generale la cerințele cazurilor speciale, la diverse condiții în care se află observatorul sau fenomenul observat etc Într-un cuvânt, metodele speciale specifice fiecărei științe sunt, propriu-zis, instrumentele cu care lucrează; și dacă aceste instrumente în special nu sunt exact aceleași pentru diferite științe, deoarece munca pe care trebuie să o facă fiecare dintre ele nu este prevăzută cu aceleași condiții, atunci aceste diferențe încă nu se extind la însuși materialul uneltelor - vreau să spun prin material metodele logice generale - nici măcar, poate, trăsăturile cele mai esenţiale ale fiecărei metode speciale Într-adevăr, multe dintre cele mai caracteristice diferențe, reprezentate de dispozitivele speciale specifice fiecărei științe, sunt explicabile prin condițiile de timp și loc și dispar și apar pe măsură ce asemenea condiții externe se schimbă; în orice caz, o parte semnificativă a acestor diferențe depinde de gradul de dezvoltare atins la un moment dat de una sau alta ramură Biblioteca "Runiverse" cunoasterea umana Astfel, deși matematica studiază natura altfel decât fizica sau chimia și, deși acestea din urmă, la rândul lor, diferă semnificativ în termeni metodologici de biologie, totuși toată lumea știe ce apropiere remarcabilă a avut deja loc în prezent între prima dintre aceste științe și grupul științelor anorganice În fine, este imposibil să nu vedem că diversele științe formează, în raport cu selecția specială a metodelor de investigare proprii fiecăreia dintre ele, nu unele unități izolate și independente, ci grupuri care îmbrățișează mai multe științe deodată; și este imposibil să nu observăm că aceste grupuri unesc tocmai acele științe care sunt recunoscute ca adiacente în clasificarea acum general acceptată și că această dublă grupare de științe și metode speciale se bazează pe identitatea, pentru fiecare grup, a acelor proprietăți obiective , a căror suma, schimbându-se de la un grup la altul, și constituie ceea ce se numește de obicei complexitate mai mare sau mai mică a fenomenelor/^ Dar din cele spuse mai sus, rezultă clar că nu este suficient să indice vreunei științe metodele logice generale pe care le poate sau trebuie să le urmeze pentru ca o astfel de știință să se dezvolte corect, la fel cum nu este suficient să se ofere muncitor fier şi lemn pentru a-i furniza uneltele de producţie de care are nevoie Unul are nevoie de un plug, altul are nevoie de ferăstrău sau de topor, al treilea are nevoie de ciocan Până când știința și-a elaborat tehnicile sau metodele speciale, îi lipsește ceva esențial: este o știință care, așa cum este de obicei Biblioteca "Runivers" se înghesuie, nu se așează, nu se întemeiază pe o temelie de nezdruncinat Tocmai aceasta este poziția științei societății în prezent, iar sarcina principală pe care filosofia științelor trebuie să o rezolve în raport cu sociologia ia în mod firesc forma întrebării: ce îi lipsește sociologiei pentru a fi știință? La întrebarea astfel pusă, răspundem: ceea ce lipsește în sociologie este o istorie naturală a societății, sau o descriere comparativă și analitică a fenomenelor sociale Cu alte cuvinte, sociologiei îi lipsește o conștiință clară că, fiind o știință abstractă, este în același timp o știință esențial descriptivă Iată, pe scurt, teza pe care intenționăm să o susținem aici împotriva părerii obișnuite de opoziție incompatibilă, așa cum este aplicată unor sisteme de informații științifice, concepte de cunoaștere abstractă și

descriptivă Dar înainte de a ne lansa în dezvoltarea acestei propuneri, nu ar fi de prisos să spunem câteva cuvinte despre stocul de material sociologic brut care se află la îndemână, care este exact ceea ce trebuie să i se acorde, prin prelucrare specială, valoare științifică Acest material este alcătuit din fenomene sociale sau fapte ale ordinii sociale În sensul strict al cuvântului, nu ar putea exista, desigur, o lipsă de astfel de materiale în nicio epocă istorică: orice, chiar și cea mai nedezvoltată societate, este deja plină de fenomene sociale Dar deși o astfel de lipsă nu a existat cu adevărat, ea a putut fi simțită totuși de primii observatori în domeniul fenomenelor sociale Și chiar și acum Biblioteca "Runiverse" păstrează întreaga semnificație a întrebării dacă majoritatea acestor fenomene nu trec, iar între ele, poate cel mai important, neobservat și inconștient, astfel încât ele să nu pară deloc să existe pentru observator? Fără îndoială, în orice caz, plângerile legate de lipsa datelor în domeniul științelor sociale se aud acum mai tare ca niciodată din diferite părți / Ne permitem totuși să credem că aceste plângeri sunt mult mai puțin temeinice decât pare la început privire Numărul de fapte de ordine socială cunoscute de cercetătorii din domeniul social a crescut acum atât de mult încât a devenit extrem de dificil, și uneori chiar imposibil, să navighezi cu succes în această masă copleșitoare de date eterogene și uneori chiar imposibil, datorită lipsa atât a unei clasificări tolerabile a fenomenelor sociale, cât și a generalizărilor empirice preliminare, care ar servi drept formule scurte pentru serii lungi de observații individuale În orice caz, masa de fapte sociale care au fost deja observate poate fi comparată cu ușurință cu stocurile de date care servesc scopurilor altor ramuri ale cunoașterii umane Că n-ar fi putut fi altfel devine de înțeles dacă se ține cont de interesul enorm pe care fenomenele de acest fel trebuie să-l trezească mereu în omenire în toate epocile Sociologia are acest lucru în comun cu psihologia "introspectivă" că, ținând cont doar de semnificația de masă și practică a materialului științific brut acumulat aici de-a lungul multor secole, ambele ramuri ale cunoașterii pot fi plasate pe primul loc în seria științe în ceea ce privește bogăția sau abundența lor gnostică date Che modern Biblioteca "Runiverse" Un îndrăgostit știe extrem de multe atât despre el însuși, despre psihologia sa internă, cât și despre psihologia sa externă, despre relațiile sale cu ceilalți oameni; şi se poate îndoi că ştia mai multe, din punct de vedere al masei de observaţii sau al cantităţii de date goale, despre natura exterioară *) Desigur, după cum vom vedea în curând, există motive pentru care se explică destul de satisfăcător de ce informațiile faptice comparativ mai sărace despre natură au produs rezultate științifice bogate, în timp ce abundența datelor sociale este încă inutilă din punct de vedere științific Dar această ultimă împrejurare, evident, nu este în legătură directă cu însuși faptul abundenței sau lipsei observațiilor științifice sociale Simpla prezență a stocurilor uriașe de material de construcție nu asigură încă aspectul indispensabil, la un moment dat, al clădirii în sine, căreia îi este destinat acest material Interesul profund și imediat pe care fenomenele care au loc în ea îl reprezintă pentru fiecare societate explică suficient de ce, în toate epocile istorice, atenția individuală și colectivă a fost în mod constant îndreptată către multitudinea *) Este necesar să subliniem aici minereul inepuizabil al observațiilor psihologice și sociale, care constă numai în domeniul literaturii generale, în nenumăratele opere ale filosofilor, moraliștilor, poeților și scriitorilor în general din toate timpurile și popoarele, care

observat o persoană din toate punctele de vedere posibile și fenomenele sociale în toate manifestările și combinațiile lor posibile? În acest domeniu, viața socială, cu nenumăratele ei relații personale și materiale, se desfășoară în fața noastră într-o serie nesfârșită de tablouri, fructele nenumăratelor analize și sinteze artistice Biblioteca "Runivers" - - detalii mari și mici ale structurii și vieții sociale; în plus, protecția unor astfel de observații și transmiterea lor către posteritatea îndepărtată s-a realizat într-o varietate de moduri Adesea, o zicală antică, proverb, obicei sau regulă juridică a servit, ca termenii tehnici din știință, ca mijloc de păstrare, consolidare și transmitere a primelor încercări de explicare și generalizare a fenomenelor observate, a primelor teorii sociale și a predicțiilor vagi ale legilor a lumii sociale Aici, cu titlu de exemplu, voi semnala doar două depozite, dacă pot să spun așa, de observații sociale, care nu au fost încă atinse aproape de pima sociologilor moderni, în ciuda faptului că dezvoltarea lor promite rezultate bogate Aceste depozite vechi sunt morala și legea Ce este, de fapt, moralitatea sau așa-numitele principii universale ale moralității și legea care decurge din acestea, dacă nu un sediment particular al unor procese sociale complexe, dacă nu o reflecție mai mult sau mai puțin inconștientă sau un ecou al legilor secrete ale organizării sociale? ? De fapt, este greu de imaginat vreo altă bază "obiectivă" a moralei - și mai ales elementele ei, comune tuturor popoarelor și timpurilor și numite de obicei principiile ei eterne și neschimbate - cu excepția organizării sau structurii interne a societății și a legilor care guvernează această organizaţie şi plecările sale caracteristice Orice încălcare a unor astfel de legi este resimțită ca ceva moral Biblioteca "Runivers" unsprezece plăcut sau anormal: ca un act rău sau imoral, ca o nedreptate, în final ca o crimă Toate acestea sunt variații ale aceluiași fenomen de bază Dreptul apare aici ca un produs natural al moralei Desigur, chiar și Aristotel a învățat că "nu există nicio lege în sensul focului, care să ardă la fel între greci și perși" Dar cea mai recentă știință socială a fost menită să demonstreze că opinia lui Aristotel este adevărată numai în măsura în care, odată cu complexitatea fenomenelor, limitele asemănătoare legii ale variabilității lor se extind Știința juridică, în ciuda rutinei și îngustimei care caracterizează majoritatea opiniilor sale private și a naturii scolastice a prevederilor sale generale, a ajuns de mult, totuși, la o conștiință clară a adevăratei naturi a fenomenelor dreptului, la o înțelegere a acestora proprietăți - înrădăcinate în structura internă a societății și, prin urmare, trec deja în legislația pozitivă, și nu invers; a realizat de mult că "a legifera" nu înseamnă a inventa, a inventa sau a crea, ci doar a căuta și a descoperi - adică constituie aproape o metodă ştiinţifică În istoria dreptului, prezentată și interpretată în mod strict științific, avem astfel, într-o anumită măsură, o adevărată colecție natural-istoric de fapte sociale, sau un fel de muzeu social-științific, a cărui utilizare corectă, de desigur, ar trebui, desigur, să faciliteze foarte mult studiul proceselor sociale complexe Același lucru trebuie spus despre moralitate, baza oricărei legi Cea mai bună definiție a moralității ar fi cu greu să o numim igienă Biblioteca "Runivers" uniunea publică Cerințele moralității diferă de cerințele de igienă doar prin aceea că sunt îndreptate spre protecția nu a individului, ci a întregii uniuni În acest sens nu există și nu ar putea exista niciodată moralitate individuală Codul moral și igiena obișnuită, considerate ca ramuri derivate ale cunoașterii, reflectă cu acuratețe în începuturile lor,

prima, structura sau organizarea socială, iar a doua, structura fiziologică; și luate împreună, ele constituie deci poate cea mai importantă ramură a cunoștințelor noastre practice / Morala servește direct pentru protecția societății și indirect pentru protecția indivizibilului social; igiena este ocrotirea indivizibilului fiziologic si, prin aceasta, a intregii specii naturale O cerință morală încălcată este resimțită de societate - dar nu de un membru izolat al speciei Homo sapiens - ca o nedreptate, la fel cum o cerință de igienă neîmplinită este resimțită de corp ca durere fizică Frecvent repetate, abaterile morale duc la fel de inevitabil la tot felul de neconcordanțe sociale și apoi la procese periculoase de descompunere, precum repetarea frecventă a infracțiunilor împotriva igienei duce la boli și pericole care amenință să rupă unitatea fiziologică O asemenea viziune este pe deplin confirmată de studiul comparativ al triburilor sălbatice și al popoarelor civilizate, studiu care dovedește că acolo unde nu există loc pentru o societate bine organizată, nu este loc pentru nicio concepție morală și acel om izolat, la a cărui stare el abordează cel mai îndeaproape di- Biblioteca "Runivers" Karya, hotărât incapabil să-și formeze orice idee despre ceea ce este drept și nedrept, rău și bun din punct de vedere moral Viziunea despre morală și drept prezentată acum are avantajul că explică în mod satisfăcător originea și dezvoltarea progresivă a acelei clase de fenomene care constituie piatra de poticnire obișnuită a psihologiei, și anume fenomenele așa-numitului altruism Sentimentul altruist, din acest punct de vedere, nu poate fi conceput ca principalul supliment organic sau contrabalansare al sentimentului egoist, i e inerent tuturor animalelor instinctului de autoconservare Fără îndoială, odată cu trecerea timpului, ceva de genul acesta se stabilește Nimeni nu va nega acest fapt, la fel cum nimeni nu va contesta că în fiecare organism viu trebuie să existe dispoziții pur fiziologice, o anumită adaptare cerebrală sau nervoasă, proprietăți și eforturi ereditare: într-un cuvânt, condițiile biologice evident necesare pentru ca o ființă vie să poată ar putea experimenta impulsuri complexe de simpatie Dar toate acestea, în niciun caz, nu pot servi drept bază pentru recunoașterea altruismului ca un sentiment atât de simplu precum egoismul, care este un instinct pur biologic care servește la protejarea vieții Altruismul, pe de altă parte, nu rezultă dintr-un joc exclusiv al condițiilor fiziologice, ci mai ales din interacțiunea condițiilor sociale Altruismul poate fi definit ca instinctul protector al agregatelor naturale numite societăți Și la fel ca Biblioteca "Runiverse" - instinctul protector al vieții nu poate preceda apariția vieții în sine, sau poate fi una dintre cauzele sale primare, ci trebuie privit ca un produs natural al unor proprietăți inițiale ale materiei organizate, la fel cum instinctul protector al societății nu putea exista înaintea formarea acestuia din urmă sau să fie una dintre principalele cauze ale unei astfel de educații, dar ar trebui privită ca un produs necesar și, desigur, cel mai prețios produs al asocierii oamenilor între ei Egoismul, cu toate consecințele sale psihice și psihofizice, este suficient pentru a explica formarea primelor contururi ale coexistenței sociale sau apariția pe planeta noastră a unei noi proprietăți de bază a materiei organizate: societatea Altruismul, în această ipoteză, pare a fi o latură psihologică sau un echivalent individual - psihologic al publicului Dar acest lucru, evident, nu o împiedică să fie în primul rând și în primul rând rezultatul publicului și, în plus, rezultatul, care, proporțional cu dezvoltarea organismului social, devine, la rândul său, un producător

de fenomene sociale sau o forță socială De aceea, esența oricărei morale, în sensul pe care îl dăm acestui cuvânt, se reduce exclusiv la o mai mare sau mai mică predominanță a eforturilor altruiste în ea, adică, se reduce la considerații de bine public, și nu de beneficiu individual, așa cum cred și subliniază să demonstreze adepții binecunoscutei teorii a "egoismului interpretat" Doar conștiința beneficiului public, altruismul în Biblioteca "Runivers" - în sensul actual al acestui cuvânt, poate servi ca o bază solidă pentru un sentiment moral sau moralitate; și, de asemenea, pentru un simț al dreptății sau al dreptului, pentru că legea nu este decât o formulă practică (prea des, din păcate, ascunsă de elemente complet străine de el) pentru exprimarea unui sentiment exclusiv social, numit de unii - un sentiment moral, de alții - o simțul dreptății, de către alții - altruism, și constituind, așa cum am spus deja, doar egoismul societății sau sentimentul de autoconservare inerent oricărei uniuni sociale Desigur, nu există nicio îndoială că și animalele manifestă fulgerări de simpatie; dar este, de asemenea, de netăgăduit că ele afișează și rudimentele tuturor acelor abilități, prin simpla prezență a cărora în om se gândesc să explice publicitatea și consecințele ei; iar animalele sunt, fără îndoială, înzestrate, printre altele, cu capacitatea de a comunica cu indivizibili de același fel prin intermediul unei serii de sunete și semne, care nu pot fi numite altfel decât rudimentele vorbirii articulate Cu toate acestea, astfel de fenomene ar trebui clasificate drept fundamente pur biologice, care au fost menționate mai sus și fără de care publicul este de neconceput, întrucât o organizație vitală este de neconceput în afara combinației chimice a anumitor corpuri sau elemente, care, prin urmare, la rândul lor, sunt de neconceput baze chimice fiecare viata Oricum ar fi, totuși, și în ciuda întregii importanțe, în termeni practici, a problemei bogăției de material sociologic disponibil, teoretic această întrebare are o importanță secundară Biblioteca "Runivers" și se referă doar indirect la teza noastră principală În raport cu acesta din urmă, este mai degrabă indiferent în ce sens, afirmativ sau negativ, se rezolvă această întrebare: în ambele ipoteze, analiza descriptivă poate fi din același motiv recunoscută ca aceeași metodă specială a științelor sociale precum este analiza experimentală în cele mai multe ale științelor anorganice; doar în baza celei de-a doua ipoteze, sau ipoteza unei lipse de material sociologic, cercetătorii vor trebui în primul rând să se ocupe de completarea atentă a golurilor existente și, desigur, descrierea analitică și comparativă a fenomenelor sociale va fi , pentru o vreme, retrogradată pe plan secund de o simplă culegere de fapte Deci, fără să prejudecăm câtuși de puțin tema tezei noastre principale, putem admite că atuul științei sociale ar trebui, într-adevăr, să fie înscris într-o abundență și o varietate de observații aproape fără egal Dar atunci se pune firesc întrebarea: la ce a condus această bogăție de material știința, sau, mai degrabă, de ce a dus-o la nimic, pentru că nimeni nu știe că știința socială (împreună cu psihologia) este cea mai săracă dintre toate ramurile cunoașterii, din punctul de vedere al semnificaţiei ştiinţifice a teoriilor ei şi a legilor empirice pe care le-a descoperit până acum Cea mai apropiată, dar extrem de superficială, explicație a acestui fapt se rezumă la observația că toată bogăția, inclusiv bogăția cunoștințelor, trebuie privită ca capital mort sau inexistent, atâta timp cât utilizarea actuală Biblioteca "Runivers" - nu se cunoaște până nu este folosit așa cum trebuie Dar până la ultima dată, evident, scopul științific al faptelor sociale și psihologice care au fost observate, adunate,

acumulate și, într-o oarecare măsură, chiar clasificate în tipuri complet diferite decât scopurile strict științifice și, în principal, în tipurile efective practice cele, nu era cunoscută De foarte multă vreme nu s-a bănuit nici pe departe că ar putea exista științe ale naturii precum știința societății și psihologia, științe care nu ar fi diferit în nimic esențial de știința anorganică și de știința vieții Și multă vreme mai târziu, o astfel de posibilitate a fost doar subiectul unei vagi prevederi, sau a celei mai obscure și tremurate conștiințe Lumină puternică și deplină s-a aruncat asupra acestei întrebări abia în epoca noastră, care îi datorează mai ales lui Comte și marii sale concepții filozofice O astfel de explicație, totuși, cu greu poate fi considerată suficientă, deoarece nu abordează deloc întrebarea de ce scopul științific sau utilizarea faptelor sociale au rămas complet necunoscute atât de mult timp; sau cum s-ar putea întâmpla ca aceste fapte să nu fie doar observate și culese, ci chiar uneori analizate profund, și totuși să rămână împrăștiate, necoordonate științific și să nu fie prelucrate în măsura în care a fost necesar pentru ca rezultatul să fie o definiție exactă a relațiilor sau legilor monotone existente între ele sociologie Biblioteca "Runivers" - - Cum putem reconcilia această aparentă contradicție? Într-un cuvânt - și presupunând că împrejurările s-au întâmplat în acest fel - care ar trebui privită drept cauza reală a acestei stări de lucruri și unde ar trebui să căutăm explicația ei firească? Vom încerca să răspundem la această întrebare cât mai scurt posibil Herbert Spencer formulează unul dintre compușii săi în legea sa psihologică obligatorie: ordinea sau execuția istorică și naturală, în care diferitele cadavre ale manifestării sunt reduse de gândurile noastre asupra relațiilor uniforme sau a legii, depinde de uciderea tuturor sau frecventa repetarii repetate sau numarul cazurilor, in acelasi mod Me relatiile care se manifesta in aceste grune, clar si distinct, prin sentimentele noastre, devin obiectul experientei noastre Astfel, în orice perioadă de dezvoltare științifică, cele mai cunoscute dintre monotoniile naturale ale naturii vor fi întotdeauna cele care sunt cel mai adesea și cel mai viu imprimate în conștiința noastră Nu este nevoie să se demonstreze că această formulă este doar o transcriere, în limbaj psihologic, a secvenței istorice stabilite de Comte ca bază pentru clasificarea științelor abstracte sau de bază De la prima vedere, este clar că fenomenele cele mai generale și necomplicate sunt tocmai acelea care dezvăluie cel mai adesea și separat relațiile lor interioare monotone în fața organelor noastre de simț și, în consecință, în fața conștiinței noastre și a gândirii noastre Dar Spencer nu este mulțumit de acest general Biblioteca "Runivers" - formula care coincide cu legea lui Comte El o descompune în mai multe detalii sau, după cum spune el însuși, de la începutul general, deduce mai multe derivate, care, în opinia sa, sunt mai apropiate, mai directe și, prin urmare, explică mai precis cursul istoric și ordinea dezvoltării a cunoștințelor noastre El are șase astfel de principii și întrucât fiecare dintre ele își exercită influența asupra ordinii în care se dezvăluie succesiv legile care fac obiectul studiului diverselor științe, ele pot fi numite și influențe sau condiții care contribuie la justificarea finală a fiecăreia știință sau întârzie această justificare Acești termeni sunt:) un grad mai mare sau mai mic de dependență directă a bunăstării noastre personale de fenomenele cunoscute;) mai mult sau mai puțină proeminență sau vizibilitate a unuia sau ambelor fenomene între care se cere să fie descoperită o relație;) gradul de repetabilitate necondiționată a unei astfel de relații; există relații care sunt

întotdeauna inerente fenomenelor și cele care apar extrem de rar, relații care se stabilesc în cea mai scurtă perioadă de timp, și cele care se descoperă abia după perioade foarte lungi;) repetarea relativă a relațiilor, care este determinată de condițiile de timp și loc, adică se limitează la o anumită țară, epocă, naționalitate etc ;) simplitatea sau simplitatea comparativă a fenomenelor cunoscute și a relațiilor lor;) în sfârșit, ceea ce Spencer numește destul de vag gradul de abstractizare al unei relații, adică prin aceasta, * Biblioteca "Runivers" - - că primele obiecte ale achiziției științifice sunt întotdeauna relații comparativ mai puțin abstracte, adică mai concrete sau care păstrează o legătură și mai strânsă cu realitatea Dar cred că Spencer se înșeală prezentând aceste propoziții particulare ca echivalentul formulei sale generale originale Acesta din urmă, după părerea mea, într-adevăr coincide doar cu cel al acestora, care privește o complexitate mai mare sau mai mică a fenomenelor Simplitatea relativă a fenomenului este, într-adevăr, o condiție obiectivă, destul de corespunzătoare condiției subiective: repetarea fenomenului și vivacitatea impresiei pe care ne-o face această sau alta atitudine monotonă Toate celelalte condiții enumerate mai sus nu ating deloc acest scop psihic, tocmai pentru că ne trezesc conștiința și ne uimesc mintea nu cu relațiile dintre fenomene, ci cu fenomenele în sine În toate aceste cazuri variate, relațiile, a căror determinare exactă este sarcina directă a științei abstracte, scapă cu totul atenției noastre, care este total absorbită de fenomenele în sine, sau de repetarea mai mult sau mai puțin frecventă și vizibilă a faptelor concrete Complexitatea unui fenomen face dificil să se vadă clar diferitele sale relații cu alte fenomene; şi ajungem astfel inevitabil la concluzia că cunoaştem perfect faptele cunoscute şi, în acelaşi timp, nu cunoaştem deloc legile care le guvernează Corectitudinea acestei concluzii devine destul de evidentă pe măsură ce se aplică diferitele criterii Spencer, fiecare separat, de la primul la cel mai mult Biblioteca "Runivers" - mai simplu, iar apoi la cele mai complexe fenomene Să luăm, de exemplu, pe de o parte, fenomenele fizice, iar pe de altă parte, fenomenele biologice și sociale și le vom compara în mod constant între ele din toate punctele de vedere de mai sus Fenomenele pur fizice, precum gravitația, atracția parțială, electricitatea etc , nu pot fi prezentate, fără întinderea și deformarea evidentă a sensului direct al cuvintelor, ca afectând mai direct bunăstarea noastră personală, ca fiind pentru noi o sursă mai bogată de plăcere și senzații neplăcute, mai vizibile, care apar mai des în orice loc și în orice moment și, în final, reprezentând o grupare specifică mai separată sau mai vizibilă - decât starea corpului nostru, decât sentimentele, gândurile, dorințele și pasiunile noastre (fenomene) care nu ne părăsesc niciodată), sau decât miile de interese diferite de a căror luptă este umplută societatea cea mai primitivă! Între timp, fizica este o știință foarte perfectă și pe deplin dezvoltată, în timp ce biologia, și mai ales psihologia și sociologia, abia au reușit să descopere cel mai mic număr de relații permanente între atât de numeroasele și variatele lor fenomene Dar pentru aceasta, știința medicală, filosofia practică și considerată ca o artă - economia socială și politica au apărut și au înflorit mult mai devreme decât cele mai simple departamente ale fizicii științifice De aici mă consider îndreptățit să trag concluzia Biblioteca "Runivers" - Nu contează că cele șase propoziții particulare ale lui Spencer și chiar formula lui generală, dacă sunt interpretate în mod grosier, nu au nici cea mai mică aplicație la științele "relațiilor", adică, la cadavrele legilor naturale, care în vremea

noastră sunt numite științe abstracte, dar pe de altă parte sunt aplicate pe deplin științelor "faptelor", științe în sensul anterior al cuvântului, în virtutea cărora cercetarea practică în domeniul dreptului, medicinei, tehnologiei, politicii etc Un alt rezultat al acestei scurte analize este justificarea teoretică a opiniei exprimate mai sus despre bogăția de fapte și observații, și sărăcia de teorii și legi care caracterizează noua știință a societății Această opinie este susținută și verificată simultan de legea lui Comte și de cele șase propoziții derivate ale lui Spencer Combinând primul cu cel din urmă, ajungem în mod inevitabil la o concluzie cel puțin la fel de sigură ca și principiile din care o derivăm: - la concluzia că fenomenele sociale trebuie, pe de o parte, să fie întotdeauna subiect de comparație cel mai mare număr de observații, iar pe de altă parte, este cel mai dificil și mai târziu să descoperim relații uniforme care servesc drept conexiune internă sau cauzală Așa dispare aparenta contradicție dintre bogăția sau abundența gnostică de material în construcția sociologiei și construcția în sine a edificiului științific, atât de puțin avansat, dezvoltarea târzie a științei societății Aceste două fenomene nu numai că nu se contrazic Biblioteca "Runivers " - unul de altul și nu se exclud unul pe altul, așa cum ar părea la prima vedere, ci sunt indisolubil legate, presupunându-se reciproc și la fel de necesare și naturale Biblioteca "Runivers" CAPITOLUL DOI DESPRE METODĂ ÎN SOCIOLOGIE După ce am evidențiat la sfârșitul capitolului precedent câteva dintre cauzele care explică întârzierea modernă a cunoașterii sociale, în acest capitol trec direct la prezentarea principalelor argumente pe care îmi întemeiez opinia despre caracterul descriptiv inerent în domeniul sociologic cercetare b Ne punem aici următoarele întrebări: ce rol joacă descrierea în știință și ce este știința descriptivă? De ce ar trebui să recurgă neapărat știința socială la metode descriptive de cercetare și cum poate fi împăcată această metodă, care, în general, nu este ținută într-o atenție deosebită și atribuită în principal științelor concrete și aplicate, cu caracterul abstract al adevărurilor sociologice? Nu este greu de observat că sarcina principală a sociologiei evidenţiată în primul capitol este cuprinsă aproape în întregime în aceste întrebări Observația, în sensul cel mai larg al cuvântului, Biblioteca "Runivers" - - in care este sinonim cu experienta in general, sta incontestabil la baza tuturor cercetarilor stiintifice Un fenomen, în întregime sau parțial, trebuie să devină obiect de observație înainte de a putea deveni obiect de analiză, la fel cum un stimul extern trebuie să devină mai întâi obiect al senzației sau percepției și apoi al reprezentării, înainte de a deveni obiect al observației , în sensul științific al cuvântului Observația științifică, îndreptată către cel mai individual și mai concret fapt, este întotdeauna deja ceva mai mult decât acest fapt, este întotdeauna deja o generalizare mai mult sau mai puțin extinsă, bazată pe un număr foarte semnificativ de percepții și idei diferite, și considerată ca un inseparabil sau individual fapt numai în raport cu generalizări şi mai largi sau mai înalte Cu toate acestea, toată lumea știe că există observații care sunt considerate mai generale în comparație cu altele care sunt recunoscute ca fiind mai particulare La această bază comună sau rădăcină a tuturor cunoștințelor - observația, se alătură în mod natural diverse așa-numitele metode logice, inducția sau inducția, inferența sau deducția, metodele de acord, distincția, schimbarea comună, reziduurile ireductibile etc , unele sunt toate sau metode pentru verificările au fost deja compilate prin simpla observare a generalizărilor sau prin atingerea unor generalizări și mai extinse

De aici nu este departe de concluzia că metodele sau regulile de observație trebuie să fie aceleași în toate științele, care, prin urmare, se diferențiază doar prin metode mai speciale înrădăcinate în Biblioteca "Runivers " - - mesele Și o asemenea opinie, de fapt, a reușit să se impună în acea logică obișnuită a științelor, care poate fi considerată acum eronată și înapoiată Cei mai buni dintre cercetătorii moderni din domeniul logicii științifice sunt destul de de acord între ei că metodele de inducție sau deducție diferă, de la o știință la alta, incomparabil mai puțin decât metodele de observație Regulile pe care trebuie să le urmeze inducția nu pot fi determinate în mod specific pentru fiecare știință, în timp ce astfel de reguli pot și trebuie stabilite în raport cu observația; sau, după cum remarcă pe bună dreptate Bon, "cele mai importante diferențe în modul de stabilire a problemei inductive nu corespund diferențelor dintre științele individuale O logică generală a inducției este posibilă, dar nu o logică generală a observației" (Logic inductive und deductive) Este fără îndoială curios și extrem de instructiv să vedem că științele se diferențiază nu în punctele cele mai înalte ale dezvoltării lor, ci în cele mai de jos sau în rădăcinile lor, care, la prima vedere, par atât de omogene și că, prin urmare, procesul de inevitabila refracție a cunoștințelor noastre nu numai că începe foarte devreme, ci are loc aproape în întregime în sferele principale, primare ale conștiinței Lăsând acestea din urmă, științele nu fac decât să se apropie una de cealaltă și sunt unite printr-o dublă legătură - mai întâi printr-o comunitate de metode de demonstrare și verificare, sau metode logice, și apoi printr-o comunitate de obiective practice Așadar, diferențele dintre metodele de observare ies în prim-plan Fiecare știință are Biblioteca "Runivers" - metodele lor speciale de observare Dar pentru a le cunoaște și asimila pe acestea din urmă, nu există altă cale decât să apelăm la o examinare a însăși proprietățile fenomenelor studiate de fiecare știință; căci nu există nicio îndoială că observația trebuie să servească drept o reflectare fidelă a fenomenului observat sau o copie exactă a acestuia Simpla concluzie din acest adevăr, mult mai celebru decât el însuși, constă în opinia comună și absolut corectă, că numai dezvoltând cu adevărat cutare sau cutare ramură a cunoașterii, se poate stăpâni pe deplin metodele sale speciale de cercetare Există științe care observă prin percepție directă (intuitiv), de exemplu, matematica Alții observă în sensul obișnuit sau restrâns al cuvântului, cum ar fi astronomia Încă alții observă, reproducând fenomene într-o serie de experimente, i e recurgând la experimentare: așa sunt fizica și chimia În fine, există științe care observă cu ajutorul metodelor de clasificare, grupare, definire etc larg utilizate și mai ales dezvoltate, într-un cuvânt sunt științe care observă cu ajutorul așa-numitei descrieri științifice Se obtin astfel stiintele perceptiei directe sau axiomatice, stiintele observatiei pure sau simple, stiintele experimentului si in final, stiintele descriptive, egale in drepturi cu cele anterioare De obicei, însă, această egalitate este contestată în științele numite descriptive și, în cea mai mare parte, merită cu adevărat acest nume Aceste științe - de obicei spun - Biblioteca "Runivers" - esența științei este concretă, nu abstractă Totuși, cercetătorii care neglijează descrierea ca principală metodă științifică, iar cei care neagă acestei metode de observare dreptul de acces la cele mai înalte sfere ale abstracției științifice, cad întotdeauna într-o dublă contradicție, care îi împarte în două vădit ostile, ca să nu spunem ireconciliabile, tabere Unii văd clar că științe precum știința vieții, de exemplu, sau știința societății, nu

pot fi decât științe abstracte sau teoretice și, prin urmare, dorind să fie consecvenți, neagă în ele caracterul de științe descriptive, adică privesc ei din singurul lor instrument care este special adaptat la munca pe care o au în fața lor și fără de care acesta din urmă nu poate fi realizat cu succes sau productiv Dimpotrivă, alții - iar numărul lor este în continuă creștere, iar în rândurile lor se numără autorități filozofice și științifice semnificative - sunt din ce în ce mai înclinați să recunoască imposibilitatea alungarii dispozitivelor descriptive din științele organice și sociale fără a condamna aceste științe la cea mai completă stupefiere; dar împărtășind totuși prejudecata obișnuită împotriva compatibilității dispozitivelor descriptive cu natura abstractă a cercetării, susținătorii descrierii în biologie și sociologie ies din dificultate distorsionând adevăratul caracter al acestor două științe, adică reprezentându-le ca concrete stiinte S-a remarcat deja că diferitele științe, în ceea ce privește metodele lor speciale de investigare, nu formează izolate, Biblioteca "Runivers" -, - unități independente, dar cadavre, combinând mai multe științe în același timp; și am subliniat, de asemenea, că aceste cadavre cuprind științele imediat ce se succed într-o clasificare a cunoștințelor bazată pe principiul diminuării generalității și creșterii complexității fenomenelor În felul acesta ia naștere și cadavrul științelor descriptive Acest grup este format din ramuri de cunoaștere care folosesc în esență aceleași metode de observare - descrierea științifică a fenomenelor și cuprinde două domenii care sunt direct în contact în clasificarea științelor - biologia și sociologia Dar să revenim la descriere ca metodă de descoperire științifică Vorbim de descoperiri, nu de dovezi, iar în acest sens observăm că în acest caracter de bază al descrierii trebuie să vedem, fără îndoială, unul dintre motivele pentru care logica formală care a prevalat până acum a acordat întotdeauna atât de puțină atenție descriptivă dispozitive, în ciuda importanței lor mari le pentru întreaga categorie de științe Logica formală se ocupă în primul rând de metodele dovezii științifice și lasă deoparte în mod sistematic metodele incomparabil mai importante de descoperire științifică Dar această excludere a metodelor de bază de descoperire din domeniul cercetării logice pare să fi avut o influență destul de mare asupra majorității scriitorilor în probleme de metodologie științifică, determinându-i să bazeze clasificarea științelor pe principiile logicii dovezii științifice , adică început, comun tuturor științelor și servindu-le mai degrabă ca o legătură decât ca o sursă de distincție Descriere în științele lumii organice, care Biblioteca "Runivers " - treizeci - include lumea fenomenelor sociale, nu este în esență altceva decât observație, dar observația a fost deja oarecum modificată sau a primit o dezvoltare ulterioară În același mod, experiența sau experimentele în științele lumii anorganice este fără îndoială observație, ci observație de un fel aparte, aranjată sau condiționată diferit de observația la care recurge astronomia, sau percepția directă, care are loc în matematică Se mai poate spune că descrierea este un adjuvant al observației în forma sa cea mai pură - un adjuvant care în unele științe este doar util, în timp ce în altele este direct și pozitiv necesar Dar cel mai bine este să ne imaginăm descrierea ca o etapă specială sau fază pregătitoare în munca științifică, ca o verigă intermediară în procesul de idealizare sau abstracție din lumea fenomenelor reale, proces care constituie esența cercetării științifice și are ca scop: descoperind tot mai multe legi generale si abstracte b natura În acest sens, se poate echivala observația cu munca, care, în economia momentului, servește la

obținerea materialului original sau a produsului brut, și descrierea cu prelucrarea ulterioară, care, deși nu dă încă produsului forma finală, dar deja supunând-o unei schimbări profunde Trăsăturile fundamentale ale fenomenelor biologice și sociale determină necesitatea pregătirii sau prelucrării lor prealabile, care ocupă mijlocul dintre observația goală și ultimele eforturi de abstractizare și analiză La fel, calificarea specială a fenomenelor fizico-chimice determină necesitatea Biblioteca "Runivers" - necesitatea unei prelucrări speciale, prealabile a acestora, realizată prin reproducerea artificială a fenomenelor sau experimentelor De asemenea, nu există nicio îndoială că simplitatea extraordinară a fenomenelor mecanicii cerești, împreună cu condițiile speciale în care observatorul este plasat în această zonă, este singurul motiv pentru care astronomia nu are nevoie, sau are nevoie de foarte puțin, de un astfel de intermediar sau faza pregatitoare a muncii stiintifice, care este absolut necesara in toate stiintele urmatoare, si ia in ele cele doua forme tipice indicate mai sus; astronomia, aflată deja în prima fază a procesului științific, poate da concluziilor sale tot gradul de rafinament științific de dorit, ca să spunem așa Același lucru, dar într-o măsură și mai mare, este valabil și pentru matematică, în care observația este deja complet desprinsă de toate atributele logice mai complexe pentru a apărea în forma ei simplă și de bază, ca așa-numita percepție directă Pentru a evita orice neînțelegere, trebuie totuși să adaug că prin expunerea descrierii prin metoda specială a biologiei și științelor sociale și experimentarea prin aceeași metodă a fizicii și chimiei, mă refer doar la o predominanță semnificativă într-unul sau altul teren științific a unuia sau o altă categorie de dispozitive metodologice , și nu o dominare atât de completă și inseparabilă a acestora, care ar fi asociată cu o excludere completă dintr-un grup de tehnici și metode de observare caracteristice altui cadavru Nu există nicio îndoială că nu există o astfel de cercetare științifică, care în Biblioteca "Runivers" - - în toate etapele sau în toate etapele dezvoltării sale s-ar putea descurca fără ajutorul dispozitivelor descriptive, la fel cum nu există și nu poate exista o știință în care experimentarea sau experiența în sensul strict al cuvântului nu ar putea câștiga nici măcar cel mai modest loc pentru în sine O lege empirică generală - a cărei verificare psihologică însă nu poate prezenta nicio dificultate - guvernează aplicarea și limitează rolul descrierii în diferitele științe Conform acestei generalizări, rolul descrierii într-o anumită știință - precum și în întreaga serie ierarhică - se extinde, iar semnificația acestei metode crește pe măsură ce fenomenele supuse investigației noastre devin din ce în ce mai complexe O nouă fază preliminară sau pregătitoare a prelucrării științifice devine necesară de fiecare dată când cercetarea vizează fenomene a căror analiză sau descompunerea în elementele sale constitutive prezintă, în ultimă instanță, dificultăți semnificative sau chiar insurmontabile Acest lucru, mi se pare, este de înțeles și, ca și axiomele, nu are nevoie de dovezi, deoarece este în deplin acord cu tot ceea ce știm empiric fiecare dintre noi despre natura umană și proprietățile minții umane În știința celor mai simple fenomene, se poate face cu ușurință fără o descriere a acestora din urmă - o descriere care are valoarea unei lucrări științifice pregătitoare independente Observația, această primă etapă de bază a muncii științifice, îndeplinește deja aici scopul descrierii în sensul științific al cuvântului Fenomenele concrete aici sunt atât de simple, un singur fenomen Biblioteca "Runivers" - - atât de asemănătoare cu alta și atât de puțin diferită de aceasta, încât o observație aici

echivalează cu o serie întreagă lungă de ele în științe de ordin superior sau studiind fenomene mai complexe Astfel, ştiinţele fenomenelor mai simple reprezintă, în comparaţie cu ştiinţele fenomenelor mai complexe, doar un domeniu foarte limitat de înregistrare, coordonare şi clasificare a observaţiilor; iar această înregistrare, această coordonare și această clasificare, bazate pe o analiză precisă și detaliată a asemănărilor și deosebirilor constatate de fenomene, constituie ceea ce se numește de fapt descrierea științifică a fenomenelor De aici rezultă a doua, derivată din prima regulă sau generalizare, care poate fi formulată astfel: necesitatea descrierii științifice crește proporțional cu numărul (cu siguranță nu absolut, dar relativ) de observații dintr-o știință dată Cu alte cuvinte, cu cât știința este forțată să-și multiplice și să-și diversifice observațiile, cu atât mai mult se vede și în nevoia de a distribui fenomenele într-o anumită ordine, de a le distinge între ele, de a defini și clasifica, într-un cuvânt, de a descrie fenomene Știința simplă, prin excelență, a mecanicii este în întregime o știință observațională Experiența în sensul strict al cuvântului îi este necunoscută Iar observațiile făcute în ea - cu privire la fiecare fenomen individual - sunt mult mai puțin numeroase și variate decât observațiile făcute în toate celelalte științe ') Observația și descrierea fuzionează !) Aparenta excepție este o parte a astronomiei; aici observațiile, deși nu pot fi considerate diverse, sunt sociologie Biblioteca "Runivers" aici într-un singur proces, ca producția în cele mai simple tipuri de industrie Direct științele superioare - fizica și chimia - dau și, în consecință, mai mult loc totalității metodelor pregătitoare, pe care le numim descriere științifică Nomenclatura în chimie este cel mai bun exemplu în acest sens Această nomenclatură nu este altceva decât o formă de descriere, care este caracteristică în special chimiei Este evident, de fapt, că nomenclatura chimică este o clasificare deosebit de fundamentată și admirabil adaptată la nevoile și cerințele speciale ale chimiei În acest grup de științe, însă, observația simplă trece în plan secund, dând loc producerii de experimente artificiale, experimente Experimentarea este mijlocul cel mai eficient de scurtare a drumului lung care, fără ea, ar trebui parcurs în întregime, având ca singur ghid observația obișnuită; și în acest sens experimentarea converge într-un anumit fel, deoarece se referă întotdeauna la aceeași latură a fenomenului observat, dar uneori sunt extrem de numeroase Și între timp, în astronomie nu există absolut nimic de descris, în sensul științific al cuvântului: atât de simple sunt fenomenele astronomice și într-o asemenea măsură fiecare dintre ele este doar o repetiție exactă a tuturor celorlalte Aici, așadar, legea de bază sau regula principală indicată mai sus este pe deplin confirmată; dar regula secundară nu pare să se aplice aici Ar fi prea lung, dar nu prea greu de explicat această excepție, adică pentru a arăta că nu subminează câtuşi de puţin semnificaţia teoretică sau puterea celei de-a doua noastre reguli Biblioteca "Runivers" - pedeapsa cu o descriere, al cărei scop direct este, de asemenea, de a facilita în mod artificial munca care depășește puterile obișnuite ale minții umane Producerea de experimente este ușor compatibilă cu dispozitivele descriptive; dar în cele mai multe cazuri se pare că le exclude pe acestea din urmă, pentru simplul motiv că ea însăși servește ca un substitut avantajos pentru acestea De aici rezultă o altă regulă: cu cât sunt posibile mai multe experimente într-o anumită știință, cu atât mai puțină descriere este necesară în ea Totuși, după cum reiese din exemplul chimiei și al unor părți ale fizicii, care încă din când în

când recurg la metode pur descriptive în cercetările lor, ultima regulă are doar o valoare secundară și condiționată; în nici un caz nu poate neutraliza complet funcţionarea unei legi generale referitoare la o complexitate mai mare sau mai mică a fenomenelor În biologie, cu fenomenele sale neobișnuit de complexe, intrăm în tărâmul real al descrierii ca metodă științifică Aici toată știința, de la început până la sfârșit, este descriptivă prin excelență Iar acest lucru devine foarte de înțeles dacă ținem cont de faptul că în acest domeniu de cunoaștere legile generale și cele două legi derivate menționate mai sus sunt combinate pentru a produce același rezultat Avem de-a face aici cu o complicație extraordinară a fenomenelor, care, pe de o parte, duce la necesitatea unei înmulțiri infinite în fiecare caz dat a însuși numărului de observații și, pe de altă parte, face extrem de dificil de realizat aici experimente corecte Experimentele sunt posibile în biologie și chiar în Biblioteca "Runivers" - - ciologie, dar în ambele cazuri sunt doar în cazuri foarte rare decisive; în aceste ştiinţe este prea greu să izolezi una sau mai multe cauze de toate celelalte, de nenumărate interferenţe şi influenţe străine Prin urmare, în biologie, observația este singura fundație posibilă, fundația reală, piatra de temelie a întregului edificiu științific Experiența în sensul exact al cuvântului este în biologie doar unul dintre cei mai puternici stâlpi ai unei clădiri Iar metodele de descriere științifică sunt acele schele auxiliare, fără ajutorul cărora este imposibil să desenezi clădirea în sine sau să realizezi cele mai înalte abstracții sau idealizări, numite legi naturale Tot ce se spune despre biologie poate fi repetat în raport cu sociologia Ceea ce este adevărat pentru metodele biologice trebuie să fie în egală măsură valabil pentru metodele sociologice, deja din cauza identităţii, sau cel puţin a asemănării apropiate, a condiţiilor obiective care caracterizează ambele clase de fenomene Această ultimă considerație ne îndeamnă să ne oprim puțin mai mult asupra biologiei, pentru a arăta mai îndeaproape, cu titlu de exemplu, falsitatea unor opinii destul de comune asupra sensului pe care ar trebui să-l atribuie dispozitivelor descriptive în domeniul științelor organice în general Remarcile pe care va trebui să le facem cu privire la acest subiect ne vor conduce în mod firesc la întrebarea semnificației filosofice generale cu privire la ceea ce trebuie înțeles printr-o știință concretă și dacă ele nu sunt acum considerate concrete, de altfel și drept consecință Biblioteca "Runiverse" - - greșit și bazat pe o analogie falsă a extinderii sensului legitim al acestui termen, de foarte multe ori astfel de științe, care în esență sunt doar științe descriptive? Vom lua în considerare această întrebare în capitolul următor Biblioteca "Runivers" CAPITOLUL TREI ŞTIINŢE ABSTRACTE ŞI CONCRETE Din cauza inconsecvenței conceptelor și a terminologiei nestabilite, predomină ideile complet perverse despre natura științifică a biologiei Spre deosebire de principiile de bază ale oricărei clasificări raționale, semnificația cunoștințelor concrete a fost acordată mai întâi în biologie acelor departamente ale acesteia, în care dispozitivele descriptive au obținut un avantaj vizibil față de alte metode de cercetare Dar apoi același caracter a fost recunoscut pentru toate celelalte părți ale științei, astfel încât toată biologia indiferentă a fost în curând inclusă în categoria științelor concrete Tocmai acest punct de vedere a fost cel pe care mințile cele mai consistente au început să o aibă Extinderea la întregul corp de știință a caracterului concret, dat la început doar unor părți ale acesteia, a fost consecința logică inevitabilă a necorectării concepției eronate inițial admise și apoi din ce în ce mai înrădăcinate Tocmai din această

eroare ne vom opri aici pentru un timp În opinia noastră, menționați Biblioteca "Runivers " - - părțile biologiei menționate mai sus - istoria naturală cu subdiviziunile sale în botanică, zoologie etc - nu au fost și nu vor fi niciodată cunoștințe concrete, sau părți, fragmente, rudimente ale unei viitoare științe concrete Aceste descrieri detaliate ale speciilor de plante și animale, cu metode elaborate de definire și clasificare, nu sunt altceva decât biologia în sine, o știință destul de abstractă; ci numai biologia în forma ei elementară, în faza ei pregătitoare de dezvoltare În geneza sau istoria originii, și apoi în istoria dezvoltării fiecărei ramuri oarecum complexe de cunoaștere, ne întâlnim constant cu o astfel de stratificare științifică corectă, în care formațiunea inferioară sau primele straturi sunt acoperite treptat de cele superioare , fără a fi dizolvate în ele și fără a fi absorbite de ele Primele observații, întotdeauna mai superficiale, sunt elaborate prin primele eforturi descriptive ale minții În spatele lor, dar nu întotdeauna la locul lor, urmează observații mai profunde, analizând fenomenul din laturi interne, ascunse, și adesea ele însele constituind deja generalizări ample Aceste observații, la rândul lor, devin subiectul unei noi prelucrări descriptive, strict în concordanță cu natura schimbată a materialului științific și formând, parcă, un nou strat de cunoaștere, o nouă formare în știință; astfel, de exemplu, istoria naturală a speciilor individuale este urmată de o anatomie și fiziologie comparată a plantelor și animalelor Dar este necesar să insistăm asupra adevărului, evident pentru oricine a deschis vreodată un manual de anatomie generală și comparată, fiziologie sau patologie, asupra adevărului, Biblioteca "Runivers" - - că toate aceste catedre de biologie, recunoscute ca abstracte, de la început până la sfârșit, au caracter de cunoștințe descriptive nu mai puțin decât botanica, zoologia sau anatomia și fiziologia omului și, în general, orice specie naturală luată separat, doar metodologic diferență nesemnificativă că într-unul, în celălalt caz, descrierea este îndreptată către semne care au fost descoperite ulterior, mai puțin evidente, mai permanente și deja rezultatul multor analize și generalizări preliminare, iar în celălalt - spre semne care atrag atenția la prima vedere , mai superficial, sau chiar pur extern, extrem de divers, schimbător şi în general constituind rezultatul primelor încercări timide de generalizare sau reducere la mai multe forme şi tipuri generale a infinitei varietăţi de fenomene ale lumii organice? Adevărat, se poate spune că în acest din urmă caz analiza descriptivă nu depășește formele concrete numite organe ale individului și, adesea, se oprește chiar mai devreme, la însăși agregatele numite indivizi; dar țesuturile descrise de biologia abstractă, dezintegrându-se în celule, care la rândul lor sunt reduse la elemente și așa mai departe la atomi ipotetici, nu reprezintă un lanț neîntrerupt de existențe sau agregate concrete, care nu pot fi numite altfel decât indivizi, în sensul științific al cuvântului? Și unde se poate stabili aici o diferență cu adevărat obiectivă, o linie logică fermă trasată? Nu, diverse materiale care au servit și încă servesc la construirea biologiei abstracte pot fi considerate ca atare Biblioteca "Runiverse" - materiale; li se poate nega importanța unei ramuri independente a cunoașterii, dar este imposibil, logic, să le transformăm într-o știință specifică Ca materiale, așa-numitele științe ale naturii descriptive sunt incluse direct în compoziția biologiei abstracte; și cu siguranță nu de la ei, dar poate doar de la acesta din urmă, se poate aștepta rațional cândva mijloacele și datele necesare sintezei științifice a vieții și pentru

crearea, dacă se va dovedi posibilă sau necesară, a unei biologii concrete în sens dat expresiei "știință concretă" în clasificarea filozofică a cunoașterii umane Confuzia cauzată în mod inevitabil în minte de folosirea greșită a termenului "știință concretă" pentru a desemna materialele simple ale unei științe abstracte este atât de mare încât cei mai buni cercetători din domeniul logicii științifice au ajuns în sfârșit la o simplă negare a posibilității a unei științe abstracte a vieții Astfel, de exemplu, Wen, în tratatul său despre logica inductivă și deductivă, afirmă pozitiv că "știința abstractă a biologiei cu greu poate exista" "Legile vieții", explică el, "nu pot fi definite într-un mod general și uniform pentru plante și animale Cel mai mare efort de care este capabilă mintea noastră, în raport chiar și cu o distincție aproximativă între biologia abstractă și cea concretă, pare să fie acela de a face o distincție între fiziologia animalelor și plantelor, pe de o parte, și descrierea și clasificarea detaliată din aceleași plante și animale, pe de altă parte " Cu alte cuvinte, conform Biblioteca "Runivers " - Ben, numai rezultatele biologiei pot fi considerate abstracte; în ceea ce privește știința în sine sau materialele ei, acestea sunt concrete Dar dacă în această frază cuvântul biologie este înlocuit cu cuvântul știință sau dacă generalizăm gândirea lui Bain, care, din păcate, după cum ni se pare, este doar un ecou al opiniei generale cu privire la această problemă, atunci vom ajunge inevitabil la concluzia oarecum neașteptată că toate legile științifice sunt abstracte și toate științele sunt specifice O împrejurare în special pare să fi contribuit la răspândirea erorii împotriva căreia ne revoltăm aici: și anume, împrejurarea că stratul inferior, sau primele încercări descriptive în domeniul biologiei, își păstrează semnificația până astăzi și se pare că îl va păstra pentru totdeauna și va rămâne în știință, alături de stratul superior, cu cea mai înaltă formă de procesare științifică a fenomenelor vieții Între timp, nimic asemănător nu s-a întâmplat în alte ramuri ale cunoașterii, în ciuda faptului că în ele primii pași au avut într-o oarecare măsură același caracter descriptiv; dar aici aceste descrieri s-au amestecat parțial complet cu materialul eterogen care constituie conținutul științei abstracte și, intrând astfel în alcătuirea acesteia din urmă, vom servi drept bază pentru teoriile ulterioare, mai dezvoltate, parțial ele au dispărut complet din predare și tradiția științifică, ca inutilă mai mult pentru succes în continuare Științe Din această diferență dintre științele anorganice și știința vieții, fără a-și explica în mod corespunzător cauzele, se obișnuiește să se grăbească să deducă Biblioteca "Runivers" - - concluzia că rămășița descriptivă sau "relicvă" a biologiei, care nu a intrat în știința abstractă, este tocmai ceea ce mintea noastră, în virtutea înclinației sale spre simetrie de orice fel, încearcă mereu și pretutindeni să opună științei abstracte: i e constituie o ştiinţă concretă În același timp, însă, ei uită cu desăvârșire că, trecând de la știința anorganică la știința vieții, intrăm și într-un domeniu nou, dotat cu noi condiții caracteristice numai ei și, în plus, diferența vizibilă în cauză este mai mult decât echilibrat de asemănarea înrădăcinată în profunzimea lucrurilor În științele lumii anorganice, descrierea joacă un rol secundar, subordonat; adevăratul instrument al acestor științe sau metoda care conduce aici la descoperiri științifice este producerea de experimente Și, prin urmare, nu vedem niciodată ca experiența de "rezolvare a problemelor" din fizică sau chimie să dispară fără urmă sau să fie aruncată din știința abstractă; experimentele lui Toricelli sau Galvani, Lavoisier sau Dumas au aceeași durabilitate cu adevărurile

pe care aceste experimente le-au introdus în știință Dar, de asemenea, nu este greu de înțeles că, prin însăși natura sau trăsăturile lor distinctive, experimentele fizice sau chimice nu constituie material adecvat pentru alcătuirea anchetelor sau colecțiilor de teorii și fapte, diferite de acele adevăruri abstracte din care constau științele teoretice corespunzătoare Mai vedem ceva în științele naturii organice, care conține două ordine de fenomene: ordinea vieții și ordinea societății Într-adevăr, Biblioteca "Runiverse" - - odată ce se presupune că descrierea aici înlocuiește, în marea majoritate a cazurilor, producerea directă a experimentelor sau, cu alte cuvinte, constituie un instrument special de cercetare sau o metodă reală a acestor științe, va fi deja ușor prin însăși natura de dispozitive descriptive pentru a explica formarea acelor anchete, clasificări, culegeri de fapte b și observații care se acumulează aici în pragul științei abstracte, așa cum se deosebesc de aceasta din urmă - o separare care, la rândul ei, este întotdeauna un semn sigur că știința a a făcut un nou pas pe calea abstractizării sau a descoperirii legilor generale care guvernează fenomenele Astfel, în general, se explică necesitatea stratificării științifice, despre care s-a discutat mai sus și care are o importanță filozofică incontestabilă în raport cu științele naturii organice Și în același mod, în special, se explică existența simultană a sedimentelor istorice, mărturisind clar atât dificultățile extraordinare asociate studiului fenomenelor extrem de complexe ale vieții și societății, cât și victoriile semnificative pe care gândirea științifică le-a câștigat deja aceste dificultati Astfel de sedimente sunt: cea mai veche "formație" din domeniul cunoașterii biologice - istoria naturală, așa cum a fost înțeleasă de greci și romani, și cele mai recente formațiuni - anatomia și fiziologia anumitor specii naturale, paleontologie, antropologie etc , iar în altă ordine de fenomene și adevăruri: geografia politică, statistica cu demografia, antropologia considerată cu Biblioteca Runiverse - din punct de vedere social sau ca bază biologică a sociologiei, istoriei și filosofiei istoriei, politicii, economiei politice, dreptului, științei limbajului etc ') La baza oricărei erori stă fie o inducție arbitrară, fie un silogism incorect Dar opinia că zoologia și botanica (și orice știință descriptivă în general) sunt științe concrete se bazează nu pe inducerea din fapte, ci pe o concluzie logică din premise recunoscute de obicei ca fiind destul de demne de încredere Raționamentul legat de aceasta ia aproximativ următoarea formă: fiecare știință abstractă este completată de o știință concretă corespunzătoare; o anumită formă de viață este planta și animalul; şi de aceea ştiinţele care descriu trăsăturile remarcabile ale acestor fenomene concrete sunt ele însele ştiinţe concrete Dar în acest raționament totul este la fel de fals: atât premisele, cât și concluzia Știința concretă este o știință sintetică, care își propune să reunească din nou ceea ce a fost împrăștiat anterior de științele analitice i) Este evident, însă, că pe lângă motivul general indicat aici, există multe altele care impulsionează păstrarea atentă, revizuirea constantă, adăugarea și corectarea descrierilor și recenziilor anterioare din domeniul biologiei și sociologiei Multiplicitatea și diversitatea speciilor naturale, de exemplu, este unul dintre cele mai urgente motive pentru schimbarea și corectarea constantă a clasificărilor existente ale plantelor și animalelor Pe de altă parte, diferitele cerințe ale practicii, de multe ori neavând nicio legătură cu nevoile științei, determină și păstrarea și perfecționarea acestor dicționare voluminoase, care se corectează constant, dacă pot spune așa, aceste

vaste infolii de viețuitoare natură Biblioteca "Runivers" - - sau abstract: vorbesc în științe, și nu în știință, pentru că această distincție este de mare importanță în acest caz Într-adevăr, ce sens poate reunificarea sau sinteza a ceea ce a fost abstractizat, analizat de o știință abstractă? Este posibil să restabiliți cel mai simplu fenomen concret cu ajutorul unuia, chiar și a proprietății principale a materiei? Pentru cea mai simplă sinteză în domeniul gândirii concrete, sunt în mod evident necesare cel puțin două elemente, două proprietăți de bază, dintre cele investigate de diverse științe abstracte Strict vorbind, prin urmare, nu poate exista nici o fizică concretă, nici o chimie concretă sau biologie sau sociologie; și de fapt astfel de științe nu au existat niciodată Adevărat, fiecare știință de bază sau abstractă se împarte în mai multe departamente sau divizii și de aici este ușor să tragem concluzia că în domeniul uneia și aceleiași științe de bază sunt posibile sinteze interne, ca să spunem așa, că aici una poate încerca să restabilească, ca un tot concret, un fenomen, studiat din puncte de vedere diferite de fiecare ramură a științei abstracte Că acest lucru este posibil nu poate fi pus la îndoială, dar că iluzia caracteristică a minții stă la baza unei asemenea posibilități, acest lucru, mi se pare, poate fi și el ușor de demonstrat De fapt, sinteza astfel formată se identifică cu punctul de plecare al științei abstracte în așa măsură încât aici, în esență, acest punct de plecare însuși este prezentat ca sinteza finală În acest caz, sinteza științifică este un fenomen specific chiar în forma în care este reprezentată Biblioteca "Runivers " - : - a fost văzut de ochii primilor observatori și a fost descris de ei; acest lucru este destul de evident în relație cu botanică și zoologie și, deși nu atât de clar, este totuși adevărat în raport cu majoritatea celorlalte științe descriptive Nu trebuie uitat că fiecare diviziune și subdiviziune a cunoștințelor abstracte este doar trasarea unor linii perfect ideale și că nicio parte a științei abstracte nu pierde vreodată din vedere acele fenomene concrete, a căror analiză este scopul imediat al întregii științe Care este rezultatul oricărei așa-zise sinteze care nu iese din cercul unei științe? Nu conduce oare cel puțin la o reprezentare holistică, sintetică a proprietății de bază analizate de știința abstractă, de exemplu, la reprezentarea proprietății generale a vieții ca un agregat sau unitate de proprietăți particulare ale contractilității țesuturilor, absorbției materialului nutritiv, activitate nervoasă etc ? Dar nu este nevoie să demonstrăm că o astfel de sinteză a vieții este doar scopul ultim al științei abstracte a vieții și, prin urmare, se află încă în limitele acesteia din urmă Astfel, trecând de la punctul de plecare la scopul final al științei abstracte, oscilăm constant între cei doi poli ai cunoașterii abstracte, dar nu părăsim tărâmul științei abstracte și nu intrăm în domeniul științei concrete Semnificativ diferit de cel precedent este cazul când două sau mai multe științe abstracte direcționează lumina obținută de fiecare dintre ele separat către unul și același punct al realității obiective, pe care îl pun în accent Biblioteca "Runivers" - - arderii lor combinați Este această lumină nouă și, fără îndoială, sintetică, pe care o numim știință concretă Există un criteriu foarte sigur pentru a distinge o știință cu adevărat concretă de o știință descriptivă sau, în general, de faza inițială a oricărei științe abstracte Sinteza urmărită de o știință concretă nu coincide niciodată nici cu punctul de plecare, nici cu scopul final al științelor abstracte combinate pentru a forma cunoștințe concrete Fiecare dintre acestea din urmă pleacă de la un set special și diferit de fapte, de la

o "conexiune" empirică a Fenomenelor, care relevă predominanța unei proprietăți ireductibile, iar fiecare are scopul ultim al unei cunoașteri abstracte sau izolate a acestei proprietăți în sine Dar sinteza urmărită de știința concretă nu este niciodată combinată în aceleași limite sau chiar în limite atât de apropiate Să ne referim, cu titlu de exemplu, la geologie, care este tipul actual de știință concretă Geologia nu este nici fizică concretă, nici mecanică concretă, nici chimie, nici biologie; dar îşi datorează originea şi [existenţa majorităţii acestor ştiinţe Ea are ca obiect și scop cunoașterea sau explicarea unei sinteze obiective, dintre care sunt foarte multe în realitate, dar care, totuși, are particularitatea că nu constituie nici punctul de plecare, nici scopul final al vreunei generale sau abstracte ştiinţă Acest punct este esențial în definiția noastră a unei anumite științe O astfel de știință trebuie să îndeplinească două condiții: subiectul Biblioteca "Runivers" - - Nu trebuie să existe nici o sinteză inițială, nici una finală a vreunui fel de știință abstractă și trebuie să studieze acest subiect, combinând rezultatele obținute de mai multe științe abstracte În felul acesta, descoperă legi de un fel aparte, constituind, parcă, legile "echivalente" ale științelor abstracte Și acest lucru este la fel de adevărat atât în cazul în care o știință concretă își găsește legile prin mijloace empirice sau cu ajutorul inducției obișnuite, cât și când le deduce din legile elementare ale științelor abstracte printr-o serie de raționamente deductive Științele concrete sunt întotdeauna exclusiv științe ale "produselor" și nu ale factorilor sau elementelor și doar în acest sens pot fi numite sintetice, spre deosebire de științe analitice sau abstracte Dintre cele două condiții tocmai menționate, pe care o anumită știință trebuie să le îndeplinească întotdeauna, prima o conține, evident, deja și o implică pe a doua Lumea reală sau obiectivă nu reprezintă elemente sau factori, ci agregate materiale, grupuri de calități sau proprietăți, sinteze obiective particulare Atât știința abstractă, cât și cea concretă nu pot, așadar, în ultimă instanță și direct, să se ocupe de altceva decât de astfel de cadavre sau agregate Dar pentru a trasa o linie strictă de separare între aceste două tipuri de cunoștințe, nu este suficient să spunem că știința analitică face abstracție - din agregatele speciale pe care le studiază - elemente sau proprietăți cunoscute Și știința concretă, la rândul ei, generalizează constant și SOCIOLOGIE Biblioteca "Runivers - unele rezultate, se obțin doar existențe sau abstracțiuni ideale Numai în acest caz se ocupă întotdeauna de agregate de agregate, adică de combinații naturale (având o existență obiectivă independentă) de compuși deja investigați și analizați de științele abstracte Dar un agregat de agregate, ca orice întreg descompunebil în părți, în mod evident nu poate conține elemente sau factori care nu au fost conținut anterior în acele agregate particulare din care este el însuși compus; astfel încât o știință concretă este, în esență, doar acea legătură prin care mai multe științe abstracte sunt ținute împreună și unite între ele pentru a atinge unul sau altul scop științific special De aceea spunem că a doua dintre cele două condiții ale oricărei științe concrete este o consecință necesară a primei, care trebuie luată în considerare în primul rând pentru a stabili dacă o anumită cunoaștere este cu adevărat concretă, sau doar așa ni se pare Între timp, doar o a doua condiție este de obicei luată în considerare în acest caz Știința concretă este văzută acolo unde cooperarea reciprocă a mai multor științe abstracte este doar presupusă sau observată efectiv; și, în același timp, nu se clarifică deloc dacă avem de-a face cu o anumită sinteză, complet și

din toate părțile examinată și, ca să spunem așa, deja epuizată de una dintre științele abstracte, sau, dimpotrivă, avem pentru a observa și analiza un nou, mai mult Biblioteca "Runivers" o vastă sinteză, un tot necunoscut alcătuit din părți cunoscute, supunându-l unor noi experimente dacă este posibil, sau pur și simplu descriindu-l dacă, după circumstanțele cazului, experimentarea se dovedește inaplicabilă Urmărirea acestei căi false duce inevitabil la faptul că în aproape fiecare dintre științele abstracte ei văd o știință concretă sau, și mai rău, la faptul că în fiecare știință abstractă se disting două părți: una, complet pasivă, care nu se întâlnește niciodată față în față fata la o persoana cu natura exterioara, pe care nu o studiaza deloc, neavand nici metoda proprie sau metode proprii de cercetare, nici activitate, nici viata - un fel de arhiva in care se adauga rezultate obtinute cu mare dificultate și efortul din partea a doua, care singură este activă și vie, singură și zilnic se confruntă cu agregatele naturale, distinse și analizate de ea, care singura experimentează, descrie, greșește, își corectează greșelile, descoperă, generalizează și își poartă rezultatele în arhiva menționată mai sus, însușirea ilegală în terminologia actuală care îi aparține numai este numele și drepturile științei abstracte La baza iluziei luate în considerare stă o definire eronată a unei anumite științe, care, la rândul ei, se explică prin opoziția excesiv de absolută a conceptelor de concret și abstract, ca semne care caracterizează diferitele tipuri de cunoaștere Nimic nu justifică cu adevărat o antiteză atât de strictă și Biblioteca "Runivers" - - nimic din diferitele feluri de cunoștințe nu corespunde unei asemenea opoziții pur fictivă Cea mai abstractă știință, întrucât se bazează pe metoda a posteriori, poate studia, clasifica, descrie, supusă diverselor experimente, iar în final să analizeze doar agregate naturale sau existențe concrete Iar dacă se obiectează că acţionează în acest fel, având unicul scop de a abstrage legi generale din aceste agregate, atunci ar trebui să se răspundă că nici cea mai concretă ştiinţă nu poate avea alt scop decât să abstragă din faptele pe care le studiază acelea sau altele relaţii generale şi constante Dacă vrem să spunem că știința abstractă, spre deosebire de știința concretă, ia în considerare proprietățile întotdeauna cunoscute ale materiei, izolându-le complet de toate celelalte, atunci răspunsul trebuie să fie că adevăratul scop al oricărei științe abstracte este direct opus scopului implicat prin expresia obișnuită despre izolare o proprietate față de toate celelalte O știință abstractă specială este posibilă și necesară ori de câte ori întâlnim o proprietate a materiei care nu poate fi complet redusă la o altă proprietate sau, dacă este redusă, numai prin intermediul unei ipoteze care nu poate fi supusă verificării Dar dacă nu există nicio îndoială că știința nu poate face fără analiza agregatului obiectiv, adică fără a o transforma într-o serie de abstracții care au existență reală doar în mintea noastră și dacă este de netăgăduit, mai departe, că fiecare știință abstractă se diferențiază de toate celelalte subiecte Biblioteca "Runivers" - - o abstracție specială și superioară, care corespunde unei proprietăți noi și încă neexplorate a oricărei ramuri de cunoaștere, atunci, pe de altă parte, este destul de clar că singurul scop al unei științe abstracte nu poate fi decât descoperirea necesarului și relațiile constante care există între un astfel de nou și toate celelalte proprietăți ale realității obiective În același timp, desigur, nu neg câtuși de puțin necesitatea și importanța izolării obișnuite a faptelor, la care recurge fiecare știință în eforturile sale de a desface nodurile specifice fenomenelor Această izolare este un postulat necesar al

oricărei gândiri și nici cunoștințele concrete, nici abstracte nu se pot descurca fără ea Fiecare idee sau reprezentare, așa cum spune pe bună dreptate scriitorul englez Baggot, nu este altceva decât un fapt concret sau o serie de fapte, minus ceva care este aruncat sau exclus din realitatea reală Un fapt sau o serie de fapte sunt date de natură; dar ce și cât de mult trebuie aruncat din faptul real și ce și cât de mult trebuie păstrat în el în scopul științei, este determinat de fiecare dată de însuși investigatorul De asemenea, sunt gata să recunosc validitatea comparației făcute de Bagggott între descoperirea legii naturii cu descoperirea unei infracțiuni: într-un caz, persoana suspectată este reținută, iar în celălalt, cauza suspectată este izolată Dar, în ambele cazuri, această tehnică este doar primul pas, preliminar, doar o măsură temporară, trecătoare: anchetatorul trebuie să se grăbească la o confruntare cu alte persoane, iar cercetătorul - la o confruntare cu ceilalți Biblioteca "Runiverse" - - cauze si fenomene Însăși expresia "izolare" dă naștere la numeroase neînțelegeri și duce la idei false despre esența procesului științific Mulți sunt acum la fel de înclinați să creadă în puterea și valoarea științifică a "izolării" așa cum a fost marele cancelar al reginei Elisabeta la vremea lui în puterea și valoarea științifică a simplei culegeri de fapte Cel mai bun exemplu în acest sens sunt economiștii, care încă se măgulesc cu speranța de a-și crea știința, pur și simplu izolând o dorință aproape umană de profit de toate celelalte dorințe ale lui și de influențele care în limbajul logicii științifice sunt numite "străine" - deși aceste influențe sunt, de fapt, atât de puține străine, încât până la studiul lor complet și până la stabilirea exactă a relației lor cu motivele egoiste, economia politică cu greu poate fi considerată o știință pozitivă Newton și-a făcut descoperirile nu pentru că a izolat atracția, ci evident pentru că a legat-o cu toate proprietățile și fenomenele cantitative ale materiei cunoscute de el și, prin această legătură, prin această serie de relații, a explicat multe fapte care au rămas neexplicate prin ipotezele anterioare A spune că a existat un astfel de moment în procesul gândirii newtoniene când atracția a apărut în mintea lui ca o legătură solitară, fără nicio legătură cu alte proprietăți și fenomene ale realității, înseamnă doar a spune că Newton s-a supus limitărilor și neajunsurilor inerente ale gândirea umană; dar pentru a vedea izolat, acest simplu accident sau mijloc auxiliar al gândirii științifice, capitol Biblioteca "Runiverse" - - cauza directă și sursa directă a progresului cunoașterii umane pare la fel de rezonabilă ca și cum s-ar vedea în creion și hârtie, pentru care orice scriitor este indispensabil, cauza succesului literaturii Centrul de greutate al procesului științific nu constă în cutare sau cutare, sincronizarea internă sau externă sau adaptarea cercetătorului la dificultățile sarcinii sale, ci într-o combinație nesfârșită și variată de fapte și semne, cauze și efecte, cu scopul a descoperirii unor relaţii constante şi uniforme între diferitele proprietăţi ale materiei Acest scop cel mai înalt al cunoașterii este singura bază pentru dependența reciprocă a diferitelor științe și pentru clasificarea lor rațională într-o ordine ierarhică Fizicianul nu studiază proprietățile fizice cu excluderea tuturor celorlalte proprietăți ale materiei, ci mai degrabă numai din punctul de vedere al relațiilor uniforme și constante relevate de observarea între o categorie de proprietăți naturale și toate celelalte Dar, printre rezultatele investigațiilor de fizică, una dintre primele și foarte importante este descoperirea că proprietățile fizice se raportează, ca să spunem așa, "indiferent" la proprietăți mai complexe și mai puțin

generale ale materiei, ce sunt chimice, vitale etc , sau, cu alte cuvinte, că există o singură relație generală și mereu neschimbătoare Prin urmare, fizicianul are dreptate când lasă toate aceste proprietăți deoparte, le ignoră și se limitează la proprietăți care reprezintă mai multe relații în legătură cu proprietățile fizice Acestea sunt proprietățile Biblioteca "Runivers" - - natural sau matematic - spațiu și număr; iar fizicianul își propune așadar să găsească relația care există între proprietățile fizice și proprietățile extinderii (distanță, mișcare etc) și număr (masă etc) Dar de aici rezultă o consecință importantă Cercetatorul fenomenelor fizice nu satisface necesitatea unui studiu special al corpurilor chimice (cu exceptia unui numar mic de cazuri), al tesuturilor organice sau al uniunilor de fiinte vii: stie dinainte ca proprietatile fizice dau nastere la total identice si fenomene neschimbătoare chiar și atunci când sunt indisolubil legate de proprietățile chimice și când sunt legate de viață sau de public; prin care complexitatea agregatelor în care toate aceste proprietăți sunt combinate nu poate fi decât o piedică serioasă în calea propriei cercetări Prin urmare, judicios și cu o înțelegere ascuțită a dificultăților practice inseparabile de orice analiză științifică, el se limitează la studiul agregatelor naturale, care sunt, în cea mai mare parte, doar o simplă combinație de proprietăți fizice cu proprietăți de extensie și număr Dar el studiază deja aceste agregate în întregime, din toate părțile; și nu cred că mai era nevoie de un studiu al acelorași agregate din nou în vreo știință anume Desigur, aceleași agregate pot reapărea într-una dintre științele specifice ca constituenți esențiali ai agregatelor mai mari sau mai complexe, al căror studiu constituie obiectul special al unei anumite științe Biblioteca "Runivers " - δ - Științe; dar aici nu vor fi supuse "reexaminării" sau analizei secundare, ci vor doar, ca să folosesc un termen împrumutat din logică, "corelați" sau "conotate", care nu este deloc același lucru și nu se poate dispensa , în raport cu subiectul de lângă ramurile ei de cunoaștere, nu o singură știință abstractă Același lucru se poate spune despre chimie, despre biologie, despre sociologie Chimistul trebuie să fie impregnat cu conștiința că scopul său trebuie să fie să studieze proprietățile chimice nu în sine și independent de toate celelalte proprietăți ale corpurilor pe care le studiază, ci în diferitele lor relații constante cu aceste proprietăți Ca un fizician, el începe cu descoperirea că proprietățile chimice sunt destul de indiferente față de proprietățile mai particulare și mai complexe ale materiei numite viață și societate; şi drept urmare el exclude complet viaţa şi societatea din domeniul său special, introducând în el imediat, dimpotrivă, reprezentările numărului, extinderii, masei, distanţei, greutăţii, căldurii, luminii, electricităţii etc din același motiv, el studiază amănunțit și din toate părțile agregate cunoscute - compuși chimici naturali și artificiali - care, în opinia sa, pot servi mai bine decât altele la descoperirea relațiilor dorite; iar pe această cale ajunge la elementele și țesuturile organice, incluzându-le în zona cercetării sale; dar se oprește înaintea agregatului numit organ, care nu-l poate învăța nimic din ceea ce nu știe deja Biolog este localizat Biblioteca "Runivers" - - în esență în aceeași poziție: studiază anumite agregate naturale, indivizi celule, țesuturi, organe, vegetale și animale, cu unicul scop de a deduce secretul unor relații uniforme și constante care leagă proprietatea cu care sunt înzestrați - viața, cu alte proprietăți de materie Dar este prea evident că agregatul numit societate, la fel ca agregatul numit rocă minerală sau cristal, nu îl poate învăța absolut nimic în această privință: de aceea exclude în mod

egal ambele clase de fenomene din programul său Cât se poate de clar, în sfârșit, este imposibil, fără a cădea în absurdul vădit, să vedem în sociologie altceva decât studiul raporturilor societății cu alte proprietăți din natură sau, cu alte cuvinte, este clar că este imposibil să studiază societatea, izolând-o de glob și de locuitorii săi, adică de condițiile fizice și biologice la care este supusă umanitatea Remarc din nou că agregatele - organisme și uniuni sociale - studiate cândva în științele abstracte ale vieții și ale societății, nu pot fi, după părerea mea, "restudiate" din nici un punct de vedere teoretic; deși pot, desigur, să fie încă subiectul sau scopul multor investigații practice Dorind să testăm punctul de vedere pe care îl apărăm, l-am purtat cu consecvență prin toate verigile lungului lanț al științelor, cu excepția primei verigi, matematica Această omisiune a fost făcută de noi nu fără intenție: nu ne-a fost teamă că opinia noastră nu va rezista criteriului, de mai multe ori Biblioteca "Runivers" - - ceea ce s-a dovedit a fi fatal pentru teorii incomparabil mai dezvoltate, dar ei au vrut să acorde și aici matematicii un loc aparte, corespunzător poziției sale speciale în logica științifică Matematica a fost întotdeauna și va rămâne singura știință de acest gen Rolul pe care l-a jucat în istoria filozofiei este binecunoscut Matematica, sau mai degrabă argumentele înșelătoare extrase din exemplul ei, au fost mult timp principalul teren pentru teoria falsă a ideilor înnăscute; matematica a fost ultimul refugiu al metafizicii moderne, grație ușii lăsate deschise metodei a priori de Kant, marele distrugător al vechii metafizici: și anume așa-zisele adevăruri necesare sau forme logice de cunoaștere; În cele din urmă, matematica, deja în zilele noastre și în mâinile unor filozofi moderni, s-a transformat într-un instrument cu care au vrut să zdruncine chiar la temelia ei clasificarea Comte a științelor Într-un cuvânt, despre dificultățile logice generate de matematică și constând în principal în simplitatea extraordinară a fenomenelor studiate de aceasta, au fost deja spulberate atât de multe teorii diferite încât nu ar fi deloc surprinzător dacă același lucru s-ar întâmpla și cu părerea noastră despre științe abstracte și concrete Și într-adevăr, la prima vedere nu poate decât să pară că exemplul matematicii subminează în mod fundamental toate concluziile noastre Avem aici în fața noastră știința abstractă, care se limitează deja cu adevărat la studiul unei proprietăți a materiei, considerată de aceasta în sensul deplin al cuvântului în mod abstract, cu o excepție perfectă Biblioteca "Runivers" - - nu există nicio relație cu alte semne, proprietăți și forțe Astfel, în matematică, se pare că tipul de știință abstractă este de fapt realizat în forma pură în care este imaginat de obicei imaginației științifice; și de aici nu este departe de concluzia că celelalte științe trebuie să se străduiască, fiecare în domeniul său, la atingerea cât mai deplină posibilă a aceluiași ideal Din acest punct de vedere, pare foarte tentant, în continuare, să considerăm că singurul obstacol în calea implementării acestui tip în toate celelalte științe abstracte a fost până acum, în principal, o separare insuficient de completă și strictă în ele a părții abstracte de cea beton Toate aceste obiecții, totuși, mi se par la fel de insuportabile ca cele care au fost odată îndreptate împotriva caracterului empiric sau experimental al matematicii însăși Ambele feluri de obiecții aparțin aceleiași categorii și provin din aceeași sursă pe care am indicat-o deja: și anume simplitatea extremă a fenomenelor cantitative sau matematice Extremele converg, aparent, în sfera științei și a filozofiei Simplitatea extraordinară dă naștere la tot atâtea

dificultăți logice ca și complexitatea extremă Ziua, poate, nu este departe în care sociologia, ieșită din starea sa embrionară, prin complexitatea extremă a fenomenelor sale, va produce în rândurile filosofilor și oamenilor de știință nu mai puțină confuzie și dezacord decât matematica a produs până acum din motivul opus - datorită simplității extreme a fenomenelor sale În sociologie Biblioteca "Runivers " - complexitatea extremă a fenomenelor sociale, acțiunea simultană a mai multor cauze și apariția simultană a nenumărate efecte împiedică viziunea clară sau discriminarea unei noi proprietăți de bază a materiei, care este aici mai degrabă asumată sau introdusă în știință ca o ipoteză utilă decât este considerat a avea o existență reală În matematică, pe de altă parte, sursa originală, experimentală, din care decurg toate conceptele noastre cantitative, nu se distinge clar, deoarece observația, care în toate celelalte domenii ale cunoașterii ia forma unor reprezentări mai mult sau mai puțin complexe, apare aici în cea mai mare măsură forma elementară ca percepție directă Dar același motiv ascunde înțelegerea clară a faptului că matematica, în esență, urmează doar strict și în toate legea pe care am derivat-o pentru toate celelalte științe abstracte Proprietățile studiate în matematică sunt atât de universale și simple, încât nu există și nu poate exista un fenomen sau un agregat natural care să nu le dezvăluie și, în plus, întotdeauna în aceeași măsură și în același mod neschimbat Relațiile acestor proprietăți cu toate celelalte rămân în mod invariabil identice, indiferent de fenomenele cu care ne confruntăm și în orice circumstanțe le considerăm Astfel, și destul de în acord cu explicația dată mai sus cu privire la fizică, chimie etc , nu este nevoie ca matematica să studieze aceste relații în agregatele care constituie subiectul special al altor științe Dar știința, după cum știm, studiază nu o proprietate izolată de toate celelalte, ci una monotonă Biblioteca "Runivers" - ʊ - orice relații care există între o categorie de proprietăți și toate celelalte Și este evident că matematica nu poate fi o excepție în acest sens fără a-și pierde astfel caracterul de știință abstractă Pe de altă parte, scopul ultim al matematicii, ca știință abstractă, este pe deplin atins prin alegerea ca obiect al observației sale științifice a mai multor agregate naturale dintre cele care se întâlnesc zilnic în natură la fiecare pas și care sunt atât de simple și simple atat de cunoscut de toata lumea, incat observarea sau renasterea cercetarii lor matematica se realizeaza prin perceptie directa, devine "intuitiva" si pana la urma nu este deloc recunoscuta de noi alaturi de dificilele observatii si cercetari din alte ramuri ale cunoasterii Aceste agregate formează baza experimentală atât a geometriei trei dimensiuni, cât și a științei numerelor Rezultatul observării și studierii lor, atent la început, iar acum fiind o chestiune de percepție inconștientă, au fost câteva axiome pe care, ca pe un fundament de nezdruncinat, s-au ridicat de-a lungul timpului suprastructura logică strălucitoare, cunoscută tuturor, constând dintr-o nesfârșită serie de concluzii deductive Dar această suprastructură este recunoscută de mulți - și, după cum mi se pare, pe bună dreptate - nu ca o știință reală, care descoperă relații reciproce uniforme între diferitele proprietăți ale materiei și constând în întregime în puținele axiome menționate mai sus, cu consecințele lor imediate, ci ca un instrument puternic şi admirabil al unei logici ştiinţifice comune Acest lucru logic Biblioteca "Runiverse" - suprastructura apare într-o matematică; dar cu greu poate fi considerată o absurditate evidentă a opiniei care recunoaște aceeași capacitate pentru construcțiile logice în alte științe, depinzând chiar și numai de implementarea aproximativă

în ele a condițiilor, a căror combinație completă va rămâne întotdeauna avantajul matematicii; fenomenul universal și simplu studiat de mecanică, mișcarea, ar putea, conform acestei ipoteze, să servească cândva drept bază pentru o suprastructură logică de același fel, deși, desigur, mai puțin perfectă în toate privințele În paginile anterioare am încercat să lămurim că știința descriptivă, pur și simplu pentru că este descriptivă, nu este încă o știință concretă, sau că descrierea nu este un semn care indică în mod necesar caracterul specific al științei, ci constituie o știință specială metoda stiintifica corespunzatoare proprietatilor speciale ale fenomenelor observabile De asemenea, am încercat să arătăm că această metodă oferă aceleași servicii științelor cunoscute ca și metoda experimentală altor științe; în sfârșit, am recunoscut că dispozitivele descriptive pot fi aplicate în mod egal și indiferent în domeniul abstractului și în domeniul cunoașterii concrete Ajungem astfel la următoarele definiții ale științei abstracte și concrete Știința abstractă analizează, prin simpla observare, experiment sau descriere, agregatele naturale cunoscute, alese de aceasta în masa compușilor existenți în natură, ca distincte și complete Biblioteca "Runiverse" - - altele dezvăluind unele proprietăți de bază ale materiei; iar scopul final al unei astfel de analize este de a determina relații uniforme (legi naturale) între o categorie dată de proprietăți și toate celelalte analizate exact în același mod și în același scop, dar în alte agregate și alte științe abstracte Știința concretă, pe de altă parte, studiază agregatele complexe compuse din agregate deja investigate de diverse științe abstracte Scopul său imediat coincide, așadar, cu scopul imediat al științei abstracte: constă într-o posibilă analiză completă a acestor agregate Dar pentru a atinge același scop, aceleași mijloace sunt cel mai bine deservite; şi de aceea metodele ştiinţei concrete sunt în total acord cu metodele ştiinţei abstracte Diferența esențială și, în același timp, necesară dintre aceste două feluri de cunoștințe se dezvăluie doar în raport cu rezultatele finale ale eforturilor lor Am văzut ce-l conduce inevitabil pe cercetător la o analiză precisă a agregatelor cunoscute în așa-numitele științe abstracte Simplitatea sau complexitatea mai mare sau mai mică a agregatelor, desigur, nu are o semnificație specială în acest sens Întreaga întrebare se rezumă la dacă aceste agregate constau sau nu din părți în care, prin analiză preliminară, au fost deja găsite și determinate relații uniforme ale fenomenelor În primul caz, oricât de simple ar fi aceste agregate, ele pot fi doar subiectul unei anumite științe În cea de-a doua, și oricât de complexe ar fi acestea, vor fi subiectul științei abstracte Cu alte cuvinte, Biblioteca "Runiverse" - - diferența dintre știința abstractă și cea concretă constă în faptul că aceasta din urmă nu realizează niciodată o cunoaștere a unei noi proprietăți de bază a materiei (ceea ce este evident deja imposibil deoarece studiază compuși care se dezintegrează complet în agregate Toate proprietățile de bază ale cărora au fost deja studiate anterior de diverse științe), nici o cunoaștere mai perfectă a acestor proprietăți de bază și compuși elementari (căci într-un astfel de caz sarcina unei științe concrete s-ar îmbina cu diversele sarcini urmărite de științe abstracte) Dar științele abstracte, ocupate în întregime cu agregatele lor speciale și cu proprietățile pe care le dezvăluie, lasă complet deoparte investigarea diferitelor condiții necesare atât pentru formarea, cât și pentru conservarea, schimbarea și, în general, dezvoltarea tuturor celorlalți compuși, mai complexi Acest gol este completat de așa-numita cercetare concretă Pot- | dar să spunem, prin urmare, că scopul ultim

al unei științe concrete constă în cunoașterea nu a relațiilor monotone dintre proprietățile de bază ale materiei, ci a condițiilor speciale care guvernează formarea, conservarea și schimbarea unor astfel de agregate speciale care apar în natură, studiul cărora, în ciuda faptului că reprezintă nu numai interes practic, ci și teoretic, nu ar putea, dintr-un motiv sau altul, să fie combinat cu studiul uneia dintre proprietățile fundamentale în vreuna dintre științele abstracte Din această definiție a unei anumite științe decurg două consecințe În primul rând, sania de beton constituie, nu mai puțin abstractă, o știință de pur teo-SOCIOLOGIE Biblioteca "Runivers" - retic Poate servi, desigur, ca sursă pentru diferite ramuri practice de cunoaștere, de exemplu poate da naștere la diverse arte care au încetat să mai fie pur empirice și au recunoscut conducerea supremă a teoriei științifice; dar scopul predominant într-o anumită știință este întotdeauna de a explica procesul genetic din natură, iar acest scop este în esență teoretic În al doilea rând, știința concretă nu poate fi opusă științei abstracte ca opusul ei necesar sau logic Nu vorbesc despre imposibilitatea evidentă de a întemeia o știință concretă pe oricare abstractă; dar și întemeiată simultan pe mai multe științe abstracte, o știință concretă își datorează originea nu unei necesități logice (sau subiective), ci unei necesități obiective sau unei astfel de coincidențe a condițiilor exterioare care face ca cercetarea suplimentară să fie utilă, dezirabilă sau necesară, din din punct de vedere al totalității naturale pe care o reprezintă, acele sau alte unități Am evidențiat deja mai sus, ca cauză a confuziei conceptelor în acest sens, opoziția prea absolută a termenilor folosiți în mod obișnuit pentru a desemna aceste două feluri de cunoștințe, niciuna dintre ele nici exclusiv abstractă, nici exclusiv concretă În terminologia obișnuită, această opoziție nu este adevărată, ci doar un indiciu că într-o ordine de cunoaștere lucrul principal și esențial este studiul proprietăților de bază ale materiei, iar în altul, dimpotrivă, motivul existenței științei este un obiectiv Biblioteca "Runivers " - teză formată din proprietăţile deja investigate şi cunoscute ale materiei Și de aceea, poate, nu ar fi inutil să adăugați calificări suplimentare la termenii consacrați de utilizare și să spunem, de exemplu, știință abstractă sau de bază și concretă sau derivată *)· i) O cercetare detaliată a științelor, de obicei incluse în categoria betonului, ar fi aici, fără îndoială, deloc de prisos; din lipsă de spațiu însă, mă simt nevoit să mă limitez în acest sens la câteva scurte observații Am spus deja că în geologie se realizează adevăratul tip de știință concretă Același lucru se poate spune despre meteorologie, care studiază o sinteză obiectivă care nu face obiectul niciunei alte științe: atmosfera, considerată separat de scoarța terestră; cu toate acestea, este evident că meteorologia poate fi privită și ca o simplă subdiviziune a geologiei Astronomia sau siderologia concretă este imposibilă până când fizica și chimia cerească nu fac progrese mari; și acesta este unul dintre motivele pentru care Comte ar putea include astronomia printre științele abstracte, deși, ca cunoaștere abstractă, ea constituie evident doar o parte a mecanicii Traducând la științele predominant descriptive, la istoria naturală, zoologie și botanică, nu putem decât să ne exprimăm din nou surprinderea de faptul că aceste științe erau considerate a fi concrete, adică pentru ştiinţele bazate pe cooperarea mai multor ştiinţe abstracte Este posibil să spunem că avem de-a face aici cu mai multe științe abstracte doar pentru că descriem, împrumutăm culoarea unei stamine sau petale, culoarea hainei unui animal sau indicăm semne

fizice de greutate, mărime etc ? Cea mai abstractă știință nu se poate lipsi de o asemenea "referință" sau "conotație" de atribute și proprietăți din domeniul altor științe Dar zoologia explică oare geneza culorii animalelor, de exemplu, cu ajutorul fizicii și nu vedem, dimpotrivă, că cea mai abstractă parte a biologiei, teoria dezvoltării speciilor, se ocupă de acest lucru? întrebare? Și care este participarea chimiei în zoologie? După cum știe toată lumea, chimia nu joacă absolut niciun rol aici, iar latura chimică a fenomenelor reprezentate de plante și animale este din nou tratată de cele mai abstracte Biblioteca "Runivers" - - Consideraţiile de mai sus ne dau dreptul, fără să ne oprim asupra infirmării ei, să remarcăm aici o analogie falsă, care a condus multe minţi la convingerea că sociologia este o ştiinţă concretă Din faptul că sociologia seamănă cea mai mare cu ramurile cunoașterii în mod obișnuit, deși incorect, considerate concrete, s-a grăbit să concluzionăm "după rațiune" (ava - de către și λόγος - rațiune) că sociologia aparține categoriei concrete stiinte Între timp, ceea ce s-a spus mai sus ne permite să afirmăm că sociologia este doar o știință esențial descriptivă, cea mai descriptivă, fără îndoială, dintre toate știința abstractă Corectitudinea unei astfel de concluzii, sperăm, nu va ridica îndoieli serioase în acestea parte a științei vieții În plus, atât mineralogia, cât și cristalografia, cel puțin în forma lor actuală, nu îndeplinesc, mi se pare, toate condițiile unei anumite științe Mineralogia - această istorie naturală a lumii anorganice - este un strat științific destul de vechi, care, descriind semnele exterioare ale substanțelor anorganice, a servit cândva drept bază pentru chimie; iar din moment ce acesta din urmă s-a dezvoltat, descrierea caracteristicilor chimice a fost adăugată descrierii externe în mineralogie Dar nu urmărește nicio sinteză științifică cu ajutorul totalității științelor lumii anorganice; nici măcar nu explică cu ajutorul fizicii greutatea, culoarea, capacitatea termică etc a diverselor substanțe și nu studiază câtuși de puțin geneza acestora Cristalografia este cea mai recentă formație științifică; poate fi considerată fie ca o ramură pregătitoare a fizicii, referitoare la legile atracției și respingerii parțiale, fie ca un adaos la chimie, dacă se dovedește că afinitatea chimică joacă un rol predominant în fenomenele de cristalizare, fie în cele din urmă (care , mi se pare însă foarte puțin probabil) ca început sau germen al unei viitoare științe concrete, dacă se poate dovedi că avem de-a face aici cu astfel de Biblioteca "Runivers " - - care, amintindu-şi legile indicate la începutul acestei lucrări, care guvernează utilizarea metodelor descriptive de cercetare în diverse ştiinţe în strânsă concordanţă cu trăsăturile specifice fenomenelor observabile, va aplica aceste legi noii ştiinţe a societăţii Aici, evident, nu este nevoie să ne întoarcem la un subiect care a fost deja epuizat; dar rezumând pe scurt opinia noastră, putem spune că știința socială ni se pare a fi o știință esențial descriptivă din următoarele două motive principale și din următoarele două puncte de vedere principale: în primul rând, pentru că o astfel de metodă este condiționată în ea de însăși natura fenomenelor sociale, care nu sunt pot fi sinteza generală a lumii anorganice, a cărei importanță și complexitate determină necesitatea unui studiu separat și independent al acesteia într-o anumită știință Cel mai probabil, însă, a doua sugestie, care este indicată de cele mai recente cercetări privind cristaloizii, coloizii și acele forme de tranziție între aceste două tipuri de aderență parțială, care au fost numite cristalite de către Vogelsang; diferența dintre cristaloizi și opusul lor organic, coloizi, dacă legile derivate de Ginrichs I sunt

adevărate (că cu cât formula chimică a unei substanțe este mai simplă, cu atât mai perfectă este simetria formei sale cristaline și cu atât mai perfectă este simetria unui cristal) , cu atât este mai ușor de obținut) depinde, aparent, doar de complexitatea mai mare a compoziției chimice a corpurilor organice În general, o știință concretă nu trebuie căutată la începutul procesului de dezvoltare științifică Complementarea - și o știință concretă este întotdeauna o completare - nu poate dezvălui o serie de evoluții, nu poate fi germenul evoluției În teorie, nu se pot contesta posibilitățile oricărui fel de științe concrete; dar este de asemenea imposibil, în practică, să se prevadă când evoluția științifică va avansa suficient pentru a face posibilă educația ulterioară sau o anumită formare științifică Biblioteca "Runivers" nici observabil direct, ca fenomenele mecanicii cerești, nici supus metodelor izolante ale experimentării fizice, chimice sau chiar fiziologice; de unde rezultă că sociologia va rămâne întotdeauna o știință descriptivă și, în plus, într-o măsură mult mai mare decât biologia asemănătoare ei în condițiile sale metodologice; și în al doilea rând, pentru că știința societății abia începe să ia calea dezvoltării corecte, iar începutul și primii pași ai științei sunt întotdeauna mai ușor combinate cu metode descriptive de cercetare Subiectul observației îl constituie, în primul rând, fenomenele în întreaga lor sferă și în principal semnele lor exterioare, asemănările și deosebirile evidente sau tangibile; și numai acest prim fel de observație se numește, în vorbirea obișnuită, o descriere, în timp ce o descriere ulterioară, care conturează semnele interne și ascunse ale fenomenelor, asemănărilor și diferențelor, este de obicei dată unui ochi mai profund și invizibil, nerafinat de frecvente observatii denumirea analizei Dar numele nu schimbă esența problemei; și în orice mod sunt descoperite și descoperite semnele ascunse sau interne ale obiectelor, fie cu ajutorul unui microscop, fie prin intermediul observațiilor repetate repetate și modificate cu pricepere, ghiciri și ipoteze fericite accesibile verificării și, în final, chiar erori conștiente și corectate și erori - de fiecare dată când semnele certificate într-un fel sau altul nu vor "ceda" experimentelor directe, acestea vor trebui descrise, adică mulțumiți-vă cu clasificarea, definirea lor și, în general Biblioteca "Runivers" aranjare într-o asemenea ordine care să contribuie direct şi imediat la descoperirea relaţiilor sau legilor monotone existente între ele Descrierea științifică, la fel ca și analiza, este doar un proces prin care mintea noastră descompune fenomenele pentru a înțelege și reține în memorie asemănările și diferențele pe care le reprezintă În ambele cazuri avem de-a face cu aceeași metodă, în esență cu aceeași metodă de investigare; dar despre lucrurile vizibile se vorbește de obicei prin descriere, iar despre lucrurile care sunt invizibile se vorbește de obicei prin analiză Cu toate acestea, sunt primul care admite cu uşurinţă că distincţia stabilită de vorbirea obişnuită între cei doi termeni - descriere şi analiză - nu este cu totul lipsită de fundament Această diferență corespunde cu ceva real și ușor de observat în realitate După cum am subliniat deja, orice știință abstractă și în același timp descriptivă, ajunsă într-o fază pozitivă de dezvoltare, prezintă întotdeauna două straturi succesive sau două formațiuni științifice: una pur descriptivă, căreia i se poate da denumirea generică de "naturală" istoria" fenomenelor și care servește ca un fel de introducere sau pregătire pentru analitică, care poate fi numită "știința naturală" a fenomenelor Gradul extrem de complexitate al fenomenelor organice Lumea este, evident, singura cauză care produce în

științele respective - biologie și sociologie - este, ca să spunem așa, o "dublare" sau complicație științifică, aproape complet necunoscută altor științe, în care apare doar ocazional și pentru un grad incomplet Școală modernă pozitivă sau experimentală Biblioteca "Runivers " - - în psihologie, în fruntea căreia au fost sau sunt oameni de știință precum Mill, Spencer, Wen, Lewis și alții, în mod clar - cel puțin în raport cu psihologia - au înțeles inevitabilitatea acestei "dubleri" științifice și chiar s-au apropiat destul de mult de ea explicatie adevarata Astfel, de exemplu, unul dintre adepții acestei școli, Morell, afirmă în mod explicit cererea ca "știința naturală a minții să se bazeze pe istoria naturală a fenomenelor psihologice; mai mult, scopul acestuia din urmă ar trebui să fie în principal de a clasifica, iar scopul primului, în principal de a analiza aceste fenomene"; "și numai când se va face acest lucru", spune în continuare, "când fenomenele psihologice sunt analizate și clasificate simultan, vom avea cunoștințe științifice exacte despre ele" ') În același sens, vorbește și Wen: "parcă imperfect", spune el , "oricât s-a făcut prima încercare de a construi o istorie naturală a simţurilor prin intermediul unei metode descriptive, întrebările psihologice nu pot dobândi un caracter cu adevărat ştiinţific până nu avansează însăşi realizarea unei asemenea istorii naturale"*) În cele din urmă, Herbert Spencer este de acord cu aceeași părere; el vorbește despre lucrarea capitală a lui Van, un tratat de psihologie: "să afirme că cercetarea unui naturalist, care culege, studiază anatomic și descrie speciile naturale, are aceeași relație cu lucrările de anatomie comparată, menite să descopere legile plantelor și organ animal a *) O introducere în filosofia mentală) Simțurile și intelectul Biblioteca "Runivers" - - A subestima ceea ce lucrarea domnului Bain are față de lucrările de psihologie abstractă ar însemna să devii oarecum de la adevăr, deoarece lucrarea domnului Bain nu este complet descriptivă Cu toate acestea, o astfel de comparație oferă cea mai precisă idee a ceea ce a fost făcut de acest cercetător și arată clar în ce măsură această muncă a fost necesară " * *) Aceleași adevăruri au fost vag recunoscute și adesea chiar exprimate în raport cu știința socială Cu exact treizeci de ani în urmă, celebrul autor al cărții "Contradiții economice" scria următoarele: "Știința socială este cunoașterea sistematică și rațională nu a ceea ce a fost sau ce va fi societatea, ci a ceea ce este ea pe parcursul întregului drum al dezvoltării ei, adică în totalitatea manifestărilor sale succesive Știința socială trebuie să cuprindă întreaga structură a omenirii, nu numai într-una sau alta perioadă a existenței sale sau în unele dintre elementele sale, ci în toate principiile sale și în întregul ei sinteza ființei sale: trebuie să îmbrățișeze această ordine în așa fel, ca și cum evoluția socială, împrăștiată în timp și spațiu, ar fi adunată deodată și fixată într-o singură imagine, care să arate succesiunea și succesiunea fenomenelor și să dezvăluie coeziunea și unitate Aceasta trebuie să fie știința oricărei realități vii și progresive; și aceasta este, fără îndoială, știința societății Câteva pagini mai departe, ținând cont doar de o parte din știința socială, economia politică, Încercați, t, eu *z) Sistem de contradicții economice sau filozofie a mizeriei Библиотека "Runivers" - - același scriitor spune: "Fiecare știință trebuie în primul rând să-și marcheze limitele, să-și definească și să-și adune materialele: sistemele sunt precedate de fapte, iar epoca artei de o epocă a erudiției Subordonată, ca și alte cunoștințe, legii timpului și condițiilor experienței, economia, înainte de a investiga ce și cum ar trebui să se întâmple în mijlocul societăților umane, trebuia să ne explice ce se întâmplă cu

adevărat în ele; și întreaga rutină socială, numită cu voce tare legi, principii și teorii în cărți, în ciuda incoerenței și inconsecvenței sale, trebuia adunată în modul cel mai conștiincios și descrisă cu cea mai strictă imparțialitate Pentru a îndeplini această sarcină, poate că era nevoie de mai mult geniu, și mai ales de mai mult sacrificiu de sine, decât ar fi nevoie de tot progresul științei Din nefericire, sarcina dificilă și înaltă despre care vorbește Proudhon nu a fost niciodată clar înțeleasă și nici îndeplinită în modul în care a cerut acest scriitor; puține lucruri care s-au făcut în această direcție, deși sunt suficiente pentru a explica semnificația științifică care aparține, fără îndoială, economiei politice moderne, nu ne poate da încă dreptul să nu vedem în această ramură a sociologiei, împreună cu Proudhon, "o colecție a tuturor care s-au făcut până acum observații despre producția producției și distribuția bogăției, "nici să credem în același mod în care economiștii" au clasificat aceste observații, au descris fenomenele corespunzătoare, au determinat starea și relațiile lor, astfel încât totalitatea cunoștințelor capturat de cei mai naivi, Biblioteca "Runivers" - - ca să spunem așa, manifestări ale societății, și constituie o economie politică, care este astfel istoria naturală a celor mai proeminente, autoritare și răspândite obiceiuri și tradiții ale omenirii în domeniul producției și repartizării bogăției Ceva de acest fel este, într-adevăr, împrăștiat în toate colțurile economiei politice, dar locul principal și proeminent în ea a aparținut întotdeauna raționamentului deductiv gol, exercițiilor inutile ale minții, într-un cuvânt, apriorismului mai mult sau mai puțin inconștient Citându-l aici în favoarea opiniei mele pe autorul cărții "Contradiții economice", trebuie totuși să remarc că, cu rapiditatea și neașteptarea lui obișnuită a tranzițiilor logice, la câteva pagini după ce a recunoscut nevoia urgentă de descriere în domeniul științelor sociale, el exclamă deja: "Oh! monografii, recenzii istorice! ne-am săturat de ei de pe vremea Iadului Smith și J B Say; metoda istorică și descriptivă, care a fost folosită cu succes până acum doar pentru a face identificări și recunoașteri, este acum inutilă În prezent, curentul care îi conduce pe studenții de științe sociale la cunoașterea adevăratei sale metode a câștigat, fără îndoială, deja foarte mult atât în forță, cât și în viteză Printre multele semne care indică acest lucru, voi nota aici unul sau două; așa că unul dintre cei mai originali gânditori moderni, Herbert Spencer, a conceput și desfășoară o lucrare enciclopedică, a cărei semnificație nu poate fi încă pe deplin apreciată, dar deja un plan și al cărui titlu - Sociologie descriptivă - este semnificativ Biblioteca "Runivers" - S U A Lucrarea mare publicată recent a economistului german Scheffle se străduiește pentru același scop, deși pentru Din păcate, încă de la primele pagini ale acestei cărți este clar că autorul ei nu a evitat fascinația generală pentru metoda falsă a analogiei reale Dar principalul obstacol care stă în calea dezvoltării corecte a științei sociale rămâne pervertirea adevăratului caracter al fenomenelor sociale, care constă în a le înfățișa ca simple produse sau rezultate ale acțiunii combinate a forțelor anorganice și proprietățile materiei organizate - cu consecința inevitabilă a unei astfel de vederi, provocând sociologia caracterului și sensul științei abstracte În fruntea acestei direcții false, întâlnim din nou numele lui Spencer, care a creat o școală specială prin recunoașterea sociologiei ca știință concretă; până când Spencer își corectează totuși greșeala într-o anumită măsură, generalizând-o sau extinzând aceeași viziune asupra biologiei, în care vede și o știință concretă și, parțial, la toate celelalte științe

teoretice recunoscute de el, cu excepția numai matematicii, ca științe abstracte concrete Gânditorii mai puțin consecvenți întăresc sensul acestei erori de bază, limitându-l la o singură sociologie, pe care o transformă fie într-o simplă aplicație deductivă la psihologie, fie într-o completare concretă la un corp de cunoștințe mai extins, îmbrățișând, împreună cu știința viata, stiinta lumii anorganice Nu este scutit de acest reproș D S Mill, care, dacă nu a împărtășit pe deplin viziunea de mai sus asupra sociologiei, atunci prin laudele sale față de Biblioteca "Runivers" - a metodei ductive în aplicarea cercetării ştiinţifice sociale a contribuit mult la consolidarea şi diseminarea acesteia Bain, care, vorbind in general, nu poate fi suspectat de predilectie pentru metoda deductiva, considera si sociologia ca fiind o stiinta concreta; dar la Bain se poate urmări influența aceleiași idei preconcepute despre predominanța deducției în domeniul științelor sociale Un alt scriitor, celebrul economist englez Cairns, vede în sociologie un fel de geologie care explică faptele sociale reducându-le în întregime la cauze și motive fizice, fiziologice și psihice, așa cum geologia explică structura scoarței terestre prin intermediul legilor de mecanică, chimie și biologie Dar nu aș termina prea curând dacă aș vrea să dau o listă oarecum completă a scriitorilor care s-au exprimat deja și se exprimă zilnic în același sens În concluzie, voi relua aici pe scurt principalele prevederi, a căror considerație și explicație au fost consacrate celor trei capitole anterioare Întrebarea se rezumă la ridicarea sociologiei la nivelul unei științe naturale a societății; dar pentru atingerea acestui scop este necesar în primul rând să se elibereze de anumite concepţii greşite comune despre condiţiile inerente fenomenelor observate în domeniul ştiinţelor sociale Considerând publicul ca o proprietate specială a materiei organizate și, prin urmare, incluzând sociologia printre științele abstracte sau de bază, recunoaștem, de asemenea, că fenomenele publicului sunt atât de complexe încât nici o observație pură Biblioteca "Runivers" știința fenomenelor cele mai simple, nici experimentarea științelor fenomenelor direct mai complexe, nu pot fi aplicate exclusiv sau corect studiului lor; și astfel ne vedem siliți să recurgem la singura metodă de investigare rămasă și posibilă, care, totuși, și-a găsit deja aplicație largă și utilă în natura adiacentă și similară a fenomenelor sale de știință-biologie: și anume, metoda, care poate fi numită metoda descriere comparativă și analitică În funcție de același motiv, de gradul extrem de complexitate al fenomenelor sociale, recunoaștem în sfârșit necesitatea în domeniul sociologiei unei diviziuni caracteristice a muncii științifice, datorită căreia munca științifică pregătitoare diferă de munca concludentă sau finală, iar știința însăși se rupe până în istoria naturală a societății și știința naturală a societății Sociologia modernă are nevoie în principal de o clasificare științifică și de o distribuire oportună a unui număr imens de fapte și observații care sunt rezultatul experienței acumulate din trecut, transmise nouă prin tradiție, și a experienței cotidiene a prezentului, în care o parte semnificativă , și anume, adaptările ereditare la observația psihologică și sociologică, aparține fără îndoială și trecutului Dar în această lucrare, este de la sine înțeles, ar trebui urmărite exclusiv scopuri teoretice sau științifice O mulțime de lucrări analitice, o mulțime de descrieri au rămas la noi de pe vremuri; dar pot fi folosite doar ca o colecție Biblioteca "Runivers" fapte kami În general vorbind, analizele și descrierile anterioare sunt acum foarte adesea o piedică pentru cercetarea științifică Au fost întreprinse cu scopuri care nu aveau absolut nimic în comun cu știința,

dacă nu chiar direct ostile acesteia (de exemplu, cu scopuri teologice) Astfel, analiza și clasificarea faptelor deja cunoscute trebuie, în cea mai mare parte, să fie începute din nou Dar trebuie amintit că nu avem aici de-a face cu o clasificare a aere perennius, nici cu o analiză care să nu se teamă de corecțiile și schimbările pe care timpul le introduce inevitabil în cele mai bune lucrări științifice O bază fermă pentru sociologia comparată și analitică poate fi pusă doar pornind de la cea mai nepretențioasă descriere generală, comparare și analiză a faptelor sociale, care, făcând aceasta, trebuie observate și distribuite în modul cel mai economic, ca să spunem așa: adică un mod care, aruncând cea mai mare lumină asupra faptelor și detaliilor, dar cel mai puțin ne împovărează memoria cu ambele și se numește ordinea naturală a aranjamentului evenimentelor și observațiilor Pe scurt, este nevoie în primul rând de o bună istorie naturală a societății Știința naturală a societății, "sociologia" în forma în care a fost atrasă de imaginația celor mai bune și mai strălucite minți, nu te-ar ține atunci să aștepți mult Odată pornită pe calea reală, sociologia nu se va mai îndepărta de ea, ci se va dezvolta corect, alături de istoria naturală a societății, care va fi suportul cel mai de încredere pentru primii pași ai ei, iar ulterior Biblioteca "Runivers" - - îi va presta aceleași servicii, care sunt încă oferite de biologia afluenților săi pur descriptivi și istorici Sarcina sociologică se reduce astfel la dimensiuni mai modeste, dar din acest motiv mai realiste Biblioteca "Runivers" LOCUL SOCIOLOGILOR ÎNTR-O SERIE DE ȘTIINȚE CAPITOLUL PATRU Enunțarea unei întrebări Întrebările pe care, pornind de la acest capitol, ne propunem să le analizăm în secțiunile ulterioare ale acestei lucrări sunt strâns legate între ele și sunt strâns legate de sarcina principală (metodologică) a sociologiei, a cărei elucidare generală a fost dedicată celor trei capitolele precedente Aceste întrebări îmbrățișează: clasificarea externă a sociologiei sau locul pe care aceasta îl ocupă în seria ierarhică a științelor; clasificarea sa internă sau împărțirea în departamente interne; relația sa cu biologia și, în sfârșit, relația sa cu psihologia Ne vom ocupa de aceste întrebări în ordinea indicată acum; dar să remarcăm mai întâi că în expunerea următoare ne vom limita în mod necesar la indicații destul de generale și ne vom mulțumi adesea cu propoziții pentru care le putem recunoaște doar o valoare ipotetică Știința socială nu a avansat încă suficient pentru a trece direct la rezolvarea tuturor dificultăților inerente SOCIOLOGIEI θ Biblioteca "Runivers" - principalele sarcini ale științelor sociale; cu ajutorul datelor disponibile pe față se poate, într-un caz favorabil, spera să se obțină doar rezultate aproximative Adevăratul loc al sociologiei între științe i-a fost indicat de fondatorul filosofiei pozitive Sociologia este o știință abstractă care studiază fenomene de ordin special, care se disting de toate celelalte prin complexitatea sa relativ mai mare și generalitatea relativ mai mică După cum se știe însă, împotriva clasificării științelor stabilite de Comte, au fost formulate obiecții din diferite părți și din diferite puncte de vedere Majoritatea acestor obiecții nu merită să fie discutate sau contestate în mod serios; dar printre ele se numără și cele care în sine - indiferent de autoritatea celebrului om de știință care le-a exprimat primul - prezintă un interes filozofic considerabil Înțeleg critica pe care Herbert Spencer, filozoful cu care trebuie să reînvățăm în fiecare controversă filosofică serioasă din timpul nostru, l-a supus pe Comte clasificării Poziția luată de Comte în chestiunea clasificării științelor este excelentă; acest lucru este recunoscut astăzi de cele mai bune minți Dar pozițiile superioare, precum cetățile

inexpugnabile, se păstrează numai atunci când toate atacurile grave asupra lor sunt imediat respinse Spencer, în scrierile sale, și mai ales într-un eseu intitulat "Geneza științei", respinge principiul fundamental Biblioteca "Runiverse" - principiul principal al conceptului lui Comte, referitor la distribuirea științelor într-o ordine ierarhică Spencer nu vrea să admită că începutul generalității descrescătoare a fenomenelor studiate de diverse științe este în același timp începutul care stă la baza dezvoltării cunoștințelor noastre; iar în locul succesiunii sau succesiunii istorice pe care o propune acest început, el vede în progresul cunoașterii o dezvoltare eronată, despre care nimic nu se poate ghici dinainte și care, în consecință, nu admite nicio clasificare bazată pe o bază istorică Această dezvoltare, după filozoful englez, este determinată numai de dependența reciprocă a științelor între ele sau, cu alte cuvinte, de asistența sau sprijinul acordat reciproc de diferite ramuri ale cunoașterii umane Confuzia care stă la baza atacurilor lui Spencer asupra clasificării lui Comte a fost expusă de mai multe ori De altfel, cel mai faimos elev al lui Comte, Littre, nu a întârziat să răspundă provocării filozofului englez la adresa oricărei doctrine pozitive În câteva pagini din Littre, cu o claritate obișnuită, el indică în mod tangibil confuzia lui Spencer cu concepte atât de apropiate, dar totuși diferite, precum conceptele de serie, evoluție, stabilirea științei și dependența reciprocă a științelor El întărește dovezile puternice ale lui Comte cu noi argumente; distingând evoluția științei de fundamentarea sau stabilirea ei, el se referă primul la începutul dependenței reciproce a științelor, iar stabilirea la începutul unei generalități descrescătoare * Biblioteca "Runivers" - - sau creşterea complexităţii fenomenelor Dezvoltând această propoziție, el explică în continuare, cu propriile sale cuvinte, că "în timp ce seria și stabilirea reprezintă o condiție obiectivă înrădăcinată în natura lucrurilor, interdependența științelor reprezintă o condiție subiectivă a cunoașterii; o dublă condiție, care se manifestă istoric, pe de o parte, tocmai în succesiunea momentelor de stabilire sau fundamentare a științelor, ca o serie sau legătură succesivă a științelor, iar pe de altă parte, tocmai în asistența acordată de toți părți ale cunoașterii umane într-o parte și o parte în orice altceva - ca evoluție sau dezvoltare succesivă a științelor!") Cu toate acestea, chiar și în polemica lui Littre, un punct pare a fi o concesie complet inutilă către Spencer și, în același timp, o obiecție care depășește problema controversată sau rămâne în afara limitelor acesteia, dar nu are nicio legătură directă și imediată cu aceasta Și Spencer, în replica sa ulterioară, obține o oarecare aparență de victorie pentru el însuși insistând asupra acestui singur punct și păstrând tăcerea în privința restului, care a lovit direct argumentele adversarului Vorbim despre distincția făcută de My Littre între comunitatea obiectivă și comunitatea subiectivă Această diferență, luată în sine, poate să-și aibă baza și nici măcar nu este lipsită de o anumită semnificație filozofică Dar nu răspunde obiecției prezentate de Spencer; ocolește, chiar dacă nu recunoaște Auguste Comte et la philosophie positive Biblioteca "Runivers" - - dificultate, dar nu o rezolvă sau elimină câtuși de puțin Argumentul principal al lui Spencer împotriva clasificării științelor propuse de Comte este o lovitură îndreptată, dacă nu deloc în spațiul gol, atunci în orice caz într-o sferă logică adiacentă, și care nu coincide cu acea zonă specială în care conceptele de clasificare, serie și evoluţia istorică a ştiinţelor aparţin Generalității descrescătoare a lui Comte, Spencer se opune

generalităţii crescânde şi susţine că realitatea se exprimă doar printr-o combinaţie sau o astfel de fuziune a acestor două principii, în care este imposibil să derivăm din ele fie gruparea ştiinţelor într-o serie consistentă, sau dezvoltarea cunoştinţelor prin succesiune de la o ştiinţă la alta; şi asta pentru că aceste începuturi, ca diametral opuse, se anihilează reciproc în consecinţele care decurg din ele Dar un astfel de argument se bazează pe un sofism uşor expus Spencer, în esenţă, nu neagă că, pe măsură ce fenomenele devin mai complexe, devine din ce în ce mai dificil să se înţeleagă în ele acele relaţii constant uniforme pe care le numim legile naturii şi care constituie unicul scop al ştiinţei Dar chiar şi în principiul dezvoltării lui Comte, care explică şi justifică pe deplin clasificarea lui, nu există altceva decât această simplă propoziţie Spun: în principiul lui Comte, şi nu în cutare sau cutare gândire separată sau cu acesta sau cutare text al scrierilor sale, pentru că am o părere prea ridicată despre conştiinciozitatea filozofică a lui Spencer pentru a sugera că acesta din urmă, după ce şi-a declarat Biblioteca "Runivers" - a obiecta la spiritul general al doctrinei date şi a-l infirma în rădăcinile ei, de fapt, nu însemna decât să atace contradicţiile sau neglijările individuale, care inevitabil alunecă în orice, cel puţin în unele expunere detaliată a teoriilor abstracte Care este, în esenţă, principala obiecţie a filosofului englez? Pur şi simplu la următoarele: Spencer afirmă, şi afirmăm împreună cu el, că există o metodă excelentă în domeniul ştiinţei, care constă în inferenţa de la particular la general şi a cărei aplicare determină toate progresele realizate până în prezent în majoritatea ramurile cunoaşterii umane Am numit metoda inductivă Dar dacă vrem să indicăm într-o formulă concisă esenţa acestei metode şi rezultatele ei, i e asupra progresului cunoaşterii, vom avea temeiuri pline de a afirma că dezvoltarea cunoaşterii umane este controlată tocmai de începutul unei comunităţi în creştere Ca în teorie, aşa şi în practică, nimic nu poate fi mai drept decât o astfel de concluzie inevitabilă; şi este evident că lui Spencer nu i s-ar putea reproşa o confuzie de concepte sau o critică greşită direcţionată, dacă ar pune în contrast principiul său de generalitate crescătoare cu principiul opus al generalităţii descrescătoare, care, la rândul său, ar fi derivat de Comte din consideraţii similare despre rolul sau semnificaţia diferitelor metode ştiinţifice Deci, să presupunem că Comte ar înainta premise incontestabile - că metoda deductivă este aplicată cu mai mult sau mai puţin succes în toate departamentele cunoaşterii umane şi că Biblioteca "Runiverse" - Progresul depinde în mare măsură de utilizarea în diverse ştiinţe a metodelor de verificare, a căror esenţă este inferenţa de la general la particular; şi să presupunem în continuare că Comte ar trage o asemenea concluzie din aceste premise că numai începutul generalităţii în scădere guvernează dezvoltarea cunoaşterii umane Atunci Spencer ar fi acţionat doar logic, obiectându-i lui Comte că această concluzie este în mod evident falsă, întrucât conţine cel puţin un semn sau o afirmaţie, care nu se află în premisele în sine; iar Spencer ar fi avut tot dreptul să spună, cu propriile sale cuvinte: "Generalizarea lui Comte este doar pe jumătate adevărată Ideea este că nici una, nici cealaltă ipoteză nu sunt exacte în sine; adevărul real este exprimat doar prin combinarea ambelor Progresul ştiinţei este dual; se deplasează simultan de la particular la general şi de la general la particular; este atât analitică cât şi sintetică în acelaşi timp Având în vedere dezvoltarea cunoştinţelor noastre doar din punct de vedere al metodei, se poate ajunge doar la rezultatul la care a ajuns Spencer Dar

este o greșeală să credem că punctul de vedere al metodei este singurul posibil în întrebarea dată, sau chiar că trebuie să prevaleze în mod necesar în orice teorie a dezvoltării cunoașterii Exact contrariul este adevărat Legile dezvoltării cunoașterii umane nu pot fi deduse dintr-o simplă luare în considerare a metodelor științifice Numai observarea unor fapte reale, accesibile "verificării istorice", poate oferi toate elementele sau datele necesare generalizărilor de acest fel Cea mai bună dovadă a acestui lucru este Biblioteca "Runivers" - viata organica Dar manifestarea într-un număr mare de cazuri, așa cum spune Spencer pe bună dreptate, pentru a exprima această idee într-un singur cuvânt, dă o generalitate În consecință, Comte a avut dreptate când a afirmat că generalitatea în seria științifică este în continuă scădere sau scădere; acesta este sensul strict al acestui termen într-o formulă care servește la exprimarea legii dezvoltării cunoștințelor noastre Dar același termen, fără a-și pierde complet sensul inițial, poate și trebuie să se abată inevitabil de la el și să capete nuanțe diferite de fiecare dată când este aplicat raționamentelor de alt ordin sau transferat în întregime într-o anumită zonă a gândirii Este exact ceea ce se întâmplă atunci când termenul de generalitate este folosit în domeniul logicii În logică, prin propoziție sau concept general se înțelege totuși o propoziție sau un concept care se aplică unui număr mare de cazuri, sau al cărui adevăr apare într-o multitudine de cazuri; dar în domeniul logicii am căuta în zadar acea echivalență între conceptele de generalitate în scădere și complexitate în creștere, care lovește privirea la fiecare pas în domeniul dezvoltării fenomenale sau obiective Un concept anume, prin simplul fapt că este particular, nu este ceva mai complex decât un concept general Departe de a ne juca cu cuvintele și pe deplin conștienți de faptul că aici folosim aceiași termeni pentru a desemna lucruri diferite, putem totuși spune că în domeniul logicii este exact opusul: aici, decât un concept sau o propoziție generală, cu atât mai numeroase și mai complexe și acele procese mentale Biblioteca "Runiverse" - sy, produsul din care este Așadar, vedem că în două domenii diferite, deși înrudite - logica, care se ocupă de metodele științifice, și istoria dezvoltării științifice, care vorbește despre ordinea succesivă de apariție și justificare a diferitelor științe - termenul: "commonness" este luate în două sensuri diferite, în ciuda apropierii lor una de alta Putem exprima această diferență în termeni generali spunând că, în metodologie, comunitatea sau manifestarea într-un număr mare de cazuri este o proprietate determinată de numărul de cazuri, indiferent de numărul de cazuri, sau de acest număr în general, iar cazurile în sine sunt luate indiferent în orice ordine de fenomene sau proprietăți, în timp ce în teoria evoluției generalitatea sau manifestarea într-un număr mare de cazuri este o proprietate determinată de numărul relativ de cazuri, adică numărul lor, considerat ca o pondere mai mare sau mai mică în totalitatea fenomenelor naturii și în toată varietatea infinită de proprietăți ale materiei: dar de aici își are originea conceptul de complexitate, strict corespunzător celui de generalitate Așadar, adevăratul nucleu al criticii îndreptate de celebrul filosof englez împotriva teoriei evoluției lui Comte este o simplă dualitate în sensul cuvintelor Nu este nimic de surprins de asta Ambiguitatea termenilor - acestea sunt cele două cuvinte pe care istoria încet dar cu litere mari le afișează pe frontonul clădirii filosofice din secolele trecute; și mă tem foarte mult că majoritatea disputelor noastre filozofice cele mai serioase, polemicile noastre cele mai acerbe și Biblioteca "Runiverse" - diferențele ireconciliabile vor fi mai devreme sau mai

târziu incluse în aceeași categorie și marcate cu aceeași inscripție Confuzia în care a căzut Spencer pare destul de evidentă Punctul de plecare al argumentului său este presupunerea eronată că un termen abstract este ceva o dată pentru totdeauna strict stabilit și care nu este supus fluctuațiilor, diverselor aplicații și utilizării în diverse sensuri Spencer uită că dacă acest lucru ar fi adevărat, știința și filosofia nu ar trebui să determine atât de atent, aproape de la caz la caz, sensul termenilor pe care îi folosesc El uită că limbajul este un instrument, departe de a fi perfect Același reproș poate fi adresat gânditorilor cel puțin la fel de profundi și pătrunzători ca Spencer; și, desigur, câteva mii de pagini din lucrarea capitală a lui Auguste Comte conțin multe astfel de erori Dar în întrebarea luată în considerare, fondatorul filozofiei pozitive este liber de orice astfel de reproș Pentru a exprima legea pe care a descoperit-o nu în propria sa minte, ci în fapte reale, Comte a folosit singurii termeni potriviți pe care i-a dat limbajul filozofic Dar a definit cu precizie sensul expresiei pe care a folosit-o: o generalitate în diminuare asupra căreia se învârte exclusiv controversa adversarului său Iar o umbră de îndoială nu poate exista în acest sens, având în vedere faptul că generalitatea descrescătoare a lui Comte este sinonimă cu complexitatea crescândă și că ambele expresii sunt folosite constant de către el împreună, ca se completează reciproc și se explică reciproc Tre- nu mai era treaba lui Spencer însuși să nu se abate de la calea prevăzută cu atâta abundență de avertismente și să nu confunde generalitatea crescândă sau descrescătoare, care este o metodă sau metodă de gândire, cu generalitatea crescândă sau descrescătoare, care este gradul de complicare a proprietăților în fenomene Am lăsat deoparte până acum ceea ce aveam de spus despre distincția dintre generalitatea subiectivă și obiectivă Această distincție, mi se pare, nu are un temei real și nu coincide deloc cu distincția indicată în paragraful anterior Comunitatea subiectivă însoțește constant și inevitabil comunitatea obiectivă, indiferent de ordinea ideilor căreia îi aparține aceasta din urmă Obiectivul sau existentul în lucrurile înseși este în mod necesar reflectat în mintea noastră ca o comunitate subiectivă sau abstractă; și, strict vorbind, ambele formează un întreg inseparabil, ca un gând și conținutul său, un concept și un obiect real exprimat de acesta; o comunitate subiectivă în creștere nu poate însoți una obiectivă în scădere și invers Prin urmare, nu este nevoie să facem distincție între ele, cel puțin pentru a explica confuzia în care a căzut Spencer Iar Spencer, mi se pare, are mare dreptate în a întoarce împotriva lui Littre chiar argumentul care, în ochii acestuia din urmă, ar fi trebuit să-l convingă cel mai mult pe adversar Acest argument este preluat din domeniul biologiei; și anume, filozoful englez îi obiectează lui Littre că, trecând de la studiul organelor la studiul țesuturilor, care sunt fenomene mai generale decât organele, și din ţesuturi la elemente anatomice şi mai generale, biologia urmează calea nu numai a generalităţii subiective în creştere, însoţită de scăderea generalităţii obiective, ci mai degrabă a unei generalităţi duble crescătoare, atât subiectivă cât şi obiectivă în acelaşi timp Fenomenele reprezentate de structura unor țesuturi, de exemplu, membrana mucoasă, explică el, au un caracter mai general decât fenomenele reprezentate de orice organ, care include membrana menționată; iar un asemenea caracter mai general aparţine fenomenelor de primul fel, pur și simplu în sensul că se repetă zilnic în mai multe cazuri decât fenomenele de al doilea fel Totuși, toate acestea sunt distincții pur verbale și este mai bine să le lăsăm și să

ne concentrăm exclusiv pe o corelare uniformă sau pe acea lege naturală care guvernează fenomenele dezvoltării științifice, care decurge din fapte și este dovedită de acestea Să mai facem o remarcă aici Dacă obiecția de mai sus a lui Spencer demonstrează destul de satisfăcător că, în domeniul metodei, generalitatea obiectivă este inseparabilă de generalitatea subiectivă, atunci exact același lucru, și din aceleași motive, este adevărat și în domeniul evoluției sau ordinii, care determină succesiunea a fenomenelor din punctul de vedere al sumei sau al totalităţii lor Astfel, orice fapt social constituie, în mod obiectiv, unul dintre cele mai private fenomene; dar cum, se poate întreba, un astfel de fapt poate deveni, subiectiv, mai general decât orice fenomen vital sau chimic? Mi se pare evident că dacă nu schimbăm în mod arbitrar unghiul mentalului nostru Biblioteca "Runiverse" - - viziune și nu sări brusc dintr-o sferă de gândire în alta, atunci între reprezentarea ideală sau subiectivă și fenomenul real sau obiectiv va exista întotdeauna o corespondență completă și o identitate de bază Punctele de vedere ale metodei și evoluției nu sunt singurele care sunt de obicei confundate în întrebarea care ne privește Un nou punct de vedere este descoperit atunci când se analizează clasificarea internă sau împărțirea în părți a fiecărei științe și acest punct de vedere trebuie, de asemenea, separat cu grijă de cele adiacente Dar Spencer nu procedează așa: unul dintre argumentele sale preferate în disputa cu Comte este confuzia evoluției științelor, care are ca rezultat o serie coerentă a construcțiilor succesive ale acestora, cu progresul care are loc în cadrul fiecărei științe și presupune specializarea lucrărilor științifice și împărțirea corespunzătoare a științei în părți După cum se știe, Comte a găsit posibil să extindă legea care guvernează ordinea apariției sau continuitatea istorică a științelor la dezvoltarea lor internă, adică la acea completare progresivă și constantă a rubricilor fiecăreia dintre ele, ceea ce necesită o dezvoltare separată a doctrinelor sau teoriilor incluse în aceste rubrici Dar, din câte se știe, Comte nu și-a bazat niciodată seria de științe abstracte pe observarea exclusivă a ceea ce se întâmplă în cadrul fiecăreia dintre ele, luate separat; în consecință, clasificarea sa nu poate fi zguduită de dovezile aplicabilității sale incomplete la toate diviziunile științelor abstracte Și, între timp, exact asta ești Biblioteca "Runivers" - - apă și presupune, de la începutul ei până la sfârșit, toată argumentația lui Spencer Argumentele prin care Comte justifică extinderea legii găsită și formulată de el s-ar putea să nu-și satisfacă adversarul deschis, la fel cum nu mă conving pe mine, adeptul lui deschis; dar cu siguranță nu rezultă din aceasta că legea lui nu este un adevărat purtător de cuvânt al faptelor exacte pe care servește să le explice Este mai degrabă posibil să apărăm exact o poziție opusă: că legea lui Comte este adevărată cu privire la evoluția istorică a științelor numai în măsura în care nu poate servi drept explicație pentru progresele treptate realizate în cadrul fiecărei științe individuale Această propoziție poate părea că conține o contradicție internă și are cu atât mai mult nevoie de explicație, cu cât obiceiul de a confunda punctele de vedere care au cel mai puțin în comun unul cu celălalt a devenit puternic înrădăcinat în domeniul abstracției superioare O serie sau succesiune de științe, în forma în care este cunoscută de toată lumea și, s-ar putea spune, recunoscută de toată lumea în prezent, decurge de la sine dintr-o observare atentă și exactă a faptelor; aceasta este încă doar o generalizare empirică Dar aceleași fapte ne dezvăluie și existența unei relații uniforme și constante între ordinea în care faptele particulare urmează una după alta -

construcțiile diverselor științe, și un fapt general, care trece prin întreaga natură, pe care îl notăm prin termenul: complicare a fenomenelor Aceasta este deja o lege sau o teorie Dar acest raport sau lege exprimă adevărul doar atâta timp cât nu schimbăm nimic în date Biblioteca "Runivers" - - nyh, inclus în componența sa și legat de acesta printr-o legătură de cauzalitate, adică atâta timp cât aceste date rămân strict identice și nu extindem sau restrângem sensul pe care îl atașăm în mod special fiecărei categorii de fapte separat Toate acestea sunt destul de evidente, iar cele mai corecte legi ale naturii ar înceta să exprime adevărul dacă s-ar permite cea mai mică încălcare a acestei presupuneri de bază în legătură cu ele Între timp, legea lui Comte este lipsită de acest suport necesar atunci când este extinsă dincolo de limitele sale inițiale și include în ea concepte și fapte diferite de cele pe care le explică; când este transferat din zona de dezvoltare a cunoștințelor în zona de diviziune internă a anumitor științe; într-un cuvânt, atunci când cineva încearcă să o facă mai generală decât este sau poate fi cu adevărat În întrebarea care ne interesează, mulți, împreună cu Comte și după el, au extins greșit sensul original și strict al acelor două categorii de date între care legea sa stabilește un raport constant Prima categorie de date, referitoare doar la apariția științelor pe scena istorică sau la marile schimbări din acestea, numită construcția sau fundamentarea lor, a fost echivalată în semnificația ei cu dezvoltarea cunoașterii umane în general, adică într-un domeniu atât de vast și care conține o varietate atât de enormă de fapte încât o cauză, exprimată printr-o singură lege, oricât de comună ar fi această cauză și această lege, nu este în mod evident în măsură să cuprindă totalitatea acestor fapte sau să explice toate variațiile și complexele lor relatii Încă mai mult revendicare-SOCIOLOGIE Biblioteca "Runiverse" - Sensul exact al celei de-a doua jumătăți a datelor cuprinse în legea lui Comte și legat de complexitatea tot mai mare a fenomenelor studiate de diverse științe a suferit o schimbare După semnificația exactă a expresiei - creșterea complexității, un fenomen este considerat mai complex decât altul, atunci când, pe lângă proprietățile afișate de acesta din urmă, dezvăluie și noi proprietăți care nu mai pot fi reduse la niciuna dintre cele studiate anterior cele; iar într-un asemenea caz, apare o nouă știință, numită superioară, pentru a investiga o nouă proprietate, adică acea "rămășiță sau relicvă", pe care știința inferioară nu o mai poate explica Dar dacă este așa, cum este posibil, fără a schimba sensul cuvintelor, să vorbim despre complexitatea fenomenelor, ca și cum ar crește în limitele uneia și aceleiași științe? În aceste limite, apariția unei proprietăți, ireductibilă la explorată anterior, ar avea consecința inevitabilă a dezintegrarii ramului corespunzătoare a cunoașterii în două științe abstracte separate Apropo, psihologia prezintă și un astfel de caz, cel puțin în rândul acei filozofi care o privesc ca pe o știință independentă, încăpățânându-și ochii la toate dovezile în favoarea părerii că fenomenele psihologice nu constituie decât o modificare specială a funcțiilor vieții, care în niciun caz nu relevă o nouă proprietăţi ale materiei şi nereprezentând o nouă complicaţie în seria naturală a fenomenelor Limbajul obișnuit, care nu poate fi nici limbajul unei anumite științe, nici unei științe generale sau filozofie, dă un sens foarte larg, dar în același timp confuz și nedefinit cuvântului "complicat" Biblioteca "Runivers" - - negare" "Prin acest cuvânt se înțelege orice varietate de cauze și efecte, precum și orice fel de dificultate care decurge din creșterea numărului de obiecte sau fapte care trebuie luate în considerare simultan; nu se

înțelege dacă aceste obiecte și fapte se referă doar la aspecte diferite ale aceluiași fenomen, sau dacă reprezintă fenomene independente care însoțesc alte fenomene, sau, în sfârșit, constituie fenomene care relevă proprietăți cu totul noi ale materiei, nereductibile la cele cercetate anterior Astfel, de exemplu, în chimie, compușii care conțin patru elemente, sau așa-numitele amide, sunt considerați mai complecși decât alcoolii, aldehidele și acizii organici, din care se formează prin combinație cu amoniacul și care ei înșiși sunt compuși formați din trei elemente și, la rândul lor, deja mai complexe decât hidrogenii carbonici, precum etilena sau petrolul și formează sau gaz de mlaștină, ca să nu mai vorbim de cea mai simplă hidrocarbură - acetilena, care se obține prin conexiune directă, sub influența unui curent electric, carbon liber și hidrogen Și așadar, este extrem de necesar să distingem cu strictețe sensul special și, ca să spunem așa, tehnic pe care termenul de "complexitate" îl are în dreptul lui Comte, de sensul său în vorbirea obișnuită Aici avem din nou de-a face cu două puncte de vedere diferite, care nu trebuie confundate Numai uitarea acestei diferențe explică extinderea legii evoluției interștiințifice la diviziunea Biblioteca "Runivers" - - munca științifică în cadrul științei; dar în același timp nenumărate excepții și contradicții izvorăsc din toate părțile, amenințând să submineze, odată cu extinderea greșită a legii, legea însăși, fără îndoială adevărată în limitele proprii și stricte Fără a le pierde din vedere, avem dreptul să spunem că legea lui Comte poate fi recunoscută ca expresie exactă a unui raport uniform de succesiune între științe, cu condiția ca, în același timp, să nu exprime o relație similară între diferitele părți ale fiecare știință luată separat Fără această condiție, clasificarea lui Comte ar fi un teren șovăitor și alunecat constant sub noi; granițele dintre diferitele științe s-ar netezi imediat sau ar deveni complet arbitrare și am cădea din nou într-o contemplare haotică a cunoașterii umane unice și indivizibile și a dezvoltării ei, despre care, este adevărat, am putea spune încă la nedefinit termeni că este constant progresiv, dar despre a cărui direcție exactă abia ne-am putea avea idee Într-un cuvânt, ne-am întoarce la acea contemplare foarte haotică de la care ne-a condus legea lui Comte, care, evident, era scopul ei direct ca lege Biblioteca "Runivers" CAPITOLUL CINCI DATE GENERALE PRIVIND CLASIFICAREA INTERȘTIINȚIFICĂ SOCIOLOGII În capitolul anterior, am atins obiecția, care, după toate probabilitățile, ni se va face și care constă în faptul că știința nu reflectă decât natura în sine, care nu cunoaște tranziții ascuțite și, prin urmare, totul este corect în raport cu marile departamente de cunoaștere numite științe, trebuie să fie inevitabil și în egală măsură adevărat în raport cu diviziile mai mici formate în cadrul principalelor departamente Fără să ne oprim asupra tenului oarecum metafizic al acestei obiecţii, îi răspundem că continuitatea fenomenelor în natură constituie un punct de vedere aparte, complet diferit de cel care cuprinde exclusiv faptele exprimate de legea lui Comte Punctul de vedere al continuității conduce logic la identitatea de bază a fenomenelor Dar oricât de ferm s-ar putea fi convins de această identitate sau de semnificația ei în domeniul filosofiei, i e cunoștințe umane generalizate, toate Biblioteca "Runiverse" - - totuși, pe baza ei, este imposibil să se renunțe complet la diferențele și deosebirile care constituie cauza apariției și obiectul real al științei, adică cunoștințe de specialitate Punctele de vedere ale continuității și asemănării sunt vârfuri filozofice, de la înălțimea cărora mintea umană nu vede decât uniformitate pură, nu

observă nicio diferență și linii de demarcație Însă scopul științelor individuale constă tocmai într-o astfel de creștere a unghiului de vedere - prin apropierea observatorului de obiectele observate - care să permită privirii noastre mentale să îmbrățișeze toată neasemănarea reală a fenomenelor Identitatea generală a fenomenelor este legată de identitatea lor particulară, deoarece urmărirea unei singure cauze comune este căutarea diverselor cauze particulare Primul duce la sistematizarea metafizică a naturii, cunoscută sub numele de filozofia identității, iar a doua este esența și adevăratul scop al științei private O lege a naturii este o relație de identitate între două serii de fenomene care, înainte de stabilirea legii, ar fi putut părea complet diferite și dintre care unul este considerat cauza sau grupul de fenomene antecedente, iar celălalt efectul sau grupul a fenomenelor ulterioare De aici rezultă că legea este cu atât mai adevărată și mai importantă pentru știință, cu atât mai clar dezvăluie, sub asemănarea exterioară, identitatea de bază a celor doi termeni ai relației care o alcătuiesc, adică cu atât mai evident el dezvăluie identitatea interioară a cauzei și efectului Acestea sunt teoremele matematicii, majoritatea legilor mișcării și cele mai generale și simple legi din toate ramurile cercetării științifice Așa este și Biblioteca "Runivers" - - Legea Comte a dezvoltării științifice, dacă este curățată de elementele străine, care joacă în ea rolul de adevărată "confuzie", adică relaţii noi, dependente de alte legi Identitatea căutată apare aici dintr-o privire asupra membrilor relației, interconectați prin lege, ca cauză și efect: cauza este complexitatea crescândă a fenomenelor, înțeleasă ca o creștere treptată a proprietăților noi și independente ale materiei, iar consecința este o serie sau o instaurare succesivă a științelor, care, la rândul ei, ar trebui înțeleasă ca recunoașterea unei noi proprietăți de bază a materiei și construirea pe această proprietate a unei doctrine abstracte capabile de dezvoltare Importanța distincției de mai sus nu va scăpa atenției cititorului Această diferență are o dublă semnificație: aproape exclusiv teoretică, în raport cu cele mai studiate domenii ale cunoașterii, ale căror diviziuni interne au fost deja clar identificate; aici explică doar de ce diviziunea internă a științei nu se supune legii care servește drept bază pentru clasificarea interștiințifică; și, în același timp, atât teoretice, cât și practice - în raport cu noile domenii ale cunoașterii umane, ca, de exemplu, sociologia, a cărei dezvoltare corectă abia începe și ale cărei diviziuni viitoare sunt încă contururi neclare Aici ea avertizează asupra eșecului total al eforturilor îndreptate către împărțirea științei particulare după principiul generalității descrescătoare și complexității crescânde a fenomenelor Științele pot fi clasificate, adică considerată Biblioteca "Runivers" - - ca un corp de cunoștințe eterogen, dar știința poate fi doar divizată, adică considerat ca un întreg, ale cărui părți sunt complet omogene între ele Într-un cuvânt, dezvoltarea științei private nu urmează începutul evoluției interștiințifice, ci în întregimea ei este condiționată de o trecere treptată de la cunoașterea unor relații particulare sau individuale specifice la cunoașterea relațiilor generale sau abstracte, i e apare de fapt doar din punct de vedere al metodei Dar este, de asemenea, evident că acest punct de vedere nu poate servi drept bază pentru nicio diviziune: o anumită știință, deoarece se aplică în mod egal și indiferent tuturor părților acesteia din urmă Puncte de vedere speciale și în cea mai mare parte complet diferite decid chestiunea diviziunii interne a științei private, cea mai potrivită naturii speciale a fenomenelor pe care le studiază Astfel, în matematică,

distincția de bază între număr și extensie capătă putere; în mecanică, distincția dintre fundamentele fenomenelor cosmice și terestre, precum și între statica și dinamica acestora; în fizică, distincția empirică între proprietățile materiei care au același grad de generalitate și se observă în aceleași agregate naturale Mai departe, în chimie, simpla observare a faptului că doar anumite elemente, cu excluderea tuturor celorlalte, intră în alcătuirea agregatelor organizate sau vii, determină împărțirea acestei științe în chimie organică și anorganică; în sfârşit în biologie, noi puncte de vedere ale structurii Biblioteca "Runivers" - - iar funcțiile, stările normale și tulburările dau naștere unei importante împărțiri triple a acestei științe în anatomie, fiziologie și patologie În ceea ce privește sociologia, încercările de clasificare a ei, care au rămas până acum infructuoase, arată clar că există o eroare fundamentală în formularea însăși a întrebării Pentru a separa orice ramură a cunoașterii, este necesar ca însuși dezvoltarea ei însăși să o propună un principiu special care ar putea servi drept bază pentru distingerea și gruparea fenomenelor particulare studiate Straturile inferioare din educația sociologiei, sau ceea ce am numit istoria naturală a societății, sunt deja diviziuni empirice care vor trebui luate în considerare atunci când se împarte stratul superior sau știința naturală a societății Dar acesta din urmă, după cum arată exemplul biologiei, poate, la rândul său, să propună un nou principiu care va da naștere unei alte diviziuni Un câmp vast rămâne astfel deschis la tot felul de ipoteze până când experiența confirmă în sfârșit una dintre ele sau le infirmă pe toate Cu această ocazie, aș dori să cer permisiunea cititorului de a atinge o chestiune personală Împreună cu mulți pozitiviști, am crezut de mult în posibilitatea clasificării științelor sociale după principiul diminuării generalității și creșterii complexității fenomenelor sociale Am încercat să scot din masa generală a acestor fenomene nu numai cele mai simple elemente în care sunt descompuse, ci și cadavrele întregi de fapte concrete, prezentând Biblioteca "Runivers" - - care pentru mine sunt mai simple și mai generale decât alte fapte, de asemenea concrete, dar deja mai particulare și mai complexe Și am crezut multă vreme că am găsit o bază pentru o clasificare solidă, luând ca punct de plecare un cadavru de fapte economice, care mi s-a părut cel mai simplu și mai general dintre toate fenomenele sociale și pe care de aceea le-am comparat de bunăvoie cu un grup similar de fenomene ale vieţii vegetale Dar această distincție în sociologie, ca și în biologie, nu decurge din complicarea propriu-zisă a fenomenelor, în sensul descoperirii unei proprietăți noi și ireductibile a materiei, ci se bazează pe o complexitate ideală și convențională, care este rezultatul o interacțiune naturală a acelorași forțe ale naturii; în acest sens ideal și pur convențional, fenomenele politice sunt considerate mai complexe decât cele economice, fenomenele nervoase mai complexe decât restul manifestărilor vieții, feldspatul mai complex decât potasiul sau siliciul etc Dar, pe lângă asta, nu văd așa ceva că punctul de vedere al complicației interne predomină cu adevărat în împărțirea ramurilor deja consacrate ale cunoașterii; Prin urmare, mă îndoiesc foarte mult dacă se va dovedi fructuos în domeniul sociologiei În încheierea acestei părți a studiului nostru, să o rezumam încă o dată în cuvinte scurte Este, de fapt, o chestiune de o vastă categorie de fapte, care toate pot fi aduse sub o singură rubrică generală a progresului cunoaşterii umane Dar pe această cale aproape nesfârșită trebuie să distingem cel puțin trei zone separate, trei ordine diferite de idei: în primul rând, succesele, Biblioteca "Runivers" - - provenind din

dezvoltarea cunoașterii, sau relevat de această dezvoltare; în al doilea rând, progresul, care depinde de aplicarea metodelor logice; în cele din urmă progres, dependent de diviziunea științifică a muncii în cadrul fiecărei ramuri separate a cunoașterii și relevat de această diviziune Avem aici trei relații diferite, fiecare dintre acestea combinând doi termeni, unul rămânând constant, iar celălalt schimbându-se succesiv Termenul neschimbat în toate cele trei privințe este progresul cunoașterii umane, iar cele trei care se schimbă sunt dezvoltarea, metoda și diviziunea internă Prima relație leagă progresul științific cu o viziune generală, îmbrățișând totalitatea tuturor fenomenelor naturale, distingându-le unele de altele prin intermediul unui singur semn real: manifestarea consecventă a proprietăților noi și independente ale materiei în diverse cadavre sau agregate naturale Legea lui Comte exprimă numai această relație A doua relație leagă progresul cunoașterii cu efortul minții umane pentru unificare și generalizare din ce în ce mai mare a cunoștințelor dobândite - efort căruia îi datorăm existența principalelor metode logice în știință În sfârșit, a treia relație leagă progresul cunoașterii de condițiile speciale și variate care apar în cadrul fiecărei ramuri a cunoașterii, imediat după întemeierea ei fermă, și sunt obiective sau subiective, în funcție de faptul că se referă la obiectul observat sau la subiectul observator Până acum am avut în vedere o latură negativă a criticii lui Spencer; rămâne pentru noi Biblioteca "Runivers" - - să se familiarizeze acum cu latura pozitivă a învăţăturii sale sau cu propriile sale construcţii; deoarece încercând să demonstreze că seria științifică, în forma în care este stabilită de filosofia pozitivă, nu constituie decât o ipoteză și, în plus, nu rezistă criticii; filosoful englez, nu fără motiv, constată că acest lucru nu este suficient, că simpla distrugere nu poate satisface mintea umană și, prin urmare, își completează studiul cu o prezentare a propriei clasificări a științelor ') Această clasificare este atât de contrară clasificării lui Auguste Comte încât, dacă este recunoscută ca fiind corectă, aceasta din urmă trebuie inevitabil să cadă; iar în momentul de față numai aceste două clasificări pot contesta reciproc dreptul la recunoaștere universală Aceasta este opinia lui Spencer însuși și nu putem decât să fiți de acord cu această opinie Desigur, după tot ce s-a spus mai sus, nu există nicio îndoială ce clasificare preferăm; dar în interesul întrebării pe care încercăm să o lămurim aici - problema locului ocupat de sociologie în seria științelor - va fi oportun să ne susținem opinia cu câteva argumente mai extrase dintr-o examinare a clasificării filozof englez În primul rând, iată principalele trăsături ale doctrinei lui Spencer Științele, în opinia sa, nu formează o serie care să reproducă vreo ordine în fenomene sau în proprietățile pe care le dezvăluie Totuși, acest lucru nu interferează cu distincția dintre modalitățile cunoașterii noastre și, prin urmare, gruparea științelor într-una sau alta categorie, într-un cuvânt, clasă) Esea III, Clasificarea Științelor Londra, Biblioteca "Runivers " - - ficțiunea cunoașterii Dar pe ce bază se va baza noua clasificare, dacă se respinge punctul de vedere al seriei sau al dezvoltării succesive? Acest început constă în întregime în distincția dintre două concepte confundate de Comte și de majoritatea filosofilor: conceptele de omniprezență și cele de general Aceste concepte nu sunt echivalente, așa cum se crede de obicei Abstracția sau abstracția înseamnă separarea atributelor de cazuri particulare (citez literal) Generalitatea înseamnă manifestare în multe cazuri Pe de o parte, luăm în considerare doar proprietățile esențiale ale fenomenului, ne ocupăm doar de

conceptul gol, independent de orice realități particulare; pe de altă parte, avem în vedere doar repetarea unui fenomen, adică numărul de cazuri în care se manifestă De aici rezultă că există două feluri de adevăr: "abstract sau neperceptibil simțurilor în oricare din cazurile la care se referă, și general sau perceptibil simțurilor în fiecare dintre cazurile în care este afirmat" Astfel, de exemplu, adevărul că un unghi închis într-un semicerc este unul drept constituie un adevăr abstract, căci nu poate fi realizat niciodată într-un cerc real și este valabil doar în raport cu cercuri și unghiuri matematice ideale; dar același adevăr nu poate fi numit general, deoarece nu se realizează niciodată în realitate în natură Pe de altă parte, adevărul că fiecare animal vertebrat are un sistem nervos dublu este un adevăr general, deoarece se realizează în fiecare dintre cazurile individuale, să la care se aplica; dar această ultimă împrejurare este cea care o împiedică să fie abstractă Dar există științe care doar abstractizează și conțin doar adevăruri abstracte: așa sunt matematica și logica în forma ei subiectivă Există, de asemenea, științe care doar generalizează și conțin doar adevăruri generale: astfel sunt astronomia, geologia, biologia, psihologia și sociologia În cele din urmă, există științe care abstractizează și generalizează în același timp și conțin atât adevăruri abstracte, cât și generale: astfel sunt mecanica, fizica și chimia În acest fel se obține o clasificare tripartită, pe care Spencer o opune clasificării lui Comte Și așa, avem trei clase, trei grupe sau trei categorii de științe; Spencer le numește abstracte, abstract-concrete și concrete, deși, în dreptate, ar trebui să le numească abstracte, abstract-generale și generale Dar dacă Comte nu distinge abstractul de general, Spencer are dreptul să nu distingă generalul de concret Dar să lăsăm; vrem să îmbrățișăm dintr-o privire întreg drumul străbătut de Spencer și să nu ne oprim asupra tuturor pietrelor de poticnire cu care este plină această cale Iată cum Spencer caracterizează mai detaliat cele trei categorii de mai sus Științele abstracte se preocupă de formele sub care percepem fenomenele Aceste forme sunt: spațiul sau abstracția relațiilor multiple de coexistență și timpul sau abstracția relațiilor multiple de succesiune Prin urmare, științele abstracte pot fi numite științe ale legilor formelor fenomenale și între cele două științe (matematica și logică) care se ocupă de relațiile abstracte de conviețuire și succesiune și științele preocupate de ființa însăși în timp și spațiu - există un întreg prăpastie Al doilea cadavru, științele mediatoare sau abstract-concrete, nu mai studiază cadrele ființei, nu formele ideale și neocupate ale relațiilor cu ceva real, ci ființa însăși, adică fenomenele reale și relațiile reale pe care le dezvăluie; Mai mult, se regăsesc doar punctele de vedere ale elementelor lor constitutive, ceea ce înseamnă că "lipsind din apariția tuturor aleatorii în privat, ne îndreptăm începutul să găsim legea fiecărei modificări a puterii în profunzimea depunerii, complet părăsind însărcinarea misiunii sale " Puterea este un concept, a cărui absență în corpul abstract al științelor și apariția în cadavrul abstract-concretului trasează o graniță ascuțită între cele două categorii de cunoaștere Idealizarea sau abstracția în domeniul științelor abstract-concrete coboară cu o treaptă în comparație cu abstracția în științele abstracte și se ridică în aceeași măsură în comparație cu același proces din științele concrete Științele incluse în acest cadavru mijlociu pot fi numite și științe despre legile elementelor sau factorilor, spre deosebire de ramurile specifice ale cunoașterii care studiază legile fenomenelor

derivate Acest ultim cadavru, în sfârșit, studiază și fenomenele și relațiile lor reale; dar nici fenomenele şi nici relaţiile nu mai sunt idealizate în ea Din volumul analitic Biblioteca "Runivers" - - elucidările naturii trec aici la cele sintetice; aceasta înseamnă că "ținând cont de toate accidentele sau împrejurările care însoțesc un fenomen dat, încercăm să ne explicăm nouă înșine ca întreg, ca produsul tuturor forțelor care acționează simultan într-un anumit caz" Aceste trei departamente principale ale cunoașterii umane pot fi împărțite în cele mai diverse moduri, iar fiecare dintre ele conține diferite grupuri și subgrupe, care diferă unele de altele prin grade de generalitate a adevărurilor conținute în ele: "de vreme ce există adevăruri abstracte generale iar adevărurile abstracte sunt i speciale; general abstract-concret și adevăruri speciale abstract-concrete, în sfârșit general concret și special concret Dar principalele trei clase de adevăruri nu diferă unele de altele prin gradul de generalitate; toate sunt la fel de generale sau, mai precis, universale, întrucât pentru a le realiza toate obiectele și fenomenele din natură pot și trebuie să servească cercetătorului ca obiect sau material Aceste clase diferă doar prin gradul în care este adusă în ele abstracția sau procesul de abstractizare Aici închei expunerea doctrinei lui Spencer, fără a intra în toate detaliile dezvoltării pe care i-a dat-o însuși autorul O doctrină falsă este întotdeauna falsă deja în temeiul ei: aceasta din urmă, prin urmare, trebuie să încerce în primul rând să elucideze critic Detaliile fiecărei doctrine sunt ceva foarte variat și amestecat; împrumutate din cele mai diverse puncte de vedere, ele provoacă în sine la fel de puține obiecții cu cât multe dintre ele provoacă doctrina cu care sunt legate Biblioteca "Runivers" - - conexiune pur externă; sunt ca o ornamentație de stil impecabil, care dă grație exterioară clădirii, dar nu contribuie deloc la forța acesteia Dar distincția dintre abstract și general este tocmai baza doctrinei pe care o contest Această distincție nu poate fi justificată, indiferent cum o privim și indiferent cum o folosești Concepte distincte în realitatea nu poate fi opusa una cu alta; ele nu numai că nu exclud, ci, dimpotrivă, se presupun și se completează reciproc Opoziția formulată de Spencer este o simplă sofism, o schimbare a sensului real al obiectelor cu ajutorul unor concluzii construite pe sensul întotdeauna arbitrar și convențional al termenilor și frazelor din limbajul obișnuit; este un joc de cuvinte pe gustul grecilor antici și al scolasticii medievale Nu pot insista suficient pe această latură a multor controverse filozofice, chiar și în epoca noastră; dar despre acest subiect aș prefera să las cuvântul lui Ewell și să citez câteva pasaje din primele capitole din Istoria științelor inductive Cititorul însuși le va putea aplica în cazul care ne interesează "Există două moduri de a filozofa și de a determina sensul abstracțiilor superioare folosite în cercetarea științifică", spune acest istoric imparțial al științei: "una dintre ele constă în a lua în considerare cuvintele și reprezentările pe care le evocă în minte; celălalt este în acordarea atenției faptelor și obiectelor, introducerea expresiilor și termenilor abstracti în limbaj și în uzul general Doar această ultimă cale, metoda realului SOCIOLOGIE ő Biblioteca Runiverse - - cercetarea duce la succes Grecii au urmat prima cale, acordând atenție exclusiv diferențelor verbale și conceptelor abstracte, și nu au reușit Convinși că filosofia ar trebui să fie rezultatul unui studiu al relațiilor care există între concepte ascunse în termenii limbajului obișnuit, grecii au căutat să derivă doctrinele lor filozofice din luarea în considerare a acestor concepte Este, în general, să desenăm o prezentare clară a

lucrurilor din submarinul acestor posturi, cu ajutorul gropilor inductive, ei și-au dedus cunoștințele despre studiul mersului, toate înțelegerea familiară Înclinația principiilor filozofice ale cuvintelor și terminale ale limbii și terminale ale epocii timpurii, dintre care cele atribuite lui Thales pot servi ca exemplu fondator al filozofiei grecești, următorul raționament: la întrebarea TÒ mai ales, se spune că a răspuns: "spațiul, căci toate lucrurile sunt cuprinse în univers, iar universul însuși este conținut în spațiu" Cu Aristotel, această "metodă de cercetare" atinge punctul culminant Cele mai multe dintre erorile faptice în care a căzut marele Stagirit sunt explicate prin simple sofisme verbale Metoda sa obișnuită constă în rezolvarea celor mai importante întrebări ale filosofiei naturale, ridicate de mințile speculative subtile, printr-o simplă dezvoltare a sensului cuvintelor și frazelor folosite pentru a exprima conceptele cele mai generale ale obiectelor și relațiilor lor Un alt mod de raționament, care a fost utilizat pe scară largă în aceste prime încercări filozofice, a fost lo- Biblioteca "Runivers" - - un dispozitiv logic al contrariilor, în care au pornit de la presupunerea că semnele sau atributele în mod constant opuse între ele în vorbirea obișnuită sau în orice mod abstract de raționament, trebuie în mod necesar să fie considerate ca conținând indicii inconfundabile ale principalelor, foarte importante pentru studiu de antiteză sau opoziţie în natura însăşi Trebuie observat că înclinația minții de a presupune existența unei proprietăți elementare comune în toate cazurile cărora le aplicăm în mod obișnuit un atribut comun, a supraviețuit influenței filozofiei aristotelice, pe care a precedat-o în timp Dar, oricât de ferm am fi convinși că clasificarea lui Comte este direct dedusă din faptele reale, iar clasificarea lui Spencer se bazează pe distincții verbale, noi, totuși, nu putem spera să-l facem pe cititor să împărtășească o astfel de convingere până nu îl vom întâlni pe Spencer pe propriul său teren și să nu-i rupem argumentele cu propriile sale arme De pe vremea lui Thales, care, după cum este evident pentru toată lumea acum, se juca doar cu cuvintele, opunând conceptul de mărime sau volum conceptului de spațiu, până la Spencer, care distingea subtil între abstract și general, filozofia a ajuns un drum lung; și nimeni, desigur, nu s-ar gândi să facă o paralelă strânsă între metoda unui filozof a cărui existență divinatorie datează din secolul al XI-lea înainte de era creștină și metoda unuia dintre cei mai remarcabili gânditori ai secolului al XIX-lea Dar având în vedere asta, Whewell Istoria stiintelor inductive * Biblioteca Runiverse - nu- că Spencer încă acordă o importanță reală și predominantă luării în considerare a termenilor abstracti folosiți în limbajul filosofic, rămâne de testat dacă interpretarea sa a acestor termeni poate fi justificată chiar și din punct de vedere pur logic La noi, ne îndoim puternic de asta Distincția dintre abstract și general ni se pare logic la fel de arbitrară și de neîntemeiată ca și identificarea generalului cu concret, care pare să decurgă din prima distincție a lui Spencer Admit de bunăvoie toate premisele raționamentului lui Spencer, adică Accept definiția lui a abstractului și a generalului; dar din orice parte aș privi aceste premise, nu pot trage din ele concluzia la care ajunge Spencer Să presupunem că abstractul este ceva izolat de cazuri particulare, iar generalul este ceva găsit într-o multitudine de cazuri; dar în niciun caz nu rezultă din aceasta că abstractul este opusul sau negația logică a generalului sau chiar că acești termeni exprimă două concepte esențial diferite Aceste definiții ale abstractului și generalului, pe de altă parte, pot fi ușor conciliate

cu punctul de vedere opus, care afirmă că un semn sau un atribut, manifestat într-o multitudine de cazuri, i e un semn general, tocmai din acest motiv - inevitabil, necesar, logic - este, de asemenea, un semn distinct din cazuri particulare, adică caracteristică abstractă Obiectiv sau în realitate, o trăsătură nu poate fi separată de cazul particular în care apare Nu poți ieși din ea Biblioteca "Runiverse" - - a face un predicat nu numai din mai multe, ci chiar din mai multe cazuri deodată, fără a-l priva de existența sa reală sau concretă, fără a-l idealiza, chiar și în cel mai mic grad, fără a-l abstrage din toate cazurile speciale care o manifestă cu nuanțe diverse și evazive, fără ca acesta să devină un concept general sau o abstractizare De aceea, din cele mai îndepărtate vremuri, de îndată ce a început prima dezvoltare serioasă în domeniul gândirii umane, filozofii nu s-au îndoit niciodată de echivalența completă a abstractului și a generalului și au susținut întotdeauna că un fenomen general, proprietatea, semnul sau conceptul este complet lipsit de ambiguitate cu un fenomen abstract, proprietate, semn sau concept, în același sens special pe care îl dă Spencer ultimului termen, i e ca ceva ce nu poate fi niciodată realizat sau perceput de simțuri în niciunul dintre cazurile particulare ale realității; și invers, că orice concept abstract este în același timp un concept general în sensul special al acestui termen la Spencer, adică ca ceva ce apare întotdeauna simultan în mai multe cazuri particulare Toate acestea sunt adevărate într-un sens încă mai intim și mai strâns legat de subiectul discursului prezent De fapt, cu cât sunt mai numeroase cazurile de manifestare a unei proprietăți cunoscute, cu atât această proprietate poate fi considerată generală; dar, în același timp, este și mai abstractă, pentru că în fiecare caz particular se poate aștepta din ce în ce mai puțin să se întâlnească exclusiv cu el SINGUR: o astfel de proprietate este din ce în ce mai puțin identificată Biblioteca "Runivers " - - cu un anumit caz, din ce în ce mai mult iese în evidență Astfel, proprietățile numărului și extensiei sunt cele mai generale, deoarece apar în toate cazurile posibile și imaginare, dar în același timp sunt cele mai abstracte, deoarece singure și în absența altor proprietăți, nu apar în niciun fel caz particular: nu se formează nici un caz special Generalitatea, care constituie latura obiectivă a abstracției, este măsurată și, în consecință, mai ușor de cunoscută decât abstracția, care constituie latura subiectivă a generalității; dar, în esență, criteriul trebuie să fie în mod evident același pentru abstractitate și generalitate; in final, aceasta masura nu poate fi decat numarul cazurilor specifice - in care se manifesta, sau din care se distinge cutare sau cutare fenomen, proprietate, atribut sau concept M-aș putea limita la această scurtă explicație; dar, având în vedere o parte din abstractitatea sa, voi încerca să o susțin și să o clarific cu câteva exemple, pe care le voi lua de preferință de la Spencer Astfel, pentru cei din urmă, fenomenul că toate vertebratele au un sistem nervos dublu este un adevăr foarte general, dar deloc abstract Pentru pozitiviști - și prin aceasta nu se deosebesc de filozofii tuturor celorlalte școli - acesta este un adevăr empiric; ce înseamnă un astfel de adevăr, care, deși abstras din fapte reale și concrete, este totuși insuficient și, deși constituie o generalizare, nu este încă așa încât să satisfacă pe deplin aspirațiile unificatoare ale minții noastre Adevărul empiric și teoretic sau, așa cum îl numește Spen, Biblioteca "Runivers" - - ser, abstracte, se deosebesc între ele doar într-un singur grad și, mai mult, exclusiv în gradul de perfecțiune științifică atinsă de fiecare dintre aceste două tipuri de

adevăr, care nu trebuie să fie absolut opuse unul altuia Adevărul empiric poate fi numit și adevăr imperfect abstract sau generalizat: - este o abstracție sau generalizare în perioada de creștere, dezvoltare; între timp, întrucât adevărul teoretic este complet abstract sau generalizat, este o abstracție sau o generalizare care a atins limitele dezvoltării sale naturale Dar adevărul empiric duce inevitabil, inevitabil la adevărul teoretic Cel mai îngust empirism devine la vremea lui o teorie, izbitoare prin profunzimea și perspectiva sa largă Toate științele încep cu adevăruri empirice și sfârșesc cu adevăruri teoretice Matematica însăși, pe care Spencer o citează pe bună dreptate ca tip de știință abstractă, nu a scăpat de această lege generală: axiomele, care constituie aproape întregul conținut real al părții strict experimentale a cunoștințelor matematice, mărturisesc încă acest lucru Dar să revenim la exemplul nostru Sistemul nervos dublu la animalele vertebrate, care este un Adevăr empiric - prezentat de Spencer ca fiind foarte general (deși nu poate fi considerat ca atare în comparație cu multe alte adevăruri, de asemenea, empirice ale istoriei naturale și ale biologiei), în limitele exacte ale formularea sa, este evident la fel de puțin capabilă să fie realizată sau percepută de simțuri la fiecare animal dat, cât de puțin se poate realiza, în unghiurile și cercurile reale ale naturii, unghiul ideal este de °, Biblioteca "Runivers " - - înscris de un matematician în cel puţin un sfert de cerc ideal Ar fi de prisos să întreprind aici o dovadă completă a acestei propoziții atât de evidente și, prin urmare, voi adăuga doar o singură remarcă la cele spuse Naturalistul poate ține în mâini o vertebră aparținând unui mamifer, pasăre, reptilă sau pește; iar geometrul, luând unele măsuri de precauție obișnuite, poate să deseneze cercuri și să construiască unghiuri, dacă nu chiar perfecte, totuși izbitoare în regularitatea lor Dar fragmentul osteologic aflat în mâinile unui naturalist mi se pare mult mai îndepărtat de vertebre, ceea ce poate fi discutat în orice propoziție oarecum generală a istoriei naturale sau a anatomiei, decât unghiul real, construit de matematician, din ideal unghi, la care se referă exclusiv teoremele geometrice Este chiar foarte probabil ca contururile geometrice realizate de natura sa nu fie mai indepartate de liniile ideale ale matematicii, decat realitatile biologice din tipurile abstracte, la care se refera exclusiv legile biologiei si apropiate de sensul dat mai sus; deci, de exemplu, în osteologie, un tip de vertebră este numit "o organizație abstractă care nu se găsește în modern ') "Cristalele de zăpadă, prin regularitatea perfectă a formelor lor, transformă în realitate concretă cele mai ideale abstractizări ale geometriei", remarcă pe bună dreptate Tyndall, printre altele, într-unul dintre articolele sale din "Forthnightly Review w" (noiembrie) Biblioteca "Runiverse" - - vedere cervicală nici la pești, nici la alte vertebre, dar, în general, abordând modelul teoretic la vertebratele superioare mult mai mult decât la cele inferioare "') Aceste câteva rânduri arată clar cu ce fel de generalizări ne ocupăm adesea în științele organice; dar dacă în definiția de mai sus a unui concept care aparține în mod egal tuturor ramurilor științei vieții, aruncăm tot ce se referă la aproximarea tipului din partea celei mai înalte clase de animale (și acesta este sensul special al acestui termen), apoi în cuvintele: "o organizare abstractă care nu apare într-o formă perfectă nu în nici una dintre ființele organizate", avem o imagine adevărată și exactă a caracterului adevărat al tuturor, fără excepție, conceptele care sunt parte a legilor vieții și, în totalitatea lor, formează știința abstractă a biologiei În această distincție între general și abstract,

care nu rezistă examinării, se aude, totuși, parcă un ecou îndepărtat al unei alte distincții - binecunoscută și acceptată de toată lumea, inclusiv de pozitiviști: și anume, distincția dintre legile reale ale naturii și idealul, care se bazează numai pe diferența în gradul inerent al ambelor abstracțiuni și care, la rândul său, repetă doar o altă diferență - adevărul empiric față de teoretic În același timp, însă, numai acele legi teoretice se numesc ideal, în care nu numai unele) Robin și Littré Dicţionar de medicină, articol Vertebra Paris, Библиотека "Runivers" - - indiferent de confuzia și influența străină, dar în general este abstractizată de orice proces real din natură și care, prin urmare, în caracterul lor pur ideal, exprimă doar ceea ce inevitabil ar trebui să se întâmple în condiții evident diferite de cele existente în obiectiv lume Dar legile ideale, care se întâlnesc cel mai des în domeniul matematicii și mecanicii, nu constituie proprietatea exclusivă a acestor științe; legi de un caracter asemănător sunt stabilite în toate ramurile cunoașterii umane, în biologie și sociologie, așa cum sunt în ramurile cele mai generale și abstracte ale mecanicii În acest sens, mă voi referi aici doar la următoarele rânduri din ultima carte a lui Lewis, unul dintre cei mai remarcabili exponenți ai stângii moderate a noii filosofii "Mișcarea, spune Lewis, nu este niciodată monotonă și directă; o stamină sau pistil nu este niciodată o frunză; oasele craniului nu sunt niciodată vertebre; planeta nu descrie niciodată o orbită eliptică; acestea și toate celelalte legi ideale reprezintă adevăruri abstracte și nu pot servi în nici un alt mod de a explica faptele concrete, de îndată ce consecințele tendinței naturale a minții noastre de a accepta abstracțiile ca realități sunt corectate constant Dar în învățăturile lui Spencer se poate găsi nu numai acest ecou al filozofiei pozitive Deci, de exemplu, începând să explice legătura reciprocă a celor trei cadavre științifice formate de el, Spen- ') Problema vieții și a minții, I Biblioteca "Runivers" - - ser spune: "Primul cadavru, abstract, servește drept instrument (descoperire, cercetare) pentru următoarele două cadavre; iar al doilea, abstract-concret, este un instrument pentru un al treilea cadavru sau concret Niciun transfer al acestor roluri sau funcții nu este de neconceput, având în vedere diferențele și trăsăturile caracteristice ale fiecărui cadavru Dar același lucru, în esență, dacă nu în expresii identice, a fost întotdeauna afirmat cu voce tare de Comte și de întreaga școală pozitivă, cu singura diferență că prezentau dependența metodologică a științelor una față de alta ca o consecință necesară a generalității în scădere și creșterea complexității fenomenelor În general, nu poate fi trecut cu vederea că, dacă temeiurile care constituie, ca să spunem așa, cadrul exterior al clasificării lui Spencer sunt false sau, mai precis, dacă ele, la prima atingere de critică, se transformă în distincții pur verbale, atunci însuşi conţinutul clasificării sale este aproape literal reproducerea seriei ştiinţifice conform învăţăturilor lui Comte De fapt, primul cadavru al lui Spencer cuprinde doar matematica și cele mai abstracte ramuri ale mecanicii: cinematica (teoria mișcării) și ceea ce Spencer numește geometria mișcării'); a doua cuprinde restul mecanicii, precum și fizica și chimia; în a treia, în sfârșit, alături de științe specifice precum geologia și meteorologia, întâlnim biologia și sociologia Dar cele de mai sus- !) În acest cadavru se pune și logica; dar Spencer este de acord că, în mod obiectiv, psihologia trebuie să vină după biologie; si numai subiectiv, adica sub forma logicii, aceasta stiinta (una de felul ei si constituind o antiteza directa in raport cu toate celelalte) poate sta

in fruntea seriei stiintifice Biblioteca "Runivers" - - Explicația lui Spencer cu privire la numirea fiecărui grup servește ca instrument pentru următorul, nu este o astfel de distribuție în sine o dovadă suficient de convingătoare a caracterului destul de iluzoriu al cadrului clasificator al lui Spencer? Începuturile mai solide nu puteau, desigur, fi rezolvate prin simpla reproducere în concluziile lor a consecințelor cele mai remarcabile ale începuturilor, diametral opuse acestora Cu toate acestea, știu foarte bine că între seria de științe din Comte și clasificarea lor în Spencer există cel puțin o diferență, și anume că, în timp ce în prima chimie, de exemplu, este subordonată fizicii, iar sociologia biologiei, în aceasta din urmă este subordonarea unei științe, alta dispare, dispărând complet în subordonarea unui grup de științe față de alt cadavru Aceasta este, fără îndoială, o distincție foarte importantă Este adevărat că această inovație, sau acest amendament al lui Spencer, este foarte greu de apărat prin referire la fapte sau la ceea ce se întâmplă cu adevărat în domeniul științelor Am avea dreptul să cerem să ni se arate, ca să spunem așa, în practică un chimist spencerian care folosește matematica și teoria mișcării ca instrumente necesare pentru munca sa și respinge ajutorul fizicii; ar fi și mai interesant să-l vedem pe sociologul său considerând societatea ca pe un simplu produs al proprietăților fizice și chimice ale materiei și derivând direct din acestea din urmă, fără a le trece prin creuzetul faptelor și legilor biologiei, legile speciale ale sociale fenomene Dar, fără îndoială, mă înșel: faptele sunt mai puternice decât oricare Biblioteca "Runivers" - - teoriile și metoda folosită de Spencer însuși în investigațiile sale sociologice, deși indirect și numai într-un mod obișnuit, restaurează toate cele mai esențiale rezultate practice ale acelei concepții asupra seriei științifice sau a conexiunii continue a științelor, pe care Comte și școala sa adere la Într-adevăr, știm că Spencer, mai mult decât oricine, a contribuit la stabilirea celei mai strânse legături între sociologie și biologie; astfel dezacordul care există între Comte și Spencer în teorie dispare în mare măsură în practică Totuși, având în vedere faptul că teoria este întotdeauna mai importantă decât practica, iar punctul de vedere teoretic trebuie să-l subordoneze întotdeauna pe cel practic, nu consider necesar să se schimbe nimic în ceea ce s-a spus mai sus cu privire la diferența esențială dintre poziția lui Comte seria științifică și clasificarea lui Spencer Și astfel, în principal cu scopul de a stabili poziția pe care a luat-o pe o bază logică de nezdruncinat, Spencer recurge la propria sa, sper, deja irevocabil condamnată de cititor, distincția dintre abstract și general Ni se pare chiar că dezacordul dintre Comte și Spencer trebuie să fi precedat, în mintea acestuia din urmă, justificarea logică pe care i-a oferit-o deja ulterior Adevăratul gând al lui Spencer, totuși, se află într-o altă direcție și acum ne îndreptăm spre descoperirea lui Nu am putea atinge acest subiect aici dacă am urmări un singur scop polemic Dar, pe lângă polemici, avem un alt scop, dorim să contribuim pe cât posibil la o evaluare corectă a sistemului unui filozof care, dacă Biblioteca "Runiverse" - - potrivit lui Mill, "are dreptul de a fi recunoscut ca egal cu Comte" Spencer este un filozof care, în cuvintele admiratorilor săi, "a reînviat ipoteza lui Leibniz privind continuitatea progresului în natură, a curățat-o de impuritățile metafizice adânc încorporate în ea și a întărit-o cu rezultatul a două secole de experiență și dezvoltare științifică"') Hegel a încercat să facă același lucru în doctrina sa despre dezvoltarea ființei; dar acolo unde filozoful german a eșuat total, cel englez, în opinia elevilor săi, a reușit cu totul El

a creat un nou sistem filozofic, a pus o bază fermă pentru "filozofia evoluției" Nu contest dreptul lui Spencer la mirarea și aprecierea contemporanilor sau a posterității; aceste drepturi sunt incontestabile Vă reamintesc doar că acest gânditor original s-a ocupat mult de problema genezei sau ordinii de apariție în spațiu a diferitelor categorii de fenomene Spencer își imaginează această ordine sau "evoluție cosmică" exact în același mod ca și pozitiviștii; ca si in opinia lui, asa si la noi, se succed cinci faze cosmice, crescand treptat suma fenomenelor lumii Apar mai întâi fenomenele astronomice, apoi cele geologice, iar imediat după ele cele biologice; apoi vin fenomenele psihologice și, în final, la încheierea seriei, cele sociologice Nicio întrerupere și nicio schimbare nu este posibilă în această ordine de succesiune și dependență aparentă (din dublu punct de vedere al genezei și al explicației științifice) stabilită între fiecare dintre ') Ribot Psihologia engleză contemporană Biblioteca "Runivers" categorii numite de fenomene și categorii care îl preced Aceasta este ceea ce gândește Spencer și asta cred pozitiviștii, cu singura excepție de la întrebarea irelevantă de aici a semnificației genetice a fenomenelor psihologice Dar dacă, indiferent de punctele de plecare comune, există o diferență în rezultate, atunci aceasta înseamnă că chiar calea sau metoda urmată a fost diferită în ambele cazuri În cele două cazuri care ne privesc, este vorba de ceea ce se numește raționament deductiv: și, prin urmare, fie concluzia lui Spencer, fie cea a pozitiviștilor trebuie să fie greșită Cred că un asemenea reproș ar trebui să i se facă lui Spencer: în concluzia sa, el recunoaște ceva ce nu era deloc în premise Spencer și pozitiviștii știu un singur lucru și exact același lucru: și anume, că analiza științifică a agregatelor sau fenomenelor concrete corespunzătoare primelor două faze cosmice, perioade astronomice și geologice, a condus la distincția a trei categorii de proprietăți: cantitativ, fizic și chimic; de unde cele trei ştiinţe abstracte diferite Din această dovadă incontestabilă a experienței, pozitiviștii concluzionează că trebuie să se bazeze pe experiență similară pentru a rezolva problema dacă proprietățile φ) apar sau nu în agregate și fenomene specifice corespunzătoare altor faze cosmice (epoci biologice și sociologice); și, de asemenea, că orice predicție a priori în această direcție este evident inutilă; într-un cuvânt, că recunoașterea sau respingerea noilor proprietăți ale materiei, care acționează sau se manifestă în nou cosmic Biblioteca "Runiverse" - - în faze noi şi în agregate noi, complet necunoscute primelor faze, nu poate fi, în final, decât rezultatul experienţei, sau, ceea ce este la fel, un fapt experimental Spencer, în schimb, crede că această admitere sau respingere poate deveni un fapt logic sau rezultatul unei simple deduceri Cel puțin în această chestiune, mintea umană, în opinia sa, este cel mai bun ghid, iar mintea argumentează astfel: în prima eră a existenței cosmice, acționează doar forțele mecanice, fizice și chimice; dar ceea ce nu este la început nu poate fi nici la mijloc, nici la sfârșitul procesului; prin urmare, proprietățile biologice și sociale nu pot fi decât produse ale proprietăților mecanico-fizico-chimice sau, mai degrabă, aceste proprietăți în sine Dar, să fiu sincer, acest raționament ar avea semnificație doar într-un astfel de caz și m-ar putea convinge, dacă s-ar dovedi că la început au existat deja atât agregatele organice, cât și cele sociale, dar că, cu toate acestea, numai forțele mecanice erau pe fața , fizică și chimică: căci raționamentul deductiv este corect doar în măsura în care se limitează la a reproduce fidel în concluzia sa ceea ce era deja conținut în

premise Ceea ce este nou în viziunea lui Spencer, în această direcție, se reduce exclusiv la excluderea biologiei și sociologiei dintr-un număr de științe abstracte, la negarea semnificației lor ca științe de bază Spencer recunoaște pe deplin tot restul doctrinei lui Comte; între el și fondatorul filozofiei pozitive există un dezacord serios numai pe acest punct Dar ce- Biblioteca "Runivers" - - cine introduce acest dezacord în filozofie și Spencer este destul de sigur că din partea lui în această dispută nu există nicio întoarcere inconștientă în trecut, nici o simplă reînnoire a unei opinii care a fost odată foarte comună? În Littre găsesc următoarea descriere a stării biologiei în epoca imediat anterioară fundamentarii sale științifice, adică: într-o eră relativ recentă; Citez aici aceste rânduri, care au propriul lor sens "De pe vremea celor mai îndepărtate dovezi ale angajării în știință, vedem că studiezi biologia cu zel^ Democrit și Hipocrate sunt angajați în ea; Aristotel îi dedică multe lucrări importante; toți medicii contribuie direct sau indirect la dezvoltarea acestuia; în zona sa se fac descoperiri extrem de importante, precum, de exemplu, descoperirea circulației sanguine; și totuși, nu voi ezita să spun că, în ciuda tuturor acestor lucruri, biologia nu era încă o știință Oricare ar fi natura faptelor descoperite, din ele nu a ieșit niciun principiu fundamental care să poată separa dogmatic biologia de alte cunoștințe inferioare; Folosesc aici un cuvânt care, împreună cu conceptul pe care îl exprimă, a fost folosit pentru prima dată de Comte; și, după cum se vede cu ușurință, am tot dreptul să folosesc această expresie aici Biologia a rămas cu fizica și chimia; si tot- de data aceasta, când au vrut să o fundamenteze teoretic, au fost nevoiți inevitabil să grupeze faptele în jurul unui principiu, împrumutat, în funcție de timp, din științele deja bine întemeiate Oamenii de știință care s-au răzvrătit împotriva unor astfel de explicații fizice și chimice nu au putut face sociologie Biblioteca "Runivers" - - nimic de oferit în schimbul lor Este clar că biologiei îi lipsea, ca să spunem așa, o stabilitate dogmatică, care ar putea apărea abia atunci când s-a știut în sfârșit dacă o celulă, o fibră musculară, o fibră nervoasă etc , au proprietăți speciale care le aparțin numai lor , sau altfel reprezintă doar modificări ale diferitelor forţe ale materiei anorganice">) Aceste rânduri explică atât de mult problema controversată, încât mi se pare de prisos să insist asupra aplicării care se poate face din ele la viziunea prezentată de Spencer Este clar că, dacă acesta din urmă ar fi scris înainte de apariția lucrărilor nemuritoare ale lui Bish, ar fi avut toate motivele să se opună animismului, vitalismului și altor teorii comune la acea vreme, cu punctul său de vedere asupra posibilității unei explicații pur fizice și chimice a fenomenelor vieții Dar mai bine de cincizeci de ani ne despart de revoluția care a avut loc în biologie; formularea întrebării s-a schimbat complet și, între timp, Spencer ocupă acum aceeași poziție pe care a ocupat-o în secolul trecut oponenții (care în această privință erau adevărații pozitiviști ai epocii) predecesorilor mai metafizici ai lui Bisch Cum să explic acest fenomen, care constituie un adevărat anacronism în istoria filozofiei? În ceea ce mă privește, când mă întâlnesc cu negarea încăpățânată a naturii abstracte a biologiei și sociologiei și egalitatea lor științifică completă cu științele naturii anorganice, nu pot decât să văd în această nouă apariție a ') E Littre La science au point de vue phih sophique Paris Biblioteca "Runivers" - - un roi de doctrină (fără îndoială foarte răspândită în ultima vreme) ca o consecință directă a ceea ce în sociologie se numește reacție naturală; adică, în esență, consecințele oboselii de gândire care se instalează

după orice efort mental puternic În același timp, trebuie remarcat că această oboseală de obicei prinde, aparent, la început cele mai bune minți, conducătorii firești ai omenirii, atât în mișcările sale înainte, cât și reactive Mișcarea înainte a fost realizată de marea concepție a sociologiei a lui Comte; reacţia este acum reprezentată de doctrina Spencer Legile fenomenelor extrem de capricioase de reacție sociologică nu au fost încă explorate; s-a observat doar în general că valul reacţionar rămâne uneori în spatele celui "activ" şi nu atinge limitele extreme ale ultimei mişcări efectuate, uneori chiar depăşeşte aparent aceste limite; în linia de mijloc de inferență și, în majoritatea cazurilor, aceste două mișcări opuse par să fie măsurate de unde de aceeași mărime Aplicând cele spuse la cazul care ne priveşte, vom vedea că aici avem un exemplu de reacţie de al doilea sau al treilea fel, în funcţie dacă atribuim acţiunii produse de Comte introducerea în ierarhie sau o serie de științe ale sociologiei singure, sau sociologie și biologie împreună În orice caz, faptul că Spencer se oprește în pragul chimiei, adică este foarte semnificativ nu depășește limitele extreme ale legii care guvernează mișcările mentale, deși nimic, s-ar părea, nu este nici în logica pe care se bazează, nici în metafizica antică, din care evident Biblioteca "Runivers" - - își trasează ideile despre forma fenomenelor, forța unită și indivizibilă etc , nimic, spuneam noi, nu ar fi trebuit să-l împiedice să-și extindă teoria nu numai la chimie, ci și la fizică Logica și metafizica, dimpotrivă, ar fi trebuit să-l inducă în egală măsură să-și transforme trilogia științifică arbitrară într-o teorie unitară amplă și să distrugă mai întâi "reziduul ireductibil" chimic și apoi pe cel fizic, la fel cum distrusese deja "reducerea ireductibilă" reziduuri" de biologie și sociologie; la transferul conținutului chimiei în forme gata făcute ale fizicii și conținutul acesteia din urmă în forme gata făcute ale mecanicii teoretice; la căutarea principiului primar, a unei singure forțe, a energiei principale și - poate chiar, cine știe? - a cauzei ultime Într-un cuvânt, logica și metafizica i-au vorbit în mod direct despre necesitatea de a direcționa filosofia evoluției în curentul principal al unui sistem mai consistent, semiștiințific, semi-metafizic, care își are originea în Germania și în ultimul timp a produs, aparent, real devastare în mințile filozofice ale acestei țări') i) Două cuvinte pe argumentul acestui nou compromis între știința modernă și metafizica antică Monismul (care poate fi numit și papenergism, moștenitorul direct și legitim al panteismului muribund) a apărut în Germania în urma lucrărilor remarcabile inspirate de oamenii de știință germani de ideile lui Darwin și Wallace, care s-au răspândit rapid în toată Europa Noua doctrină, ca multe sisteme metafizice, declară, în primul rând, pretenția de a reconcilia filosofia cu așa-zisul ultimul cuvânt al științei moderne, de fapt cu câteva dintre cele mai recente ipoteze științifice, la alegerea filozofilor înșiși Desigur, este util să se elaboreze "ipoteze științifice și ipoteza Biblioteca "Runivers " - - Am spus mai sus că învăţătura lui Spencer despre ştiinţele abstracte sau de bază este produsul oboselii mentale În spatele negării proprietăților vitale sau sociale se află un fel de inerție a gândirii, care nu permite alte proprietăți speciale ale materiei care și-au câștigat deja un loc în știință Ipoteza vieții este inutilă: în domeniul vieții nu există decât fizică și chimie de specialitate; cu atât mai puțin este necesară o ipoteză socială: căci nu este clar că în societate avem de-a face doar cu o modificare specială a faptelor fizice și chimice obișnuite? În același timp, cum să nu ne amintim definiția vieții a unui om de știință modern: o dublă

metamorfoză a razelor solare! Nu că vedem aici cea mai mică greșeală și chiar umbra erorii; această definiție este cel mai pur adevăr; dar nu putem suporta tautologia superficială și goală, pe care ei încearcă să o prefadă drept profunzime filosofică și, chiar mai rău, drept acuratețe științifică Geneza (sau realitatea potențială) a fenomenelor - Darwin este incontestabil excelent Pentru știință, este aceeași achiziție valoroasă ca și ipoteza eterului, de exemplu, și a devenit deja una dintre părțile constitutive ale viziunii moderne asupra lumii Un astfel de rol ar putea bine să o satisfacă și, după cum știm, satisface minți strict pozitive Dar filozofii care nu au rupt complet toate legăturile cu metafizica nu vor să vadă în ea doar o parte integrantă a unei viziuni asupra lumii bazată pe întreaga știință, sau o simplă extindere a orizontului științific într-o singură direcție Ei nu doresc nimic mai mult și nimic mai puțin decât să construiască pe ea o "nouă viziune asupra lumii" Știința și lucrările excelente ale lui Darwin - acesta este în mare parte doar un pretext Setea metafizică este nesățioasă; azi bea din paharul lui Darwin, iar mâine, aruncând-o, se va apuca de prima ipoteză care iese - ultimul cuvânt al științei , viitor! Biblioteca "Runivers" - - un lucru, realitatea lor reală este cu totul alta Din punct de vedere genetic, poate fi destul de legitim să derivăm viața animală și vegetală din totalitatea proprietăților naturii anorganice; și din același punct de vedere, nu este mai puțin corect să deducem proprietățile chimice ale materiei din proprietățile sale fizice și, pe baza transformărilor dovedite și a echivalenței dovedite a proprietăților materiei, să ne străduim să le reducem pe toate la un singur tip ideal de forță sau energie Toate acestea pot fi o știință și, mai mult, o știință exactă Dar o uşoară schimbare, o schimbare imperceptibilă, este suficientă pentru ca o asemenea ştiinţă să se transforme brusc în metafizică; permiteți doar conceptul de esență în aceste speculații superioare, iar metamorfoza a avut deja loc Ideea de esență, introdusă în știință, provoacă imediat în ea un ferment metafizic ascuțit; barierele pe care realitatea obiectivă le pune asupra cunoașterii sunt depășite deodată: din tărâmul cognoscibilului am intrat brusc în tărâmul incognoscibilului; dar aici nu mai putem avea alt ghid decât metoda inegalabilă a priori Știința știa doar despre transformarea unei proprietăți sau a unei forțe în alta; dar acest fapt cert în sine i se părea un mister de nepătruns Din el a tras o concluzie: că proprietățile materiei, în anumite condiții, se transformă una în alta; că unul dintre ele apare chiar în momentul în care celălalt dispare" și invers și că există anumite raporturi constante între cantitățile de forțe astfel manifestate și absorbite Dar știința nu a afirmat niciodată nici identitatea, nici reductibilitatea completă a unuia Biblioteca "Runiverse" - - proprietăți față de altul și, dacă s-a spus și scris ceva de genul acesta, s-a datorat doar nedeterminarii și inexactității limbajului științific sau a terminologiei filozofice Această reductibilitate finală a rămas întotdeauna în ochii științei un mister inaccesibil, de neînțeles Acest lucru este atât de adevărat încât nici măcar o singură speculație, chiar și cea mai pozitivă sau științifică din acest domeniu al gândirii, nu s-ar putea lipsi vreodată de ipoteza proprietăților sau forțelor ascunse ale materiei Viața (dar de ce nu publicul? - nu este mai inaccesibilă percepției senzoriale decât viața sau afinitatea chimică) poate fi presupusă într-o stare latentă în primele agregate cosmice în care nu există încă organisme, așa cum se presupune afinitatea chimică în stare latentă în agregatele materiale în care simţurile noastre percep numai proprietăţi fizice Dar metafizica știe

mult mai mult decât atât și își extrage cunoștințele din surse incomparabil mai pure decât apele noroioase ale experienței Cunoaște "identitatea" de bază a proprietăților (sau forțelor) materiei; a stărui numai asupra transformărilor forței i se pare profund irațional; ea este gata să considere o astfel de abstinență voluntară ca pe o insultă cruntă la adresa logicii, dacă nu chiar la înțelegerea subiectului care gândește și identifică Cum, pornind de la transformarea proprietăților și fenomenelor, să nu se poată trage concluzii despre identitatea lor esențială? Sărmanii pozitiviști! Cum, după toate descoperirile remarcabile din ultima vreme, se insistă încă cu încăpăţânare că legile vieţii trebuie căutate în fenomenele vieţii, Biblioteca "Runivers" - - iar nu în fenomenele de atracție și repulsie parțială, TÒ, recunoaștem, ar fi mult mai ușor? Ce încăpățânare și, scuzați expresia, ce prostie! Sunt foarte conștient că știința, în anumite condiții, se transformă inevitabil în metafizică: dar de aici nu trag deloc concluzia că aceste două moduri de a gândi sunt identice În această trecere a științei în metafizică, geneza (sau realitatea potențială) se transformă în realitate vie, iar punctul de vedere genetic devine punctul de vedere al cercetării și analizei fenomenelor O transformare mai radicală nu poate fi imaginată Dar într-un asemenea caz, ce rămășiță de modestie științifică îi mai ține pe oamenii de știință, care filosofează cu atâta pasiune pe această temă preferată a timpului nostru, de modesta recunoaștere că au cunoscut în sfârșit însăși esența lucrurilor? Ce ipoteză îndrăzneață este să afirmi că viața este un produs și că proprietățile chimice ale corpurilor sunt un element sau un factor? În studiul fenomenelor vieții, este destul de în acord cu metoda rațională să aloce cât mai mult spațiu posibil proprietăților chimice și fizice: dar dacă până la urmă mai există încă un reziduu care este direct inexplicabil prin aceste proprietăți, ce a face cu ea? Este necesar, contrar dovezilor, să negem existența acesteia, bazându-ne pe argumente similare celor descrise mai sus? Ar trebui să privim biologia ca pe o știință derivată bazată pe mecanică, fizică și chimie, de exemplu? ca ramură concretă sau aplicată a cunoașterii, în tot ceea ce este genul geologiei, care, într-adevăr, nu se ocupă de niciun reziduu sau de noi proprietăți, neexplorate Biblioteca "Runivers" - - o serie întreagă de științe abstracte? Rămânând strict consecvenți, nu ar trebui să privim chimia și fizica în alt fel; dar în acest fel nu este greu, poate, să ajungi la visele pitagoreice despre număr, principiul universului În toate acestea, evident, s-au confundat întotdeauna două lucruri: problema metodei, excelentul principiu al cercetării științifice, în virtutea căruia este întotdeauna necesar, dacă este posibil, să se explice necunoscutul prin intermediul cunoscutului și cel pur întrebare filozofică a clasificării și împărțirii cunoștințelor umane Dar la culmile filozofice la care se ridică oponenții noștri, în zona greu de atins a ultimelor abstracțiuni, principiul metodologic menționat se întoarce aparent împotriva lor La această înălțime amețitoare, într-adevăr, totul este la fel de necunoscut; nu mai poate fi vorba de explicarea necunoscutului prin cunoscut, iar în ceea ce privește explicarea necunoscutului prin necunoscut (de exemplu, explicarea necunoscutului, numit viață, prin intermediul necunoscutului, numit afinitate chimică), atunci soluția de o astfel de problemă este doar în puterea metafizicii Filosofia pozitivă a fost prima care a proclamat deschis unitatea științei, metodei și filosofiei, o triplă unitate, care, evident, nu se poate baza decât pe unitatea materiei în diferitele ei manifestări și proprietăți Ar fi extrem de nedrept, așadar, să învinovățim școala

pozitivă pentru încălcarea acestei unități, pur și simplu pentru că respinge o metodă falsă, o metodă eronată de cercetare Sper că nu mi se va reproșa faptul că eu Biblioteca "Runivers" - - M-am oprit prea mult asupra doctrinei lui Spencer, ca să nu mi se reproșeze, cred, că acord prea multă greutate consecințelor dogmatice ale acestei doctrine Dar aș fi nedrept față de Spencer și față de mișcarea progresistă, în mod constant, prin numeroase obstacole și curente reacționale, ducând la o mai bună și mai exactă cunoaștere a lucrurilor, dacă, despărțindu-mă aici de învățătura filosofului englez, nu aș sublinia germenul rodnic al adevărului la ora actuală numai cu greu și străpungând încet crusta groasă a prejudecăților și a vechilor obiceiuri mentale Profund convins că nu există o eroare grosolană care să nu conțină grăunte de adevăr, eu compar eroarea cu vitraliul! într-o culoare închisă care interferează cu vederea clară a obiectelor; dar ștergeți vopseaua, iar lumina, neîngrădită de nimic, trece liber prin suprafața transparentă Și așa, după părerea mea, o parte, cel puțin, în doctrina disputată de mine, este destul de corectă Și această latură, poate, este atât de importantă încât mai mult decât răscumpără tot ceea ce este profund eronat în totalitatea opiniilor lui Spencer Între științele lumii anorganice, pe de o parte, și biologie și sociologie, pe de altă parte, există într-adevăr o graniță naturală bine definită, o linie de diviziune de neșters Spencer plasează complet această graniță în zona de evoluție sau geneză a fenomenelor atât de familiare pentru el: - și o simplă linie de separare se transformă imediat într-un abis de netrecut După părerea mea, această graniță este totul Biblioteca "Runivers " - - se află în întregime în domeniul metodei Știința unei jumătăți a naturii nu este un opus absolut în raport cu știința celeilalte jumătăți, ci este doar continuarea ei, iar trecerea de la una la alta este insensibilă Și numai mintea umană, în același timp reținută și încântată de nevoia ei de analiză, trasează linii de demarcație peste tot în natură, distribuind și încheind toate fenomenele observate în zone închise, pe care le numesc științe Dar nu se poate insista suficient asupra respectării acestor limite; căci numai așa poate mintea umană să stăpânească natura, să-i înțeleagă fenomenele, să-i studieze legile Și între un departament sau zonă de gândire (în sensul original al posesiei, dominium), numită lume organizată și care îmbrățișează fenomenele vieții și ale societății, și o altă zonă (lumea anorganică), atât de vastă încât limitele sale, când, părăsind pământul științei exacte, intrăm în speculația favorizată de filosofi, ne pierdem în întunericul "spațiului nelimitat" și al "lanțului infinit de cauze", există, fără îndoială, o linie de diviziune mai profundă decât poate fi asumată printr-o simplă trecere de la o știință abstractă la alta Științele abstracte se succed i) Nu vorbesc aici despre o serie de științe și Kontovsko m zakop ale dezvoltării cunoștințelor, care sunt complet străine de punctul de vedere al metodei Nu vorbesc despre complicarea unui fenomen, obiectiv sau subiectiv, ci despre consecințele acestei complicații, care obligă să recurgă, în diferite domenii ale cunoașterii, la diferite metode de cercetare Cititorul atent va avea grijă să amestece aceste două ordini de gândire aproape una de alta Biblioteca "Runivers " - - gom in ordinea indicata de Comte, si conform legii, descoperita si stabilita de el; dar aceste științe formează grupuri din ele însele și există toate motivele pentru a face distincția între aceste grupuri Aici punctul de vedere al metodei trebuie să-și afirme drepturile, pentru că aici este chemat să presteze multe servicii minții noastre Aici, printre cadavrele științelor, diferențele de metode și metode de

cercetare apar cu o forță și dovezi incomparabil mai mari decât în cadrul fiecărei științe luate separat Biologia și sociologia sunt un cadavru, fizica și chimia alta, matematica și partea generală a mecanicii o a treia; iar fiecare dintre ei își explorează câmpul de fenomene diferit față de celelalte două Prezentă sub această formă, divizia tripartită a lui Spencer își pierde incongruența: sticla întunecată devine din nou transparentă, adevărul sparge prin eroare Am vorbit destul de clar despre acest subiect în primele capitole încât este necesar să revenim aici din nou la aceeași întrebare; și, așadar, mă voi limita la puținele remarci sugerate de existența dintre Spencer și mine a ceea ce mi se pare cel puțin un punct de contact comun Amândoi privim sociologia și biologia ca științe descriptive prin excelență; dar, după Spencer, acestea sunt științe concrete, după părerea mea, abstracte Așa înțeleg această întrebare, care în același timp ne unește și ne desparte Descrierea, ca metodă științifică, nu poate servi la determinarea caracterului abstract sau concret al științei; nu este altceva decât un mijloc care poate fi folosit indiferent pentru a atinge scopurile ab- știință abstractă și scopuri complet diferite ale științei concrete Confuzia este generată de această comunalitate sau unitate, în ceea ce privește mijloacele, și de această dualitate, în ceea ce privește scopurile anchetei Fenomenul este descris (atunci când este imposibil să se recurgă la metode mai eficiente de investigare) pentru a găsi legile unuia sau altuia cadavru ale proprietăților naturii, iar procesul de abstractizare științifică este indisolubil legat de descriere, iar descrierea în sine servește doar ca pregătire pentru acest proces; în descriere, în esență, deja analizăm În alte cazuri, fenomenul este descris nu pentru a investiga o nouă proprietate în natură sau pentru a descoperi legile care o guvernează - întrucât toate acestea au fost deja făcute și se știe deja dinainte că în acest agregat nu există proprietăți ale materie care nu a fost încă cercetată - ci pentru a reface în întregime (și pentru a găsi legile speciale inerente acestei totalități) fenomenul, fragmentat în părți de o lucrare analitică abstractă și, în mod necesar, deja anterioară ; într-un cuvânt, a îmbina rezultatele multor științe abstracte într-un singur întreg, căruia, spre deosebire de părțile sau elementele sale constitutive, i se dă numele de agregat concret, deși, în esență, este doar un agregat sintetic Așa este știința concretă, care, evident, este posibilă numai cu condiția existenței prealabile a mai multor științe abstracte O știință concretă este o știință esențial aplicată, dar aplicarea în ea are un caracter pur teoretic, în timp ce în științele proprii sau strict aplicate aplicarea urmărește scopuri deja direct practice Și așa, repetăm: descrierea poate și trebuie să aibă loc atât în știința abstractă, cât și în știința concretă Și dacă este absolut necesar să stabilim vreo diferență în acest sens, atunci din punctul nostru de vedere nu putem face decât următoarea concesie: putem recunoaște că în știința abstractă descrierea constituie în principal începutul, introducerea, primii pași ai proces științific Am încercat deja să clarific acest lucru într-unul din primele capitole Aici voi observa doar că subiectul preocupării noastre ar trebui să fie, în primul rând, perioada actuală de dezvoltare sau starea actuală a științelor lumii organice Deoarece cineva pare a fi un filozof chinez, nu trebuie să uităm niciodată că lumea nu a început cu noi și nu se va sfârși cu noi Ce se va întâmpla cu biologia și sociologia într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat este o întrebare separată, pe care o lăsăm deoparte

Descrierea, ca metodă de observare, poate echivala sau nu cu experiența, care este și o metodă de observare; in orice caz il inlocuieste Îndeplinește același scop în științele vieții și ale societății Adevărat, în fizica modernă, de exemplu, metoda experimentală tinde aparent să cedeze loc unei metode de ordin logic superior, deducția matematică Dar acest lucru nu împiedică și nu va împiedica niciodată fizica să fie o știință experimentală Experiența rămâne, și cred că va rămâne întotdeauna, singurul ghid adevărat în fizică, ori de câte ori trebuie începută o nouă serie de observații în această știință Dezvoltarea analogă poate deveni scopul final al biologiei și sociologiei Aceste științe sunt Biblioteca "Runiverse" - - poate, la rândul său, să devină mai întâi experimental (ca unele ramuri ale biologiei din timpul nostru) și apoi deductiv Dar descrierea va rămâne întotdeauna metoda lor principală, ultimul lor refugiu metodologic Să revenim la paralela noastră dintre știința abstractă și cea concretă În aceasta din urmă, descrierea constituie de obicei un început, un mijloc și un sfârșit, adică întreaga expunere a științei Descrierea aici nu merge mai departe decât descrierea și are scopul imediat de sinteză În știința abstractă, pe de altă parte, descrierea are scopul analizei și arată în mod constant o tendință de a se ridica deasupra simplei descrieri De aceea descrierea pare a fi întotdeauna, ca să spunem așa, mai intensă în științele concrete, este întotdeauna, parcă, adevăratul lor element, domeniul lor real Se cade astfel în greșeala comună de a considera doar științele concrete ca fiind descriptive II atunci, firesc, ca urmare a continuării aceleiaşi iluzii intelectuale, de fiecare dată când se remarcă o predominanţă a descrierii într-un domeniu ştiinţific, se trage acum în grabă o concluzie despre caracterul concret al acestui domeniu de cunoaştere Altfel, nu pot să-mi explic originea doctrinei lui Spencer, precum și geneza ideilor în rândul numeroși autori care, pe urmele lui Spencer sau independent de el, au socotit împreună sociologia și biologia sau (caz mai des repetat) sociologia singure, ca științe concrete Mi se pare destul de firesc ca aceste științe, fiind în prima fază de dezvoltare, esențial descriptivă, să pară a fi mai concrete decât predecesorii lor, care Biblioteca "Runiverse" - - care din toate punctele de vedere au mers mult înainte și au dat deja câteva ramificații cu adevărat concrete Privită din acest punct de vedere, doctrina lui Spencer apare într-o lumină cu totul nouă: este empirism pur, care nu ia în considerare deloc eroarea subiectivă sau ecuația psihologică și clasifică științele așa cum par, și nu așa cum sunt în realitate Matematica reprezintă cea mai dezvoltată ramură a cunoașterii umane: este singura știință cu adevărat abstractă; fizica și chimia sunt deja mai puțin dezvoltate: acestea sunt doar științe abstract-concrete; biologia și sociologia nu au ieșit încă din copilărie: sunt științe concrete Mă întorc acum la problema diviziunii muncii în sociologie sau la problema clasificării sale interne Biblioteca "Runivers" DIVIZIUNEA DE SOCIOLOGIE CAPITOLUL ŞASE Enunțarea unei întrebări Numai cu precauție extremă și cu multe rezerve se poate atinge acum un astfel de subiect precum diviziunea internă a sociologiei Problema locului sociologiei între alte științe avea o semnificație generală sau filozofică; problema împărțirii sale interne este o întrebare specială, aparținând unei științe private, sociologiei însăși Iar dacă, în timp ce vorbeam despre întrebarea generală, filosofia pozitivă ne-a luminat strălucitor drumul, acum, când vine vorba de problema sociologică specială, trebuie neapărat să ne mulțumim cu acele rare scăpări de lumină, care, deși prefigurează abordarea a

zilei, dar tot nu fac posibilă recunoașterea adevăratei căi Câteva explicații vor fi suficiente pentru a arăta dificultatea sarcinii pe care o avem în fața noastră În experiența sa binecunoscută despre metoda în poli- socialist YU Biblioteca "Runivers" - - Despre economie, Mill spune despre definiția păianjenului: "Asemenea zidului unui oraș, definiția științei are scopul de a servi drept gard doar pentru clădirile care există deja, dar în niciun caz pentru toate clădirile care pot apărea ulterior Omenirea nu a delimitat lungimea și lățimea câmpului culturii mentale înainte de a trece la curățarea acestuia Faptele sunt formate prin ele însele în grupuri speciale, pe lângă orice clasificare preconcepută, sunt grupate în conștiința noastră în funcție de trăsăturile lor comune și de asemănările evidente Astfel de agregari sunt aruncate în mod repetat în ochii tuturor și primesc astfel o denumire comună Dar ceea ce este adevărat în raport cu definirea unui întreg domeniu științific, a fortiori trebuie să fie adevărat în raport cu definirea diferitelor sale părți sau departamente; și, de asemenea, nu este nevoie să insistăm asupra echivalenței necesare a acestor două operații ale minții: să definească părțile sau diviziunile științei și să o împarți în părți Cunoscutul economist englez Kearns este și mai categoric pe același subiect "Fenomenele", spune el!), "de care se referă știința, trebuie clasificate, iar grupurile lor separate trebuie desemnate prin nume speciale Aceste două acțiuni ale minții constituie ceea ce se numește definiție în știința pozitivă, dintre care, desigur, prima dintre acestea, sau clasificarea, constituie cea mai importantă și mai dificilă parte a problemei Scopul clasificării constă într-o astfel de selecție și distribuție a private x) Caracterul şi metoda logică a economiei politice Londra, Macmillan Biblioteca "Runivers" - - fenomene din domeniul cunoașterii speciale, care ar corespunde relațiilor dintre fenomene și trăsăturile lor, cele mai importante prin prisma scopului urmărit Dar aici, încă de la primii pași, ne întâlnim cu o dificultate de un gen aparte Pentru a distribui astfel fenomenele, este evident necesară o cunoaştere exactă a tuturor acestor relaţii şi trăsături, precum şi a gradului de semnificaţie ce le aparţine în alcătuirea generală a ştiinţei; dar acest lucru este, de asemenea, inaccesibil cercetătorului chiar de la începutul lucrării sale, indiferent de domeniul acesta din urmă ar aparține Dar cum să ieșim din această dificultate?Trebuie să facem ceea ce impun împrejurările cauzei: să schițăm o clasificare prealabilă, grosieră, care, prin prisma scopului ales, poate fi dedusă dintr-o cunoaștere superficială a faptelor; apoi, și în măsura în care, în procesul de investigare, se clarifică noi relații, se scot la iveală diferențe mai accentuate, cunoștințele nou dobândite trebuie aplicate la corectarea și îmbunătățirea planului inițial Dar dacă acestea sunt condițiile inevitabile inerente oricărei cercetări științifice, atunci este clar că în prima fază a dezvoltării științei pozitive, clasificarea acesteia trebuie să fie foarte imperfectă, iar cercetătorul științific trebuie să fie întotdeauna gata să schimbe definițiile pe care le-a inițial făcută şi clasificarea pe care a adoptat-o iniţial şi" În același timp, Kearns se referă și la opinia lui John Herschel - că terminologia, sau nomenclatura, unei științe date este mai degrabă o consecință decât o cauză a succeselor acesteia; că pentru a desemna fenomenele în așa fel încât să fie distribuite de ele însele în anumite categorii, este mai întâi necesar să se facă temeinic Biblioteca "Runivers" - - studiază proprietățile lor; și că, în sfârșit, este foarte îndoielnic că, în interesul științei, ar trebui să se străduiască în acest sens să se atingă un

grad deosebit de înalt de perfecțiune, care poate provoca stagnarea sau întârzierea dezvoltării științifice "Este "evident", continuă Kearns, "că orice finisare prea atentă a definițiilor științifice în prima perioadă a dezvoltării științei este o greșeală Aceasta nu este doar, în cea mai mare parte, o muncă zadarnică, care într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat va trebui să fie reluată, este de foarte multe ori, după cum explică Herschel în ceea ce privește științele fizice, o adevărată piedică în calea progresului ulterioar de cunoaștere; imobilitatea artificială este creată într-un moment în care este cel mai important ca știința să-și păstreze toată flexibilitatea, toată capacitatea de modificare progresivă Astfel, scriitorilor care au contribuit cel mai mult la succesele timpurii ale economiei politice le păsa foarte puțin de definițiile științifice Numărul de definiții care pot fi numărate, de exemplu, în lucrările lui Turgot, Smith și Ricardo, este extrem de limitat În concluzie, Kearns observă pe bună dreptate că obiecțiile de mai sus nu exclud beneficiul stabilirii, la începutul dezvoltării științei, a definițiilor temporale pentru a le îmbunătăți în mod constant și treptat ulterior Asemenea încercări nu doar mărturisesc succesele obținute și marchează etapele de dezvoltare parcurse; ei, de altfel, servesc ca viitori arhitecți ai schelelor științifice, cu ajutorul cărora clădirea științifică este extinsă și mărită treptat Nu este greu sa faci o aplicare a acestor moderati Biblioteca "Runivers" - - nyh și opinii sobre, - o calitate valoroasă în timpul nostru, plină de hobby-uri filozofice și științifice, - la subiectul care ne ocupă Sociologia descriptivă are scopul direct și imediat de a descrie societatea sau "fenomenele sociale" Dar care este ultimul? În esență, un fenomen social este un fapt de asociere, unire a organismelor vii Sarcina, așadar, este de a descrie, în limitele exacte ale experienței, societățile și societățile predominant umane, atât existente în prezent, cât și pe cele care au existat în trecut Dar o lucrare de acest fel, extinsă la toate societățile concrete, trecute și prezente, ar depăși probabil puterile minții umane; în plus, nu ar atinge în nici un fel adevăratul scop al științei, care constă în generalizarea sau abstracția de la agregate specifice doar a asemănărilor și diferențelor majore și, în principal, a asemănărilor care conduc la cunoașterea relațiilor cauzale, adică identitate între cadavrele fenomenelor anterioare neschimbate și cadavrele fenomenelor ulterioare neschimbătoare Este necesar în primul rând, așadar, să reducem nenumăratele asociații, cu adevărat existente, la orice, poate chiar un număr foarte mare, dar deja limitat de tipuri, forme de bază ale comunității umane Astfel, se va obţine o clasificare iniţială, desigur, foarte imperfectă a fenomenelor sociale; cu siguranță va fi însoțită de prima încercare de a determina aceste fenomene; și întrucât clasificarea și definirea sunt părțile constitutive ale oricărei descrieri, se poate spune că primul pas va fi Biblioteca "Runivers " - - descrierea inițială, cu siguranță departe de a fi perfectă, a fenomenelor sociale Tactul personal al observatorului, abilitățile sale analitice, și în special o cunoaștere temeinică a subiectului, sunt condițiile care facilitează foarte mult stabilirea acestei clasificări inițiale, al cărei plan ar trebui, dacă este posibil, să cuprindă întregul ansamblu de fenomene sociale care fac obiectul unei descrieri și analize viitoare Cu alte cuvinte, cea mai bună clasificare a sociologiei va fi acea împărțire preliminară a acesteia, care va rezulta din primul set de lucru, va fi o consecință a însuși procesul de descriere științifică O astfel de construcție va fi, evident, mult mai potrivită cu cerințele metodei descriptive decât o încercare de a

realiza imediat o sistematizare finală, care, precum patul lui Procust, nu poate decât să denatureze faptele care sunt forțate încadrate în cadrul ei Înțeleasă și dezvoltată astfel, sociologia descriptivă se descurcă cu ușurință fără acele diviziuni și scheme de clasificare presupus de bază a priori, care acum se revarsă din toate părțile și aparțin mai degrabă unei științe ideale, unor forme lipsite de orice conținut real decât celor sociale b fenomene deja analizate în termeni generali și descrise în masa nesistematică a cunoștințelor existente, care constituie stratul inferior al științei sociale sau istoriei naturale a societății Bazându-se pe o bază largă și fermă, reprezentată de istoria naturală a fenomenelor sociale, o zonă vastă în care domnesc de drept clasificarea și specializarea, știința naturii aceleiași Biblioteca "Runiverse" - - fenomenele ar trebui, cel puțin la început, să rămână inseparabile și să formeze o doctrină, un complex de cunoștințe, știința nu trebuie să se transforme în astfel de părțile ei constitutive, care aparțin exclusiv fazei inițiale și pregătitoare a dezvoltării științifice, precum: economia politică , drept, istorie etc Aceasta nu înseamnă că nu recunoaștem beneficiile diviziunii muncii în acest domeniu al cunoașterii umane, ca și în toate celelalte; dar, "găsind arcul prea îndoit într-o parte și dorind să-l îndreptăm, în mod firesc îl îndoim spre cealaltă"]) Cu alte cuvinte, constatăm că granițele dintre diferitele domenii ale cercetării sociale sunt în practică destul de clar delimitate, mulțumită, printre altele, faptului că dispersarea cunoștințelor sociologice și aplicarea acesteia în diverse scopuri practice au depășit cu mult întreaga conștiință de semnificație științifică și unitate stva fapte sociale În opinia noastră, împărțirea sociologiei va fi perfectă și va da cele mai bune rezultate atunci când se va dezvolta în mod natural și de la sine din unitatea de bază a cunoașterii sociologice Compararea, în acest sens, a sociologiei cu alte științe nu este lipsită de valoare Poate contribui la clarificarea unor laturi întunecate ale problemei, deși, desigur, nu dă dreptul, din ceea ce s-a întâmplat în alte științe, de a face i) Replica lui Malthus unuia dintre criticii săi Biblioteca "Runivers" o concluzie a ceea ce trebuie să se întâmple în noua știință a societății În această comparație, numeroase analogii lovesc mai întâi ochiul În toate domeniile cunoașterii umane, unitatea de bază a științei a dominat întotdeauna fragmentarea ei în specialități separate; dacă investigațiile și descoperirile accidentale au adus uneori în prim-plan o parte a științei, atunci unitatea ei de bază a fost întotdeauna restaurată foarte curând Toate științele ar putea fi întotdeauna expuse sub forma unor sisteme complete - științe experimentale, precum și știința vieții, care, după cum știm, este deja o știință esențial descriptivă În biologie, arta care a precedat-o, medicina, de asemenea, inițial aproape că a reușit să distingă complet studiul anatomiei și fiziologiei umane de întreaga compoziție a științei; dar această direcție falsă, care a împiedicat dezvoltarea biologiei, nu a putut în sfârșit triumfa Și am putea face multe astfel de apropieri Dar nu mai puțin numeroase și probabil nu mai puțin semnificative sunt diferențele care marchează trecerea de la o știință de bază la alta după ea, precum și de la un grup de științe la altul *) Ar fi atât prea lung, cât și inutil să enumeram toate acestea diferențe; va fi suficient să punctăm una sau două dintre ele, mai direct legate de problema specială a diviziunii sociologiei Permiteți-mi să reamintesc cititorului că o serie de științe abstracte se încadrează în următoarele grupe: științe ale percepției directe, științe pur observaționale, științe experimentale și științe descriptive Biblioteca "Runiverse" - - Aceasta

este, în primul rând, următoarea diferență generală Este ușor de observat că, cu cât urcăm mai sus în scara ierarhică a științelor, cu atât devine mai dificil să împărțim știința în părți, oricare independente, și să studiem aceste părți separat Legătura strânsă dintre diferitele părți ale științei pare să crească rapid pe măsură ce trecem de la științe care studiază fenomene comparativ mai simple la științe care studiază fenomene mai complexe Aici se observă, și mai mult, în progresia crescândă, un fel de efort al științelor superioare de a rămâne inseparabile Acest fenomen poate fi explicat prin gradul comparativ mai ridicat de dezvoltare atins de așa-numitele științe inferioare: pe măsură ce coborâm pe scara științelor de la biologie la matematică, ne întâlnim, la fiecare nou pas, cu învățături care au devenit anterior parte a științei și cota şi mai intens dezvoltate Această explicație este destul de corectă, dar nu indică nici singura, nici măcar cauza principală a fenomenului în cauză; nu reprezintă mai mult de o latură a paralelogramului de cauze a căror rezultată este fenomenul luat în considerare O altă cauză, foarte generală, acţionează în acelaşi sens şi contribuie foarte mult la formarea aceleiaşi rezultante; este simplitatea sau necomplexitatea relativ mai mare a fenomenelor și agregatelor naturale studiate de știința inferioară Evident, cu cât fenomenul sau agregatul este mai simplu, cu atât este mai ușor, când se explică acțiunea proprietăților naturale care îl formează și definițiile raporturilor acestora; a lua în considerare și analiza separat atât pe acelea cât și pe altele Nu riscăm aici să pierdem ceva esențial și nici nu riscăm să amestecăm totul; și deși aici cauzele efective sunt distribuite între diferitele ramuri ale științei, totuși, în fiecare caz particular, ele sunt întotdeauna la vedere și nu pot împovăra memoria observatorului Împărțirea și subdiviziunea obiectului de studiu în știința simplă nu este niciodată un obstacol de netrecut în calea realizării a ceea ce se poate numi "sinopticismul" științei, adică la necesară și legitimă, în toate ramurile cunoașterii umane, predominarea unei viziuni a generalului asupra unei viziuni asupra particularităților De asemenea, este evident că dintre cele două motive - prelucrarea anterioară a științei și caracterul necomplicat al fenomenelor sale - prin care poate fi explicată comprehensibilitatea așa-numitelor științe inferioare, numai al doilea motiv trebuie considerat ca fiind cu adevărat esențial în toate cazurile şi în toate perioadele de dezvoltare ştiinţifică Odată cu trecerea timpului, științele inferioare epuizează întregul ciclu al proprietăților materiei supuse studiului lor; dar fenomene mai complexe rămân încă neexplicate Pentru a-i supune, la rândul său, legii, apare o știință superioară, și cea mai înaltă în sens strict convențional și figurat, indicând că ea nu se bazează doar pe baze proprii, ci se sprijină pe baza unor științe mai simple ; căci în orice alt sens, studiul fenomenelor complexe este nemăsurat inferior studiului fenomenelor simple Dar la început și deloc În etapele ulterioare ale dezvoltării sale, știința superioară întâmpină constant pe calea sa un obstacol aproape de netrecut: și anume, dificultatea crescândă pe care o întâmpinăm în a considera izolat diferitele aspecte ale unui fenomen complex, în așa fel încât nici legătura lor interioară, nici cea concretă unitate Rezultatul la care ne-a condus analiza sumară precedentă nu concordă puțin cu viziunea teleologică și optimistă asupra progresului cunoașterii umane Într-adevăr, acest rezultat este aproape echivalent cu concluzia sumbră că, cu cât este mai mare confuzia de cauze și efecte într-o anumită clasă de fenomene, cu atât ne este mai dificil să

apelăm la singurele mijloace care corespund naturii minții umane pentru a înțelege este haos, adică cu atât devine mai puțin posibil să se studieze izolat diferitele categorii de cauză și efect Sau altfel: cu cât știința, din cauza complexității extreme a fenomenelor pe care le analizează, are nevoie aparent de un studiu strict specializat al acestora, cu atât mai puțin un astfel de curs de cercetare - împărțirea științei în mai multe departamente independente - duce de fapt la descoperirea legi de control care dau naștere unor astfel de fenomene Pe de o parte, avem de-a face cu nevoi urgente și neîndoielnice ale științei superioare, iar pe de altă parte, cu o imposibilitate reală sau doar imaginară de a le satisface În dezvoltarea sa ulterioară, această antinomie (reala sau aparentă) duce la impozite Biblioteca "Runivers" - - direct la negarea posibilității unei științe superioare, sau cel puțin la concluzia că științele fenomenelor mai complexe vor rămâne întotdeauna ceea ce unii scriitori numesc semiștiințe, cunoaștere ipotetică, cărora le va lipsi întotdeauna previziunea exactă inerentă științelor a fenomenelor simple Dar, se întreabă cineva, există o cale de ieșire din această situație? Un lucru este destul de sigur: dacă o astfel de ieșire există, așa cum suntem convinși de aceasta, ea trebuie căutată nu în născocirile teoretice și construcțiile arbitrare ale minții, ci în fapte, în cursul actual al dezvoltării științelor complexe fenomene, în lupta ramurilor superioare ale cunoașterii umane cu uriașe, au întâmpinat dificultăți la fiecare pas Dar cel mai bun mod de a înțelege semnificația acestei lupte și de a evalua rezultatele ei este de a compara ceea ce s-a întâmplat de fapt în acest sens în domeniul științelor fenomenelor cele mai complexe (recunoscute de noi ca științe descriptive) cu ceea ce s-a petrecut în cadavrul vecin a stiintelor experimentale Preferăm să comparăm între noi toate cadavrele științelor, în loc să ne limităm la comparația obișnuită a unei științe de bază cu alta, deoarece diferențele care există între astfel de cadavre, doar mai clar și mai amplificate, reprezintă diferențele de la o știință la alta Dar mai întâi, totuși, să spunem două cuvinte ca răspuns la actualii apărători ai unei teorii foarte vechi, în esență, a semi-științelor O privire care condamnă unele ramuri ale cunoașterii la copilăria veșnică, la inegalitatea în Biblioteca "Runivers" - - printre alte științe, a supraviețuit timpului său El a fost produsul acelui amurg metafizic în care semiștiința chimiei a intrat în contact cu fizica fragmentară, deloc științifică, în sensul modern, iar aceasta din urmă se baza pe mecanica semiștiințifică Știința vieții, care include atât fenomenele vitale, cât și cele mentale, știința societății în prezent este știință pozitivă în sensul strict al cuvântului Înțeleasă astfel, unitatea științei și metodei este un fapt împlinit Pe de altă parte, însă, nu se poate nega imperfecțiunea reală a științelor fenomenelor mai complexe în comparație cu științele fenomenelor mai simple Dacă relativa complexitate a cadavrelor cunoscute ale fenomenelor naturale este ceva mai mult decât o simplă figură retorică care ascunde ignoranța noastră temporară a legilor care guvernează aceste fenomene, dacă această complexitate, așa cum ne face toată lumea să credem, este o realitate obiectivă înrădăcinată în incognoscibil esența lucrurilor, atunci este în mod constant și va fi necesar să se exprime în lumea subiectivă a gândirii și a cunoașterii cu o dificultate comparativ mai mare, asociată constant și în mod necesar cu explicarea științifică a fenomenelor complexe Dar dificultatea experimentată de subiectul cunoscător trebuie, ca orice cauză, să fie însoțită, fără îndoială, de un efect, iar în acest caz acest efect va fi evident - imperfecțiunea

relativă a celor mai complexe științe sau, în special, lipsa de acuratețe (dar nicidecum certitudine) în a prevedea cele mai complexe combinaţii de evenimente şi fapte Dar să revenim la împărțirea muncii științifice Biblioteca "Runivers" - - în două temeiuri adiacente - științe și științe pur experimentale, înlocuind în mare măsură experimentul întotdeauna dificil și adesea imposibil cu metode mai convenabile de descriere științifică Această împărțire pare să fie organizată diferit în fiecare dintre aceste două grupuri Deja în prima secțiune a acestei lucrări, am evidențiat diferența fundamentală care există între grupurile menționate de științe și se exprimă în dualitatea cunoașterii în cadavrul descriptiv, în scindarea unei științe complexe într-o parte esențial pregătitoare - istoria naturală și o parte, ca să spunem așa, finală - știința naturală a fenomenelor Dar această bifurcare a științei descriptive ne oferă ieșirea pe care o căutam În această diviziune găsim, în orice caz, o puternică contrabalansare la dificultățile inerente analizei fenomenelor cele mai complexe; și această contrabalansare este cu atât mai importantă cu cât s-a dezvoltat de la sine din eforturile repetate ale minții în lupta împotriva multiplelor obstacole cu care această parte a căii științifice este presărată Dar aceasta ispășește pe deplin neajunsul fundamental al oricărei analize științifice în aplicarea ei la fenomene de o complexitate extremă, neajunsul constând în imposibilitatea evidentă, cu excepția unui timp cât mai scurt posibil, de a izola numeroase cauze de diferitele lor efecte și o serie de cauze din toate celelalte?? Aceasta este o întrebare, a cărei soluție finală, evident, aparține viitorului: până acum, compensația în cauză era, desigur, doar condiționată și Biblioteca "Runivers " - - foarte incomplet Iată, în termeni generali, starea de fapt a științelor care permit această împărțire Fenomenele studiate de aceste științe, înainte de a deveni subiectul acelor generalizări largi care duc la descoperirea legilor teoretice care guvernează faptele particulare, sunt supuse unei prelucrări prealabile în faza analizei științifice, care se numește de obicei istoria naturală a fenomenelor Aici nu se limitează la o simplă listă sau la o descriere generală a faptelor: ele sunt supuse unei analize la fel de profunde și detaliate și - ceea ce este deosebit de important - izolate și unilaterale precum condițiile cazului dat și științifice scopurile permisului de observator sau experimentator În istoria naturală a fenomenelor, analiza își atinge limitele extreme; el domnește aici Nu contează aici dacă erorile și erorile grosolane se strecoară în calculele sau concluziile științei; aceste erori sunt în cea mai mare parte conștiente; este o consecinţă necesară a neputinţei minţii noastre în lupta cu nesfârşitele dificultăţi pe care le prezintă descompunerea ipotetică a agregatelor foarte complexe Dar, repetăm, acest lucru nu este deloc important; golurile vor fi umplute, erorile vor fi corectate în următoarea fază, unde "sinoptismul" legitim al științei își iese în sfârșit în sine, iar știința naturală a fenomenelor complexe se dezvoltă de la sine din materiale deja pregătite și prelucrate științific în istoria naturală a aceloraşi fenomene Prin urmare, considerăm că este posibil să o propunem Biblioteca "Runivers" - - următoarea regulă generală: cu cât diviziunea și specializarea în domeniul istoriei naturale a fenomenelor complexe sunt avansate, cu atât această împărțire și specializare devin mai puțin necesare pentru succesul cercetării care vizează descoperirea legilor generale ale acelorași fenomene, cercetarea, care în toate ştiinţele mai complexe constituie un domeniu aparte - ştiinţa naturală a fenomenelor În aceasta din urmă nu se poate face fără clasificare sau

fără divizare; dar nici unul, nici celălalt nu primește în ea dezvoltarea care, s-ar părea, ar fi trebuit să fie o consecință directă a complexității extreme a fenomenelor, care și aici sunt supuse unui studiu separat și mai mult sau mai puțin independent Clasificarea nu va intra în detalii aici și va rămâne foarte generală; împărțirea nu va fi la fel de polisilabică precum ar fi fără îndoială fără corecția menționată mai sus, adică divizibilitatea nelimitată a istoriei naturale Liniile de separare vor fi foarte puține și doar puțin conturate: vor fi doar o reflectare îndepărtată a realității concrete, generalizări ale minții sau abstracțiuni strâns legate între ele În consecință, ele nu vor fi pierdute din vedere de către observator, care va putea întotdeauna să înțeleagă dintr-o singură privire trăsăturile esențiale sau liniile generale ale fenomenelor complexe și, astfel, va putea să le găsească cauzele, să le calculeze mediile, determina echivalentele lor Varietate infinită: subiecte de cercetare, puncte de vedere private, izolate de orice complicații reale de cauză și efect, generalizări ipotetice și nu numai Biblioteca "Runivers " - - Konov, într-un cuvânt, haosul istoriei naturale va deveni ordinea și unitatea științei naturale, străduindu-se pentru cunoașterea legilor generale, ideale, precum și reale, ale fenomenelor complexe Să observăm că concluzia la care am ajuns acum nu este deloc atât de departe, așa cum poate părea la prima vedere, din opinia general acceptată sau foarte răspândită pe același subiect În esență, există multe în comun între punctele de vedere de mai sus și punctul de vedere general acceptat Insistăm să afirmăm această coincidență, pentru că vedem în ea o anumită garanție sau protecție împotriva erorilor involuntare din partea noastră Domnul Fisk, un adept al lui Spencer mai degrabă decât un pozitivist, și autorul unei lucrări foarte bune intitulate: "Of cosmical philosophy" Dar asta spune domnul Fisk: "Studiile complexe ale sociologiei se pot desfășura cu succes într-un singur mod, și anume, urmând metoda aruncării a tot ceea ce nu este esențial, așa cum se face, însă, în științele mai simple Elementele de confuzie, care au o importanță secundară, trebuie lăsate temporar deoparte, la fel cum, la determinarea legilor generale ale gravitației, au fost date deoparte mișcările inegale rezultate din atracția reciprocă a planetelor Studiul unor detalii infinit de mici ale istoriei ar trebui amânat până la momentul în care legea schimbării sociale va fi dedusă din fenomene SOCIOLOGIE Biblioteca Runiverse - - cea mai constantă, iar verificarea lui inductivă va deveni posibilă O lege suficient de generală pentru a servi drept bază a științei sociale trebuie să fie neapărat abstractă, în sensul cel mai larg al cuvântului; ea poate fi găsită doar examinând trăsăturile cele mai generale și proeminente ale fenomenelor sociale Prima condiție pe care trebuie să o îndeplinească formula dorită este să indice caracterul esențial al evoluției sociale ') În extrasul de mai sus, care pare a fi un ecou a ceea ce se spune de obicei pe acest subiect, aproape fiecare frază dă naștere unor critici Dar, nevrând să confundăm cititorul cu acesta din urmă, ne mărginim la o obiecție Nu există nimic mai eronat decât să echivalăm în toate privințele metodele folosite în științele fenomenelor complexe cu metodele științelor fenomenelor simple Complicarea fenomenelor este o condiție care nu poate decât să se reflecte în structura internă a științelor corespunzătoare și să diferențieze această ordine de organizarea științifică a investigațiilor mai simple Dar cu excepția acestei obiecții, din care rezultă și rezultă distincția noastră dintre istoria naturală și știința naturală a fenomenelor complexe, celelalte dorințe ale domnului Fisk ni se par a fi destul de apropiate de propriile

noastre cerințe: că în cercetare * !) Autorul adaugă mai departe: "Așadar, Comte a avut perfectă dreptate în limitarea studiului său asupra cursului general al civilizației aproape exclusiv la studiul acelei civilizații care a luat naștere pe malul Mării Mediterane și de acolo a trecut în Europa și parţial către America Biblioteca "Runivers" - - fenomenele cele mai complexe, vederile generale erau strict separate de cele particulare, iar analiza, sau mai degrabă analizele speciale ale părților, de analiza esențial sinoptică a întregului Și* Biblioteca "Runiverse" CAPITOLUL ŞAPTE DATE GENERALE PRIVIND CLASIFICAREA INTERNĂ A SOCIOLOGIEI În ultimul capitol, vorbind de cercetarea fragmentară care constituie în prezent știința oficială a vieții umane în societate, am folosit expresia: -haosul istoriei naturale a societăților În cercurile învăţate există acum adesea opoziţie faţă de acest caracter, în opinia noastră, destul de normal al cercetării sociologice pregătitoare; se folosește adesea epitetul "trist", vorbind de o ordine a lucrurilor care, privită dintr-un punct de vedere oarecum diferit de cel general acceptat, trebuie să pară inevitabil nu numai mai util decât nociv, ci chiar pur și simplu necesar, în vederea atingerea scopului presupus: crearea unei științe comune a fenomenelor sociale Unul dintre adepții filozofiei pozitive, M Garin-de-Vitry, a prezentat recent cititorilor Revuei pozitive o imagine vie a dispersiei moderne a cunoștințelor sociologice sau a absenței oricăruri sistem în științele sociale Biblioteca "Runivers" - - "Economiștii", spune el, "investigați condițiile de producție, distribuție și consum ale lucrurilor necesare vieții umane, ceea ce ei numesc bogăție "Juriștii și moraliștii studiază condițiile, a căror implementare ar trebui să asigure reciprocitate și securitate în relațiile oamenilor între ei "Psihologii studiază ordinea originii și modurile în care sentimentele și conceptele sunt combinate "Etnologii în antropologie, în lingvistică, în studiul moravurilor și tradițiilor, caută să găsească secretul formării diferitelor popoare care locuiesc pe pământ "Istoricii într-o poveste consecventă ne vorbesc despre schimbările în soarta popoarelor, despre lupta lor pentru propria existență, despre prosperitatea și declinul lor, despre îmbinarea raselor și rezultatele acesteia "Politicienii se încăpățânează să rezolve problema insolubilă - să guverneze cât mai mult, în beneficiul mai mare al conducăților și al conducătorilor "Fiecare doctrină: economie politică, drept, psihologie, istorie, politică, își trasează propria brazdă separată, neglijând doctrinele paralele și arogându-și semnificația întregii științe sociale Iluzie curata! Toate aceste învățături separate sunt doar ramuri sau rădăcini ale științei sociale Toate s-au format sub influența metafizicii și chiar a supranaturalismului primitiv și ar fi prematur să afirmăm că toți s-au eliberat complet de această influență "Totuși, influențele moderne pătrund în acest ultim refugiu al metafizicii; cercetare în Biblioteca "Runivers " - - domeniile dreptului comparat, psihologia comparată și etica, încercările de explicare filosofică a istoriei și alte simptome indică clar dorința hotărâtă existentă de a introduce în final metoda experimentală în așa-numitele științe morale și politice, domeniu care până în prezent aparţinea în întregime gândirii a priori Multe alte ramuri ale cunoasterii sociale, care sunt adaosuri sau diviziuni ale celor anterioare, s-au angajat recent si pe calea observatiei si comparatiei: etnologia, estetica, arheologia, studiul manierelor si obiceiurilor, lingvistica si stiinta religiilor colecteaza date din toate părțile, iar statistica, perfecționându-și constant metodele, promite să dea în curând ocazia de a aplica într-o anumită măsură o

metodă cantitativă la studiul fenomenelor sociale "Dar toate aceste lucrări, repetăm, sunt studii separate, fragmentare, fără nicio legătură între ele Lucrările botaniştilor, zoologilor, anatomiştilor şi aşa mai departe, înainte de înfiinţarea biologiei, aveau acelaşi caracter Se pare că vezi în fața ta o mulțime de zidari, fierari, dulgheri, acoperișori, dulgheri, lăcătuși, zugravi și geamuri, fiecare lucrând cu sârguință la treburile lui separate și pregătind diverse feluri de materiale, fără nicio ordine și plan Arhitectul va apărea și clădirea va fi ridicată "Această clădire este sociologie "DESPRE Comte, acum treizeci de ani, și-a pus bazele de nezdruncinat și și-a determinat trăsăturile generale; "Revue positive" își continuă activitatea în Franța, în timp ce în Anglia Herbert Spencer Biblioteca "Runivers" - - Ideea este de a introduce studiul dezvoltării sociale în doctrina generală a evoluției lumii, doctrină a cărei completare trebuie să fie sociologia "Orice ar fi fost rezultatele acestor diverse încercări de până acum, ideea de sociologie este deja în aer; atmosfera științifică este din ce în ce mai saturată de ea, iar secolul nostru probabil nu va trece fără ca lumea științifică să nu recunoască oficial noua știință) Această imagine este adevărată în contururile sale generale, dar este doar o imagine, adică reproducerea mai mult sau mai puțin exactă a realității Aceasta nu este cheia pentru a facilita înțelegerea motivelor și cauzelor grupării observate în fenomene O astfel de izolare și specializare extremă a cercetării sociologice pregătitoare echivalează cu un rău - și mai ales unul ușor de prevenit? Sau toate aceste trăsături caracteristice, care, deși într-o măsură mai mică, dar totuși foarte vizibile în istoria dezvoltării unui grup de științe biologice, sunt doar condiții necesare existenței unei sociologie generale: un fapt inevitabil al genezei știință, sau chiar un fapt static general referitor la întregul cadavru al științelor descriptive? Consideraţiile expuse în capitolul precedent ne îndeamnă să vorbim în acest din urmă sens Aici nu va fi deplasat să mai citez o părere a autorului, de la care tocmai am împrumutat o pagină întreagă Menționând oprirea care s-a produs acum în dezvoltarea sociologiei, Garin-de-Vitry o atribuie, spunând-o>) La Philosophie Positive, revue dirigée par E Littré et G Wyrouhoff, T XIV, p Biblioteca "Runivers" - - Cu alte cuvinte, "o încercare de justificare a sociologiei abstracte înainte de a aduce la gradul adecvat de completitudine explicarea sistematică a fenomenelor pe care trebuie să le includă în generalizările sale" "Biologia", continuă el, "ar putea deveni o știință numai atunci când istoria naturală a lumii organice ar fi atins un anumit grad de dezvoltare Dezvoltarea unei sociologie generale depinde la fel de mult de progresul istoriei naturale a societatilor; dar acesta din urmă nu există încă Mii de volume prezintă evenimentele istoriei lumii și faptele din viața eroilor și monarhilor, dar rămâne de creat o morfologie, fiziologie și de a face o clasificare a diferitelor tipuri de societăți existente și deja dispărute Este dificil să exprimăm mai clar o idee pe care o considerăm absolut adevărată și care, așa cum am subliniat deja, este acum împărtășită de mulți gânditori remarcabili Este imposibil să nu fii de acord cu Garin-de-Vitry, atâta timp cât el indică doar motivul principal al suspendării observate în prezent în dezvoltarea sociologiei generale, considerată ca biologie sau știința naturală a societăților Dar nici nu putem trece în tăcere despre principala diferență de opinie care există între noi și se referă la una dintre tezele generale prezentate în acest eseu Cert este că, în urma pasajului citat, venerabilul autor subliniază încă direct, acordând o importanță deosebită unei asemenea

opinii, că așa-zisa istorie naturală a societăților nu aparține sociologiei abstracte, ci concrete; cu alte cuvinte, acea sociologie concretă precede în mod necesar sociologia abstractă "Abstract Biblioteca "Runivers" - - sociologia", spune el, "trebuie să constea în generalizări extrase din observațiile reale ale societăților și, prin urmare, nu poate fi justificată decât după un studiu concret, o analiză descriptivă și o clasificare preliminară a principalelor tipuri de societăți umane" ') "Este destul de evident", adaugă autorul; dar nu este mai puțin evident că o astfel de opinie este radical în contradicție cu opiniile pe care le-am exprimat cu privire la același subiect Pentru noi, o analiză descriptivă și o clasificare preliminară a principalelor tipuri de societăți umane constituie un corpus de cercetare, foarte specializat și fragmentar, este adevărat, dar păstrând totuși un caracter la fel de esențial abstract ca și cercetarea simplificată, generalizată și unificată care numim știința naturii societăților Nu negăm diferența de grad de abstractizare inerent acestor două, corespunzătoare a două faze diferite de dezvoltare științifică, varietăți ale studiului fenomenelor sociale Este destul de evident, într-adevăr, că generalizările largi ale fazei a doua necesită un efort mai intens de abstractizare a gândirii decât generalizările particulare, limitate și ipotetice ale primei faze sau pregătitoare Dar o diferență de grad nu poate fi transformată într-o diferență de esență, adică în acest caz, diferența este metodologică Aceeași metodă predomină în două părți complementare reciproc ale sociologiei abstracte: în așa-numita parte istorică, care are ca scop specializarea sau generalizarea preliminară a socialului "J Phil poz T XV, p Biblioteca "Runivers" - - cercetare, iar în partea generală, care are scopul de a rezuma sau generaliza finală a rezultatelor obținute prin aceste studii Această bifurcare a științei abstracte este un fenomen care se remarcă în tot corpul științelor descriptive; și ea însăși este doar rezultatul legii fundamentale a cunoașterii umane, pe care am încercat să o elucidăm în capitolele precedente Un studiu concret al fenomenelor sociale, precedând studiul legilor lor abstracte, pare, în opinia noastră, o imposibilitate totală Pentru a găsi legile generale ale oricărei categorii de fenomene, este necesar, analizând realitatea concretă a acestor fenomene, mai întâi să facem abstracție de la ele un număr suficient (poate mai mult la un moment dat) de legile cazurilor individuale, întotdeauna mai mult ipotetic și condiționat decât legile generale, a căror descoperire are loc tocmai prin izolarea treptată a elementului ipotetic și condiționat care predomină în legile cazurilor individuale Dar analiza realității concrete, care conduce la o serie de abstracțiuni ipotetice, nu trebuie confundată cu analiza aceleiași realități, care are scopul de a explica aceasta din urmă în plinătatea ei sintetică, ca un agregat complex natural, compus dintr-un combinaţie de fenomene sau proprietăţi, deja studiate separat în acest fel apel- de către ştiinţele abstracte Analiza unei științe concrete conduce la cunoașterea condițiilor necesare pentru ca un agregat concret complex să se formeze din agregate mai simple care constituie punctul natural de plecare pentru diverse abstracte Biblioteca "Runivers" - - cercetare abstractă, precum și cunoașterea condițiilor necesare pentru conservarea, modificarea și dezintegrarea finală în elementele constitutive ale acestui agregat complex Dar aceasta, desigur, nu este natura masei de studii analitice pregătitoare, care în totalitatea lor formează istoria naturală a formelor sociale și furnizează științei naturale a societăților materialul de care are nevoie Și cu această ocazie, considerăm util să

atragem atenția cititorilor asupra următoarei păreri a lui O Comte, exprimată în capitolul din "Cursul său de filosofie pozitivă": istoria naturală a fenomenelor) până când știința abstractă a fost adusă la gradul propriu de dezvoltare în tot ceea ce privește diversele ordine ale fenomenelor elementare, a căror reconciliere completă și constantă necesită, în însăși esența sa, orice studiu concret Garin de Vitry vede în aceste cuvinte, înțelese la propriu, o încurajare indirectă a unei încercări premature de a justifica o sociologie abstractă Dar temerile legate de această prematuritate, după cum a putut vedea cititorul, dispar dacă numai cineva se ferește de greșeala comună, pe care, din păcate, Comte nu a evitat-o și care constă în confundarea analizei și descrierii proprietăților particulare ale unui anumit fenomen cu o una concretă (adică sintetică sau direct opusă studiului pregătitor la care se face referire în primul caz) prin studiul aceluiași fenomen Mai mult, Garin de Vitry pare să cadă în Biblioteca "Runiverse" - - contrazicându-se, explicând sensul real al cuvintelor lui Comte în felul următor: "În mod evident, Comte sugerează că descompunem fenomenele în părțile lor componente, înainte de a le examina în totalitatea lor, studiem mai întâi anatomia organelor individuale, ne angajăm într-o analiză amănunțită , înainte de a expune concluzii sintetice îndrăznețe, și în special să ne luminăm mereu cercetările, cel puțin temporar, doar cu o teorie bazată pe suma cunoștințelor pozitive deja dobândite De asemenea, a vrut să ne avertizeze împotriva metodelor așa-zisei filozofii a istoriei, care consideră că este posibil să se explice dezvoltarea cutare sau aceluia dintre oameni înainte de cunoașterea deplină a condițiilor generale de dezvoltare a societăților " Într-adevăr, Comte putea au toate acestea în minte; dar descompunerea fenomenelor în elementele lor constitutive, ci studiul anatomic al celor mai mici organe, dar analizele atente ale particularităților etc , care ne sunt prezentate ca trăsături care caracterizează știința abstractă a fenomenelor sociale, nu se observă că aceeasi masura in studiile pregatitoare, care, sub denumirea de istorie naturala a societatilor, atat de des si gresit confundate cu stiinta concreta? Credem că nu poate apărea nicio îndoială serioasă în acest sens Să repetăm pe scurt cele spuse mai sus Una dintre cele mai remarcabile trăsături ale științei naturale a societății sau sociologiei generale este unitatea sa relativ mai mare, relativ mai mare e Phil poz T XV, p , Biblioteca "Runivers" - - sinoptism constant, în comparație cu alte ramuri majore ale studiului abstract al legilor naturii Această caracteristică este o consecință necesară a complexității extreme a fenomenelor sociale O metodă științifică de un fel aparte poate, însă, să înlăture parțial neconvenientele neîndoielnice și numeroasele care rezultă din studiul acestor fenomene Această tehnică constă în consolidarea diviziei, în cercetarea de specializare în domeniul istoriei naturale Necesitatea recurgerii la această tehnică se simte în întregul grup de științe descriptive, într-o știință care studiază legile vieții exact în același mod ca și în investigarea zonei atât de puțin cunoscute a fenomenelor sociale; dar în sociologie această necesitate este chiar mai imperativă decât în biologie Deja biologia generală se străduiește pentru integrarea condițiilor de existență (statică), a condițiilor de dezvoltare (dinamică), integrarea vegetației și animalelor, a stărilor normale și patologice, fără a socoti un număr semnificativ de diferențieri mai mici care dau naștere la numeroase diferențieri biologice specialități Dar numai în studiul fenomenelor sociale această luptă pentru unitate în jumătatea generală sau superioară a științei atinge punctul

culminant Aici, cu cât este mai utilă descompunerea ipotetică a agregatelor complexe formate din fenomene sociale, iar analiza izolată a acestor fenomene în studii separate sau monografice, cu un studiu preliminar al lumii sociale, cu atât devin mai puțin necesare aceleași metode de separare și izolare având în vedere succesul de Biblioteca "Runivers" - - dat, având ca scop descoperirea legilor generale ale fenomenelor sociale Dar, așa cum am remarcat deja în acest capitol, caracterul sinoptic de bază (dorința de a îmbrățișa în același timp toate părțile unui întreg) al sociologiei generale, la fel ca corectarea firească a acestui sinoptism - fragmentarea extremă a analizei pregătitoare - pare a fi în esenţă concepte relative, deloc, neexcluzând necesitatea unei sociologie generale de a clasifica fenomenele ale căror legi le formulează şi de a recurge, în anumite limite, la o împărţire raţională a lucrărilor lor; nici utilitatea - pentru istoria naturală a fenomenelor sociale - de a depune eforturi pentru a realiza generalizări superioare prin conectarea studiilor alăturate și distrugerea liniilor de demarcație arbitrare sau prea apropiate Diviziunile și subdiviziunile acelei părți a științei sociale, care acum este adesea numită istoria naturală a societăților, sunt prea numeroase și, în același timp, binecunoscute pentru a face necesară citarea lor x) Auguste Comte face deja o remarcă cu totul justă că "înseși proprietățile subiectului sociologiei, în care solidaritatea faptelor studiate este mult mai completă decât în alte categorii de fenomene, dau spontan acestei științe, chiar la începutul dezvoltarea sa, și sub forma unui echilibru necesar fenomene de o complexitate mai mare, un caracter rațional, depășind raționalitatea tuturor științelor anterioare, inclusiv biologia, și realizat prin faptul că sociologia stabilește imediat o preponderență normală a vederilor generale asupra punctelor private sau speciale de vedere "Cours de philosophie positive , t VI, p nepublicată Biblioteca "Runivers" - - aici separat sau faceți o listă detaliată a acestora Prin urmare, conform scopului acestui capitol, ne rămâne doar acum să ne exprimăm punctul de vedere asupra diviziunilor care sunt posibile în a doua parte a științei sociale - sociologia generală Cea mai remarcabilă diviziune a sociologiei propusă până acum este cea a lui Comte, care a fost adoptată de atunci de mulți studenți Împrumutat din alte ramuri ale cunoașterii, și mai ales din vastul domeniu al fizicii, principiul de bază al acestei diviziuni este excelent Ea, după cum se știe, constă în a distinge, în fenomenele sociale, condițiile de existență, echilibru, structură sau organizare, de condițiile corespunzătoare necesare de mișcare, creștere, modificare și dezvoltare în general Fenomenele sociale, ca toate celelalte, pot fi privite din aceste două laturi; iar acest punct de vedere, teoretic sau subiectiv, este de departe cel mai general Dar chiar și admițând acest lucru, trebuie să ne întrebăm și în ce măsură aplicarea practică a acestui principiu este posibilă pentru a satisface nevoile reale ale științelor sociale; trebuie să ne gândim dacă rodnicia sa practică este inferioară înaltei sale semnificații teoretice și dacă această rodnicie are vreo legătură cu epoca științei, adică nu crește sau scade ea pe măsură ce știința trece prin diferitele faze ale dezvoltării sale? Practica a răspuns deja parțial la aceste întrebări În ciuda eforturilor repetate, până acum nu a fost posibil nu doar să se fundamenteze definitiv, ci chiar să se contureze într-o formă generală Biblioteca "Runivers" - - tice ale societăţilor, oarecum independente de dinamica lor În cele mai bune experimente de analiză sociologică, aceste două puncte de vedere teoretic atât de diferite sunt în mod constant amestecate Nicio lumină

nouă nu a fost aruncată prin această distincție, nicio lege fundamentală nu a fost găsită prin acest dispozitiv analitic; trebuie adăugat însă că, ca mijloc de descoperire, această împărţire nu a fost încă serios testată În orice caz, este evident că un asemenea rezultat negativ ar trebui pus mai degrabă pe seama gradului scăzut de dezvoltare al științei sociale, a stării de copilărie în care se află în prezent, decât a unui defect fundamental al însuși principiul separare Bogată în fapte deosebite și observații dispersate, faza actuală a științei sociale este aproape inexistentă are teorii generale care pot servi drept legătură între aceste fapte În ciocnirea vederilor vechi și noi, în haosul tot felul de prejudecăți, în amestecul pestriț de structuri și funcții sociale vag distincte, a căror distribuție sau clasificare sistematică încă aparține domeniului binevoinței - căutătorii de teoriile generale, inventatorii ipotezelor explicative, creatorii sistemelor vremurilor nyh sunt copleșiți de muncă prea grea, proprietăți pozitive și negative, pentru a nu-și atrage indiferent materialul în domeniul staticii și dinamicii societăților și, astfel, nu pentru a pierde complet din vedere distincţia importantă conturată de O Comte Dar rodnicia științifică a acestei distincții și împărțirea corespunzătoare a științei este doar întârziată Mai devreme sau mai târziu, acest punct de vedere se va ridica din nou Biblioteca "Runiverse" - - bea pe cont propriu, iar apoi în știința naturală sau biologia societăților vom avea o anatomie generală reală sau doctrină a structurii organismelor sociale, care va servi drept bază pentru o fiziologie generală sau doctrină a funcțiilor sociale; aceste două părți ale științei vor fi la rândul lor completate de o dublă patologie generală, anatomică și fiziologică Dar cel mai sigur mijloc, poate pentru a atinge scopul indicat mai repede, este păstrarea deocamdată a drumului, deși este mai puțin corectă, dar pentru asta este mai comod sau mai rodnic Un sistem strict unitar trebuie să domine încă de ceva vreme descrierea sociologică Într-un astfel de sistem, conform descrierii paralele a structurii și funcțiilor unei forme date de asociere - familie, rudenie, clasă socială, rasă, diverse grupări sociale religioase, politice, lingvistice, literare, științifice, estetice etc se va constata inevitabil acea sau o altă structură mai special adaptată îndeplinirii unei funcţii sau alteia, şi se vor putea determina cu o oarecare acurateţe relaţiile cele mai constante dintre anumite categorii de forme sociale şi anumite categorii de administraţii sociale; dar în acest fel se realizează imperceptibil o clasificare raţională şi naturală a fenomenelor sociale Urmând acest drum, ne vom întâlni pe ea acum economia politică, acum jurisprudență, politică, istorie, antropologie etc , iar în acest fel aceste diviziuni sau părți ale științei sociale sfințite de experiență se vor grupa în mod firesc, prăbușindu-se Biblioteca "Runivers " - - ruzhiv tot golul disputelor pedante despre predominanța unuia dintre ele asupra celorlalți Diferitele ramuri ale istoriei naturale a societăților își vor găsi fiecare locul cuvenit, fără a încălca domeniul altcuiva, dar păstrând în același timp conștiința deplină a dependenței lor unele de altele Studiul diferitelor chestiuni sociale, dintre care unele sunt de mare importanță pentru viitorul societăților moderne, se alătură în mod firesc și studiului formelor sociale de bază, în stările lor normale și patologice, și al funcțiilor lor corespunzătoare Dar este evident că nici măcar aceste întrebări nu pot fi în prezent investigate în mod satisfăcător altfel decât pe baza unei descrieri cu adevărat sinoptice a tuturor elementelor constitutive ale organismului social Această diviziune este singura dintre numeroasele experimente de clasificare a

sociologiei care ar merita o atenție serioasă Singura excepție este împărțirea tripartită a sociologiei în anatomie (morfologie sau biostatică), fiziologie (biodinamică) și patologia organismelor sociale Dar nu este greu de observat că această ultimă diviziune este într-adevăr doar o simplă reproducere, în termeni împrumutați din biologie, a diviziunii duale a lui Comte) *) Știința descriptivă a biologiei constă din trei părți separate: anatomie, fiziologie și patologie Aceleași diviziuni reapar în știința predominant descriptivă a sociologiei În raport cu anatomia și fiziologia, validitatea acestei poziții este deja confirmată de numeroasele analogii întâlnite la fiecare pas între viață și fenomenele sociale Dar Biblioteca "Runivers" - - Diviziunile ulterioare ale staticii și dinamicii societăților, care sunt dezvoltarea acestei prime diviziuni principale, desigur, cu atât mai puțin a celei din urmă, pot fi însoțite de consecințe fructuoase pentru știință - știința în prezent, desigur, perioada a dezvoltării sale Studiul întrebărilor privind viitorul îndepărtat este posibil numai atunci când toate datele sau elementele necesare rezolvării lor sunt disponibile; altfel o astfel de investigaţie este cel puţin de prisos Dar tocmai în această poziție se află sociologia Susțin acest punct de vedere cu o mai mare încredere că eu însumi am împărtășit anterior și am apărat o opinie pe care acum o consider eronată Într-un articol critic despre memoriile prezentate de domnul Vyrubov sociologilor, este și mai bine să ne bazăm pe acea lege generală a gândirii, conform căreia putem întotdeauna să luăm în considerare tot felul de fenomene de pe glob din două părți diferite psihologic legea amintește de o altă lege psihologică, cea cantitativă, din care s-a făcut o axiomă a matematicii empirice și anume aceea că toate obiectele au trei dimensiuni Если, въ количественномъ отношенiи, всѣ предметы имѣютъ три измѣренiя, то въ кантесодственнiя ютъ по крайней мѣрѣ двѣ рiзличныя стороны, Эта двойственность проходитъ черезть верезтъ верезтъ вественость хъ фактовъ механики до сложныхъ явленiй бiологiи, и выражается, въ неорганичесескомъ, iмiрнъъ între starea de repaus sau de echilibru și starea de mișcare atât a maselor, cât și a atomilor, care dă naștere unor studii statice și dinamice, iar în lumea organică, distincția dintre structura și funcția organismului, din care rezultă anatomie și fiziologice apar puncte de vedere Fenomenele lumii sociale sunt supuse aceleiași legi și reprezintă aceeași dualitate Este indiferent să recunoaștem această dualitate sub numele de statică și Biblioteca "Runivers " - - Societatea, fondată la Paris de pozitiviștii francezi, am propus o clasificare sau împărțire a părții generale a sociologiei, care se exprimă în termeni generali prin următoarea diagramă: SOCIOLOGIE I Statica Familie Clasa Oameni Rasă (Social (simplu (intern (extern))) embriologie) structuri) structuri) structură excursii) II Dinamica Social Social Drept General embriogenie ECONOMIE și social-etnografie (Legile electorale, (Legile instituțiilor electronice зования обментарныххдения история pieptvъ) a asociațiilor) (Legile (General legi complexe asociații), civili zarei) dinamică, sau anatomie și fiziologie, deși această din urmă denumire pare mai convenabilă, parțial din cauza numeroaselor analogii care există între fenomenele biologice și cele sociale, dar mai ales din cauza necesității de a introduce în sociologie, sub denumirea de patologie, a treia categorie de cercetare Punctul de vedere patologic intră pe tărâmul cunoștințelor teoretice alături de biologie Ştiinţele anterioare se descurcă convenabil fără această complicaţie în punctele de vedere pe care cercetătorul ia Aceste științe reduc toate fenomenele la o simplă opoziție între latura statică sau anatomică și latura

dinamică sau fiziologică Această simplificare este și idealul biologiei și, în consecință, al sociologiei II dacă nu se poate ajunge niciodată, atunci singurul strigăt pentru ea este complexitatea extremă a fenomenelor studiate de biologi și sociologi Această complexitate necesită o descriere specială a tuturor fenomenelor care nu se încadrează direct în ambele categorii obișnuite de normalitate și apar observatorului ca abateri de la ordinea obișnuită a lucrurilor Nu dau aici o explicație detaliată a acestei diagrame; pentru persoanele care au urmat ceea ce a fost spus și tipărit în acest tărâm al ideilor, diagrama mea nu este nimic obscure și se poate descurca fără niciun comentariu Trebuie totuși să menționez motivul care m-a făcut să renunț ulterior la planul pe care l-am dezvoltat anterior Acest motiv constă în întregime în opiniile pe care le-am format mai târziu cu privire la utilizarea metodei descriptive în orice studiu rațional al fenomenelor sociale complexe și, în special, în teoria stratificării sau divizării preliminare a științei abstracte a sociologiei în istorie naturală și știința naturală a fenomene sociale De fapt, odată ce realitatea și necesitatea acestei împărțiri, care decurge din metodă și duce la ea, este independentă de orice sistem de clasificare și nu duce la el, este recunoscută, devine de prisos să ne preocupăm de posibil, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, o împărțire a totalității doctrinelor neexistând încă, cel puțin altfel decât în starea de germeni invizibili; dimpotrivă, devine necesar să se ocupe de o bună împărţire sau clasificare a cercetărilor pregătitoare şi fructuoase, al căror scop este promovarea educaţiei şi dezvoltării învăţăturilor mai sus amintite În orice caz, ar fi eronat să credem că aici este vorba de un simplu transfer al unei anumite diviziuni sau clasificări dintr-un domeniu științific în altul Clasificarea atribuită științei naturale a societăților nu ar putea - fără modificări mari și radicale - să fie utilă în istoria naturală a fenomenelor sociale În acest sens, nevoile acestor două părți ale științelor diferă considerabil atât prin esență, cât și ca intensitate Istoria naturală a fenomenelor sociale nu s-ar putea mulțumi cu câteva diviziuni largi, care ar fi destul de suficiente pentru generalizările mai largi ale științei naturii În această primă categorie de cercetări, ni se pare mai bine să aderăm la numeroasele diviziuni devenite obișnuite în rândul specialiștilor și pot fi considerate ca un produs independent al naturii însăși a cercetării sociologice Este necesar doar să distribuim rațional aceste diviziuni și să le dezvoltăm în măsura în care este posibil sau necesar În ceea ce privește experimentele de clasificare a părții generale a sociologiei, acestea pot fi ținute în rezervă pentru un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat Dar, desigur, ar fi presumptuos să credem că dezvoltarea independentă a științei nu ar schimba aceste prime încercări dincolo de recunoaștere În așteptarea succeselor ulterioare, este necesar, în cele mai înalte studii de sociologie generală, să ne ferim de orice fel de noțiune preconcepută a interdependenței diferitelor clase de fenomene sociale În aceste investigații abstracte, pentru a avea un punct de sprijin ferm, va fi suficient să ținem cont constant de simpla considerație că un fenomen social, din latura sa structurală sau statică, este întotdeauna un fapt de asociere a ființelor vii, iar din funcţional sau dinamică - faptul unei relații constante a diverselor forțe, atât personale (biodinamice), materiale (fizice, chimice, climatice etc), cât și economice - datorită intervenției umane și a modificărilor pe care acestea le fac naturii Întotdeauna și

pretutindeni, așadar, în acest cel mai înalt domeniu al științei, va fi necesar să se ia în considerare și să se țină cont de asociere și de diferitele ei forme, de activitatea socială și de diferitele ei feluri O caracteristică va completa această schiță a aspirațiilor sociologiei generale Aceasta din urmă, așa cum o înțelegem, este o formă științifică superioară decât doctrinele sociale pur descriptive, deja existente, care trebuie păstrate în vederea pregătirii și dezvoltării materialelor sociologice pe măsură ce sunt colectate În consecință, sociologia generală se va ocupa doar de fapte și relații deja suficient descrise și elucidate de cercetătorii de specialitate și își va limita cota de activitate savantă la descrierea și clasificarea celor mai esențiale și mai comune tipuri de asociații și categorii de asocieri sociale activitate Înainte de a mă despărți de o problemă atât de importantă precum diviziunea muncii științifice în domeniul sociologiei, consider că este util să fac câteva observații: în primul rând, asupra problemei de puțină utilitate - în sociologie, ca și în biologie - și mai vizibilă funcții și organe, care sunt și cele mai complexe, și din aceasta putem deja o clasificare sau împărțire a științei; iar în al doilea rând, cu privire la întrebarea dacă ar trebui să fie, în clasificarea rațională a sociologiei, un loc special este acordat Biblioteca "Runivers" - - tistică, istorie și o nouă știință care studiază în mod specific mediul social - mezologia De mai multe ori s-au făcut deja încercări de clasificare a sociologiei în funcție de acele funcții ale organismului social care au fost recunoscute ca fiind cele mai importante, fiecare dintre aceste funcții principale corespunzând a ceea ce, prin analogie, a fost numit organul social Dar chiar și în biologie, distincția dintre organe, țesuturi și celule fluctuează la extrem, întrucât fiecare celulă și fiecare țesut îndeplinește, într-o anumită măsură, o anumită funcție și devin astfel organe reale Doar un grad mai mare sau mai mic de complexitate distinge de fapt astfel de brgani nerecunoscuți de brgani recunoscuți În același mod, într-un organism social, fiecare asociație sau grup de elemente sociale își îndeplinește propria sa funcție specială, iar în cazuri atât de des întâlnite de substituție funcțională (vicariat) și funcția oricărei alte asociații sau grup social ; iar funcțiile complexe de aici sunt în cea mai mare parte, de asemenea, doar funcții simple rezultate explicate sau neexplicate Adevăratul progres științific nu ar consta, așadar, într-o împărțire în funcții și organe complexe, ci într-o clasificare care ar lăsa deoparte toate diferențele pur aparente, așa cum arată destul de clar exemplul lui Bisch, Claude Bernard, Virchow și revoluția făcută de aceşti oameni de ştiinţă în biologie Este necesar să se analizeze cât mai profund fenomenele; dar pentru aceasta nu este nevoie să împărțim știința în mai multe domenii mari și să le studiem pe fiecare separat și independent Biblioteca "Runivers" - - dependentă de ceilalți Unitatea științei și descrierea sinoptică sau comparativă a tuturor asociațiilor sau cadavrelor sociale cunoscute vor răspunde în acest caz mai bine cerințelor de analiză, descriere și clasificare care nu se opresc la suprafața lucrurilor Din istorie și statistică s-a dorit uneori să se facă părți mai mult sau mai puțin independente ale științelor sociale Dar însăși posibilitatea unei astfel de concepții este o nouă dovadă a profundei iraționalități a conceptelor actuale ale științei sociale, a metodei și a subiectului acesteia Niciuna dintre cele două ramuri numite ale cunoașterii nu constituie știință, în singurul sens corect al cuvântului Aceste așa-numite științe sociale sunt doar mijloace de investigare sau metode care sunt deopotrivă comune tuturor părților și diviziunilor

sociologiei Nu este nevoie de multă gândire pentru a fi convins că nu există niciun element metodologic în istorie și statistică care să fie cu adevărat nou și necunoscut sau care să poată fi comparat cu metodele de bază de observare, experimentare și descriere De fapt, metodele istorice și statistice, nu fără motiv special atribuite științelor sociale, nu sunt decât forme speciale de descriere, bine adaptate naturii materialelor, a căror dezvoltare servesc Istoria poate fi definită ca o descriere în timp, sau o descriere a atributelor succesiunii (filiație, evoluție); statistica ca o descriere în spațiu sau o descriere a atributelor coexistenței Într-adevăr, Tn este statistică, dar clasificare prin calcul, și ce este istorie dar Biblioteca "Runivers" - - identificarea cauzelor și efectelor? Dar cine spune clasificare, spune descriere Aplicarea acestor două feluri de descriere este la fel de utilă și convenabilă în biologie ca și în sociologie, așa cum o demonstrează exemplul paleontologiei, teoriei dezvoltării etc ; este posibil, într-o anumită măsură, să le folosim chiar şi în ştiinţele inferioare Mai mult, fiecare dintre aceste metode este o completare necesară și obligatorie a celeilalte; în afara utilizării lor comune, orice descriere rămâne unilaterală și incompletă În ciuda acestui fapt, totuși, aproape niciodată nu sunt îngrijiți, iar acesta este unul dintre cele mai serioase obstacole în calea progresului mai rapid al sociologiei În cele din urmă, în ceea ce privește mezologia, este un astfel de tip secundar sau auxiliar de descriere care are loc în orice studiu rațional al fenomenelor biologice și sociologice; este o descriere analitică și comparativă a "mediului" sau a condițiilor externe de viață și sociale care influențează într-un fel sau altul structura și funcțiile interne ale indivizilor biologici și grupărilor lor sociale și se află într-o relație constantă și definită cu acest dispozitiv și funcții Aceste investigații auxiliare sunt menite să faciliteze rezolvarea unei probleme foarte generale, care ține atât de biologie, cât și de sociologie, și care poate fi formulată astfel: când sunt date mediul și structura (sau organul), se determină funcția necunoscută ; sau: cu funcții și mediu cunoscute, găsiți dispozitivul corespunzător acestora; sau în sfârșit: determina mediul când se cunosc organul și funcția Biblioteca Runiverse RELAȚIA SOCIOLOGIEI CU BIOLOGIE și PSIHOLOGIE CAPITOLUL OPT DESPRE ANALOGII CA METODĂ DE CERCETARE A FENOMENELOR ÎN GENERAL ȘI DESPRE T, N ANALOGIE REALĂ ÎN PARTICULARE Ordinea sau succesiunea firească în distribuția întrebărilor care trebuie luate în considerare în legătura lor între ele și cu sarcina principală a științelor sociale, ne conduce acum la o investigare a relațiilor care există sau ar trebui să existe între sociologie pe una mâna și zonele adiacente ale cunoașterii umane sunt cu altul Acest subiect este foarte important Dezvoltarea corectă a științei sociale și rapiditatea progresului acesteia depind, evident, în mare măsură de distincția corectă între subiectele de studiu care se află în sfera cunoștințelor sale exclusive și întrebările care aparțin în întregime biologiei și științei Biblioteca "Runiverse" - - psihologie Și asta pentru că, printre altele, numai prin delimitarea, chiar dacă doar aproximativ și în termeni generali, a acestor domenii de cunoaștere adiacente, se poate aștepta ca aplicarea la studiul fenomenelor sociale a unei metode speciale caracteristice acestei categorii de cercetări își va aduce toate roadele Înainte, însă, de a trece la soluționarea problemei care ne aflăm acum, este necesar să ne familiarizăm mai mult cu teoria generală care este direct legată de aceasta, care, în același timp, în ochii unei părți cunoscute a științificului lume, se bucură de o

autoritate considerabilă Vorbim despre așa-numita analogie reală, o doctrină care urmărește să netezească orice distincție reală între teoriile despre viață, legile gândirii și legile care guvernează societățile Întrebarea sensului și limitelor legitime ale analogiei, considerată ca metodă specială în știință, este strâns legată de cea mai abstractă și dificilă dintre toate întrebările cu care știința și filozofia au de a face, și anume, cu ipoteza unității sau de bază omogenitatea materiei și unitatea sau omogenitatea energiei sau puterii Prima jumătate a acestei ipoteze constituie o teorie chimică, care, fără îndoială, ar trebui preferată ipotezei empirice brute a eterogenității de bază a substanței materiale, luate în considerare în diferitele sale elemente A doua jumătate a aceleiași ipoteze este o doctrină filozofică, care oferă mari servicii minții ca instrument puternic de generalizare interștiințifică sau filozofică Biblioteca "Runivers" - - Diferitele proprietăți ale materiei, considerate în relațiile lor genetice între ele, apar, desigur, mai degrabă ca variabilitate (modalități) uneia și aceleiași proprietăți de bază, mai degrabă decât ca ceva eterogen în esență și origine Dar, lăsând deoparte relațiile genetice, este cel puțin evident că ipoteza de mai sus nu include și nu poate include afirmația că proprietățile materiei, considerate ca moduri de acțiune, nu diferă unele de altele De asemenea, este evident că această ipoteză, deși facilitează în mod neobișnuit integrarea sau stabilirea unității de bază a cunoașterii, nu împiedică deloc diferențierea științei sau împărțirea ei în domenii separate Doctrina omogenității materiei nu presupune în niciun caz, drept consecință logică, negarea existenței unei serii experimentale de moduri reale de a fi (modalități) ale unei singure substanțe, moduri de a fi - indisolubil legate de seria experimentală corespunzătoare a modalităţilor de manifestare a unei singure proprietăţi de bază Această dublă serie de variabilitate va fi întotdeauna obiectivată sau concepută obiectiv sub forma unor corpuri sau agregate diverse de fenomene, între care mintea noastră va nota corelații uniforme și constante: legile acestor fenomene Dar de aici rezultă că orice variabilitate a naturii, cu semne ale unei proprietăți speciale sau specifice, i e proprietatea, aparținând exclusiv unuia sau altuia cadavru de fenomene izolat experimental, dă loc unei ramuri speciale a cercetării științifice, numită Biblioteca "Runiverse" - - scopul principal este de a culege şi izola legile care exprimă relaţiile reciproce ale fenomenelor acestui grup Aceeași viziune poate fi prezentată și explicată într-un mod diferit, ceea ce nu-i schimbă sensul propriu-zis sau concluziile care decurg logic din aceasta Astfel, toată variabilitatea materiei și a forței poate fi plasată într-o ordine permanentă și stabilă, determinată de unul dintre conceptele minții: ideea de complicare a fenomenelor Apoi o serie de variabilitate va fi prezentată ca un lanț neîntrerupt de complicații din ce în ce mai crescânde în acele agregate de fenomene care, în limbajul școlilor filozofice, servesc drept substrat acestor variabilitati Diferența în gradul de complexitate al fenomenelor va fi un semn constant, indicând o nouă variabilitate a materiei sau a forței Doctrina identității de bază a forțelor sau proprietăților manifestate de materie este o ipoteză care decurge din doctrina echivalenței forțelor, în care se dovedește că forțele naturii nu sunt niciodată pierdute sau distruse, ci sunt convertite în sume echivalente ale altora forte Această teorie, după cum știm, este în deplin acord cu faptele obținute prin experiență, cel puțin în raport cu unele proprietăți, mai bine studiate decât altele Ipoteza identității doar

dezvoltă și aduce la limitele sale extreme teoria echivalenței În acest scop recurge la o generalizare care urmărește să reprezinte toate proprietățile din natură ca forme sau manifestări exterioare ale aceluiași fapt experimental: mișcarea care are loc în interiorul materiei De aceea, în aceeași ordine de concepte există unul Biblioteca "Runivers" - - un grup de fapte care nu poate fi încadrat în categoria mișcării, ci se exprimă printr-o generalizare, evident mai largă decât categoria numită; acestea sunt fapte experimentale care pot fi aduse sub rubrica generală a cantității Cantitatea, adică proprietatea extinderii și numărului nu poate fi concepută de minte ca mișcare într-o formă sau alta: sub formă de atracție a maselor sau atomilor, sau sub forma unor proprietăți fizice, chimice, vitale sau sociale Dar pentru că mișcarea în toate formele ei este întotdeauna însoțită de atribute sau proprietăți cantitative Mișcarea este o relație între obiecte, manifestându-se în spațiu (extindere) și în timp (relație de succesiune - dând naștere socotelii); acest lucru i-a determinat pe unii filozofi să afirme că conceptul de mișcare trebuie inclus în sine printre conceptele cantitative derivate Și din acest punct de vedere, este greu de negat că teoria unității forțelor și doctrina generală a evoluției cosmice strâns legate de aceasta nu fac decât să confirme faptul că fenomenele diferă cantitativ, dar nu reduc câtuși de puțin întunericul gros care învăluie himera eternă a tuturor filozofiilor: identitatea calitativă a fenomenelor Dar să revenim la mișcare, nedespărțită de cantitate În acest sens, se poate spune: fără extensie, fără număr, nu există materie; si in consecinta nu exista miscare Așa este exact și exprimat în forma sa cea mai elementară sensul pe care îl acordăm ideii de complicație atunci când spunem că fenomenele care prezintă relația sau proprietatea numită mișcare sunt mai mult Biblioteca "Runivers" - - sunt mai complexe decât aceleaşi fenomene considerate exclusiv din punct de vedere cantitativ Să vedem acum dacă conceptul de complicație nu păstrează același sens cu privire la fiecare dintre laturi, forme sau la fiecare dintre transformările mai mult sau mai puțin complete ale mișcării Mișcarea corpurilor cerești, numită gravitație, mișcarea obiectelor pământești, numită gravitație și, în final, mișcarea atomilor, percepută de simțurile noastre ca diferite grade de coeziune sau densitate în corpuri, sunt în mod constant complicate de atribute cantitative Mai mult: acel tip particular de mișcare moleculară, care este perceput de simțurile noastre ca căldură, este inevitabil complicat, pe lângă atributele cantitative, de proprietățile gravitației și de mișcarea moleculară simplă, cel puțin Acea mișcare, pe care o simțim ca fiind ușoară, este aparent imposibilă fără coexistența unei anumite cantități de căldură care nu trece în vibrații luminoase Același lucru este valabil și pentru electricitate, magnetism și așa mai departe Toate aceste fenomene au cel puțin același grad de complexitate ca și cele termice și, după toate probabilitățile, sunt chiar mai complicate decât ele Mergând și mai departe, vedem că pentru apariția fenomenelor chimice este necesară coexistența unor, și probabil chiar a tuturor proprietăților fizice Prin urmare, fenomenele chimice sunt mai complexe decât cele în care procesele de abstractizare care se desfășoară în mintea noastră indică doar așa-numitele proprietăți fizice De asemenea, este evident că fără existența proprietăților chimice, viața este imposibilă; în cele din urmă, fenomenele de grupare socială sau de asociere sunt inevitabile Biblioteca "Runiverse" - - dar sunt complicate de fenomenele vieţii relevate de fiinţe grupate în societăţi sau formând asociaţii Și astfel, chiar și sub influența unei generalizări atât de largi precum

mișcarea, mintea noastră, în deplin acord cu evidența constantă a sentimentelor noastre și a experienței obținute prin ele, refuză cu încăpățânare să permită transformarea unei proprietăți a naturii în alta, în care nu s-ar obtine nici un reziduu si care, in consecinta, nu ar face nici o diferenta in gradul de complexitate al fenomenelor Aceeași relație constantă de coexistență care leagă cantitatea și mișcarea - proprietăți care nu se schimbă una în alta - apare și între diferitele tipuri sau forme de mișcare Desigur, multe în știință și în filosofia bazată pe ea indică existența în natură a unui proces de bază, de obicei, deși complet nefilosofic, numit fizico-chimic; ar fi mai rațional și mai consistent, din punctul de vedere al ipotezei unificatoare, să o numim pur și simplu fizică Dar, pe de altă parte, nici cei mai sanguini adepți ai teoriilor unitare nu pot nega că acest proces, în faza cosmică de dezvoltare la care am ajuns, se manifestă într-un lanț neîntrerupt de complicații din ce în ce mai mari, un lanț care prezintă două trăsături În primul rând, fiecare legătură anterioară a acesteia în mod imperceptibil - fără a produce o amprentă ascuțită în conștiința noastră - se contopește cu fiecare ulterioară: și acest lucru este suficient pentru ca filosofia să-și poată crea propriile ipoteze unificatoare Și, în al doilea rând, întreaga lungime a lanțului este împărțită în sociologie Biblioteca "Runivers" - - nu numai convențional sau de dragul comoditatii, ci și rațional, prin necesitate, în care nu avem nicio putere, asupra mai multor zone vaste și în general puternic imprimate în conștiința noastră; Baza rațională a acestei împărțiri este că de-a lungul acestui lanț există mai multe astfel de puncte sau centre de complicație pe care mintea noastră este evident neputincioasă să le reducă fără urmă la tipuri mai simple sau, vorbind în limbajul matematicii, pe care nu le poate reduce Baza diviziunii poate fi numită obiectivă, dacă este asociată cauzal cu esența concretă a fenomenelor, sau subiectivă, dacă este făcută dependentă exclusiv de granițele naturale ale cunoașterii Dar oricum ar fi, această a doua trăsătură este suficientă pentru ca o serie întreagă de științe speciale să înceapă și să se dezvolte, independent de filosofia științifică generală O nouă, diferită de orice altă complicație a procesului de bază al naturii, întruchipată într-o serie de forme sau fenomene concrete accesibile experienței, numim o proprietate nouă și ireductibilă a unei substanțe, în sensul unui produs pe care nu-l putem să se descompună în producătorii săi Totodată, este imposibil de observat că, în ultimă analiză, sau când se ajunge la ultima margine a eforturilor unificatoare ale minții, imposibilitatea menționată este încă asociată cu o dificultate logică de un fel aparte; căci problema pe care majoritatea filozofilor se străduiesc atât de inutil să o rezolve este, până la urmă, cu greu dincolo de mijloacele logicii obișnuite sau matematice Numai ascultând Biblioteca "Runivers " - - În continuare, ei spun despre prezenta cauză că este necesară descompunerea unei opere în producătorii săi De fapt, sarcina urmărită este aproape aceeași cu descompunerea lucrării într-un singur producător, pentru a reduce complicația la un element constitutiv Veșnic ascunsă de noi, totalitatea primei și ultimelor cauze ale fenomenelor (constituind, ca să spunem așa, logica obiectivă a naturii), poate conține, alături de altele, și această posibilitate; dar logica noastră subiectivă nu poate decât să se retragă de la o înțelegere clară a ei, la fel cum nu poate decât să se retragă de la înțelegerea reală a unor posibilități precum infinitul, lipsa cauzei, eternitatea etc În fine, fără a ne îndepărta de aceeași ordine de idei, se poate ajunge la un punct de vedere și mai abstract O analiză

pozitivă a celor mai extinse generalizări de care este capabilă mintea noastră în raport cu fenomenele cunoscute prin experiență - o analiză asemănătoare cu cea, de exemplu, care a fost concepută și realizată într-un spirit cu adevărat științific de către Lewis în "Problemele sale" a vieții și a gândirii" - arată clar că ceea ce numim o forță sau o proprietate a materiei, fie în sensul unei singure forțe și a unei singure proprietăți, fie în sensul diferitelor forțe și proprietăți, este în esență doar o relație între obiectele și percepția noastră senzuală asupra lor și o relație între un obiect și altele; căci obiectele însele nu constituie altceva decât grupuri de relaţii, sinteze de proprietăţi; obiectele nu există în sine, adică indiferent de proprietăţile pe care le prezintă * Biblioteca "Runivers" - - Obiectele sunt proprietățile pe care le prezintă și nu pot fi nimic altceva De aici inutilitatea căutării metempirice a obiectului în sine, adică în spatele esenței lucrurilor, și importanța ridicată a cercetării empirice care vizează determinarea relațiilor dintre fenomene accesibile cunoașterii Din acest punct de vedere, este eronat să vorbim mai departe despre proprietățile inerente fenomenelor, în loc să vorbim despre tipuri sau moduri de a fi determinate de relațiile dintre obiecte O altă imagine comună, care decurge din aceeași sursă, sugerează că proprietăți care nu apar, totuși există în obiecte, deși ne sunt temporar ascunse prin prezența altor proprietăți; dar, strict vorbind, nu avem dreptul să presupunem că aceste proprietăți latente există, atâta timp cât ele nu apar Când facem abstracție de fenomene relațiile lor actuale și ne imaginăm aceste fenomene plasate în alte relații, diferite de primele, vedem doar ce proprietăți au arătat sau vor arăta din nou, de îndată ce vor fi plasate în aceleași condiții Dar a vorbi despre substanță ca pe ceva ce rămâne după abstracția relațiilor actuale și a le reprezenta pe acestea din urmă ca inerente substanței, este un dispozitiv logic care este valabil numai în raport cu latura ideală a faptului Astfel, în faptul gravitației, tot ceea ce experiența ne dezvăluie cu adevărat se reduce la relația dintre fenomene, care se exprimă matematic prin legea distanțelor pătrate inverse Dar, deși această relație poate fi interpretată în diverse moduri, ea este invariabilă Biblioteca "Runivers " - - Presupune în mod clar prezența a două date care sunt comparate și nu poate fi concepută ca existentă în sine sau doar în date De asemenea, nu trebuie uitat că proprietățile obiectelor devin senzații în conștiința noastră și aici sunt supuse unei limitări speciale determinate de limitele experimentale ale fiecăruia dintre simțurile noastre Desigur, este posibil prin experiență să descoperiți și să dovediți între diferite senzații o anumită relație de similitudine și chiar echivalență completă; iar acest lucru ar trebui să faciliteze foarte mult construirea a ceea ce se poate numi unitatea științifică a senzației Dar fiecare tip specific de senzație rămâne subiectiv și va rămâne pentru totdeauna intraductibil într-o altă senzație; astfel, senzația de lumină nu va fi niciodată redusă subiectiv la senzația de căldură sau de sunet, deși în mod obiectiv toate cele trei tipuri de senzații sunt reduse la vibrații ondulante ale materiei Dar odată ce am admis că "proprietățile" lucrurilor constau numai în relațiile lor reciproce, suficient de constante și generale, încât ar fi imposibil să ne gândim la ele altfel decât ca fiind strâns legate de lucrurile în sine și de percepția lor de către simțurile noastre, toată vanitatea celor mai multe dintre disputele noastre despre unitatea sau diferența fundamentală a forțelor naturii Într-adevăr, ceea ce este în mod obiectiv o relație devine subiectiv din necesitate o reprezentare a

minții, o abstracție, o generalizare Dar în mintea noastră există în același timp o aspirație naturală, care este o trăsătură inerentă însăși organizației sale, Biblioteca "Runivers" - - dorința de a nu opri la jumătatea drumului în materia generalizării, ci preferă întotdeauna, cu toate acestea, o generalizare mai extinsă, sau o generalizare de ordin superior, una care să cuprindă o gamă mai restrânsă de fenomene Mintea noastră urcă întotdeauna cât de sus poate Dar este evident că din punct de vedere al logicii, avem dreptul cel mai deplin de a vorbi despre o singură proprietate, o singură forță sau energie a materiei; în toate aceste cazuri, avem de fapt în fața noastră doar formule logice corespunzătoare unor concepte mentale cunoscute care au ajuns la ultima margine accesibilă gândirii: - o generalizare care îmbrățișează totul fără a exclude fenomene și devine datorită gâtului lor prin legătură sau unitate supremă În această adaptabilitate la nevoile gândirii - mult mai mult decât în orice date bazate pe experiență sau pe orice bază cu adevărat obiectivă - se află toată puterea și este motivul principal al succesului, în rândul oamenilor de știință și al publicului, al majorității teoriilor moderne, privind unitatea materiei, identitatea forței, transformismul în toate formele sale, evoluția sau dezvoltarea succesivă a formelor animale etc Aceste ipoteze își au, fără îndoială, cota lor de utilitate Ele conectează fapte disparate ale realității și, în plus, nu prin simple concepte metafizice, nu prin simple abateri ale minții de la calea experienței, așa cum a fost înainte, ci prin teorii, care într-o oarecare măsură sunt o traducere în limbajul simboluri abstracte ale unei categorii cunoscute de date, obținute direct prin observare Biblioteca "Runivers" - - nu, - o traducere la care mintea noastră recurge pentru a reproduce, la discreția sa, în conștiință și pentru a păstra în memorie acele sau alte percepții senzoriale Înțelese astfel, teoriile unitare nu pot șterge granițele stabilite între diversele științe prin eforturile continue și eforturile succesive ale unui număr de generații; nici nu pot aduce vreo prejudiciu serios principiului diviziunii muncii stiintifice, care este conditia necesara pentru orice succes real in stiinta; acest principiu si clasificarea stiintelor care decurge din el sunt suficient de protejate de orice astfel de accident de necesitati logice si psihologice de ordin special Cu toate acestea, o proporție semnificativă din toate aspirațiile unificatoare ale modernității - și anume, tot ceea ce în ele depășește identificarea, cu scopul justificării filosofice a dependenței fiecărei categorii de fenomene față de toate celelalte, semne separate și în mare parte doar cantitative în fenomene de categorii eterogene - nu există altceva decât o formă de întoarcere a unei faze deja experimentate de omenire sau o renaștere, într-o formă nouă, a străvechii căutări pentru plinătatea cunoașterii, pentru înțelegerea esenței lucrurilor În căutarea unității de bază a fenomenelor, gândirea modernă, așa cum se știe, s-a oprit la ideea mișcării ca o generalizare cea mai capabilă să cuprindă toată diversitatea reală a faptelor observate Dar o astfel de oprire, trebuie spus, a fost destul de arbitrară și condiționată Este motivat nu de imposibilitatea logică de a te ridica mai sus, de a realiza și mai mult Biblioteca "Runivers" - - o generalizare extinsă care ar include mișcarea ca caz special, dar pur și simplu prin considerații de utilitate științifică: mișcarea este o astfel de relație între obiecte care îndeplinește mai bine condițiile și cerințele unei explicații exclusiv fizice a datelor experimentale decât raportul direct mai general al cantității, care din punct de vedere pur logic ar trebui să fie preferate Și într-adevăr, fără a contesta câtuși

de puțin superioritatea practică a punctului de vedere care pune mișcarea în fruntea scării naturale a fenomenelor, nu este greu de convins că adevărata piatră de temelie a edificiului teoretic ridicat pentru a adăposti ipoteticul sau unitatea reală a fenomenelor nu poate fi decât raportul cantității Cantitatea poate fi definită: proprietatea materiei de a reprezenta relații de conviețuire sau succesiune, sau pur și simplu de a coexista și de a se urma; sau, în sfârșit, după cum spune Spencer, să ocupe spațiu și timp A ocupa spațiu înseamnă a avea extensie, a ocupa timp înseamnă a fi numerotat Dar întrucât orice coexistență în ultimă analiză afectează conștiința noastră ca existență într-o ordine succesivă, deci spațiul ocupat, adică extinderea se măsoară în același mod ca și timpul ocupat: în acest scop servește un număr, numărând unitățile de timp și spațiu Din această definiție reiese clar că cantitatea este o proprietate, sau relație între fenomene, care nu are o calificare specială, drept urmare ea constituie cel mai înalt abstract Biblioteca "Runivers" - - este o abstractizare pe cât putem merge într-o succesiune de concepte care au scopul de a clasifica diferitele proprietăți ale materiei sau relația generală a obiectelor între ele Orice altă proprietate sau relație, pentru a fi mai puțin generală și mai puțin abstractă decât cantitatea, trebuie să fie calificată sau definită, limitată într-un anumit fel; altfel nu va fi din nou altceva decât cantitate Prin contrastul conceptelor de calificare și necalificare, limitare și limitare, unii filozofi se străduiesc să creeze o prăpastie de netrecut între cantitate și calitate; dar acest abis este doar aparent, întrucât atât logic cât și efectiv avem de-a face în acest caz cu două abstracțiuni succesive, dintre care una este doar un grad imediat superior celeilalte În reprezentarea schematică a diferitelor proprietăți naturale, cantitatea este doar prima verigă dintr-o serie de relații dintre obiecte, o serie "care este dispusă într-o ordine invariabilă a generalității descrescătoare și a calificării sau limitării crescânde În această serie, cantitatea este urmată de proprietatea de a coexista și de a fi aranjat într-o anumită ordine, de a ocupa spațiu și timp, care, în raport cu cantitatea, reprezintă următorul cel mai jos nivel de generalizare și abstractizare, adică care este deja calificat sau limitată într-un anumit fel Dăm peste granițe fizice, calificări fizice ale materiei Aceasta este urmată de aceeași proprietate, care își păstrează constrângerea fizică c când Biblioteca "Runivers" - - combinația unei noi restricții sau a unei noi calificări, și anume, o restricție sau o calificare chimică Chiar mai departe, calificării chimice - calității chimice - se adaugă o limitare sau o calitate, organică sau vitală, care, la rândul ei, este urmată de o limitare introdusă în natură de către public Este de la sine înțeles că toate acestea sunt doar muchiile cele mai ascuțite, calificări care se aruncă în ochi între o multitudine infinită de proprietăți sau calități care umplu spațiile intermediare Schema algebrică sau generală a acestei clasificări a proprietăților naturale ar trebui descrisă după cum urmează: Cantitate necalificată Cantitate calificată cu a, Cantitate calificată cu a plus b etc Și astfel, în ultimă analiză, fiecare fenomen este, evident, un fenomen cantitativ; de aceea este atât de ușor să dai o colorare matematică tuturor, fără excepție, științelor Dar fiecare știință separată trebuie să adere cu strictețe la studiul unei calificări speciale a fenomenului general al cantității Analiza cantitativă sau matematică poate fi aplicată în orice știință doar din partea formală; dar acest instrument metodologic, care simplifică și facilitează foarte mult munca științifică complexă, este fără îndoială

util doar cu condiția ca cele mai simple și mai dezvoltate științe să satisfacă pe deplin, și anume, să nu piardă niciodată din vedere specialul o calificare a fenomenelor studiate, o calificare ale cărei legi reale nu pot fi deduse dintr-o singură considerație de cantitate, pentru simplul fapt că relația sau proprietatea specială este cuprinsă în general doar într-un mod formal sau pur logic În sfârșit, este evident că este cu totul indiferent dacă să admitem mai multe proprietăți, calificate în diverse moduri, sau doar una, a cărei calificare se schimbă treptat și devine mai complicată O proprietate altfel calificată și reprezentând un alt grad de generalitate este o proprietate nouă pentru știință, care nu pătrunde în esența lucrurilor, nici măcar în esența manifestărilor sau a relațiilor lor particulare Părerile tocmai enunțate pot fi adevărate sau eronate, construite pe o bază solidă a științei sau deduse în mod arbitrar - aceste opinii, în orice caz, dau valoarea maximă, compatibilă cu cerințele experienței limitate a minții, acelei ipoteze a unității fundamentale a forțelor și proprietăților din natură, care constituie baza reală și principala justificare a analogiei reale, i e metodă de raționament și filosofare, care este extrem de răspândită în vremea noastră și a căpătat o semnificație care nu poate fi ignorată Analogia reală poate fi definită în câteva cuvinte: prin metoda investigației, care, decurgând direct consecințe practice din principiul identității materiei și al manifestărilor ei, nu cunoaște sau nu vrea să cunoască limitele subiective și obiective ale acestei principiu ipotetic și se plasează lângă, și adesea deasupra, simplu metode logice de acord, distincție, modificări concomitente, reziduuri alocate etc Această metodă declară o pretenție într-un grad înalt de a facilita și simplifica munca științifică în căutarea de noi relații, descoperirea de noi legi și verificarea relațiilor și legilor stabilite anterior: toate acestea - identificând nu numai un fenomen, dezvăluind aceleași proprietăți , așa cum face în domeniul său special fiecare știință separată, dar și identificând, în aceeași ordine, fenomene care reprezintă sume inegale de proprietăți între ele, dezvăluind unele proprietăți specifice și nefiind deloc pe altele - adică identificând, de exemplu, fenomenele sociale cu cele biologice, acestea din urmă ia cu cele chimice și t d Rezultatul natural și rezultatul final al unei astfel de metode de comparație, numită reală, spre deosebire de o analogie obișnuită sau formală, este afirmația că totul, fără excepție, este un fenomen natural, de la un grăunte de nisip până la fapte atât de complexe precum căderea Imperiului Roman, de exemplu, sau problema socială captivantă a Europei moderne, sunt guvernate de legi complet identice Dar o astfel de afirmație este în mod evident lipsită de orice semnificație serioasă dacă se referă doar la relațiile cele mai generale, cum ar fi, de exemplu, relațiile cantitative sau fizice, și devine profund ostil oricărui progres în științe individuale, de îndată ce este extinsă la relaţii mai complexe şi deosebite studiate de majoritatea acestor ştiinţe Desigur, o dată este clar, totuși, că vorbim aici doar de o formă mai subtilă de analogie reală, o formă care se înconjoară, pe de o parte, cu întregul arsenal de argumente ale metafizicii superioare și, pe de altă parte, cu o selecție atentă a experimentelor și ipotezelor științei moderne În ceea ce privește acel tip de analogie grosolană, dar destul de răspândită, care își celebrează victoriile identificând cele mai superficiale asemănări, sau chiar coincidențe, evident că nu este nevoie să ne oprim asupra ei Critica la care am supus fundamentul

filosofic al analogiei reale, așa cum o înțelegem și o definim, facilitează foarte mult partea rămasă a sarcinii noastre, evidențiind principalele neajunsuri interne ale acestei metode de investigare a naturii Eșecul analogiei reale ca metodă științifică poate fi dovedit prin trei categorii de argumente În primul rând, analogia reală este o metodă care nu corespunde deloc scopurilor anumitor științe În al doilea rând, acest mod de raționament, ca orice proces de comparație în general, stabilește relații de identitate, care au doar un caracter formal, pur logic și adesea pur și simplu verbal sau figurat În sfârșit, în al treilea rând, analogia reală confundă fenomenele, sau cadavrele obiective ale relațiilor, cu proprietățile sau relațiile lor, considerate separat și abstract, cu alte cuvinte, confundă agregatul obiectiv cu părțile sale componente Să aruncăm o privire mai atentă la fiecare dintre aceste deficiențe I Analogia reală urmărește identificarea diferitelor "schimbări" ale unei singure ființe Dar Biblioteca "Runivers" - - chiar dacă admitem că un astfel de scop este într-adevăr realizabil, el aparține în întregime filozofiei Desigur, într-un anumit sens este adevărat că chiar și o anumită știință încearcă să demonstreze sau, când acest lucru este evident imposibil, adesea își asumă pur și simplu identitatea de bază a diferitelor manifestări ale forței sau forțelor pe care le studiază; generalizează aceste manifestări, aceste corelații între agregate obiective date și ajunge astfel la o idee a proprietăților fizice, chimice, vitale și sociale Și știința generală sau filozofia, întrucât este imposibil să se dovedească experimental identitatea de bază a tuturor proprietăților materiei, o poate asuma: poate transforma un cadavru obiectiv concret într-o unitate abstractă, subiectivă Dar nu se poate argumenta că chimia, de exemplu, își propune să identifice fenomenele și proprietățile chimice cu cele fizice pe de o parte și cu cele biologice pe de altă parte Chiar dacă ne asumăm posibilitatea sau necesitatea unei astfel de identificări, în orice caz, nu va fi o chestiune de știință privată Fiecare știință are o sarcină cu care trebuie să se mulțumească și care nu se poate extinde dincolo de generalizarea fenomenelor speciale pe care le studiază Și, prin urmare, știința privată trebuie să se limiteze doar la studiul analogiilor interne; se abate de la calea potrivită, luând în considerare analogiile între științific sau extern Mai mult, pentru a identifica, de exemplu, o lege biologică cu una sociologică, adică să le combinăm într-o generalizare de ordin superior care să combine ambele legi, nu este suficient, așa cum se crede Biblioteca "Runiverse" - - cei mai multi adepti ai metodei analogice, sa aiba cunostinte exacte doar asupra uneia dintre marimile combinate, chiar daca s-a dovedit ca aceste numai date cunoscute contine cantitativ o a doua cantitate, necunoscuta; Astfel, ecuația: $\psi\chi=\gamma$ este o ecuație complet nedefinită, permițând un set infinit de soluții, chiar dacă știam dinainte că X este mai mic de II Ca majoritatea erorilor filozofice, analogia reală își are sursa într-o iluzie mentală de un fel special Se bazează pe tendința minții noastre de a lua cuvinte pentru chiar obiectele, forme subiective și ideale pentru fenomene reale, obiective Astfel, după ce am decis și demonstrat că x conține y și z conține v, sau că $x + y = a$ și $z-(-v = b)$, în fiecare dintre aceste cazuri am stabilit formule identice pentru relația dintre date, care ele însele poate fi complet diferit În matematică, ar fi o eroare grosolană de la identitatea a două formule sau a două operații matematice să deducem identitatea datelor legate de aceste formule;între timp, aceeași eroare în filozofie trece de multe ori neobservată Destul de des adepții analogiei cred că au dovedit

identitatea legilor care guvernează diverse fenomene, când au reușit doar să demonstreze identitatea formulelor care servesc la exprimarea acestor legi Dar identitatea formelor de gândire este una, iar identitatea fenomenelor și relațiile dintre ele, complexe și particulare, simple și generale, este alta Cuvinte și distrageri Biblioteca "Runivers" - - Acești termeni nu reproduc lucruri nici măcar în același mod în care suprafața netedă a oglinzii reproduce aspectul sau contururile exterioare ale obiectelor din jur Logica semnelor și procesele mentale asociate cu aceasta sunt, de la început până la sfârșit, de natură pur simbolică Simpla identitate a semnelor sau simbolurilor folosite de minte nu este nicidecum o dovadă a identității lucrurilor sau a relațiilor reale existente între obiecte Între timp, destul de des teorii întregi sunt construite pe semnificația inexactă a cuvintelor și termenilor Astfel, de exemplu, recent într-un tratat serios s-ar putea întâlni o apărare a tezei preferate a analogiștilor - că legi identice guvernează toate fenomenele, de la cele mai simple la cele mai complexe - o apărare bazată pe o simplă analogie verbală, care merită menționând aici ca exemplu al acestui mod de raționament Autorul explică pe larg că peste tot în univers și sub toate formele manifestate de materie, găsim obiectul special de studiu al științei sociale, al societății și de aici concluzionează că proprietățile sociale nu pot face obiectul de studiu al vreunei științe Pentru a dovedi această poziţie, autorul parcurge succesiv toate ştiinţele: el indică asocierea senzaţiilor, ideilor, dorinţelor etc , ca adevărată bază a psihologiei; trecând la biologie, el susține, împreună cu Virchow, că structura internă a unui individ biologic reprezintă toate trăsăturile caracteristice unei structuri sociale și nu este altceva decât o organizație sau asociere, în profunzimea căreia un număr infinit de existențele sunt îndeaproape Biblioteca "Runivers" - - depind unul de celălalt, deși în același timp fiecare își păstrează propria activitate specială și își îndeplinește fiecare dintre funcțiile sale speciale În chimie, autorul caută și societatea, cu toate trăsăturile sale caracteristice - și anume, în asocierea atomilor chimici, izolați unii de alții prin proprietăți specifice (greutate chimică etc) În fizică sau mecanică moleculară el vede o societate de atomi fizici sau centre de forță și energie În cele din urmă, în astronomie el vede idealul unei societăți strict echilibrate a corpurilor cerești Din nefericire pentru el însă, autorul, după ce a îngrămădit unul peste altul o masă de comparații curioase și analogii izbitoare, a uitat aparent complet de o relație de identitate, cea mai simplă și mai evidentă: - și anume că aceleași legi psihologice guvernează acțiunile minții noastre, ca atunci când aceste acțiuni sunt direcționate către fenomenele cele mai simple, la fel și în acele cazuri când sunt direcționate către fenomenele cele mai complexe Desemnarea obiectelor reale sau a relațiilor și dependențelor prin intermediul termenilor abstracti sau semnelor și simbolurilor gândirii are, conform justei remarci a lui Ribot, ca și numerele matematice, gradele sale: de exemplu, "roșul" este o abstracție, "culoarea" este o abstracție de ordin superior, iar "proprietatea" sunt încă abstracții superioare ■) Cu toate acestea, nu este întotdeauna atât de ușor de urmărit această creștere a abstracției, ca în exemplele tocmai date, și această lucrare i) La Psychologie anglaise contemporaine sociologie, Biblioteca Runiverse - - postul servește adesea ca o sursă de mare confuzie în concepte Dar omul de știință a căzut într-o astfel de confuzie, nerecunoscând nicio trăsătură specifică din spatele proprietăților sociale pe singura bază că, după cum i se părea, el a

găsit aceleași proprietăți în toate fenomenele naturale Într-adevăr, supunând chiar și cea mai superficială analiză conceptului de "relație", care constituie o abstracție de ordinul cel mai înalt, putem observa cu ușurință că acest simbol atât de general al gândirii combină, "co-desemnează" alte două concepte abstracte: ideea de dependență și ideea corespunzătoare de independență; - nu dependență absolută, care ar echivala cu identitate, și nu independență absolută, care ar fi negația oricărei relații, ci ideea de dependență relativă și aceeași independență Dar, în același timp, este clar că conceptul cel mai generalizat și abstract pe care mintea umană îl poate forma despre societate poate fi în egală măsură descompus în aceleași două elemente abstracte: conceptele relative de dependență și independență Astfel, aparent, se stabilește o identitate subiectivă sau ideală între două simboluri abstracte: - "relație" și "societate"; şi întrucât fiecare ştiinţă studiază numai relaţiile, concluzia este apropiată de aici că toate ştiinţele au ca obiect fenomenele de asociere sau societate (expresia corectă, în care însă ar dispărea ultima urmă de analogie reală şi numai analogia de imaginile verbale ar rămâne, ar fi: asocieri sau uniuni de fenomene) - Dar dacă, pe baza unor dovezi directe ale experienței, a da asta Biblioteca "Runivers" - - Dar "societatea" abstractă are un sens mai precis și mai definit, dacă o reducem chiar și la un singur grad de abstractizare, atunci este ușor de observat că servește drept denumire specială pentru o serie obiectivă de fenomene, incomparabil mai puțin lungă decât serie îmbrățișată de conceptul abstract de relație sau raport Greșeala indicată acum capătă un caracter sofistic mult mai dificil pentru mulți adepți ai analogiei reale; și tocmai în această formă le servește de foarte multe ori drept argument victorios în disputa lor împotriva doctrinei care afirmă independența științifică a sociologiei Poate, așadar, nu va fi de prisos să mai dedicăm câteva rânduri acestui subiect, citând de această dată părerea unuia dintre cei mai convinși analogi, omul de știință german Scheffle Într-un eseu finalizat recent, intitulat "Structura și viața corpului social", Scheffle propune ca una dintre pietrele de temelie ale teoriilor sale despre societate opinia că fenomenele sociale sunt cele mai universale dintre toate fenomenele naturale, iar universalitatea este acceptată de el ca de obicei nom sensul său, apropiat de sensul generalității Prin urmare, în viziunea lui Scheffle, un fenomen poate fi atât complex, cât și general în același timp și, în consecință, atât simplu, cât și particular; Pentru el, complexitatea merge mână în mână cu generalitatea, iar simplitatea, dimpotrivă, cu particularitatea: terminologia este cel puțin originală și complet contrară celor general acceptate Între timp, aprofundând în sensul exact al termenilor folosiți de omul de știință german, nu putem să nu vedem, * Biblioteca "Runivers" - - că sensul lor real nu depășește următoarele două concepte, care, luate de la sine, sunt absolut adevărate: pentru ca un fenomen social să se manifeste, este necesar ca fenomenelor să se adauge o succesiune de fenomene chimice, biologice și psihologice cu caracter pur fizic; între timp, pentru apariţia sau manifestarea oricărui alt ordin de fenomene este suficientă coexistenţa sau autoactivitatea simultană a unei serii mai scurte de fapte naturale Faptul social constituie astfel un fel de microcosmos în care converg toate legile universului și se îmbină toate fenomenele naturii; este o colecție de mostre de toate culorile și nuanțe fenomenale fără excepție Iar tratatul de sociologie este în acest sens o enciclopedie generală a cunoașterii umane; sociologia se transformă în cosmologie Pe această viziune se bazează definiția subiectului sociologiei - viața socială,

care trebuie menționată aici Viața socială, conform lui Scheffle, autorul acestei definiții, nu este altceva decât cea mai puțin grosolană materială și cea mai generală integrare și diferențiere a tuturor forțelor care acționează asupra pământului, anorganice și organice, fizice și chimice; reprezintă vitalizarea lor cea mai perfectă, individualizarea lor cea mai completă și conștientă Nu există nimic asemănător în restul naturii organice și, cu atât mai mult, în domeniul naturii anorganice Numai prin lumea socială și în ea ajungem la întregul viu, înglobând în adâncurile sale, sub formă de substanță intercelulară, Biblioteca "Runivers" - - toate tipurile de materie care există pe glob și ca membri ai asociației vii care locuiește pe pământ, toate tipurile de existență individuală fără excepție Cu ajutorul formelor de mișcare și materie, încă necunoscute lumii organice în sens restrâns, precum cuvintele, simbolurile scrisului etc , unitatea trecătoare și neîncetată a vieții organice se transformă într-un agregat viu al unui nou amabil, îmbrățișând întregul glob și apărând, din punct de vedere istoric, la fel de durabil ca acesta din urmă Astfel, se obține o a treia sferă mare, care le cuprinde și le conține pe primele două: nucleul lumii anorganice și sfera intermediară a lumii organice Această a treia sferă poate fi definită ca o sferă universală, îmbrățișând lumea ligii (întrucât indivizibilul, care este subiectul științelor organice, devine în ea persoana sau obiectul științei dreptului) și lumea proprietății (întrucât materia, care este subiectul științelor anorganice, devine în ea bogăție sau subiect al științei economice) ') Este util să contrastăm această idee despre lumea socială cu ideile obișnuite despre ea, de care totul, de la frumoasele cuvinte ale lui Pascal despre umanitate până la conceptele mai precise ale fondatorului filosofiei pozitive, le ia în considerare, în determinarea societății , doar elementul principal care le absoarbe pe toate celelalte - - e omul, sau mai bine zis, totalitatea ființelor umane numită umanitate Omul de știință german este indispensabil) Bau und Leben des Sociales Kôrpers B I Biblioteca "Runivers" - - dar vrea să îmbrățișeze în formula sa în același timp umanitatea și tot ceea ce stă în spatele umanității și fără de care aceasta din urmă ar fi evident imposibilă Dar tocmai această considerație face ca reprezentările lui Pascal și Comte, ca să nu mai vorbim de claritatea, simplitatea și precizia științifică mai mari a acestora, să fie la fel de complete ca reprezentarea care a cerut definiția nesfârșită de mai sus Orice fenomen social îmbină, fără îndoială, în sine fenomenele de atracție, afinitate chimică, de viață etc În acest sens, îl numim complex, iar Scheffle universal; dar până acum atât el, cât și noi avem la fel de dreptate, deoarece prin doi termeni abstracti diferiți înțelegem exact același lucru; desemnăm una și aceeași realitate obiectivă prin două simboluri subiective, cărora li s-ar putea da semnificații diferite, dar care sunt echivalente pentru noi Contrar opiniei lui Scheffle, noi, de altfel, afirmăm că tot ceea ce într-un fenomen social aparține sferei fenomenelor de atracție, afinitate chimică, viață vegetală sau animală, nu prezintă, în general, alte dificultăți, decât pentru cele deja rezolvate sau care pot fi permise de diverse științe care se ocupă de aceste condiții sine qua non pentru a fi în sfera lumii sociale A stărui în știința socială asupra considerentelor referitoare la aceste condiții ar însemna cel puțin a lua în considerare din nou ceea ce a fost deja investigat în alte domenii ale cunoașterii Proprietatea universalității, ca și proprietatea complexității, Biblioteca "Runivers " - - aparține totalității fenomenului social, totalitatea, care cuprinde atât părțile

cunoscute, cât și necunoscute ale acestuia, atât faptele studiate în toate celelalte științe, cât și faptele care constituie subiectul special al științei societății Cât despre acestea din urmă, ele reprezintă în mod evident ceva exact opusul universalității în sensul generalității Să presupunem, de asemenea, că un fenomen social este, în esență, ca orice alt fenomen natural, doar o "mișcare a materiei" Sheffle admite că această mișcare este multiformă, diversă, complexă, universală Dar, printre această varietate de forme de mișcare, nu este greu să distingem unele de altele:) mișcarea numită atracție sau gravitație;) mișcarea, manifestată în proprietăți pur fizice;) mișcarea, care se găsește în combinațiile chimice;) mișcarea, luând forma vieții și a fenomenelor psihologice; și în final) un tip de mișcare încă neexplorat și special, care, în combinație cu toate celelalte, dă naștere unei mișcări diverse, complexe și universale a societăților Dar dacă, după cum credem, această împărțire preliminară poate fi făcută în toate categoriile de fapte sociale, atunci analiza socială trebuie în mod evident să urmărească să izoleze doar acea rămășiță, sau acea formă specific de mișcare socială, care singur constituie adevăratul subiect al științei sociale i) În opinia despre universalitatea fenomenelor sociale, este greu să nu vedem, parcă, un ecou al celebrei gândiri a lui Comte despre predominarea necesară și universală a punctului de vedere social Biblioteca "Runivers" - - III Exemplul tocmai dat conține deja o indicație a tendinței adepților analogiei reale de a confunda fenomenul în sine, adică un ansamblu obiectiv de relații care produc în același timp un anumit tip de impresie asupra simțurilor noastre, o proprietate de bază sau relație generală fiind rezultatul final al unei lungi serii de analize efectuate asupra unui număr considerabil de fenomene omogene Dar o asemenea confuzie nu poate fi justificată nici măcar prin referire la limbajul comun, în care orice influență a lumii exterioare asupra noastră este numită indiferent, fenomen, tot ceea ce este supus percepției noastre senzoriale, provocând în noi senzații fie pur fizice, fie și morale În acest sens general, o anumită relație sau un anumit atribut, ale căror rădăcini sau prototipuri senzuale continuăm să le recunoaștem viu de către noi, pot fi numite și fenomene; dar relația generală nu poate, în niciun fel, să fie supusă percepției directe de către simțurile noastre și, prin urmare, să existe ca un fenomen real Pluralitatea și diferența sunt atribute inerente lumii reale sau obiective Identitatea, pe de altă parte, este o generalizare sau o abstractizare de ordin superior, care apare inevitabil în mintea noastră pentru că, alături de ceea ce simțim cu adevărat Comte menționează adesea, cu propriile sale cuvinte, sensul enciclopedic ce aparține sociologiei și motivul însuși locului său în ierarhia științelor, locul în virtutea căruia ea rezumă în sine întregul ansamblu de condiții și relații anterioare Curs Poz Phil , vol VI Biblioteca "Runivers" - - diferențe, analiză, i e împărțirea artificială a unui fenomen, constată asemănări și produce apropieri, care numai în cazuri rare pot deveni obiectul unor senzații concrete, dar care, pentru asta, pot fi întotdeauna înțelese rațional sau abstract Aproximațiile făcute de minte între părți sau elemente reale sau deja abstracte ale aceluiași fenomen, a căror totalitate continuă să acționeze în mod constant într-un anumit fel asupra simțurilor noastre, conduc la ceea ce numim cunoașterea demonstrativă a identității elementelor care fac până la acest fenomen, sau numai la presupunerea, la ipoteza unei astfel de identități Ultimul caz este analogia; între timp, numai în prima avem dreptul de a forma categorii

subiective sau de a gândi fenomenele cunoscute ca aparținând aceleiași ordini științifice În fiecare știință recunoscută ca fiind relativ superioară, avem de-a face cu fenomene pe care le numim relativ mai complexe, deoarece sunt percepute de simțuri ca agregate sau grupuri de fenomene cu adevărat inseparabile Dar un fenomen pur chimic, sau unul pur vital, în mod obiectiv nu există deloc și sunt doar semne abstracte, prin care desemnăm diferența finală dintre impresiile pe care ni le fac anumite cadavre de fenomene și impresiile făcute de anumite alte grupe de fenomene Conceptul de complicație este aplicabil numai cadavrului în sine și în niciun caz unui semn abstract care servește la izolarea acestui grup de toate celelalte Și, desigur - - această noțiune se reduce la o simplă idee cantitativă - că anumite grupuri de fenomene sunt constant și invariabil mai mari, produc impresii mai variate, în timp ce altele sunt la fel de constant și invariabil mai mici sau produc impresii din ce în ce mai puțin diverse Ce se referă la semnul abstract care exprimă diferența finală dintre impresiile trăite, i e Fie că este vorba despre un fenomen chimic ideal, de viață etc , fie, folosind o terminologie diferită, în ceea ce privește proprietățile chimice, de viață, sociale și de altă natură, este evident că toate aceste concepte reprezintă aceeași simplitate și constituie abstracții de același grad Aceste concepte sunt formate de minte pentru a desemna acele granițe sau limite ale cunoașterii noastre despre natură, dincolo de care nu putem pătrunde numai cu ajutorul metodelor stricte de observare și experiență; când spunem că fenomenele vieții sunt mai complexe decât fenomenele chimiei, înseamnă doar că primele formează grupuri mai mari și mai diverse de proprietăți sau rapoarte care sunt percepute diferit de simțurile noastre decât grupurile corespunzătoare formate de cele din urmă; dar însuși misterul vieții este la fel de simplu, sau la fel de complex, ca și misterul afinității chimice Analogia reală celebrează adesea victoriile imaginare doar pentru că nu face o distincție suficientă între două lucruri: o abstracție reprezentând suma impresiilor pe care un fapt al naturii le face asupra noastră și o abstracție care servește ca semn pentru ambele - - semnificații ale diferitelor limite extreme ale experienței O astfel de confuzie echivalează cu negarea, parțial sau integral, a acestor granițe, sau cel puțin a le lua pentru ceea ce nu pot fi cu adevărat, pentru fenomene reale care pot fi analizate, comparate, identificate Victoriile ușoare obținute în acest fel nu pot fi de durată: granițele experienței nu se mișcă atât de ușor și nu pot dispărea niciodată Și cat de mult nu am incercat sa le reducem numarul, identificandu-le unul cu altul, ei, ca o hidra fabuloasa, in care de fiecare data cand ii taiau capul crestea unul nou, apar mereu din nou in timpul unui studiu serios al fenomenelor, disparand complet numai atunci când cercetătorul se cufundă în mod conștient în valuri adânci și misterioase de cunoaștere metempirică Cu toate acestea, cei mai înalți sau cei implicați în studiul fenomenelor științei mai complexe ar trebui să se bazeze pe fenomenele inferioare sau care studiază comparativ mai puțin complexe; iar dependenţa unei ştiinţe superioare de una inferioară este întotdeauna cu atât mai puternică, cu cât diferenţa dintre gradele de complexitate a fenomenelor studiate de unul şi celălalt este mai mică Cu alte cuvinte, știința superioară se bazează întotdeauna pe cea inferioară, care, în clasificarea cunoștințelor noastre, bazată pe principiul generalității descrescătoare și al complexității crescânde a fenomenelor, o precede imediat, rezumand în sine în raport cu ea pe toate celelalte ramuri ale cunoașterii naturii În consecință, orice

sociologie rațională, așa cum este predată de filosofia pozitivă, trebuie să se bazeze direct pe biologie Un fenomen social nu poate fi altceva decât un fenomen vital, la ale cărui proprietăți se adaugă anumite proprietăți noi Dar deci ca cadavru obiectiv format din această combinație de proprietăți, nu se distinge în cazul, apoi prima artificială, cu care noile proprietăți sunt izolate de toate celelalte pentru detașarea lor, fără de care știința rămâne un nonsens de fapte de neînțeles la condiția de a nu pierde din vedere proprietățile deja explorate și de a nu le confunda cu cele neexplorate încă; dar pentru aceasta, evident, este nevoie de o cunoaștere completă a primei Cu cât le cunoaștem mai bine, cu atât mai mult putem spera să ajungem la o cunoaștere exactă a noilor proprietăți; cu alte cuvinte, se poate spune fără paradox că cu cât suntem mai bine enciclopediști, cu atât avem mai multe șanse să devenim buni specialiști Din aceleaşi motive, evoluţia sau dezvoltarea corectă a ştiinţelor nu are loc într-o ordine indiferentă Dezvoltarea științelor poate prezenta multe cazuri de dependență reciprocă, dar, în raport cu perioade încheiate sau faze majore, ea nu poate fi nici simultană în diferite ramuri, nici intermitentă În general, o știință se întemeiază pe alta, în primul rând și în principal pentru a putea, fără a cădea într-o neîncetată confuzie, să distingă între ele proprietățile materiei, și deloc pentru a găsi aceste sau alte analogii între ele şi astfel realizaţi o sinteză comună în care dumneavoastră s-ar reflecta identitatea completă a tuturor proprietăților materiei O astfel de sinteză, dacă nu o astfel de identitate, o avem deja în natură însăși; dar sarcina artei, care în cazul de față este reprezentată de știință, constă tocmai în reducerea și contracția, prin analiză, existente în mod obiectiv în fenomenele de confuzie și fuziune Și astfel, analogia transcendentală sau reală se găsește condamnată în însuși principiul dependenței științei superioare de știința care o precede imediat, adică, la început pe care această doctrină pretinde în mod special că se întemeiază Dar lângă analogia transcendentală există una care ar fi extrem de nedreaptă și dăunătoare să confundăm cu prima Înțeleg analogia care nu transcende sau transcende dincolo de conceptele ultime pe care le numim proprietățile finite sau ireductibile ale materiei și care constituie doar ultimele fațete ale experienței bazate pe percepția senzorială Această analogie nu urmărește fantoma identității de bază a fenomenelor și nu ratează prada reală din cauza ei: cunoașterea exactă a relațiilor de diferență și a relațiilor de similitudine Principalele diferențe între fenomene de diferite ordine se manifestă în proprietățile lor specifice și ireductibile; dimpotrivă, relaţiile de asemănare dintre astfel de fenomene, relaţiile care le leagă, ca verigi închise ale unui imens lanţ natural de cauze şi efecte, se manifestă mai ales în totalitatea fenomenului, considerat ca un grup sau un agregat de proprietăţi, în diverse forme, reprezentate prin diferite agregate și, în final, în cursul dezvoltării sau evoluției acestor forme și agregate Aici la fiecare pas întâlnim numeroase și izbitoare analogii; ar fi ciudat și contrar metodelor științifice sănătoase să închizi ochii sau să le respingi fără nicio verificare O analogie verificată în mod corespunzător poate ajuta la stabilirea relațiilor de similitudine sau asemănare și, astfel, poate facilita elaborarea clasificărilor raționale ale fenomenelor; poate duce în continuare la descoperirea unor legi empirice particulare; în cele din urmă - și acesta este unul dintre cele mai importante servicii ale sale - ne poate ajuta să conectăm legile particulare sau empirice ale fenomenelor

cu legile lor generale sau teoretice Stabilirea unei astfel de conexiuni este scopul cel mai înalt al analogiei; dar, în același timp, nu este greu de înțeles că, prin obținerea efectivă a unui astfel de rezultat, analogia își schimbă deja parțial esența, încetează să mai fie un simplu proces de comparație și devine o operație pur deductivă a minții Analogia singură și singură nu va putea niciodată să-și îndeplinească sarcina de a deriva legile empirice ale unei categorii științifice de fenomene din legile analoge ale unei alte categorii; de exemplu, nu va fi de nici un folos în a deriva legi sociale din legile mai generale ale biologiei, chimiei etc legi mai particulare ale sociologiei din legile ei mai generale În aceste limite, beneficiul iar valoarea științifică a analogiei este fără îndoială l) În încercarea noastră de a dovedi eroarea luminii pe care analogia transcendentală o aruncă asupra întrebării până acum atât de obscure a dependenței reciproce a diferitelor domenii ale cunoașterii, am fost ghidați de dorința de a înlătura din calea noastră principalul obstacol, care, în opinie, împiedică o analiză mai precisă a relațiilor care există între sociologie și științele conexe - biologie și psihologie După ce am degajat drumul, ne continuăm drumul, iar în următoarele două capitole vom lua în considerare esența și principalele caracteristici ale acestui raport dublu În ceea ce privește rolul analogiei în științele sociale, nu putem aici decât să repetăm ceea ce am spus cu aceeași ocazie în articolul nostru Știință și metafizică (Cunoașterea): , imperceptibil pentru toată lumea, să fie ascuns sub formele exterioare ale unei simple analogii Acesta din urmă este doar un mijloc excelent de vizualizare a unui obiect complex și puțin studiat, sau de a-și ilumina părțile întunecate prin lumina reflectată de suprafața deja bine iluminată a altor obiecte, mai simple și mai bine studiate; și iată, de altfel, motivul pentru care această metodă de explicație este atât de comună în științele fenomenelor mai complexe: în biologie și în știința socială În general, se poate spune că analogia înlocuiește metoda grafică în care fenomenele nu pot fi reprezentate convenabil prin linii geometrice

CAPITOLUL NOUĂ BIOLOGIE ŞI SOCIOLOGIE Științele anorganice, studiind proprietățile cele mai generale ale materiei, raportul dintre cantitate, mișcarea în toate formele ei și proprietățile chimice ale corpurilor, se străduiesc la o cunoaștere pozitivă a mediului general în care se desfășoară evoluția seriei organice, care are ultimul său management, iar umanitatea de vârf este un subiect constant de gânduri care ne preocupă, scopul ultim, concentrându-ne asupra ei toate eforturile noastre în domeniul științei, esteticii și activității practice Științele organice, la rândul lor, se străduiesc pentru o cunoaștere pozitivă a seriei organice în sine ~i evoluția ei Studiul mediului fizico-chimic, care constă din fenomene care nu depind de influența noastră, cu excepția unora de importanță secundară, modificări, expresii, ca să spunem așa, de bază, comune a tot ceea ce există și, în plus, supuse observării în mulţime cazurile în care sunt izolate de orice complicații ale vieții sau sociale - studiul acesteia precede în mod necesar cunoașterea legilor care guvernează evoluția organismelor atât individuale, cât și colective, dezvoltându-se spontan într-un mediu anorganic; servește ca pregătire pentru astfel de cunoștințe și singur o face posibilă Științele anorganice formează astfel un fundament natural și ferm, peste care se înalță edificiul științelor organice Aceeași relație de dependență, aceeași legătură strânsă și inextricabilă există între cele două ramuri principale ale studiului lumii organice Organismele

individuale și colective nu sunt decât nume pentru cele două forme principale în care, în mod necesar, varietatea infinită a lanțului obiectiv al ființelor vii se reflectă în conștiința noastră Dar dintre aceste două forme, a doua, adică colectivul nu este altceva decât un material și, în același timp, o complicație logică a formei individuale: material, deoarece organismul colectiv este alcătuit material dintr-un anumit număr de organisme individuale; logic, deoarece conceptul de organism colectiv decurge din conceptul de organism individual, și are scopul de a prezenta într-o formă generală și abstractă o simplă diferență în gradul de complexitate a fenomenelor reale corespondente Ingeniosul autor al A Cours in Positive Philosophy, în mijlocul întunericului profund care învăluia aceste întrebări la vremea lui, a văzut limpede coeziunea necesară a cunoștințelor noastre și a sociologiei condiționate de aceasta J Biblioteca "Runivers " - - dubla dependenta - stiintele organice de stiintele anorganice, si stiintele sociale, studiind modul social al fiintei organice, de biologic, studiind modul individual al acestei fiinte По мнѣнію Конта, конечное единство человѣческаго знанія вполнѣ примиряется съ разнсузмімі знанія его на двѣ главныя трупы наукъ, изъ которыхъ одна относится къ существованію неорсимию неорганич атриваемому съ трехъ существеннѣйшихъ сторонъ: во-первыхъ, количественной, затченной, затфѣнцимзифѣкой ъ, химической, - iar celălalt se referă la o existență organică sau specială, considerată din două laturi inerente acesteia: individuală și socială Comparând aceste două cadavre de științe, vedem că primul constituie o introducere necesară în cel de-al doilea; și privind un ultim cadavru, vedem că studiul modului individual de existență organică servește în el ca pregătire necesară sau adevărată bază pentru studiul modului social al aceleiași existențe!) Cred, totuși, că nu ar fi de prisos să ne amintim aici cum Comte, în prima jumătate a acestui secol, supraviețuind deja ultimelor sale decenii, a înțeles dubla complicație a fenomenelor fizice și chimice, explicând, în primul rând, apariția unor principii pur biologice fenomene, și apoi și apariția fenomenelor sociale, precum și modul în care Comte a înțeles legătura strânsă care există între ultimele două moduri principale ale !) Cours de Philosophie pozitiv T VI, p lemn ed Biblioteca "Runivers" - - existența skago Potrivit lui Comte, "trecând de la studiul științelor anorganice la studiul științelor organice, suntem vii și cu foarte deplina evidență a conștientizării că existența maternă a primit o mare creștere, care a fost mai blândă, ceea ce a fost trecut prin trecerea prin celălalt t -e cu o creștere de la simple condiții cantitative la o stare fizică și apoi la o nouă complicație a unei stări chimice Această creștere a existenței materiale este viața, o activitate nouă relevată de mișcările continue de absorbție moleculară, excreție și reproducere Concomitent cu acest increment obiectiv, știința se îmbogățește cu conceptul de bază al organismului, care până atunci nu se deosebea de conceptul de mediu, și abia acum, despărțindu-se, capătă sensul său caracteristic în "considerarea unei lungi serii de treptat devenind sisteme organice mai complexe, a căror existenţă modifică din ce în ce mai mult existenţa mondială şi, în acelaşi timp, ea însăşi devine tot mai susceptibilă de a fi modificată în conformitate cu totalitatea condiţiilor exterioare Din aceasta se poate observa că conceptul de organism este, la rândul său, completat de conceptul de serie organică sau scară de ființe Cu această ocazie, Comte face următoarea remarcă: "Deși conceptele sistematice de ordine și armonie ar fi trebuit inițial să apară din studiul unor fenomene mai simple ale lumii anorganice, dar conceptele de clasificare și ierarhie,

care, fără îndoială, sunt cea mai înaltă manifestare a primei pot fi formate, desigur, numai în biologie, de unde trebuie să se răspândească în cele din urmă la sociologie, din sfera căreia tipul lor principal a fost împrumutat inițial În ciuda lacunelor enorme din biologia modernă, unde în prezent doar formularea celor mai importante întrebări, dintre care niciuna nu poate fi considerată cu adevărat rezolvată, este disponibilă pentru evaluarea noastră, am fost îndreptățiți să privim această mare știință ca fiind primită , din mâna celor mai de seamă reprezentanți ai săi, caracter adevărat, caracteristic ei; care, într-o știință în care predomină punctele de vedere generale, este destul de compatibil cu imperfecțiunea extremă a particularităților În sfârșit, potrivit lui Comte, din cele spuse mai sus reiese și că "conceptul de bază al dezvoltării spontane, treptate și treptate a vieții, care se desfășoară în limitele generale corespunzătoare împlinirii inevitabile și continue a principiului de bază legi ale existenței universale, a fost acum irevocabil stabilit în știința despre viață conform cu o mare idee ierarhică (a unei serii organice) care domină întregul set de idei biologice Revenind la sociologie, Comte explică că nevoia acestei științe, "singura care poate închide cu adevărat seria științelor și în raport cu care biologia însăși este doar ultima introducere necesară", este determinată de "un increment de bază extraordinar care real fiind experiențe, ridicându-se de la organism individual la colecție tive Creșterea ființei reale se exprimă aici în faptul asocierii organismelor individuale, fapt care dă naștere unor fenomene care, în comparație cu condițiile pur biologice, reprezintă ceva cu totul nou; astfel, de exemplu, sunt acțiunea comună a elementelor material independente unele de altele și, în special, continuitatea istorică (filiația) sau influența totalității trecutului asupra prezentului și viitorului Complicarea finală a fenomenelor, provocând necesitatea unui studiu separat al acestora într-o ramură specială a cunoașterii, știința societății, în esență, este diferită de complicațiile anterioare (fizice, chimice și biologice); dar, după cum spune Comte, "iese nu mai puțin clar decât complicațiile deja experimentate în trecerea de la stadiul matematic inițial la cel fizic în sensul restrâns al cuvântului, apoi de la ultimul stadiu la cel chimic și, în final, de la stadiul chimic la cel mai simplu biologic Această complicație, însă, merge întotdeauna mână în mână cu o generalitate în scădere în seria corespunzătoare de fenomene În ceea ce privește relația care trebuie stabilită între cele două științe adiacente - biologia și sociologia - Auguste Comte vorbește destul de clar pe această temă Mai jos sunt grupate principalele opinii pe această problemă ale fondatorului filozofiei pozitive Relațiile stabilite între cele două științe sunt în mod necesar de două feluri: sunt fie relații de rudenie și legătură, bazate pe asemănarea esențială a fenomenelor corespunzătoare, și conducând la o strânsă solidaritate între cele două științe și la o anumită comunalitate sau identitate, care se extinde de la metode la rezultatele obținute prin aceleași metode de cercetare; sau este o relație de izolare și separare, care decurge din diferențe esențiale dintre fenomenele corespunzătoare și care duce la o delimitare strictă a ariilor ambelor științe și la o contrapunere și diferențiere care se extinde de la metodele folosite până la rezultatele finale Totuși - și aceasta este o regulă generală - ambele tipuri de relații pot fi stabilite și există simultan între două științe adiacente, care se ating în mod necesar la un capăt al lanțului neîntrerupt de fenomene pe

care le studiază și, la fel de inevitabil, diverg la celălalt capăt Auguste Comte a permis pe deplin această dualitate în natura relațiilor stabilite între biologie și sociologie El a insistat cu aceeași forță de convingere asupra necesității evidente atât a unei uniri strânse între aceste două științe, cât și a unei delimitări stricte a domeniilor lor Cititorul se va convinge cu ușurință de acest lucru din următoarele pasaje din Cours de philosophie pozitiv, asupra cărora îi atrag atenția în mod deosebit Potrivit lui Comte, granița științifică dintre ființa individuală și cea socială apare clar și definitiv doar în rasa umană "Cu toate acestea", spune el, "această distincție necesită, așa cum am arătat deja în detaliu și în repetate rânduri, dezintegrarea filozofiei organice în două separate, deși strâns legate, Biblioteca "Runivers" - - bătălia științei - biologie și sociologie Dar oricât de mare ar fi influența pe care sociologia o poate exercita în decursul timpului asupra biologiei, este evident că prima trebuie totuși să se bazeze pe cea din urmă pentru a realiza cunoașterea factorului principal al fenomenelor sociale, în urma unei evaluări a mediului în care acest factor ar trebui să se dezvolte și înainte de a trece la studiul cursului real al dezvoltării sale "În toate etapele dezvoltării sociologice", continuă Comte, "și din toate punctele de vedere statice și dinamice, biologia dă despre natura umană, în măsura în care poate fi cunoscută dintr-o singură considerație a individului, așa chiar corectă și completată , indicii directe ale cercetării sociologice Dar, de altfel, este evident că în stadiile inferioare ale dezvoltării (să nu mai vorbim de starea primitivă, în aplicare la care doar deducțiile biologice ne pot servi drept fir călăuzitor), biologia, deși aici, ca în toate cazurile anterioare, este subordonată din punct de vedere sociologic, ar trebui să ne familiarizeze în mod specific cu o formă elementară și spontană de asociere care leagă o existență pur individuală cu o existență complet socială și ia naștere din viața domestică în sensul strict al cuvântului, adică din viața de zi cu zi, mai mult sau mai puțin inerent tuturor raselor superioare de animale și constituind în rasa umană baza inițială a celor mai extinse dintre organismele colective Oricum, originalul Biblioteca "Runivers" - - dezvoltarea actuală a noii științe urma să aibă în primul rând un caracter dinamic; legile staticii erau considerate aproape constant în ea ca implicite sau incluse printre legile dinamicii Prin urmare, cea mai înaltă corelație științifică dintre sociologie și biologie constă acum în legătura principală pe care am stabilit-o între seria sociologică și seria biologică, legătură care, din punct de vedere filozofic, ne permite să privim primul rând ca pe un simpla continuare a celui de-al doilea deși datele unei serii par a fi în mare parte coexistente, iar cele ale celeilalte se văd că se succed într-o anumită ordine Într-adevăr, cu excepția acestei singure diferențe, caracterul și direcția esențială a evoluției umane este în mod necesar determinate de preponderența din ce în ce mai mare a acelor atribute superioare care plasează omul în fruntea ierarhiei animale și care, în raport cu aceasta din urmă , servesc drept principiu călăuzitor pentru valorile raționale ale principalelor niveluri de animalitate În acest fel, se realizează o înțelegere a vastului sistem de ființe organice ca un întreg, în care cea mai neînsemnată existență vegetală este legată de cea mai înaltă socială printr-o lungă progresie a formelor sau modurilor de a fi intermediare și din ce în ce mai elevate În cele din urmă, și întrucât principiul de bază al unei astfel de conexiuni continue constă, în esență, în comunitatea în scădere treptat a categoriei predominante de fenomene, seria organică dublă se

învecinează prin ea însăși cu seria elementară a anorganicului Biblioteca "Runivers" - - natură științifică, în care cele trei etape principale inerente existenței universale, matematică sau astronomică, fizică și chimică, reprezintă deja o succesiune înrădăcinată în același principiu fundamental Din punctul de vedere al legii fundamentale a evoluției umane (legea din trei stări), sociologia pare din nou strâns legată de biologia, întrucât starea primitivă a omenirii coincide în ea în mod natural cu starea în care imperfecțiunea organizării lor ține animalele superioare; cu acesta din urmă, activitatea speculativă nu depășește niciodată limitele fetișismului, adică o stare din care omul însuşi nu putea ieşi fără un puternic impuls de dezvoltare colectivă Pe de altă parte, însă, "iar biologia nu poate fi în sfârșit fundamentată fără ajutorul sociologiei, deoarece, alăturându-și baza - studiul vieții vegetale - științei lumii anorganice, este în același timp celălalt capăt al acesteia, studiul vieții mentale și morale, se alătură seriei științifice finale a științei dezvoltării sociale Dar studiul vieții mentale și morale, fără de care cunoașterea biologică a omului ar rămâne extrem de incompletă și nesatisfăcătoare, nu poate fi îndreptat corespunzător dintr-un punct de vedere exclusiv individual; presupune neapărat luarea în considerare a inseparabilei și unite, în esența sa, dezvoltarea colectivă Dar diferențele dintre modurile individuale și colective de existență organică sunt extrem de importante și, desigur, nu mai puțin numeroase Biblioteca "Runivers" - - noi decât punctele de contact; este absolut necesar, așadar, să se facă distincția între domeniile respective ale științei Științele inferioare și comparativ mai simple se caracterizează printr-o tendință, ușor explicabilă prin legile generale ale gândirii noastre, de a invada sfera științelor superioare și comparativ mai complexe, de a revendica aici primul loc, de a subjuga științele superioare și de a le considera ca un simplu anexă sau completare la cunoștințele imediat precedente Toate științele au trebuit să reziste la vremea lor acestei tendințe, care este o consecință a slăbiciunii naturale a minții noastre în lupta cu dificultățile crescânde ale întregii lumi a fenomenelor treptat și infinit mai complicate Potrivit lui Comte, a depune eforturi pentru a reduce ființa fizică la simplu geometric (cantitativ) și mecanic înseamnă a deveni victima unui fel de aberație filosofică; dar multe minți remarcabile cad în exact aceeași eroare, care văd în fenomenele chimice, chiar și în cele mai caracteristice, doar acțiunea unor cauze fizice simple Chimia însăși, în epoca lui Comte, părea cel mai nevoie de "inteligibilitate strictă, care să o protejeze de predominanța nocivă a fizicii în ea, prima sursă a pozitivității sale raționale sau a caracterului științific, prin care, printre altele, influența predominantă a matematicii ar putea pătrunde în chimie" "O aspirație atât de radical ostilă oricărui progres în chimie", părea Comte, "cu atât mai periculoasă cu cât se bazează parțial pe afinitatea incontestabilă a două Biblioteca "Runivers" - - științele, cele mai apropiate unele de altele, și este o consecință a unei exagerări iraționale a importanței auto-activității chimice, evident, într-un grad înalt caracteristic diferitelor fenomene fizice Aceeași direcție falsă a fost găsită în biologie În cuvintele lui Comte, în știința vieții, "tendința științelor inferioare de a prevala asupra celor superioare, în virtutea faptului că le preced în mod necesar, s-a dovedit a fi și mai puternică decât în cele două cazuri precedente, întrucât fenomenele vieții, fără îndoială, constau în mare măsură din fenomene mecanice, fizice și, mai presus de toate, chimice: ceea ce au ele într-adevăr în comun, pe lângă diferențele de adaptări

externe, este prea greu de determinat din prima dată, și, prin urmare, este clar că predominanța științelor anterioare în acest domeniu a devenit curând o chestiune perfect legitimă, deoarece de ea părea să depindă introducerea finală a spiritului gândirii pozitive în domeniul acestor speculații importante Dar ceea ce ar fi trebuit să contribuie cel mai mult la această eroare fundamentală și la prelungirea confuziei pe care o provoca a fost faptul că, pentru a contracara puternica influență fizico-chimică și la început chiar matematică, care, în numele gândirii pozitive, a pus pretenționând dominație în biologie, nu a fost posibil multă vreme să se apere altfel raționalitatea, independența și demnitatea științei vieții, menținând parcă în ea predominanța obscură a spiritului metafizic și chiar teologic Sistem antic Biblioteca "Runiverse" - - gândirea a devenit atât de antipatică pentru mintea omului modern, încât în ultimele trei secole am asistat de mai multe ori la modul în care acest sistem, în multe privințe, a compromis tot mai mult tot ceea ce încă se punea serios sub protecția sa inutilă; mai mult, păstrarea în continuare a influenţei acestui sistem prezintă tocmai pericolul ca prin aceasta chiar şi cea mai necesară opoziţie să i se dea inevitabil caracterul unei adevărate mişcări înapoi, atât în sfera ştiinţei, cât şi în sfera politicii; căci de acum înainte aceste două domenii sunt în egală măsură interesate să se sprijine pe o bază filosofică diferită, pe care condiţiile progresului să se împace de la sine cu condiţiile ordinii Plecând de la speculații biologice, aceste condiții încă par a fi incompatibile, în timp ce ele coincid deja și acum într-o măsură suficientă în partea inițială a filosofiei abstracte Această contradicție internă ne-a determinat să admitem pentru o vreme în biologie toate ideile care păreau capabile să distrugă influența metafizicii în ea, așa cum era deja în științele inferioare În altă parte, Comte indică încă un motiv (de data aceasta pur practic, dar destul de solid și asupra căruia nu se poate insista suficient, mai ales în aplicarea sociologiei), explicând influența ilegitimă atât de des dobândită de unele științe inferioare în domeniul celor superioare Motivul pentru aceasta constă pur și simplu în gradul mai mare sau mai mic de ignoranță, ajungând uneori la ignoranța totală, a majorității biologilor (și încă mai mult a sociologilor) Biblioteca "Runivers" - - log) în raport cu metodele şi însuşi conţinutul ştiinţelor inferioare Aparent, după cum notează Comte, este imposibil de pus la îndoială că "până atunci, biologii nu vor putea rezista intruziunii nerezonabile în biologia științelor anorganice până când ei înșiși nu vor fi suficient de familiarizați cu aceste științe pentru a proceda în mod corespunzător la raționalitatea lor aplicare în domeniul cercetării științifice proprii; necesitatea unei astfel de cunoștințe este și aici, doar într-o măsură mai mare, aceleași motive care au obligat deja oamenii de știință din alte specialități să se supună aceleiași cerințe logice, ca unic bastion împotriva confiscărilor ilegale de cunoștințe inferioare în domeniul superior cunoştinţe Identificarea proprietăților sociale cu cele vitale, iar acestea din urmă cu proprietățile fizice și chimice, este, așadar, atât din motivele sale adevărate, deși ascunse, cât și din rezultatele sale practice, în primul rând și în principal păcatul ignoranței Seria de argumente care tocmai au trecut sub ochii cititorului constituie o argumentație generală, în egală măsură aplicabilă tuturor științelor de bază sau abstracte, iar printre ele, după cum știm, se numără și sociologia În raport cu acesta din urmă, Comte se bazează pe caracterul persuasiv al argumentului său general și, de fapt, își reproduce principalele trăsături doar în rândurile

următoare, care se referă în mod specific la sociologie și cu care vom încheia aici citatele noastre din Cursul său: Biblioteca "Runivers" - - Dobândirea cunoștințelor organice - biologie și sociologie - este condiționată, din punct de vedere pur științific, de imposibilitatea evidentă de a deriva o serie consistentă de fenomene constitutive de evoluție socială, indiferent de observarea directă a acestora, din cunoașterea legilor individului viata singura; căci fiecare dintre diferitele etape (ale evoluției sociale) poate fi asociată, conform cerințelor gândirii pozitive, numai cu stadiul cel mai apropiat de ea și premergător acesteia, deși totalitatea acestora trebuie, în toate privințele, să fie constant conformată în ea caracteristicile principale ale sistemului complet de cunoștințe biologice Știm, în plus, că teoriile biologice, luate de la sine, nu își pot satisface cel mai înalt scop individual fără ajutorul călăuzitor al ideilor sociologice Prin urmare, în a pune bazele sociologiei, a fost extrem de important să se constate în mod corespunzător necesitatea acestei distincții esențiale, în care, după părerea mea, constă în prezent principala dificultate în construirea unei științe pentru mințile cele mai avansate; dificultatea este în același timp științifică și logică, întrucât dorința, în general caracteristică științelor inferioare, de a le absorbi pe cele superioare, în virtutea corelațiilor lor firești cu acestea, dar și datorită faptului că acestea reușiseră anterior să construiască pe principii pozitive - această dorință, zic eu, nicăieri nu ar putea fi mai periculoasă decât în acest caz extrem, în legătură cu care aproape niciun gând remarcabil - Biblioteca "Runivers " - - al secolului nostru nu a putut evita aberația majoră pe care am semnalat-o Opiniile lui Comte, așa cum s-a subliniat mai sus, conțin toate elementele pentru a rezolva problema importantă a granițelor care separă studiul fenomenelor biologice de studiul fenomenelor pur sociologice Și, în plus, ni se pare că aceste opinii ale fondatorului filosofiei pozitive servesc într-o anumită măsură drept confirmare a opiniilor de bază exprimate în această lucrare asupra sarcinii metodologice a științei sociale De aceea le-am adus aici atât de detaliat și considerăm că este util să le completăm cu următoarele considerații generale Că în natură și în viața lumii totul este strâns legat, formând un lanț neîntrerupt de fenomene, nu poate exista nici cea mai mică îndoială în acest sens Nu se poate trasa o graniță ascuțită între diferitele cadavre concrete ale fenomenelor Dar toate conceptele noastre au o valoare relativă; a le da un sens absolut înseamnă a le perverti și, din a fi adevărate, a face total sau parțial false Deci ideea conexiunii sau continuității fenomenelor este în întregime legată de realizarea obiectivă sau descoperirea reală a acestora; ea nu poate, fără rezerve și limitări, să fie transferată în lumea gândirii subiective - o lume ideală și condiționată creată de nevoile științei Condițiile care determină acest concept al minții și îi conferă caracterul de pozitivitate incontestabilă sunt clar indicate și >) Cours de philosophie positive T VI p la Biblioteca "Runivers" - - ușor de recunoscut: acestea sunt liniile care, pentru tot felul de scopuri, separă lumea obiectivă sau reală de lumea subiectivă sau ideală Pentru ca știința să fie posibilă, trebuie să considerăm faptele naturale, sau agregatele de fenomene, ca ceva izolat unul de celălalt, ceva care prezintă proprietăți specifice și aparține unor ordine diferite de fenomene Așa este aranjarea minții noastre, încât a cunoaște înseamnă pentru noi să abstragem, să distingem, să izolăm Și știința în sine este doar o serie de dispozitive artificiale, este într-un anumit sens cea mai înaltă artă creată de om; dar ca tot ceea

ce a luat naștere artificial, știința trebuie să reflecte și acele condiții care au facilitat și au făcut posibilă apariția ei Fără diviziuni în domeniul cunoașterii, lumea, după frumoasa expresie a lui Comte, ar rămâne pentru noi pentru totdeauna un mare mister care a îngrozit omenirea în timpul copilăriei și a creat zeii După unii, fenomenele psihofizice și psihologice formează o etapă naturală de tranziție de la sociologie la biologie; după alţii, fenomenele de turmă sau gregarism la sălbatici şi formele elementare de asociere la animale; treapta de tranziție de la biologie la chimie este formată de fenomenele de nutriție; de la chimie la fizică - fenomenele de atracție moleculară; în cele din urmă, de la fizică la mecanică pură - fenomenele de echivalență a forțelor fizice: toate - zonele care sunt în posesie mixtă și neutre, toate - verigi care leagă într-un lanț inextricabil diverse părți ale marii serii naturale de fenomene Și peste tot în acest rând Biblioteca "Runivers" - - fenomenele cele mai complexe ale cadavrului inferior se aseamănă în toate privinţele mult mai mult cu fenomenele mai puţin complexe ale cadavrului superior şi imediat următor decât cu cele mai simple fenomene din categoria în care sunt ele însele incluse ştiinţific Dar poate această variabilitate și această fluiditate a granițelor științifice, această aparentă inutilitate a oricărei încercări de a le stabili într-un mod exact pentru toate cazurile, fără excepție, să servească drept dovadă că limitele menționate nu există de fapt, sau chiar că sunt inutile pentru îndeplinirea scopurilor științei? Ca să nu mergem departe ca exemplu, este posibil să concluzionăm de aici, împreună cu unii filozofi, că biologia este o știință concretă, direct dependentă de știința abstractă a chimiei, iar sociologia este doar un capitol special al biologiei și chiar, strict vorbind, doar un simplu apendice al zoologiei? Desigur, corectitudinea unei astfel de concluzii pare extrem de îndoielnică Împărțirea în mai multe zone separate a totalității cunoștințelor noastre despre univers și ceea ce se întâmplă în el nu are deloc scopul sau rezultatul distrugerii unității obiective a fenomenelor, fragmentarea naturii în bucăți mici și colecția apoi, în diverse științe, a acestor fragmente împrăștiate În teorie, ca și în realitate, unitatea și continuitatea fenomenelor rămân inviolabile Împărțirea cunoștințelor este în întregime-s indiferent de punctul de vedere pe care l-am privi asupra problemei, este o necesitate psihologică, o condiție subiectivă inevitabilă sau un postulat al cunoașterii noastre Desigur, procesul subiectiv de diviziune a sociologiei sociale Biblioteca "Runivers" - - sunt condiții obiective care trebuie investigate: în domeniul științei nu se poate permite nicio împărțire care să nu țină seama de aceste condiții obiective Dar este o eroare evidentă să reproșezi divizării științifice că nu este strict obiectivă, sau să respingi orice împărțire sub pretextul imposibilității de a găsi una căreia să nu i se poată face un asemenea reproș Într-un astfel de caz, orice abstracție ar trebui, de asemenea, respinsă pe motiv că ea însăși nu poate fi niciodată obiectivă, deși trebuie să corespundă întotdeauna anumite condiții, strict obiective Totalitatea condițiilor obiective corespunzătoare procesului subiectiv de repartizare a fenomenelor naturale în categorii speciale, în clasificarea științelor adoptate de filosofia pozitivă, se rezumă într-un singur concept general: conceptul de complexitate a fenomenelor Grupuri cunoscute Sau reale agregate de fenomene, comparate mai întâi între ele, apoi cu alte cadavre, reprezintă, în primul rând, un grad de complexitate vizibil același (asemănare izbitoare, identitate relativă), iar în al doilea, un grad diferit de complexitate (diferențe

semnificative, non-identitate relativă)) Observând doar asemănările care lovesc ochiul între toate cadavrele fenomenelor, am ajunge în mod logic la ideea unei științe unice care studiază toată diversitatea fenomenelor naturale; dimpotrivă, stăruind doar asupra diferențelor dintre fenomenele concrete, am ajunge logic la concluzia că fiecare agregat real din natură ar trebui să devină subiectul unei științe speciale Biblioteca "Runivers" - - Dar a doua eroare, săvârșită doar ocazional de câtiva ultra-specialiști care s-au dedicat cu toată inima studiului acestor sau altor detalii, nu este nicidecum mai grosolană și nici mai periculoasă pentru progresul real al cunoștințelor noastre decât prima, în care admiratorii începutului cad atât de des în timpul nostru unitatea absolută a fenomenelor și, în general, minți excesiv de predispuse la generalizări filozofice cuprinzătoare Nu pot să-mi refuz plăcerea de a cita aici următoarele rânduri ale autorului, deja citate de mine în această carte: - tind să fie trecută cu vederea cealaltă latură a marii sarcini, și anume, nevoia de a distinge, izola și caracteriza fiecare ordine de manifestări de viață Abuzând de generalizări, ei repetă într-un anumit sens vechea greşeală a alchimiştilor; ei uită că cele mai simple elemente și fapte fundamentale, fiecare în felul său participând la formarea marii combinații mondiale, ne păstrează totuși de neșters caracterul lor specific și individualitatea lor Alții - și astăzi aceasta este cea mai numeroasă categorie - cad în extrema opusă: plictisiți de rătăcirile metafizicii, cufundați în nedumerire și descurajare de prăbușirea tuturor construcțiilor filozofice, se concentrează exclusiv asupra faptului, devin izolați în analiza un fapt anume, își petrec întreaga viață pentru a studia o coajă, o frunză, o insectă sau o ecuație Ei se numesc specialiști și le place să pretindă monopolul gândirii pozitive Orice generalizare îi înspăimântă și, dacă îndrăznești să le exprimi cea mai modestă părere generală, din buzele lor pliate disprețuitor iese imediat o frază umilă cu mândrie: "Nu studiez filozofia** Acești oameni sunt demni de respect și chiar de încurajare, deoarece îndeplinesc cu conștiință un lucru necesar: fără munca lor minuțioasă, știința ar fi imposibilă Dar conștiința propriului merit nu ar fi trebuit să-i determine să facă nedreptate în aprecierea meritelor altora și să Biblioteca "Runivers" - - Aici își găsește în mod firesc locul o rezervație care, mi se pare, are cota ei de semnificație în disputele care reapar constant despre clasificarea științelor Se poate accepta pe deplin clasificarea lui Comte, se pot recunoaște atât biologia, cât și sociologia ca științe abstracte sau de bază, urmându-se direct în ierarhia cunoașterii; dar acest lucru nu ne obligă deloc să vedem în clasificarea lui Comte vreun principiu suprem al filosofiei pozitive, sau ceva care poate sta alături de singurul principiu fundamental inerent acestei filosofii: principiul fundamental al experienței Clasificarea lui Comte este însăși doar unul dintre rezultatele acestui principiu de bază și, în plus, un rezultat strict determinat de starea actuală a cunoștințelor noastre Pe deplin justificată de experiența trecutului și a prezentului, ea își găsește un sprijin puternic în probabilitatea confirmării sale care decurge dintr-o astfel de dublă sancțiune și experiența viitorului Dar ar fi nedrept să o considerăm o soluție la întrebare, fără a permite în niciun caz modificări sau modificări ulterioare După ce am numit această rezervație mai sus ca având importanța ei, acum o voi explica pe aceasta din urmă prin exemplul adăugării că arhitecții sunt necesari și pentru a construi o clădire Știința, din care un minut detaliu este dezvoltat de un specialist, nu ar exista deloc dacă marii ei profesori

nu ar filozofa, adică nu a generalizat; iar studiile înseși ale specialistului, pe care s-a cheltuit atât de multă muncă, ar fi rămas inutile și nu ar fi avut absolut nicio valoare dacă o serie de generalizări științifice nu și-ar fi interpretat mai devreme sau mai târziu rezultatele * (Considérations sur la constitution de) la science sociale Revue pos T XIV) Biblioteca "Runivers" - - liber proeminent Într-unul dintre cele mai remarcabile articole ale sale din Revue positive, intitulat "De la philosophie positive", Littre încearcă să înfățișeze ierarhia cunoașterii umane tocmai ca un fel de al doilea principiu imuabil pe care se bazează și se va sprijini întotdeauna construirea unei noi filosofii , sau ca piatră de temelie o piatră care trebuie să supraviețuiască în locul ei, indiferent cât de posibil ar fi viitorul Dar această viziune ni se pare profund eronată Clasificarea științelor, așa cum a stabilit Comte, poate fi considerată piatra de temelie a întregului sistem de filosofie pozitivă numai în măsura în care servește ca o expresie exactă (sau pozitivă) a rezultatelor generale deja atinse de totalitatea cunoașterii umane, si poate fi reprezentat ca un principiu de nezdruncinat al filosofiei noastre - numai in masura si pana atunci, de cand si pana acum nu s-au obtinut rezultate contradictorii in aceeasi directie Printre oamenii de știință și filozofi care au adoptat metoda pozitivă, cu excluderea oricărei alte, se numără cei care resping clasificarea științelor lui Comte; acești oameni sunt un spectacol al gânditorilor care, deși rămân fideli metodei științifice în majoritatea ideilor lor, totuși, în problema specială a clasificării științelor, sunt ghidați de gândirea intuitivă, adică prin aceeași metodă filozofică pe care o condamnă atât de sever în toate celelalte cazuri Dar odată ce admiti că filosofia pozitivă are un singur principiu de bază, experiența, și că în afara acestui principiu totul în predarea pozitivismului Biblioteca "Runiverse" - - nu mai există, ca urmare, este imposibil, fără a deveni în contradicție directă cu principiul principal al doctrinei, să prevadă vreunul dintre rezultatele acesteia ca nesupus schimbării sau independent de progresul în domeniul științelor individuale Iar clasificarea științelor lui Comte nu este altceva decât rezultatul, deși extrem de important, al experienței de multe secole, care a dovedit imposibilitatea reducerii proprietăților cunoscute ale materiei, inclusiv proprietățile vieții și cele sociale, la cele mai simple și mai generale principii A nega această imposibilitate în momentul actual ar însemna a merge grosolan împotriva sumei prezente de experiență, ghidată în schimb de un anumit tip de instinct de raționament bazat pe presupuneri și ipoteze care, în starea actuală a științei, nu pot fi testate Dar am merita același reproș, am cădea deopotrivă în gândirea intuitivă, dacă am începe să afirmăm că experiența viitorului nu va corecta în cutare sau cutare caz particular, sau în cutare sau cutare altă întrebare dată, experiența trecutul si prezentul La aceasta trebuie să adaug că, dacă filosofia pozitivă se bazează pe un singur principiu superior, principiul experienței, acesta din urmă are, la rândul său, prevederile suplimentare necesare, iar unul dintre ei spune că experiența este neputincioasă să ne ajute să pătrundem în esența lucrurilor Tocmai pe această propoziție se bazează apărarea teoretică a clasificării lui Comte împotriva atacurilor îndreptate asupra ei pentru locul pe care îl atribuie sociologiei și biologiei printre științe A afirma sau a presupune, în prezent, Biblioteca "Runivers" - - starea cunoștințelor noastre, posibilitatea de a reduce la cele mai simple și mai generale principii proprietățile specifice celor mai complexe fenomene, ar însemna a permite un raționament intuitiv, echivalent cu o aserțiune

sau presupunere nefondată cu privire la esența acestor proprietăți, până acum atât de puţin studiate în majoritatea manifestărilor lor Dar din faptul că esența lucrurilor ne este inaccesibilă, nu rezultă deloc că nici la un nivel superior al cunoașterii umane va rămâne aceeași imposibilitate de a reduce proprietăți specifice la niște principii mai simple și mai generale, întrucât chiar dacă ceva de genul acesta ar fi chiar posibil, esența proprietăților reduse s-ar îmbina , ar fi cu esența celor mai simple începuturi și va rămâne inaccesibil în continuare Centrul de greutate metempiric, ca să spunem așa, s-ar schimba, dar nu ar putea dispărea cu totul Dar numai experiența viitorului poate aduce o astfel de schimbare, iar aceasta nu este nicidecum o chestiune de gândire directă ("senzorială") sau de ipoteze ale prezentului, așa cum par să gândească oponenții clasificării științifice a lui Comte Fără a nega deloc faptul că o ipoteză servește adesea în știință drept calea cea mai scurtă care duce la o experiență decisivă sau ca mijloc eficient de a convinge natura să-și dezvăluie secretele, credem totuși că un serviciu atât de extrem de important poate fi oferit printr-o ipoteză doar atunci când încheie în sine, măcar, niște date care pot fi imediat verificate Dar nici una dintre aceste ipoteze de bază, la care recurg adversarii Biblioteca "Runiverse" - - Clasificarea lui Comte nu este supusă verificării imediate; și această trăsătură este deja suficientă pentru a arăta caracterul profund nerațional al întregii ipoteze Pentru a elucida adevărata natură a relațiilor care leagă științele conexe - biologia și sociologia - pot servi alte două categorii de considerații În primul rând, ar trebui punctat noile condiții sau factori implicați în producerea fenomenelor sociale și, în esență, separarea lor într-o serie de fenomene de viață în sensul strict al cuvântului; și în al doilea rând, este de asemenea necesar să se sublinieze imposibilitatea pozitivă de a deriva condiții și legi sociale din luarea în considerare a condițiilor și legilor care sunt individuale, sau pur biologice La aceste întrebări mă întorc acum; cu o relatare a considerațiilor care le țin, îmi propun să închei prezentul capitol Să începem cu factori noi Cele mai recente cercetări biologice explică apariția fenomenelor vieții prin interferența în fenomenele chimice reale, sau prin impactul asupra acestora, a unor noi influențe sau factori cunoscuți, cumva: pe de o parte, structura corpurilor vii, iar pe de altă parte , aparținând celulei lor sau, mai degrabă, elementul anatomic al proprietăților de asimilare, izolare inversă și proliferare sau reproducere Sociologia este o știință de origine prea recentă și încă prea puțin dezvoltată pentru a fi rezonabil să-i ceară o astfel de definiție a proprietăților fenomenelor sociale, care să se aproximeze măcar oarecum în acuratețea și realitatea ei cu rezultatele corespunzătoare obținute Biblioteca "Runivers" - - în biologie prin mijloace pur experimentale Cel mai bun lucru de care se poate aștepta în acest sens de la sociologia modernă sunt câteva indicații generale și esențial nedefinite cu privire la cele mai importante trăsături, proprietăți sau condiții specifice care deosebesc fenomenele sociale de viață Dar chiar și astfel de indicații pot oferi acum o direcție rațională cercetărilor viitoare - Faptul principal al sociologiei este asocierea, totalitatea legăturilor materiale și morale, care se nasc spontan, în anumite condiții, între anumite cadavre de ființe vii, existențe individuale sau biologice Din punct de vedere al staticii, aceasta este o asociere în general și indiferent, o asociere în spațiu; iar din punct de vedere al dinamicii este o asociere în timp, o asociație istorică, care se naște, crește, se transformă, suferă o serie întreagă de modificări inevitabile Dintre

acestea, unele au un caracter progresiv, sau duc la o creștere a cunoștințelor și a puterii asupra naturii, altele au un caracter exact opus sau duc la o scădere a forței și puterii, iar majoritatea sunt realizate prin oscilații mai mult sau mai puțin regulate Cu alte cuvinte, din punct de vedere dinamic, care este, fără îndoială, cel mai important în toate domeniile cercetării sociologice, faptul de bază al noii științe este evoluția socială Prin urmare, ne vom lăsa deoparte deocamdată punctul de vedere al staticii, care are o importanță secundară, și ne vom concentra asupra întrebării care se ridică de la sine în fața noastră: ce, Biblioteca "Runivers " - - Care sunt caracteristicile sale unice că evoluția socială diferă de evoluția biologică? Distincția dintre biologie și sociologie pare la prima vedere a fi un fapt pur empiric; cu alte cuvinte, este un fapt, parcă, bazat exclusiv pe imposibilitatea de a construi sociologia doar din materialul furnizat de știința inferioară, direct în spatele ei, știința biologiei La început, s-a încercat explicarea întregii totalități a evoluției care se desfășoară în societățile umane și diversele curbe pe care le reprezintă, mii de linii întrerupte și încrucișate în toate direcțiile, prin intermediul unor mari generalizări preluate din domeniul biologiei; iar o asemenea încercare era în logica lucrurilor A dus, însă, la un rezultat curios și neașteptat Cu ajutorul acestei tehnici, a fost posibil, și relativ chiar destul de ușor, să se explice jumătate, trei sferturi sau nouă zecimi, ca să spunem așa, din acest fenomen social; dar explicația sa deplină, rezoluția sa perfectă a Bonpoca, nu a putut fi niciodată atinsă pe această rută A rămas mereu o rămășiță neexplicată mai mult sau mai puțin semnificativă, aruncând o umbră de sine asupra celor mai ingenioase deducții și construcții, interferând, cu această latură întunecată, cu înțelegerea fenomenului în întregime, și nu dând odihnă spiritului cercetării științifice, îndemnându-l constant să caute și să se dezvolte cu moduri noi Acest lucru nu este suficient Multe minți au înțeles deja atunci că semisuccesele obținute în domeniul științelor sociale cu ajutorul teoriilor biologice au avut, în cea mai mare parte, doar un semn negativ Biblioteca "Runivers" - - și adesea chiar semănau puternic cu înfrângeri Aceste minți erau clar conștiente de consecințele care decurg în mod necesar din condiția inerentă fiecărui fenomen social, în virtutea căreia cea mai mare parte, cantitativ vorbind, a proprietăților, acțiunilor sau atributelor care apar într-un anumit agregat social, eveniment sau fapt, intotdeauna apartine domeniului biologiei Corectitudinea, totuși, mă obligă să remarc că, dacă explicațiile biologice ale faptelor sociale au echivalat aproape la înfrângeri, în ceea ce privește controversa filozofică care a apărut din cauza pretențiilor biologiei de a guverna suveran în domeniul sociologiei, atunci aceleași explicații, limitate și înțelese corect, au fost, fără îndoială, victorii științifice și achiziții prețioase atât pentru totalitatea doctrinei sociale, cât și pentru teoriile individuale care alcătuiesc știința socială În aceste explicații, subordonarea naturală a sociologiei și biologiei este cea mai evidentă, iar aceleași explicații biologice oferă prima bază pentru construcția pozitivă a teoriilor pur sociologice Toate marile generalizări și cele majore dintre teoriile majore ale biologiei au fost aplicate pe rând la explicarea cursului dezvoltării sociologice Succesiunea vârstelor, seria ierarhică sau scara organismelor, cu explicarea rațională a schimbării sale treptate în specii, care are loc prin selecție și lupta pentru existență, în final, influența exercițiului, obișnuinței și eredității, consolidând succesele odată atinse în rasele native

cunoscute - toate acestea Biblioteca "Runivers" - - a cerut ajutor pentru a explica principiul ascuns sau pentru a găsi legea superioară a schimbărilor treptate, a cărei ordine succesivă și legătura reciprocă constituie ceea ce suntem numim evolutie sociala *) Dar oricât de spirituale și tentante ar fi aceste explicații, extrase în întregime din domeniul biologiei, ele s-au dovedit întotdeauna radical inadecvate pentru sarcina care le-a fost atribuită Ținând mintea în sfera biologică sau exterioară, nu i-au permis să pătrundă în interior Kont însuși nu neglijează explicațiile biologice Vezi Cours de Philosophie pozitiv, t IV, p - din prima ediție Acest lucru, de altfel, este evident din următoarele pasaje: "În raport cu știința însăși, sau numai cu metoda ei, dar marea idee a continuității sociale își găsește în biologie adevăratul echivalent nu în considerația analitică a continuității vârstei, dar numai în ideea seriei organice principale -"Din punct de vedere științific, continuitatea necesară a diferitelor stări ale societății, ținând cont, desigur, de diferența dintre cele două științe, corespunde strict repartizarea sistematică a organismelor într-o anumită gradualitate Continuitatea socială stabilită corespunzător nu poate fi mai puțin reală și utilă decât succesiunea este de fapt organică - "În ceea ce privește sigura îmbunătățire treptată și foarte lentă a naturii umane, care are loc în limite, deși foarte apropiate , dar în timp poate fi definit mai îndeaproape, mi se pare rațional imposibil, din punctul de vedere al Eu sunt adevărata filozofie a biologiei, să prevenim aici, într-o oarecare măsură, principiul incontestabil al celebrului Lamarck, în ciuda semnificației și exagerări evidente cu care suferă teoria lui Înțeleg principiul că exercițiul uniform și neîntrerupt trebuie să producă în mod necesar în fiecare organism animal, și mai ales în om, o îmbunătățire organică, care, după ce a continuat procesul pentru o perioadă suficient de lungă, poate deveni treptat fixată în întreaga rasă Biblioteca "Runivers" - - cerc concentric, sau în zona sociologică propriu-zisă Erau o lumină adusă la ima fundamentală, la temelia adâncă a clădirii sociale, dar care nu ajungeau niciodată la nivelurile superioare și chiar interiorul său, care a rămas cufundat în întuneric adânc Există, desigur, unele forme elementare de asociere care pot fi explicate într-o anumită măsură într-un mod pur biologic Acestea sunt asocierile întâlnite la animalele inferioare - asociații care nu reprezintă deloc o combinație cu adevărat socială sau, după cum spune Spencer, superorganică - și, după toate probabilitățile, nu sunt altceva decât manifestarea unor simple reflexe datorate unei foarte limitate sfera experienței , și a trecut în instinct, prin transmitere pe termen lung și fixarea lor prin ereditate; astfel sunt și fenomenele de păstorire sau pecarism la anumite rase de animale și la sălbaticul pădurilor și peșterilor primitive; astfel, în sfârșit, sunt câțiva dintre germenii împrăștiați ai progresului întâlniți în societățile raselor superioare de animale și printre triburile umane primitive Dar, în timp ce rămânem în această etapă, sociologia este, de fapt, nu mai mult decât un simplu anexă la biologie, nu mai mult decât o simplă colecție de fapte și teorii, care au o valoare exclusiv pregătitoare; în acest stadiu, ea nu se deosebește cu greu de antropologie în sensul strict al cuvântului și este adesea desemnată astăzi cu denumirea de sociologie preistorică (pré-sociologie) Între timp, vine momentul când din măruntaie Biblioteca "Runivers" - - combinații organice, apare o combinație superorganică sau, cu alte cuvinte, socială Apoi are loc acel proces important, pe care Littre îl descrie astfel: "Încet-încet, elementele primare ale progresului se complică; se construiesc orașe, se formează

meșteșuguri, se formează state, apar religii, se nasc poezia și artele, zorii științei se ridică și diverse sisteme sau ordine sociale se înlocuiesc reciproc Și atunci deja, "printre această evoluție fără margini, nu se mai poate urmări acei factori care la început au apărut atât de clar; din acest moment ei revin la adevăratul lor scop - să servească drept complici biologici ai mișcării sociale" ') Cu alte cuvinte, devine evident că evoluția socială nu poate fi amestecată cu evoluția biologică; că are trăsături care sunt unice pentru ea; că aceste trăsături nu pot fi deduse din condițiile biologice și că, în sfârșit, este necesar să se caute condițiile esențiale ale evoluției sociale în fenomenele sociale înseși, prin observarea directă a acestora din urmă Dar, din moment ce este așa, distincția dintre sociologie și biologie, care inițial părea pur empirică și bazată pe imposibilitatea, direct și adecvat dovedită de experiență, de a construi sociologia doar cu ajutorul materialelor biologice, această distincție, spun eu, începe să capete caracterul de raționalitate, adică -e dezvăluie dorința de a se baza pe un fapt primar, inerent doar științei societății Care este concluzia Litri La Science au point de vue philosophique, p Biblioteca "Runivers" - - Acest fapt primar, izolat în sociologie, este de așteptat, care este această condiție inițială și fundamentală a oricărei evoluții sociologice? Nu o dată au încercat să răspundă la această întrebare fundamentală; de mai multe ori au încercat să evidențieze, cel puțin în termeni generali și în măsura în care starea modernă, încă infantilă, a științei sociale a permis, primele semne esențiale și deja non-biologice ale activității spontane care se dezvoltă în profunzimea formei colective de ființă organică, adică printre societate Bineînțeles, nu vorbesc aici despre prostiile metafizice pe acest subiect ale unor scriitori care nu au ezitat să inventeze entități speciale sau forțe misterioase care guvernează organismele sociale Această eroare palpabilă nici măcar nu poate aduce în favoarea ei circumstanțe atenuante care nu pot fi negate aberației omogene care a dominat domeniul ideilor biologice; aici, cel puțin, sistemele animismului și vitalismului au servit cândva ca o armă puternică împotriva tendinței chimiei și fizicii de a invada tărâmul științei vieții Acum, de asemenea, biologia face nu mai puține pretenții decât predecesorii săi și, la rândul său, încearcă să subjugă dominației sale știința mai tânără imediat ce o urmează Dar, în prezent, spiritul gândirii pozitive a prins rădăcini prea adânc, astfel încât ne putem opri pentru o clipă la gândul unei alianțe compromițătoare, în cuvintele lui Comte, cu sistemul mental antic Lăsând deoparte, așadar, asemenea prostii, care, din păcate, Biblioteca "Runivers " - - apar prea des în cele mai bune studii, voi aminti aici câteva dintre cele mai eminente încercări de a întemeia delimitarea celor două ramuri de cunoaștere a lumii organice pe un fapt care ar fi accesibil observației, sub rezerva condițiilor exacte definite și , în același timp, s-ar afla în mod evident în afara domeniului biologiei - într-un cuvânt, pe un fapt care ar fi același fapt primar al sociologiei ca și procesul dublu de asimilare și excreție și procesul de reproducere moleculară sunt în biologie Lucrul cel mai firesc în acest caz - mai firesc pentru că o astfel de cale prezenta cea mai mică dificultate aparentă - a fost să ne întoarcem direct la fenomenele care, fără îndoială, joacă cel mai important rol în toate faptele sociale fără excepție, sau în evoluția socială în toate formele ei; - Înțeleg fenomenele psihice În această direcție, majoritatea minților lucrează de foarte mult timp, în căutarea unei soluții pozitive la problema menționată În prezent nu există o opinie mai comună decât cea

care vede în elementul psihic adevăratul quid propi'ium al ştiinţei sociale Dar această viziune are un dezavantaj foarte important Se bazează pe presupunerea că elementul mental este un fapt de altă ordine decât restul fenomenelor biologice, sau un fapt reprezentând o nouă și mai mare complicație a materiei; dar acest lucru duce în mod firesc la faptul că din psihologie ei fac o știință nouă, independentă, ocupând un loc intermediar între biologie și sociologie K Biblioteca "Runivers" - - / de altfel, cu o astfel de vedere, sociologia, remarcandu-se din biologie doar prin predominanta pe care o primeste in ea elementul mental, i e ceva care face obiectul unei anumite științe poate juca evident doar rolul unui simplu anexă la aceasta din urmă Dar, repet, explicația psihologică suferă de un defect care reduce într-o măsură extrem de mică meritul pe care altfel ar fi trebuit să-l atribuim acestei încercări Explicația psihologică evită o dificultate foarte importantă doar creând alta, poate și mai serioasă Elimină presupunerea nefondată a existenței unor forțe misterioase care mișcă societățile; dar, în același timp, se destramă complet față de o altă obiecție, la fel de periculoasă, care constă în faptul că până acum ipoteza pe care se bazează exclusiv punctul de vedere și care privește esența fenomenelor psihice, veșnic ascunse de noi, poate fi considerat cel mai puțin de toate Explicația psihologică este construită pe cel mai pur tip de judecată a priori sau strict deductivă, atât de des folosită în cercetările care vizează înțelegerea legilor care guvernează fenomenele sociale Vedem în fața noastră o masă uriașă de fapte psihice de orice fel, care apar zilnic în fiecare societate care în vreun fel merită numele; iar această masă, fără îndoială, aparține predominanței covârșitoare între diferitele fenomene care participă la formarea celui mai nesemnificativ fapt social Vedem dominația clară a influenței-sociologie Biblioteca "Runivers" - - de origine psihică într-o multitudine de cazuri de combinare de cauze, când forțe de două feluri lucrează la producerea unui rezultat social complex, parțial pur material, parțial mental și moral, sau, cel puțin, care conține un amestec semnificativ de element psihic Ne dăm clar, în sfârșit, toată importanța și toată superioritatea factorului psihic, o superioritate, parțial reală, parțial mult exagerată de mintea umană, care nu poate imagina nimic mai sublim și mai demn de admirat decât abilitățile prin care o persoană se distinge de o serie de alte ființe organice Dar din toate [aceste date] se poate trage în mod logic o singură concluzie, iar această concluzie va atrage în mod necesar concepția elementului mental ca o cansa causane, cauza reală și finală a întregii varietăți infinite de fenomene sociale, punctul central către pe care gravitează toată istoria şi în jurul căruia are loc procesul maiestuos al evoluţiei omenirii Și între timp, în ciuda tuturor garanțiilor logice pe care pare să le ofere o astfel de concluzie, ea este cu mult sub relațiile reale dintre lucruri Pentru a fi convins de aceasta, nu trebuie decât să aplici aceeași serie de inferențe oricărui ordin de fenomene deja investigate în științe, care au alungat în cele din urmă din domeniul lor toate judecățile a priori și au subordonat strict metoda abstract-conceptual, caracteristică infantilului faza de gândire, spre observare directă și experiență, inerente Biblioteca "Runivers" - - perioada de maturitate Așadar, de exemplu, în chimie, bazată pe activitate pur fizică, manifestată prin cele mai nesemnificative fenomene de combinare sau descompunere, și având adesea un efect evident predominant asupra reacțiilor diverse ale diverselor corpuri, s-ar putea ajunge cu ușurință la concluzia că principalul cauza fenomenelor chimice constă în întregime în proprietățile fizice

ale moleculelor care se apropie brusc unele de altele în anumite condiții; și într-adevăr, multe dintre mințile cele mai înclinate către raționamentul logic strict au ajuns deja la o concluzie similară cu privire la fenomenele chimice, fără a bănui câtuși de puțin natura profund înșelătoare și iluzorie a unei astfel de deducții În biologie, din nou, se poate și, logic vorbind, chiar trebuie, pornind de la rolul suprem de important pe care procesele chimice îl joacă în totalitatea fenomenelor organice, să ajungă la concluzia că afinitatea chimică este singura cauză reală, a cărei misterioasă acțiune cheamă, susține și pune capăt vieții tuturor ființelor Și astfel, explicația deductivă sau psihologică a fenomenelor sociale servește doar ca o nouă dovadă a neputinței fundamentale a deducției pure de a desfășura firele încâlcite ale fenomenelor cele mai complexe; aici este prezentat chiar și un caz unic de acest gen pentru a ne convinge de validitatea necondiționată a axiomei filozofice, care afirmă că în materia explicării naturii, nimic, în cele din urmă, nu poate înlocui pentru noi experiența și observarea directă a fenomenelor În studiul condițiilor esențiale, de la - * Biblioteca "Runivers" - - dezlănţuind subiectul special al analizei sociologice din subiectul analizei biologice, au recurs şi la ultima metodă, la observarea directă a fenomenelor; iar rezultatele astfel obţinute aveau, desigur, deja un cu totul alt caracter În special, trebuie acordată atenție unei circumstanțe În timp ce explicația psihică și-a dat, ca să spunem așa, propria amprentă asupra întregii științe sociale, care, prin simpla asumare a acestei ipoteze, a devenit inevitabil ea însăși o știință predominant deductivă, explicația opusă, bazată pe observarea unor fapte istorice sau istorice exprimând evoluția a păstrat și și mai întărit pentru știința socială caracterul unei științe strict descriptive, sau, cu alte cuvinte, o știință a observației directe Explicația în cauză este a lui Comte; dar alți scriitori, înainte și după el, au ajuns destul de independent, după cum mi se pare, la rezultate foarte apropiate de prevederile lui Comte Din masa de fenomene diverse care, unindu-se între ele și reacționând între ele, determină apariția uneia sau aceleia mișcări sociale, în special două ordine de fapte sunt remarcate cu atenție prin această explicație, care este o adevărată inducție și pe care o voi numi sociologic, spre deosebire de cel descris mai sus explicaţii, psihologic Faptele despre care vorbesc ocupă un loc incomparabil mai puțin proeminent în istorie decât fenomenele psihice care se repezi în Biblioteca "Runivers" - - ochi pe fiecare pagină, pentru a nu spune pe fiecare linie a vieții istorice; și la prima vedere par chiar să aibă doar o semnificație complet secundară Nu este, așadar, de mirare că ei, deși într-un mod brut și empiric, erau deja cunoscuți cu mult înainte ca importanța lor reală și rolul enorm pe care cel puțin unul dintre ei îl joacă în evoluția socială să fie dezvăluit pentru prima dată Aceste două ordini de fapte sunt: participarea în comun la fiecare fenomen social a elementelor care sunt complet independente unele de altele (între timp, elementele care sunt material aproape unele de altele și strâns legate între ele participă la fenomene biologice și psihologice) și - filiație istorică ia (succesiunea) sau influența totalității trecutului asupra prezentului și viitorului Explicaţia sociologică a fenomenelor sociale constă în faptul că aceste două categorii de fapte sunt recunoscute ca condiţii noi şi necunoscute formei individuale de existenţă organică - cu alte cuvinte, ele sunt recunoscute ca fapte sociale primare care diferenţiază organismele colective de cele individuale Mai mult, aceste fapte, deși au, ca orice alt fenomen social, rădăcini biologice, totuși

nu pot fi deduse direct din cunoașterea legilor care guvernează atât fenomenele pur vitale, cât și exclusiv psihice Dar dintre aceste două condiții inevitabile ale oricărui fenomen social, doar a doua, după părerea mea, dezvăluie incontestabil o specificitate suficient de izbitoare Biblioteca "Runivers" - - caracter ceh, astfel încât ar fi fals să-l recunoaștem ca fapt sociologic primar În ceea ce privește independența unele față de altele a elementelor care participă în comun la producerea fenomenelor sociale, atunci, strict vorbind, ea se rezumă doar la faptul că există o dependență relativ mai mică între factorii sociali, dacă comparăm acțiunea lor și, în principal, poziția lor reciprocă în spațiu cu acțiunea și poziția elementelor incluse în formarea organismelor individuale și determinând fenomenele vieții și gândirii; astfel încât aici avem de-a face cu o diferență nu de substanță, ci doar de grad Dar chiar și unei astfel de distincții nu ar trebui să i se acorde prea multă greutate până când nu este posibil să verificăm cât de reală este și dacă nu este în mare măsură doar aparentă Concepția factorilor independenți, care, totuși, nu mai puțin colectiv participă la producerea oricărei serii de efecte complexe, la fel ca concepția corelativă a acțiunii produse la o anumită distanță de un corp pe altul, este esența concepției, care, după toate probabilitățile, a fost sugerat experienței noastre prea grăbite și superficiale sau observării incomplete a fenomenelor din viața reală Trebuie să fim în permanență în pază împotriva unor astfel de înșelăciuni ale vederii mentale, așa cum este necesar să corectăm constant numeroasele înșelăciuni ale vederii fizice Inducerea care ridică participarea la fenomenele sociale a elementelor recunoscute ca independente unele de altele într-un fapt sociologic primar nu ia suficient Biblioteca "Runiverse" - - din cauza ușurinței cu care mintea umană consideră diverse iluzii, având o origine mai mult sau mai puțin empirică, ca fiind reale, stabilite prin observație, fapte Niciuna dintre aceste obiecții nu poate fi ridicată împotriva celei de-a doua condiții, care servește la diferențierea fenomenelor sociale de cele biologice și care constă în faptul "influenței treptate și continue a unei generații umane asupra alteia" Această condiție este avansată mai ales prin inducție, care stă la baza explicației sociologice a faptelor sociale, și este caracterizată de Comte drept "fenomenul principal al sociologiei, stabilindu-și cu cea mai mare evidență originalitatea științifică" Din partea mea, cred că este util să accept această condiție deja acum - dacă nu în cele din urmă, atunci cel puțin temporar - ca fapt primar al sociologiei, jucând în ea un rol omogen cu cel care în biologie, de exemplu, îi aparține asimilare şi invers procesul de excreţie organică Mi se pare că este foarte greu să negați importanța pentru știință a acelui concept general care corespunde acestui fapt; dar, în același timp, mi se pare imposibil să nu văd cât de mult se reduce de fapt această valoare doar de lipsa de precizie în termeni, sau de caracterul nedefinit și confuz al formulelor folosite în mod obișnuit pentru a exprima totalitatea faptelor din care se compune conceptul de filiaţie istorică Expresii precum "influența treptată a unor generații asupra altora" și chiar mai generală și, tocmai din acest motiv, o formulă ceva mai precisă, conform căreia vorbirea în acest Biblioteca "Runivers" - - În unele cazuri, ar trebui să se vorbească despre "influența totalității trecutului asupra prezentului și viitorului", să nu determine suficient natura reală sau însuși conținutul acestei influențe și să lase neexplicat modul special de acțiune al acesteia O explicație de acest fel a fost încercată de talentatul elev al lui Comte, Littre; iar această încercare, după

părerea mea, nu poate fi refuzată un mare merit Dezvoltarea dată de Littre ideii lui Comte de "principalul fenomen al sociologiei" face posibil și acum, după cum mi se pare, includerea acestei idei printre ipotezele călăuzitoare ale științei sociale Mai jos, deci, închei acest paragraf cu o afirmație a esenței opiniei lui Littre asupra chestiunii determinării imediate a modului de acțiune al factorului, a cărui predominare în sociologie a fost deja subliniată de Comte și alți gânditori Potrivit lui Littre, "condiția de bază a "evoluției" istorice constă în capacitatea inerentă a societăților umane de a crea agregate de astfel de lucruri care pot și ar trebui să fie adoptate Tradiția, monumentele și scrisul sunt instrumentele necesare ale acestei facultăți; este întruchipat în ele " În aceste cuvinte, modul de acțiune al influenței exercitate de totalitatea trecutului asupra prezentului și viitorului este descris ca acumularea, păstrarea și transmiterea rezultatelor care sunt anorganice sau materiale în sensul strict al cuvântului și organice sau biologic și, în principal, mental, adică rezultate în general, care sunt produsele naturale și necesare ale oricărei asocieri în spațiu și, mai ales, în timp; Biblioteca Runiverse - - combinații de acțiuni și reacții între orice număr de organisme individuale "Pentru a ne imagina acest fenomen", explică Littre, "este suficient să aruncăm o privire, în ordinea succesiunii lor ierarhice, la acele patru vaste sfere care îmbrățișează toate activitățile noastre În primul rând, în sfera nevoilor, omul creează unelte, meșteșuguri, adăposturi de vreme, țesături pentru acoperirea și decorarea corpului; cu cât toate acestea cresc și devin mai complicate, cu atât devine mai necesar ca fiecare generație să predea același lucru generației următoare; toată industria primitivă se naște și se întărește în acest fel; dar nu este nevoie să urmărim mai departe această dezvoltare A doua sferă îmbrățișează relația omului cu familia și societatea, și relația sa cu forțele naturii: prima relație dă naștere guvernării familiei, tribului, comunității, națiunii; acestea din urmă dau naștere religiilor sau ideilor despre ordinea care guvernează universul Se știe cu câtă grijă au fost păzite și predate instituțiile politice și religioase; și este evident ce creștere extraordinară primește proprietatea comună în acest fel A treia sferă, cea a poeziei și a artelor, ne prezintă același spectacol Ea dezvoltă simultan tehnici de performanță și modele de urmat; trebuie să cunoști trucurile și trebuie să studiezi tiparele In acest fel se stabileste traditia, continuitatea elegantului În sfârșit, sfera de origine relativ recentă, domeniul cunoașterii abstracte, completează această serie și formează ultima verigă din lanțul acelor lucruri care pot și ar trebui adoptate Biblioteca "Runivers" - - "Crearea unui fond comun sau a unui grup de lucruri care trebuie adoptate și învățate este un fapt pur sociologic Cu această creație se leagă, ea corespunde învățăturii, care la început este instinctivă și inconștientă, apoi dobândește un caracter definit și conștient caracter și nu este niciodată întreruptă Numai societatea creează ceea ce trebuie învățat și ea singură forțează să învețe ceea ce a creat Reamintind, în continuare, că Comte acorda o mare importanță filosofică conceptului de serie istorică, Littre, destul de de acord cu Comte, remarcă: "Seria istorică a lui Comte se bazează pe experiența într-o parte a ei, preluată direct din istorie; în raport cu cealaltă parte, această serie este pur rațională, întrucât Comte a format-o continuând diferitele civilizații întâlnite în istorie și adăugând acestora, ca pas anterior, o stare sălbatică și fetișism Littre recunoaște o astfel de tehnică ca fiind complet legitimă și, folosind cele mai recente achiziții ale

științei, completează seria Comte doar cu ideea de om biologic, cel mai apropiat strămoș al omului preistoric al peșterilor primitive și al uneltelor din piatră și oase El restabilește psihic acea stare, "în care această ființă nu avea încă nicio achiziție de transferat, posedând doar ceea ce natura i-a dat în soarta sa Acesta este primul pas, cel de la care a început evoluția În aceeași ordine de idei, Littre folosește oportunitatea care i se prezintă pentru a compara metoda biologică și cea sociologică în Biblioteca "Runivers" - - rasă "Metoda biologică", spune el, "constă, după cum știți, în selecție Proprietarul alege masculi și femele, având calități cunoscute, necesare; la urmașii astfel obținuți, el nu permite nici împerecherea accidentală și, aplicând aceste eforturi pentru un timp suficient de lung, întărește, prin ereditate, calitățile pe care le dorește în rasa artificială pe care a creat-o ') Aceasta este natura metodei biologice; dar, se întreabă, ce rezultate ar da o asemenea selecție aplicată unui bărbat? El ar da rase cu o anumită capacitate fizică și morală, dar nu ar da nimic care să creeze evoluție; ar face, cel mult, oamenii mai capabili de evoluție atunci când evoluția ar fi fost deja descoperită (vorbim aici, desigur, despre evoluția socială) Modul sociologic de ameliorare a rasei, tocmai pentru că este sociologic, nu are nimic de-a face cu selecția Treaba lui este să creeze ceea ce trebuie învățat și nu există nimic în toată biologia care să-i poată înlocui Și de aceea, în virtutea proprietăților inerente societăților umane, s-a format de la sine și a realizat toate marile schimbări care au marcat istoria Societățile stagnează atunci când suma lucrurilor să fie Observ că natura funcționează exact în același mod în selecția naturală Numai eliminarea împerecherilor accidentale nu se realizează niciodată atât de strict aici și nu se realizează prin voința individuală și nu prin acele mijloace mizerabile de constrângere la care poate recurge acesta din urmă, ci se realizează din cauza unor cauze naturale și a influențelor convingătoare ale unui natura incomparabil mai formidabilă Biblioteca "Runivers" - - pentru învățare, rămâne neschimbată; se întorc când această sumă scade; ele progresează atunci când această sumă crește " În concluzie, Littre încearcă să definească rolul pe care îl joacă exercițiul și ereditatea în evoluția socială "Nici exercițiul și nici ereditatea, spune el, nu pot crea mișcarea care este caracteristică evoluției, nici nu pot da acestei mișcări o direcție care ar rămâne constant neschimbată Dar odată ce evoluția a început și pe măsură ce se dezvoltă, exercițiul pe care îl evocă îmbunătățește organele care o servesc, iar influența eredității întărește în rase acele facultăți derivate care pot fi numite facultăți ale civilizației Astfel de trăsături determină rolul secundar, în ciuda importanței sale, pe care biologia îl joacă în faptul principal al sociologiei Deductivitatea sogpomgiya Mă voi referi acum la multiplele dificultăți legate de aplicarea metodelor deductive de cercetare în științe sociale Eu numesc deductivitate a unei științe capacitatea ei mai mare sau mai mică de a se îmbogăți prin descoperiri, de a dezvolta teorii, într-un cuvânt, de a crește și de a se dezvolta într-un mod strict deductiv sau rațional de creștere și extindere Deductibilitatea unei științe este capacitatea ei de a crește și de a se dezvolta, neglijând cu totul observația directă și experiența, sau cel puțin considerând atât observația directă, cât și experiența doar ca mijloace auxiliare pentru verificare, în dubiu) La Science au point de vue philosophique Paris, Biblioteca "Runivers" - - Telnyh cazuri obținute într-un mod diferit rezultă În cunoașterea deductivă, în loc de experiență și observație, se îndreaptă constant și predominant la sursa de informații,

considerată incomparabil mai profundă și mai pură, și anume la concluzia, prin simpla inferență, a condițiilor și legilor fenomenelor unei științe date din condițiile și legi aparținând altor domenii ale cunoașterii umane ia și deja ferm stabilite în ele fie prin inducție, fie prin deducție Astfel, limitez strict expresia folosită mai sus la aplicarea ei la o deducție, ca să spunem așa, interștiințifică, sau, cu alte cuvinte, la o asemenea deducție care trage concluzii și concluzii nu din principiile generale inerente unei științe speciale, expansiunea și a căror dezvoltare este în formă, dar din principii, teorii și legi aparținând oricărei alte științe Cât privește problema deducției strict limitată la limitele uneia și aceleiași științe, nu am nevoie să o discut aici, dar nu pot să nu observ că o asemenea aplicare a mijloacelor logice mi se pare destul de legitimă Este necesar pentru creșterea corectă și dezvoltarea deplină a științei speciale Tot ceea ce există și este capabil să crească și să crească, nu prin creștere din exterior, ci prin dezvoltare și expansiune naturală din interior spre exterior, are dreptul cel mai deplin să realizeze fără piedici această evoluție necesară în întreaga sa amploare Acest lucru este valabil și pentru adevărurile științifice, pentru ideile generale ale minții despre fenomene și condițiile lor: aceste adevăruri nu ar trebui să fie împiedicate niciodată să aducă toate roadele, pe Biblioteca "Runivers" - - de ce sunt capabili Din păcate, deducția în cadrul aceleiași științe este adesea confundată cu deducția care depășește granițele naturale dintre diferite științe; astfel, utilitatea incontestabilă a primei și pericolul pe care îl reprezintă cel de-al doilea sunt transferate în mod constant și eronat de la unul la altul și adesea vedem că deducția interștiințifică este lăudată în cer, folosind argumente extrase din luarea în considerare a rolului deducției în cadrul aceeași știință, dar cu pe de altă parte, se reproșează uneori deducții de acest din urmă fel, ceea ce poate fi justificat doar prin conștiința influenței dăunătoare în domeniul cunoașterii deducției interștiințifice După ce am stabilit sensul precis al noului termen pe care am fost obligat să-l folosesc, pot formula acum următoarea regulă generală: cu cât deductibilitatea unei științe date este mai mare, cu atât se apropie mai mult de tipul de știință concretă, de tipul ale cărei trăsături esențiale au fost definite la începutul acestei lucrări Și invers, bineînțeles, cu cât este mai limitată într-un anumit domeniu de cunoaștere capacitatea de a apela la metode deductive, cu atât mai aproape este ipoteza că această știință reprezintă o ramură complet independentă, sau aparține așa-numitelor științe abstracte Pentru a fi convins de corectitudinea acestei propoziții, trebuie doar să ne amintim definițiile noastre ale științei concrete și abstracte; această propoziție este doar o concluzie firească din aceste definiții Dar ghidați de această formulă, noi, printr-o examinare superficială a binecunoscutului, recunoaștem cu ușurință Biblioteca "Runivers" - - dintre semnele date, putem determina genul sau specia de fiecare dată într-o știință, ca să spunem așa, dată? cadavrele cunoașterii, și chiar locul ocupat de acest grup în marea serie științifică, îmbrățișând atât științe abstracte, cât și științe concrete, și cuprinzând, de altfel, toate nuanțele care servesc ca trepte de tranziție de la știința abstractă la știința concretă și invers Aceste nuanțe sunt extrem de numeroase: ele leagă imperceptibil, dar ferm, diferitele verigă ale lanțului științific; unele dintre ele formează ramuri ale cunoașterii mai abstracte, altele - ramuri în care concretitatea prevalează asupra abstractității; dar mai devreme sau mai târziu, și indiferent de ce îndoieli și ezitări le trezesc la început

clasificarea, ele intră în cercul cutare sau cutare, știință abstractă sau concretă, "ca părți sau capitole separate De aici rezultă că fiecare știință concretă conține în ea însăși departamente având un caracter abstract caracteristic științei abstracte și fiecare știință abstractă conține în sine departamente având un caracter caracteristic științei concrete*)) Toate științele abundă cu exemple de astfel de teorii cu caracter mixt Voi da unul dintre ei, luat pentru noroc Explicația fermentației dată de Pasteur face posibilă definirea acesteia din urmă drept "viață fără aer" Pasteur demonstrează că organismele microscopice care provoacă fermentarea unor lichide cunoscute izolate din acţiunea aerului exterior trăiesc pe oxigenul diferiţilor compuşi chimici conţinuţi în aceste lichide (zahăr, amidon, cazeină etc) Rezultatul acestei deoxidări a compușilor originali este formarea altora noi, cum ar fi, de exemplu, alcoolul, acidul butilic etc Această teorie se bazează pe un număr cunoscut de Biblioteca "Runivers " - - Aplicarea regulii generale de mai sus la relațiile stabilite între biologie și sociologie nu prezintă nicio dificultate deosebită Fenomenele biologice și sociologice sunt legate prin o mie de fire și sunt adesea atât de împletite încât nu există nicio posibilitate de a le separa unele de altele; iar fiecare fapt sociologic, prin latura cunoscută a manifestării sale depline, aparține întotdeauna categoriei proceselor de viață în sensul strict al cuvântului De aici rezultă că latura biologică a fenomenelor sociologice ar trebui să fie întotdeauna, dacă este posibil, reductibilă la condițiile și legile generale care guvernează fenomenele vieții - reductibilă, spun eu, și, prin urmare, și derivabilă din aceste legi și condiții Dar nu este mai puțin evident că părțile sau capitolele științei sociale în care se va desfășura acest proces necesar de reducere și inferență vor rămâne întotdeauna departamente având o simplă valoare auxiliară, vor rămâne, ca să spunem așa, doar o introducere în cercetarea socială și vor fi de o concretețe foarte clar exprimată, deoarece vor aplica doar rezultatele unui studiu abstract al fenomenelor vieții la latura biologică a tuturor observațiilor și a diferitelor experimente Sub acest aspect este inductiv, și vedem că introduce în biologia abstractă conceptul unei forme speciale de existență animală, de viață într-un mediu lipsit de aer atmosferic Dar această teorie nu ar fi putut apărea fără ajutorul unor cunoștințe anterioare aparținând domeniului chimiei și biologiei; în acest ultim aspect este deductiv, iar dacă îl privim doar din punctul de vedere al participării la formarea datelor sale chimice și biologice, va trebui să admitem că poate fi în egală măsură înrudit cu domeniul a două științe serpentine - biologie și chimie Biblioteca "Runivers" - - totalitatea fenomenelor sociale Dar această totalitate și caracterizare pur sociologică a fenomenelor vor scăpa constant cercetătorului în ele Este chiar permis să ne gândim că, dacă nu în mod dogmatic și în materie de predare, atunci logic, astfel de părți sau capitole nu ne scot din sfera biologiei aplicate și nu ne conduc în sociologia abstractă Dar în măsura în care, din considerații cu caracter biologic sau mixt, ne ridicăm la considerații de ordin exclusiv sociologic, adică pe măsură ce pătrundem în domeniul științei cu adevărat fundamentale sau abstracte, caracterul deductiv al investigațiilor scade rapid și ajungem curând în punctul în care, s-ar putea spune, aproape că nu există deloc Acest fenomen se repetă invariabil în toate științele abstracte și, aparent, are loc chiar și în științele concrete, singura diferență fiind că aici se începe cu stabilirea anumitor principii abstracte și legi generale și se termină deja cu

aplicarea acestor principii și legi la un întreg dat, la un corpus concret de fapte cunoscut Punctul în care neputința totală a deducției este resimțită în știința abstractă este tocmai punctul în care viziunea științifică începe să cuprindă cel mai larg orizont pe care îl poate desfășura în fața noastră o anumită ordine de fenomene și de la care, în sfârșit, legile cele mai generale care guvernează aceste fenomene În acest moment, toate apelurile minții umane la facultatea sa inerentă de informare, sociologia Biblioteca "Runivers" - - deducțiile, aplicațiile - acești termeni sunt lipsiți de ambiguitate în acest caz - rămân eforturi zadarnice, fără rezultat Legile generale ale fenomenelor sunt invariabil cunoscute numai cu ajutorul metodelor inductive de cercetare Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de identitatea des întâlnită în formule care servesc la exprimarea legilor generale care guvernează fenomenele de diferite ordine; această identitate, după cum s-a subliniat deja în capitolul despre analogia reală, nu poate servi în niciun caz ca o dovadă a reductibilității fenomenelor de un ordin la fenomene de altul sau a posibilității unei derivări directe a oricărei legi generale în un domeniu stiintific cunoscut dintr-o lege apartinand altui domeniu Pot acum, în concluzie, să formulez clar acea relație dintre biologie și sociologie, care privește posibilitatea de a deriva legile care guvernează societățile, aceste organisme deosebite, purtătoare ale principiului colectivității, din legile care guvernează agregatele și unitățile biologice - organisme de o cu totul altă structură, în care predomină începutul individualităţii Biologia are, în acest sens, o dublă sarcină Cunoașterea fenomenelor vieții și a legilor lor este, din două motive, o condiție necesară pentru orice studiu rațional al fenomenelor sociale propriu-zise În primul rând, și aceasta este partea pozitivă a sarcinii, această cunoaștere este necesară pentru a scoate direct, prin simplă deducție, dintr-un fenomen social cursul și rezultatele diferitelor procese biologice care îl complică Și în al doilea rând, și în aceasta Biblioteca "Runivers" - - este partea negativă a problemei - cunoașterea este necesară pentru ca, în urma acestei deducții preliminare să conducă la o separare artificială sau rațională a necunoscutelor sociologice de datele biologice, și după eliminarea în acest fel a tuturor cauzelor de confuzie, în studiile ulterioare care au vizat ъ descoperire a unor legi specifice (deși și foarte generale) care guvernează totalitatea fenomenelor sociale, protejează cu strictețe de orice deducții biologice ulterioare *) Fără adâncime) Trimitând cititorul, în ceea ce privește latura filozofică a acestei importante întrebări, la primele capitole ale acestei cărți, voi remarca aici doar că metodologia științifică este încă un fel de pandemoniu babilonian, în care cuvintele inducție, deducție, știința inferioară, metoda matematică etc , sunt folosite în cele mai diverse și uneori chiar complet fantastice semnificații Astfel, de exemplu, se aude adesea că descoperirea legilor fizice și chimice datorăm metodei matematice; iar cursul acestei deducții matematice imaginare încă nu le pare multora ca și cum ar consta în derivarea unei legi fizice sau chimice din legea pătratului ipotenuzei sau din vreo altă propoziție matematică Între timp, este destul de clar că deducțiile fizice și chimice au fost facilitate de utilizarea, adesea foarte extinsă, a formulelor matematice, dar că acestea au fost produse doar cu ajutorul a două feluri de date: o generalizare fizică cantitativă amplă * (deloc constituind o lege matematică sau nimic nu o mărime calificată), și cazuri de natură mai particulară, dar aparținând în egală măsură domeniului fizicii; sau cu ajutorul unei generalizări chimice cantitative largi și a unor cazuri

chimice particulare Aici este și locul să-mi exprim convingerea că Comte s-a înșelat crezând că a derivat legea empirică a celor trei stări dintr-o lege omogenă aparținând domeniului psihologiei și, prin urmare, după cum spune el, având un caracter mai general Biblioteca "Runivers" - - nici o cunoaștere de biologie și fără acele analize preliminare pe care această cunoaștere le permite să le facă, ar fi aproape de neconceput să se evite o confuzie involuntară între influențe datorate pur fiziologice și influențe datorate pierderii În esență, mi se pare, nu a existat deloc deducție (dacă înțeleg acest termen în sensul lui Comte), ci doar stabilirea unei simple analogii Ceea ce se întâmplă în masa socială se întâmplă și în mintea fiecărui individ care face parte din această masă O obiecție puternică la această deducere aparentă a dreptului social din vizuina biologică apare deja sub forma următoarelor întrebări Este adevărat că o lege care se pretinde a fi mai generală aparține domeniului biologiei? Avem aici de-a face cu indivizi biologici, și nu cu unități sociologice? II Nu este legea mai generală, mai degrabă, o simplă reflectare sau o consecință a legii care derivă din ea? Într-un cuvânt, nu este dezvoltarea mentală, deși individuală, ci care are loc într-un mediu social, o simplă consecință a acelei totalități de cauze sociale, care își găsește expresia în legea empirică a trei stări, sau, cel puțin, nu este o fenomen concomitent și reprezentând același grad de generalitate? În general, este imposibil să nu observăm că în chestiunea adevăratelor limite ale deducției sociologice, gândirea lui Comte pare a fi oscilantă și nedefinită, mai ales în lucrările sale ulterioare, în care, evaluând fenomenele contemporane, el face predicții în raport cu acestea care poartă caracter absolut a priori şi chiar personal Dorința grăbită de a părăsi calea empirismului și de a da noii științe, a cărei pe bună dreptate se considera întemeietorul, caracterul raționalității, care devenise deja lotul celor mai vechi științe, a contribuit probabil foarte mult la abuzul unei raționamentul a priori, în care i se poate reproșa, și inconsecvența filozofică, datorită căreia a putut exprima următoarele două opinii diametral opuse "Sociologia, mai mult decât orice altă știință, permite utilizarea unor considerații a priori, fie datorită dependenței de științe anterioare, fie datorită unității fundamentale, Biblioteca "Runivers " - - motive pur sociale; sau pentru a evita interferarea constantă cu inducția, observația directă și descrierea științifică , paralizând o mare parte a eforturilor cercetătorului științific, deducții înșelătoare extrase din domeniul biologiei sau, în sfârșit, din cauza completitudinii acelor mijloace logice de care dispune Dependența ideii de cel mai complex de cea mai generală acordă în această știință cea mai mare importanță considerațiilor a priori deduse din științele anterioare; iar utilizarea sa lizibilă a consideraţiilor de acest fel în ea conferă un caracter predominant deductiv majorităţii propoziţiilor fundamentale, care în alte ştiinţe mai izolate nu pot fi decât inductive * Între timp, într-un alt loc, foarte faimos, Comte spune: straight their observații, dintr-o singură cunoaștere a legilor individuale, întrucât fiecare dintre etapele evoluției sociale nu poate fi asociată decât cu stadiul imediat precedent, deși totalitatea lor trebuie să fie întotdeauna în concordanță cu conceptele biologice * ("Leçons * me: et -me) Biblioteca Runiverse CAPITOLUL ZECE PSIHOLOGIE ŞI SOCIOLOGIE În ultimul capitol, vorbind despre factorii noi care intră în fenomenele sociale și le deosebesc de fenomenele biologice, am atins în câteva cuvinte o teorie care încearcă să explice faptele vieții sociale, legându-le strâns de cele psihologice și având în

vedere prima ca ultima complicatie si dezvoltare a celei din urma azi Am evidențiat consecințele firești ale acestui gen de vedere, care transformă sociologia într-o serie de studii concrete, servind ca o completare la știința abstractă și de bază - psihologia, care, după cum știm, nu și-a găsit locul în seria științifică acceptat de filozofia pozitivă Am subliniat, de asemenea, eroarea totală a unui astfel de punct de vedere, care se bazează în întregime pe o presupunere nesusținută despre însăși natura fenomenelor psihologice Dar observațiile noastre au fost fragmentare și accidentale și au atins problema doar superficial Biblioteca "Runivers " În acest capitol, dimpotrivă, ne vom concentra exclusiv pe luarea în considerare a acestei laturi importante și firesc adiacente întregii prezentări anterioare a seriei de întrebări care ne ocupă Relația dintre cercetarea socială și dezvoltarea datelor psihologice este o sarcină pe atât de interesantă, pe cât este, din păcate, încă plină de multe dificultăți diferite Chiar în pragul întrebării ne confruntăm cu o dilemă inevitabilă Unul dintre cele două: sau fenomenele mentale ale fenomenelor din ordinul bioxyx este în fenomene, și apoi relațiile lor cu fenomenele sociale, este necesar să se gestioneze legile care reglementează relațiile din aceste după-amiază și chiar problema, pe care o avem pus în capitolele reale, este deja o scutire foarte foarte Cea precedentă; sau, dimpotrivă, faptele psihice sunt o ordine specială a fenomenelor, care nu coincid, în toate punctele lor, cu ordinea biologică; și atunci este necesar să punem în relief aceste puncte, să evidențiem trăsăturile distinctive ale fenomenelor psihice, să aflăm semnificația lor reală în domeniul cunoașterii generale sau al filosofiei și din toate aceste premise să tragem o concluzie despre relațiile noi și speciale care trebuie să se formeze între cercetarea psihologică şi cea socială Trebuie luate în considerare ambele părți ale acestei dileme S-au făcut eforturi mari de către școala pozitivă pentru a demonstra că fenomenele psihice trebuie, pentru orice fel de scop, dar mai ales Biblioteca "Runiverse" - - având în vedere cercetările lor științifice, să fie atribuite numărului de fenomene luate în considerare de fiziologia creierului Pe această bază a apărut o controversă remarcabilă între pozitiviști și școala psihologică, care, deși a respins ideile universale și necesare a priori, recunoscând numai idei relative a posteriori, nu a îndrăznit să facă un simplu capitol din psihologie, o secțiune de biologie , și a cerut cercetării psihologice un loc aparte, adesea chiar principal atât în filosofie, cât și într-o serie de științe Principiul de bază al biologilor, care, strict vorbind, este doar o generalizare derivată din experiență, că gândirea este legată de materia nervoasă, așa cum gravitația și căldura sunt legate de materia în general, nu a fost deloc atins în această controversă; sau, mai degrabă, era subînțeles în același mod de ambele părți Dar acceptarea acestui sau aceluia substrat anume nu dădea deloc dreptul de a predetermina caracterul filozofic și științific al proprietății corespunzătoare, care putea fi considerată fie ca pur biologică în toate manifestările sale, fie ca reprezentând un nou, mai înalt și complicație ireductibilă în seria proprietăților materiei; În consecință, și aici opiniile s-au divergent radical, deși acest lucru a fost doar implicit și nu exprimat direct Mai jos rezum principalele caracteristici ale acestei controverse, citând cele mai proeminente pasaje din articolul lui Littre pe acest subiect Încep cu o prezentare a cursului istoric al controversei, din moment ce ') La Philosophie pozitiv T I; două articole intitulate "De la méthode en physiologie" Biblioteca "Runivers" - - istoria, în tot felul de

întrebări, explică cel mai bine problema "Când Descartes (nu există nimic pentru care să urce mai departe)," spune Littre, "a început să filosofeze cu ajutorul metodei sale deductive caracteristice, a luat ca punct de plecare o axiomă (cogito ergo sum), care devenise celebră pentru o mult timp și a dedus din ea întreaga metafizică S-a stabilit astfel predominanța filozofică a psihologiei, împotriva căreia Comte s-a răzvrătit atât de energic, făcând din psihologie o parte din biologie Școala carteziană, însă, s-a rupt în scurt timp în două ramuri: într-una, psihologia a servit drept bază metafizicii, dând doctrina ideilor înnăscute, universale și necesare, care erau garanția existenței obiective a lumii supranaturale; celălalt, din vremea lui Locke și urmând exemplul lui, s-a limitat la un studiu pozitiv al naturii spirituale și morale a omului, în măsura în care se manifestă în acțiunile umane Mulți oameni remarcabili au lucrat în această direcție: Locke, Condillac, școala scoțiană și - sub numele de antropologie - Kant, studenții și adepții săi Oricare ar fi dezacordul dintre cele două școli, de altfel, și în acea și în cealaltă tabără erau convinși că psihologia era sursa primelor principii fundamentale ale lumii și, în consecință, și a filosofiei Dar chiar și astfel ridicată la nivelul unei științe fundamentale, psihologia a continuat să sufere de o boală latentă, pe atunci neobservată; a constat în faptul că doctrina generală a lumii se baza pe un fenomen atât de particular precum natura umană La Biblioteca "Runivers " - - semnele decăderii interne a acestei școli au apărut în curând Locke și adepții săi nu au încetat niciodată să zdruncine fundamentele psihologiei metafizice, adică innăscurea, universalitatea și necesitatea ideilor; iar școala scoțiană, care era cel mai aproape de o soluție pozitivă a problemei, nu s-a opus foarte mult eliminării definitive a doctrinei entităților metafizice și concentrării filozofiei pe studiul naturii umane, ideologiei și moralității doctrina a fost întreruptă, după cum se va spune mai jos, - Comte; dar presupunând, sub forma unei ipoteze, că ar continua, se poate întreba ce ar fi rezultat din ea: s-ar fi dovedit a fi la fel de inutilă ca dezvoltarea doctrinei metafizicii, în sensul strict al cuvântului În ciuda prezentării cu voce tare a dreptului de a fi strămoșul primelor principii, această psihologie ar rămâne fără niciun i) Psihologia, de fapt, așa cum notează în altă parte același autor, "conține o serie întreagă de alte învățături, precum: problema certitudinii, teoria cauzalității, predarea conceptelor generale, a raționamentului, a săpăturilor și a formelor gândirii , etc Și Toate acestea la mijlocul secolului al XVII-lea au fost numite metafizică, iar în final ideologie, după cum se poate observa din următoarea frază a lui d'Alembert: "Metafizica are ca obiect luarea în considerare a procesului de generare a ideilor" și din cuvântul Destutta-Tracy: "Două nu sunt doar diferite, ci și opuse, deși se amestecă constant științe, și anume metafizica teologică veche, sau met fizica în sensul restrâns al cuvântului, și metafizica sau ideologia filozofică modernă Littre dă tuturor acestor învăţături denumirea de psihologie derivată sau sigură, spre deosebire de psihologia primară sau de bază, care include teoria facultăţilor mentale şi morale; la ceea ce subordonează ideologia fiziologiei abilităților raționale, iar etica fiziologiei sentimentelor Biblioteca "Runiverse" - - legături cu ştiinţele (dovadă puternică că este plasată incorect ierarhic) În plus, fiziologia creierului, în curs de dezvoltare, și-ar provoca zona cu el, iar această sursă a primelor principii de bază ar deveni un os de disputa între fiziologie, care, evident, nu poate poseda cunoștințe despre aceste principii și psihologie, a cărei însăși contestarea domeniului său servește o dovadă

suficientă că ea posedă aceste cunoștințe numai în nume Aceasta este starea de lucruri în care Comte a declarat că psihologia nu este altceva decât o ramură a biologiei Dintre cele două puncte de vedere diferite ale fiziologiei și psihologiei, Comte, într-o carte remarcabilă care a pus bazele filosofiei pozitive, a recunoscut numai unul în formele sale, chiar și în cel care i-a fost dat de Locke și de școala scoțiană, el, la capitolul biologie, a dat loc doar fiziologiei creierului Dar psihologia a respins imediat verdictul pronunțat de Comte Unul dintre cei mai cunoscuți reprezentanți ai săi, D Stuart Mill, în ciuda profundei surprize pe care i-au inspirat-o sistematizarea științelor și teoria istorică a lui O Comte, a declarat că până la introducerea psihologiei într-o serie științifică, sistemul lui Comte va rămâne imperfect, și că sistemele de completare ale filozofiei pozitive sunt opera unei dezvoltări sintetice viitoare, mai ample Mai mult, Comte însuși și-a schimbat ulterior opinia originală și fermă, iar în ultimii ani ai vieții a întocmit, sub denumirea de teoria moralității, un program general de psihologie Cartea pe care urma să o scrie era menită să justifice cunoașterea naturii umane eu Biblioteca "Runivers " - - naştere; dar în fundamentarea unor astfel de cunoștințe era sarcina psihologilor, pe care o îndeplineau într-un fel sau altul, bine sau rău Dau, de asemenea, următoarea caracterizare a dezvoltării generale a ideilor despre psihologie: "Psihologia, precedând istoric fiziologia creierului și începând cercetările sale cu cele mai vizibile fenomene ale rațiunii și simțirii, la început a trebuit să dea inevitabil caracterul de independență, universalitatea și necesitatea inerente acestui gen de concepte și începuturi de cercetare ; și în acest fel a devenit baza temporară a filosofiei Dar, începând cu Locke, a apărut o nouă școală psihologică, care a început să se străduiască din ce în ce mai mult să dea predominanța elementului de relativitate în întrebările mentale, evidențiind în final independența, universalitatea și necesitatea, adică, absolut În virtutea acestei aspirații, ale cărei motive istorice nu pot decât să fie clare pentru oricine este familiarizat cu filosofia lui Comte, noua școală s-a apropiat mult de școala biologică, care, împingând înainte fiziologia creierului, completează triumful principiilor relative; căci punctul de vedere relativ urmărit de psihologia lui Locke și a urmașilor săi nu este altceva decât introducerea fiziologiei creierului în domeniul psihologiei Relativitatea și fiziologia creierului sunt termeni corespunzători și echivalenti Mă întorc acum la formularea întrebărilor controversate, făcută de Littre "Primul punct al disputei, spune el, se referă la locul care, din punct de vedere filozofic, ar trebui acordat doctrinei omului Biblioteca "Runivers" - - natură capricioasă Este necesar, așa cum a făcut Comte în prima sa lucrare, să reducă toată această învățătură în câteva propoziții generale care își vor găsi locul în filosofia biologiei? sau ar trebui, împreună cu psihologii de toate nuanțele, să transforme această doctrină într-o știință de bază, care va fi probabil preeminenta, sau fundamentul principal, al edificiului filozofic? "Al doilea punct al disputei se referă la rivalitatea dintre fiziologia creierului și psihologie" Care este diferența dintre analiza fiziologică și analiza psihologică? Care dintre cele două oferă mijloacele mai sigure și mai puternice pentru a descoperi legile care guvernează fenomenele psihice? Este posibil să combinați aceste două metode și este posibil să folosiți una dintre ele fără a recurge la cealaltă? II de fapt, fiziologia modernă nu se îndreaptă spre psihologie și psihologia nu se întoarce la fiziologie? În final, mai jos vă prezint, într-o schiță generală, principalele

concluzii ale lui Littre, care sunt răspunsurile la întrebările puse mai sus El susține aceste concluzii cu dovezi de nerefuzat, care îi sunt furnizate din belșug de fiziologia creierului și de psihologia pozitivă, care nu depășește simpla observație și nu neglijează, precum fostele școli, ajutorul fiziologiei Spre regretul meu extrem, totuși, sunt obligat să public chiar dovezile în acest sens aici Littré începe prin a aminti unul dintre principiile principale ale filosofiei pozitive, conform căruia este necesar să se facă distincția între cunoașterea abstractă și cunoașterea concretă "Fără această diferență Biblioteca "Runivers" - - de opinie, care este de o importanță capitală, ar fi imposibil să construim vreo filozofie pe științe; căci în acest caz s-ar produce inevitabil cea mai completă confuzie dintre toate principiile generale și particulare Conform acestei propoziții de bază, doar abstractul poate fi inclus în filozofie Littre atinge aici accidental partea cea mai esențială, așa cum vom vedea mai jos, a întregii întrebări; Dar fără a se retrage din alimentația lor principalele, se mulțumește să constate că "că dezvoltarea filozofică a naturii științifice naturale va da în curând conștiința apartenenței complete a acestei științifice, pe care se poate determina fundamentele sale, principalele trăsături și, în general, caracterul și sensul acestuia Filosofia biologiei conține o teorie generală a creierului, din care teoria creierului uman este doar un caz particular "Dar", continuă Littre, "dacă este adevărat că principiile generale ale doctrinei naturii umane sunt cuprinse în biologie, atunci cum pot fi îndepărtate de aceasta din urmă pentru a juca rolul unei științe inițiale sau finale în altă parte? Cum pot ocupa două locuri în același timp? Aici există o eroare împotriva metodei, iar filosofia pozitivă nu poate fi separată de metoda ei A pune după altceva nu înseamnă a include în altceva Nimeni nu contestă faptul că teoria moralității, esteticii și ideologiei, care singure îi sunt specifice și încă așteaptă justificarea ei, ar trebui să depindă de filosofia pozitivă Dar aceste diferite ramuri ale cunoașterii nu sunt incluse în Biblioteca "Runiverse" - - devenind filozofie, și ca și politica, dreptul, pedagogia, să-i ascultăm doar Același autor evaluează cu multă înțelepciune semnificația revoluției mentale realizate de Comte, când a arătat psihologiei locul real al acesteia în domeniul cunoașterii umane "Această revoluție, spune el, a fost îndreptată nu atât împotriva psihologiei (de vreme ce natura umană, indiferent cum s-ar fi privit la o astfel de lucrare, trebuia, în cele din urmă, să fie investigată, iar metodele psihologice nu erau eronate, ci doar nu erau complete) , cât împotriva tuturor filozofiei dominante de atunci Când filosofăm în școala pozitivă, aceasta înseamnă că îmbrățișăm într-o ordine ierarhică principiile generale ale matematicii, astronomiei, fizicii, chimiei, biologiei și istoriei, adică ne străduim să însumăm totalitatea cunoştinţelor umane Când cineva filosofează într-o școală psihologică, înseamnă că cineva este angajat în construirea unei teorii a ideilor, adică caută să îmbrățișăm totalitatea condițiilor de gândire în care cunoaștem lucrurile Înainte de Comte, nimeni nu credea că se poate construi o filozofie a cărei temelie să meargă de la obiect (inclusiv aici persoana considerată ființă vie) la subiect Fiecare filozofie era la acea vreme subiectivă, în sensul că începuturile ei mergeau de la subiect la obiect Dar prin contrastarea acestor două filozofii în acest fel, se poate întreba care este cea adevărată și se poate dovedi în mod logic superioritatea uneia față de cealaltă Sunt destul de convins că printr-un raționament priceput nu este greu să dovedești avantajele Biblioteca "Runivers" - - punct de vedere obiectiv asupra subiectivului

Cu toate acestea, prefer să mă refer la dovezi empirice, care sunt întotdeauna mult mai convingătoare decât raționamentul abstract Dar experiența arată că psihologia sau fiziologia creierului uman este doar un caz special al fiziologiei generale a creierului, care, la rândul său, depinde de condițiile biologice, chimice, fizice și matematice ale existenței materiei Principiile subiective sunt întotdeauna în mod necesar principii subordonate Întreaga controversă este astfel rezolvată printr-o singură ierarhie pozitivă; este atât de adevărat încât metoda deține tot primatul în întrebările superioare! Adevărat, se obiectează că distincția dintre principiile subiective și obiective este destul de iluzorie și că totul este subiectiv pentru că, în cele din urmă, cunoașterea obiectului este treaba subiectului Aşa să fie; dar nu aceasta este întrebarea; întrebarea este, odată ce cunoașterea atât a obiectului, cât și a subiectului este stabilită, de a decide dacă există o subordonare naturală, necesară între ele Dar răspunsul la această întrebare este clar: subiectul depinde de obiect, viața depinde de materie, iar activitatea mentală depinde de viață Omul este un caz special în spațiu în care își ocupă doar planeta; el este un caz special în timp, întrucât nici măcar nu este contemporan cu pământul; este un fenomen deosebit în substanța sa, deoarece corpul său este format dintr-un număr mic de elemente chimice care alcătuiesc planeta noastră Este dovedit fiziologic că creierul nu creează nimic, ci doar Biblioteca "Runiverse" - - acceptă Funcția sa este de a forma sentimente și concepte din tot ceea ce primește din exterior; dar însuși substratul acestor concepte și sentimente nu depinde deloc de el De fapt, totul vine din exterior, din moment ce condițiile organice, fără de care nu se poate menține nici viața individuală, nici cea socială și fără de care nu ar exista percepții senzoriale, sunt atât de exterioare încât natura le realizează, independent de orice creier sau psihic activitate, la plante, si mai ales la cele mai joase animale De aici rezultă că sensul cuvântului subiectiv trebuie oarecum modificat Acest termen nu poate însemna nimic anterior dezvoltării omului, cum ar fi: propriul meu eu, idee, sentiment, ideal; acest termen semnifică doar puterea de concepție, cu care sunt înzestrate celulele nervoase; în orice alt sens, subiectivul este întotdeauna amestecat cu obiectivul Nici nu este deosebit de dificil, în opinia lui Littre, să-și clarifice relația reală dintre psihologia și fiziologia creierului "O remarcă extrem de simplă, spune el, dar mergând în profunzimea lucrurilor, va clarifica aceste relații: toți fiziologii știu că fiecare act sau proces vital poate fi studiat în două moduri: fie simultan în corp și fenomene, fie exclusiv în fenomene ; așa că, de exemplu, în ciuda faptului că nu cunoaștem modificările organice care produc somnul, nu ne oprim înainte de a alcătui istoria acestei caracteristici a sistemului nervos IV Biblioteca "Runivers" - - act logic În același mod, toți medicii știu că se pot studia bolile (sau anomaliile) în două moduri: fie examinând afectarea organelor și simptomele în același timp, fie limitându-ne doar la simptome; bolile nervoase sunt un exemplu binecunoscut al acestui al doilea mod Combinarea ambelor moduri este scopul ideal al științei; dar a fi ghidat exclusiv de cei din urmă nu este în niciun caz neștiințific sau neproductiv Această remarcă se aplică de la sine la controversa dintre fiziologia creierului și psihologie Fiziologia creierului este utilizarea ambelor metode, psihologia folosirea ultimei Ambele sunt incomplete; din partea fiziologiei, pentru că nu cuprinde organic toate stările mentale; din partea psihologiei, pentru că nu cuprinde mental toate stările organismelor Reconcilierea va veni atunci când biologii, dezvoltând

punctul de vedere organic până la ultimele limite, își vor desăvârși munca prin includerea în ea a tot ceea ce nu poate fi enunțat decât din latura funcțională și descriptivă Având în vedere punctul discutabil, se pare că psihologia constituie un simplu capitol în biologie și că din punct de vedere filozofic nu poate ocupa un alt loc Studiată din punct de vedere pozitiv, psihologia nu prezintă nicio diferență esențială față de fiziologie a creierului În timp ce acesta din urmă este angajat în studiul naturii mentale a omului cu ajutorul anatomiei, comparării, experimentării și patologiei, primul își desfășoară cercetarea doar cu ajutorul fenomenelor funcționale Ambele metode nu conțin nimic care nu poate fi Biblioteca "Runiverse" - - ar fi compatibil; ei manifestă o dorință din ce în ce mai mare de a fuziona, iar în prezent sunt deja suficient de aproape unul de celălalt pentru a realiza că subiectul lor este unul și același Această recunoaștere a identității de bază dintre psihologia și fiziologia creierului este de mare importanță în filosofie De fapt, din momentul în care se dovedește că psihologia nu este altceva decât fiziologia creierului, devine imposibil să faci din el fundamentul filosofiei Filosofia subiectivă care a urmat din psihologie și a dominat până în prezent lasă loc filozofiei obiective a lui O Comte Studiul naturii mentale a omului este un domeniu vast și important, din ce în ce mai dezvoltat, și tot ceea ce este comun în el este inclus la locul potrivit în filosofia biologiei, așa cum a indicat Comte, și servește, pentru ea parte, pentru a forma o viziune asupra lumii, derivată în mod natural din studiul unui obiect, un studiu în care viața în general și fiziologia creierului în special se află la locul lor în ierarhia cunoașterii Prima latură sau prima poziţie a dilemei care ne-a blocat drumul chiar la începutul investigaţiei noastre mi se pare suficient de explicată Putem considera următoarele două puncte ca fiind pe deplin realizate pentru investigațiile noastre ulterioare În primul rând: - că mintea noastră, deși are doar idei și concepte simple generate de impresii interne și externe, și până acum să ajungă la cel mai înalt punct al dezvoltării sale, să formeze combinații cele mai complexe, să întărească și să îmbunătățească mecanismul mental- * Biblioteca "Runivers" - - nimism, mintea nu are nimic la dispoziție, cu excepția facultăților originale de memorie și asociere și ajutorul puternic pe care îl poate obține dintr-o proprietate vitală, ereditatea, care facilitează procesul de dezvoltare și creează structuri mentale și înclinații înnăscute caracteristice indivizilor și raselor - rațiunea, spunem noi, și toate formele primare de senzație sunt fenomene pur și exclusiv biologice Și în al doilea rând, ca o consecință necesară a primului punct: că psihologia, fiind fiziologia creierului, nu poate forma o știință care să servească drept bază pentru filosofia obiectivă, adică pentru o astfel de viziune asupra lumii care nu ar face subiectul gânditor sau omul centrul universului, acel punct la care toate fenomenele din oceanul nemărginit al evoluției cosmice revin constant Vom trece acum la a doua jumătate a sarcinii care ne este impusă de necesitatea de a clarifica îndoielile serioase și de a ne elibera de principalele obstacole care ne stau în cale; vom continua să luăm în considerare a doua parte a dilemei noastre de deschidere; vom fi convinși fie că această dilemă este o alternativă absolută și că, luând o parte a ei, trebuie neapărat să o respingem pe cealaltă, fie că opinia noastră asupra subiectului se poate forma printr-o analiză mai profundă, care, separarea pretutindeni a falsului de adevărat, ne va conduce la o reconciliere reală (arătând încă o dată relativitatea fatală a eforturilor noastre cognitive) între vederi, care se distrug

în exterior, reciproc Biblioteca "Runivers" - - se exclud reciproc și se exclud reciproc Într-un cuvânt, ne întrebăm dacă, în ciuda rezultatelor obținute mai sus, faptele psihice nu aparțin unei ordini speciale de fenomene, care nu coincide, în toate punctele sale, cu ordinea biologică? O astfel de afiliere ar indica direct, desigur, că psihologia ar trebui privită ca o știință specială și independentă; dar temeiurile acestei independențe ar fi în mod necesar cu totul diferite de condițiile discutate mai sus, care se referă exclusiv la rădăcinile biologice ale fenomenelor psihice și decid chestiunea într-un sens negativ Dacă cercetările noastre descoperă astfel de noi fundamente, va trebui, de altfel, să stabilim adevăratul caracter și să indicăm locul real în ierarhia cunoașterii științei psihologice construite pe aceste fundamente În ciuda argumentelor extrem de grele ale pozitiviștilor și chiar a succeselor semnificative obținute în ultima vreme prin metodele psiho-fizice de cercetare, soluția întrebării referitoare la psihologie în sensul lui Comte și a școlii sale se întâlnește acum mai încăpățânată ca niciodată, și aparent destul de adversari convinși Acești adversari pot fi redusi la trei categorii Prima este reprezentată de așa-numita școală critică în filozofie Această școală este remarcabilă prin faptul că, înălțată spre cer și de-a lungul și peste Kant studiat de ea, îl bate constant și fără milă pe Comte, respins sistematic de ea, dar extrem de puțin cunoscut de ea Adepții acestei școli merg pe o potecă care a fost de mult ruptă Biblioteca "Runivers" - - coarne, și încearcă să găsească ceva care "a fost de mult găsit, descris, studiat" Aruncându-și vanitatea naiva cu speranțe strălucite de a deschide noi orizonturi pentru gândirea umană, adepții "criticii" realizează doar ceea ce fac din nou din studiul străvechi al subiectului, sub denumirea de teoria cunoașterii, scopul ultim al filosofiei Proclamând cu voce tare că chemarea lor este de a reînvia corpul decrepit al filosofiei, insuflând în el un curent proaspăt de cunoaștere modernă și punând bazele de nezdruncinat ale unei filozofii "științifice" sau cu adevărat "pozitive", ei sunt, de fapt, departe de inovatori atât de îndrăzneți În esență, această școală, sub o nouă formă, urmărește vechea himeră, urmărește vechea fantomă; primatul străvechi al cunoaşterii subiectului asupra cunoaşterii obiectului este aproape de inima ei; ea, în ciuda tuturor, rămâne fidelă acestei măreții cândva puternice și acum căzute; de unde vagi visele și eforturile pentru un fel de restaurare, în care posibilitatea sau chiar necesitatea unei astfel de ordini mentale mixte este scoasă în evidență, în care sensul antic și "legitim" al subiectului ar fi echilibrat corespunzător de sens nou și "revoluționar" al obiectului A doua categorie de oponenți ai opiniilor lui Comte și a școlii sale de psihologie urmează calea deschisă de Stuart Mill în această chestiune Acest cadavru se limitează la cererea pentru o asemenea adăugare sau completare a sistematizării științifice puse de pozitivism la temelia edificiului filozofic ridicat de acesta, care ar recunoaște psihologia Biblioteca "Runivers" - - aparținându-i, ca de drept în ierarhia științelor, este sensul unei științe abstracte independente, investigând fenomenele corespunzătoare în moduri care îi sunt proprii numai: analiza subiectivă și așa-numita observație internă, introspecție În dependență directă de această știință abstractă și inductivă ar fi, la rândul său, o știință pur deductivă și aplicată, etologia sau studiul caracterelor; prima știință ar avea ca subiect cele mai generale legi ale naturii umane, ar studia, ca să spunem așa, diferențele generice; a doua, dimpotrivă, ar avea drept obiect legi particulare și derivate, adică ar studia diferențele de specii*) În

cele din urmă, a treia categorie de adversari ai lui Comte se află în această dispută sub steagul lui Herbert Spencer Acest cadavru este un exemplu deosebit de curios și instructiv În această chestiune, ea calcă fără milă în picioare tot ceea ce în alte cazuri se închină cu râvnă și se închină la ceea ce ea de obicei se opune cu atâta pasiune Acești susținători ai analogiei reale, acești admiratori entuziaști ai unității sub toate formele ei, acești adepți înfocați ai dogmei filozofice care proclamă identitatea de bază a fenomenelor, nu par să simpatizeze ideea care, din punctul lor de vedere, ar trebui să aibă li s-a părut extraordinar de fericită, ideea de a reduce fenomenele mentale la cauzele lor fiziologice și de a lega analitic procesele de cunoaștere, senzație și percepție cu faptul fundamental ') Ribot La Psychologie anglaise contemporaine, p Biblioteca "Runivers" - - distincții, care se găsesc peste tot unde se poate stabili orice curent nervos și care se găsesc, aparent, chiar și la cele mai joase niveluri ale vieții organice Oricât de ciudat ar părea, în chestiunea psihologică filozofii acestei școli fac o întorsătură completă în direcția opusă și, în contradicție directă cu opiniile lor de bază, declară că psihologia este o știință specială, ocupând un loc de mijloc între biologie si sociologie Adevărat, însuși șeful școlii își ia niște precauții în acest caz: pune psihologia la același nivel cu biologia și sociologia, dar pentru asta subordonează cu grijă tot ciclul pe care îl primește astfel cadavrului științei fizico-chimice Nu mai puțin, însă, contradicția cu principiul de bază al filosofiei evoluției lovește aici ochiul și este expusă doar mai proeminent prin pretenția de a face dintr-o parte a psihologiei, logica, o știință abstractă prin excelență și una filozofică (și nu doar dogmatic sau legat de predare, așa cum credem noi) fundamentul tuturor cunoștințelor umane Pe lângă cele date mai sus, am putea indica multe alte exemple, un număr considerabil de soiuri mai puțin cunoscute de același tip general; dar chiar și cele trei categorii filozofice, pe care le-am caracterizat cu câteva lovituri, sunt destul de suficiente pentru a demonstra că opiniile lui Comte și școala pozitivă asupra rolului ce revine psihologiei sunt departe de a fi general acceptate Dimpotrivă, în ultimul timp tot mai mult, aparent, Biblioteca "Runivers" - - se răspândesc diverse puncte de vedere, direct opuse acestor opinii Într-un anumit punct, totuși, toate explicațiile ostile teoriei lui Comte despre rolul fenomenelor mentale converg; și anume, în afirmația unanimă că Comte și școala sa au căzut într-o eroare grosolană în a nu reuși să facă din știința minții o știință fundamentală specială care ar avea loc, sau în fața unui număr de științe abstracte", arătând că subiectul are un primat incontestabil asupra obiectului, sau între biologie și sociologie, dacă acordăm doar o importanță secundară axiomei de profunzime și atât de naiv în presupusa ei axiomă de profunzime despre subiectivitatea necesară a oricărei cunoștințe (obiectul este întotdeauna subiectiv, deoarece a devenit obiect) a cunoașterii, dar subiectul, la rândul său, întotdeauna și în orice depinde de obiect, odată ce a cunoscut adevăratele condiții ale existenței sale) Școlii pozitive i se reproșează că și-a încălcat în mod flagrant propriul principiu de clasificare științifică; căci, spun ei, cine nu vede că fenomenele psihice constituie fenomene speciale, mai complexe, pe de o parte, decât cele biologice, și mai simple, pe de altă parte, decât cele sociologice? Dar luând în considerare acest punct de vedere, care are, fără îndoială, înfățișarea exterioară a anumitor categorii de fapte, va fi firesc să atribuim aceleiași greșeli de neiertat inutilitatea a numeroase încercări de a întemeia o știință socială - încercări care

semănau până acum cu eforturile foștilor fiziologi de a fonda biologia direct și direct în fizică fără a aștepta apariția sau dezvoltarea chimiei Biblioteca "Runivers " - - Totuși, oponenții noștri, deși nu de bunăvoie, sunt de acord cu faptul că viziunea lor asupra adevăratei naturi a fenomenelor mentale sau credința lor în complexitatea mai mare a acestora din urmă în comparație cu fenomenele vieții (în sensul că, odată cu conceptul de un nou grad de complicație, leagă conceptul de ireductibilitate a unei materie de proprietate la alta) sunt, de fapt, doar o simplă ipoteză, dar fac imediat să pară că această ipoteză explică perfect fenomenele corespunzătoare Această ipoteză pune în lumină astfel de întrebări, în fața cărora școala pozitivă se oprește, admițându-și deplina ignoranță în raport cu acestea Toate acestea sunt posibile; toate acestea, probabil, sunt așa în realitate Nici nu vom obiecta oponenților noștri că lumina aruncată de ipoteza lor asupra întrebărilor recunoscute ca inaccesibile de școala pozitivă este o lumină internă sau subiectivă, înșelătoare a gândirii a priori, pe care nu ne bazăm niciodată și nicăieri Dar, pe de altă parte, ar fi evident extrem de nedrept să ne cerem ca acum, în starea actuală a științelor care studiază aceste fenomene complexe, să ne referim, pentru a-i convinge pe adversarii noștri, la orice fapte de nerefuzat sau de importanță decisivă experiențe Având astfel de fapte, sau făcând astfel de experimente, nu este nevoie să contestăm vreo ipoteză; it eo ipso cade, devenind una dintre încercările eșuate ale minții umane Dar ceea ce suntem toți și întotdeauna strict obligați să facem este să opunem ipotezei respinse cu o alta care ar fi în egală măsură Biblioteca "Runiverse" - - poíno sau chiar mai bine explicat aceste fapte Și aceasta este condiția pe care noi, în măsura în care vom putea, vom încerca să o îndeplinim în paginile următoare Că Comte și adepții săi au căzut în eroare, că psihologia constituie o știință abstractă independentă și că până când nu va fi în sfârșit fundamentată, sociologia nu va apărea din copilărie - toate acestea sunt incluse pe deplin în cercul diferitelor posibilități ale evoluției științifice este chemat să rezolve această întrebare importantă Prezentul, însă, rămânând imparțial, nu ar trebui să apară în această chestiune cu vreun verdict decisiv Nu se poate vorbi de eroare acolo unde adevărul opus este cel mai puțin dovedit Las deja deoparte dovezile pur experimentale sau experimentale, a căror lipsă este evident mult mai simțită de adversarii noștri decât de noi; dar chiar în "adevărul" însuși al școlii psihologice, ce lipsă chiar de claritate interioară și o necesitate pur logică! Și cât de ușor este, fără a părăsi calea logicii deductive și ne bazăm doar pe câteva fapte generale și cunoscute, să ajungem la o ipoteză diametral opusă! Care va fi subiectul noii științe? - Fenomene psihice Dar ce sunt fenomenele psihice dacă nu un sentiment, o gândire, o dorință etc ? Departe de a amesteca o simplă presupunere cu un fapt de încredere, din punct de vedere științific va fi destul de corect să ne oprim pe ipoteza că omul psihologiei nu este cauza, Biblioteca "Runivers " - gradina zoologica - și o consecință, nu un factor, ci un produs, și că adevăratele cauze și factori se află în condițiile biologice și sociale Un subiect izolat nu va fi niciodată o ființă gânditoare sau rațională Da, și chiar acest produs, fenomenele psihice, are o istorie, a suferit o evoluție deosebită Fenomenele psihice cunoscute caracterizează starea preistorică a omenirii, în timp ce altele au fost descoperite mult mai târziu, prin aceleași intervale uriașe de timp în care a fost nevoie, de exemplu, pentru ca proprietățile vieții să apară la suprafața pământului în urma forțelor mecanice și fizice chimic Dar care dintre aceste două clase de fapte

psihice va fi studiată de psihologie? Dacă cel dintâi, nu este evident că în ea predomină condițiile pur biologice, deși lăsând loc pentru jocul condițiilor sociale elementare sau rudimentare? Dacă acesta din urmă, atunci nu este clar la prima vedere că rolul predominant în ea aparține, la rândul său, condițiilor pur sociale? Comunicarea gândurilor cu un cuvânt viu, transmiterea lor prin scriere, prin intermediul artelor tehnice și plastice și a mii de alte simboluri sau semne convenționale și modalități de întruchipare a ideilor, fapt complex al tradiției orale, literare, estetice și științifice, ciocnirea și lupta socială a sentimentelor, pasiunilor și intereselor, diverse instituții publice etc , etc , toate acestea constituie o serie nesfârșită de influențe sociale, indisolubil legate între ele și strâns legate de condițiile pur biologice ale muncii Biblioteca "Runivers " - - rezultat: - fapte, mişcări sau manifestări ale psihicului, care sunt relevate prin cea mai atentă observaţie numai acolo unde o persoană trăieşte în asociere sau unire constantă cu fiinţe ca el Dar de aici rezultă că psihologia, în loc să fie o știință, complet independentă de știința imediat următoare sau, în terminologia pozitivă, superioară, poate fi considerată, dimpotrivă, ca o ramură a cunoașterii, care se află în cea mai strânsă legătură cu sociologia și constituind, parcă, continuarea ei, sau ca o serie de studii care se pot ridica la nivelul unei științe speciale numai după ce sociologia a ajuns la deplina dezvoltare Întârzierea cunoașterii psihologice, din motivul succesului redus al cercetării sociologice, se transformă în această ipoteză, într-o simplă consecință a stării de copilărie în care se află și acum sociologia Iar dezvoltarea lentă a acestuia din urmă explică, la rândul său, uimitoarea inutilitate a eforturilor pe care psihologii le-au depus până acum pentru a stabili știința minții pe o bază mai largă decât cea care este rezultatul unui simplu studiu al organelor și funcțiilor fiziologice, adică, pe o bază care să permită să se ridice deasupra unei considerații preliminare a condițiilor sau rudimentelor inițiale ale dezvoltării mentale pentru a cuprinde, în toată diversitatea ei, totalitatea fenomenelor mentale Să ne dezvoltăm puțin mai mult ipoteza: ipotezele, așa cum spune unul dintre naturaliștii acum uitați ai secolului al XVII-lea, Charles Bonnat, sunt Biblioteca "Runivers" - - scântei, la flacăra cărora știința se aprinde cu lumina experienței Dacă, după cum credem, fenomenele psihice sunt mai degrabă produsele acțiunii cumulate a condițiilor biologice și a evoluției sociale decât factori sau elemente ireductibile ale dezvoltării istorice, atunci această știință a viitorului, psihologia, nu va fi o știință abstractă, ci o știință concretă Va rămâne o verigă care leagă strâns biologia și sociologia, dar tocmai această legătură va căpăta un sens retrospectiv, ca să spunem așa: ea va fi determinată nu de faptul că psihologia va juca rolul unui pas de tranziție de la biologie la sociologie, ci mai degrabă prin faptul că legile mentale vor fi un produs cumulativ legile biologice și sociale Înțeleasă în acest fel, psihologia va avea sarcina de a uni sau concentra într-un singur focar comun razele disparate, pe care le va împrumuta, la rândul său, din cunoștințele noastre despre legile vieții și condițiile gândirii pur organice și din cunoștințele noastre despre legile condiţiilor sociale şi istorice ale creşterii sau evoluţiei mentale Va fi compus în mod egal din aceste două ordine diferite de cunoaștere abstractă Adevărat, idealul unei științe concrete este oarecum diferit de o astfel de realizare reală a acestuia; esenței unei științe concrete, ca condiție necesară existenței ei, îi revine concentrarea pe orice agregat complex al lumii reale de raze convergente ale tuturor, fără excepție,

cunoștințe abstracte Dar, în primul rând, știința concretă a psihologiei va da, prin biologie, o mână de ajutor tuturor Talny științe abstracte; și, în al doilea rând, și dacă o astfel de dependență indirectă încă pare insuficientă, trebuie remarcat că aceeași obiecție poate fi adresată majorității cercetării concrete, care se străduiesc toate pentru o combinație în perechi de științe abstracte și, în acest sens, sunt mai degrabă începuturi sau contururi ale cunoștințelor concrete decât orice sinteză cu adevărat cuprinzătoare Pe psihologie, studiată ca știință concretă, se va putea, la rândul său, să se bazeze știința aplicată de care vorbește Mill: etologia sau știința caracterului Este chiar admisibil să ne gândim că ar fi mai bine să omitem însăși denumirea de psihologie, care este prea evident calculată pentru a desemna o categorie specială și independentă de fenomene și nu caracterizează suficient natura esențial mixtă și bilaterală a proceselor mentale Numele curent reflectă, de asemenea, viziunea eronată curentă; noua viziune ar putea folosi denumirea de yate existent, antropologie, care denotă totalitatea cercetării, urmărind inconștient și vag scopuri care sunt în esență similare sarcinilor viitoarei științe concrete a fenomenelor mentale Această viziune asupra psihologiei nu numai că este puțin de acord cu opiniile actuale, ci este direct și în orice fel opusă acestora; vederile actuale fac din psihologie o știință abstractă, iar sociologia una concretă; dăm acestor ramuri ale cunoașterii exact sensul opus Dar indiferent de partea pe care o ia cititorul în această dispută, opinia la care adera este sortită să rămână o simplă ipoteză pentru mult timp de acum înainte Aici, ca și în altă parte, haosul este condiția oricărei geneze, iar starea actuală a cunoașterii psihologice este cu adevărat haotică În forma în care există și se dezvoltă acum, psihologia nu constituie nici un studiu abstract în sensul lui Comte, nici unul concret în sensul nostru; cel mult, ea poate fi privită ca o ramură auxiliară și esențial descriptivă a cunoașterii, facilitând în egală măsură sarcinile atât de variate ale fiziologului și ale medicului, istoricului, sociologului, omului de stat practic În ceea ce privește caracterul descriptiv al cercetării psihologice moderne, psihologia este aparent destinată să rețină această metodă în viitor, indiferent dacă își găsește un loc între științele abstracte sau doar se alătură acestei serii ca știință suplimentară și concretă) Din câte știu, doar doi scriitori, dintre care unul se remarcă în special prin talentul și meritele sale, au admis până acum, deși în termeni oarecum generali și nedeterminați, strădania sau capacitatea psihologiei de a deveni o știință concretă În primul rând, acesta este Lewis El recunoaște capacitatea psihologiei de a forma o știință specifică "pe modelul fiziologiei (zoologiei?) și botanicei" În urma lui Lewis, M Garin-de-Vitry afirmă că anumite manifestări psihice (cum ar fi, de exemplu, sentimentele morale și religioase și toate combinațiile transcendentale de gândire) pot avea originea numai în individul social, adică că ele constituie atât factori, cât și produse publicul Dar el nu face din aceste manifestări subiectul unei științe speciale; rezolvă dificultatea incluzând direct în componența științelor sociale, sub denumirea de psihologie socială (în aceasta este de acord cu Scheffle) toate mintale * Consideraţii de diverse feluri, servind ca o confirmare a ipotezei despre specificul psihologiei sau formarea ei din două ştiinţe abstracte şi conexe - biologia şi sociologia, se înghesuie aici sub condeiul meu; dar temându-mă să depășesc limitele acestui capitol, omit aici majoritatea acestor argumente Dar chiar și câteva

remarci care urmează vor fi, sper, suficiente pentru a trezi în mintea cititorului un număr considerabil de argumente pe care le-am eliminat în mod necesar Una dintre primele obiecții ridicate de ipoteza noastră este de a sublinia că fenomenele psihice sunt în esență fenomene biologice și că, prin urmare, să le studiem într-un CON special Fenomene SKII de o asemenea natură mixtă [Philosophie positive t XIVt erp) Aici se simte clar absența unei teorii a științelor concrete suficient de generală și, în același timp, ferm stabilită Cu toate acestea, opinia prezentată de M Garin-de-Vitry, dacă opiniile acestuia din urmă sunt atribuite exclusiv fazei prezente a dezvoltării sociologiei, nu poate fi negată o cantitate semnificativă de actualitate sau de caracter practic Acest autor, de exemplu, este clar conștient că este imposibil să faci din psihologie, așa cum cere Scheffle, de altfel, o diviziune specială a sociologiei "A doua psihologie a lui poate și trebuie (să fie distribuită, pe parcursul întregii faze pregătitoare, între diferitele ramuri ale științelor sociale, precum estetica, etica, știința religiilor etc Specializarea cercetării este atât rezultatul cât și cauza) progresul științific și toți cei care au studiat istoria științei sunt bine conștienți de diferența care există între un singur capitol și o diviziune specifică în știință ъ biologie, despre care la început ea nu știa aproape nimic despre neurologie, dar înainte a făcut-o din această predare una dintre cele mai importante părți ale fiziologiei generale Psihologia socială studiază categoria sociologiei Biblioteca "Runiverse" - - o știință specifică care își va trage cunoștințele despre ele în egală măsură din biologie și sociologie, înseamnă să nu țină cont suficient de natura de bază a acestor fenomene Răspunsul nostru constă în faptul că nu numai că nu negăm predominanța semnelor biologice în formarea celor mai complexe fapte mentale, dar suntem chiar incapabili să ne imaginăm biologia fără această parte esențială sau această secțiune importantă din ea - doctrina a creierului (anatomia, fiziologia și patologia creierului), o doctrină nu mai puțin abstractă și, desigur, care necesită mult mai mult efort de izolare și distragere a gândirii decât toate celelalte analize biologice Dar din moment ce acest studiu abstract a condus deja la cunoașterea legilor generale, plecări, care, deși în grade diferite, constituie o apartenență comună aproape tuturor structurilor sociale; este destul de firesc, prin urmare, să legăm studiul proprietăților psiho-sociale cu studiul organizării sociale Aceste rânduri au fost scrise cu mult timp în urmă și întreg acest capitol sa încheiat când am primit ultima carte a lui Lewis: The physicaì basis of mină În prefața acestei cărți, am găsit următoarele rânduri: "Spiritul uman, în măsura în care este accesibil cercetării științifice, are două feluri de rădăcini, întrucât omul nu este doar un organism animal, ci și o unitate care este parte a organismului social; de aceea, o teorie completă a funcţiilor şi facultăţilor sale trebuie căutată în această dublă direcţie Această viziune (recunoscută de mulți ca echivalentă cu o revoluție în psihologie), pregătită încet de convingerea tot mai mare că omul nu poate fi separat de umanitate, a fost exprimată pentru prima dată într-un volum care a deschis o serie din Sarcinile mele de viață și spirit \ cel puțin eu nu știu de nimeni predecesorul a văzut cum facultățile specifice umane ale rațiunii și conștiinței nu puteau fi altceva decât produsul cooperării factorilor sociali cu factorii biologici Biblioteca "Runiverse" - - controlând fenomenele corespunzătoare, nimic nu ne împiedică să trecem la studiul agregatelor reale și complexe formate prin combinarea acestor fenomene cu altele aparținând aceluiași ordin, dar și studiate anterior în una

sau mai multe științe abstracte Obiecția menționată mai sus este, așadar, lipsită de niciun temei: posibilitatea unui studiu concret al anumitor categorii de fenomene nu numai că nu poate zdruncina nevoia studiului lor strict abstract, ci, evident, presupune direct pe aceasta din urmă și este complet de neconceput fără ea Deci, de exemplu, existența unei științe speciale a geologiei nu poate fi prezentată nici ca un argument împotriva necesității unui studiu separat al proprietăților fizice și chimice ale corpurilor, nici ca un argument pe baza căruia s-ar putea concluziona în prealabil despre predominanța, în fenomenele geologice, a uneia sau alteia categorii de proprietăți În toate astfel de cazuri, ar trebui doar să distingem strict (împrumut aici de la chimie una dintre ideile sale cele mai comune) între compuși dubli, ternari și, în general, complecși și simpli Toate combinațiile de fenomene sunt la fel de reale, în sens obiectiv, și toate pot și trebuie studiate; dar combinațiile simple formează agregate, reprezentând exemple sau ilustrând în principal o ordine sau categorie de bază, ireductibile la alte proprietăți naturale; astfel de agregate servesc, prin urmare, ca materiale pentru studiul abstract al legilor generale care guvernează subiectul sau * Biblioteca "Runivers " - - altă categorie specială de proprietăți Dimpotrivă, combinațiile complexe sunt agregate de agregate, ilustrând acțiunea predominant cumulativă a diferitelor ordine de proprietăți, sau, cu alte cuvinte, agregatele complexe sunt un material natural sau obiectul unui studiu specific, care își propune să cunoască legile particulare care sunt rezultatul unei combinaţii sau lucrului în comun acţiuni anterior deja atent stabilite legi generale ') O altă obiecție, deja direct opusă celei pe care tocmai am considerat-o în termeni generali, se rezumă la observația că, fără excepție, toate fenomenele sociale sunt în același timp fenomene ale psihicului Această obiecție este aici pentru noi pe cât posibil mai mult decât Há-hand; este un sprijin nou și binevenit pentru ipoteza noastră Nu există nicio îndoială că totul este comun x) Trebuie să se ferească de confundarea conceptului de combinare sau combinare cu conceptul de complicație, în aplicarea care se face atât de des din aceste idei la fenomene studiate în mod științific În sensul dat conceptului de complicație într-o serie științifică sau într-o serie ierarhică de științe, un agregat studiat de o anumită știință (de exemplu, un fenomen reologic) nu poate fi niciodată mai "complex" decât cel mai complex dintre fenomenele care contribuie la formarea lui (sau în exemplul ales , decât fenomen chimic); prezintă acelaşi grad de complexitate, dar, în plus, este compus într-un asemenea mod, format dintr-o asemenea combinaţie de forţe sau proprietăţi naturale, care în sine prezintă deja un câmp mai larg pentru un studiu concret al acestor diverse ordine de proprietăţi La rândul său, agregatul studiat de știința abstractă trebuie ales în așa fel încât să dezvăluie predominant sau să aducă în prim-plan un singur ordin de proprietăți, T face posibilă trecerea la studiul abstract sau ideal al acestui singur ordine Biblioteca "Runivers" - - fenomenele naturale coincid într-o anumită măsură cu fenomenele de mentalitate propriu-zisă; dar nu depinde oare de faptul că o bună jumătate din atributele mentale își datorează originea acțiunii forțelor sau proprietăților sociale? Proprietățile mentale nu apar fără cele sociale și invers; acest lucru este atât de adevărat încât adesea pare chiar că cineva are de-a face cu un atribut sau o proprietate mentală, când se știe cu certitudine că acest fenomen particular are un caracter extrem de social Această asemănare remarcabilă care ajunge la identitate se extinde uneori foarte departe și îmbrățișează în egală măsură geneza fenomenelor

sociale și mentale, evoluția și dezvoltarea lor și legile care servesc la explicarea acestei geneze și a acestei evoluții Trebuie să dau exemple aici? Iată câteva idei luate pentru noroc dintre multele fapte cunoscute Legea contrastului, după Scheffle, se găsește în egală măsură în procesele sociale și pur biologice; în prima ordine de fapte, societatea trece de bunăvoie de la un sistem la opusul său direct; în a doua, individul trece de la o idee sau sentiment la idei și sentimente opuse Cadavrul fenomenelor inconștiente se supune acelorași legi, iau naștere la un individ și apar într-o anumită colectivitate; anumite idei sau sentimente dintr-o dată și, parcă, fără nici un motiv aparent, apar și dispar în conștiința publică și în conștiința individului mental etc Sensul profund stă la baza unor expresii actuale precum spiritul public, corporatist sentimentul, epidemia morală, psihiatria popoarelor etc Individualitatea, personalitatea este pretutindeni un laborator în care funcționează forțele sociale și în care, întâlnindu-se și unindu-se cu forțele organice, dau naștere la rezultate sau produse psihice Biblioteca "Runiverse" - - Nu este greu, însă, să vedem că ipoteza noastră recunoaște pe deplin semnificația serialității sau începutul unei legături continue și consistente între științele abstracte S-ar putea spune chiar că întărește legătura inter-științifică pe care teoria opusă ar dori să o întărească, dar pe care de fapt nu face decât să o slăbească Viziunea noastră confirmă existența reală a unei legături necunoscute, dar reale, care leagă forțele societății cu forțele vieții și caută să plaseze dincolo de orice îndoială dependența directă a primei de cele din urmă Conține afirmația că, dacă condițiile biologice (și printre ele se numără și condițiile activității creierului) ar fi diferite de ceea ce sunt ele în realitate, condițiile sociale nu ar fi, de asemenea, aceleași, la fel ca și cum s-ar schimba condițiile fizice condițiile chimice s-ar schimba inevitabil Dar o astfel de dependență este destul de reală și se exprimă direct și direct într-o singură direcție: atunci când se face trecerea de la un fenomen mai simplu la unul mai complex În sens invers, ca și în cazul, de exemplu, când se cere să se determine efectul unui fapt sociologic asupra condițiilor pur biologice sau asupra condițiilor legate de activitatea cerebrală, se poate vorbi doar de influență, și nu de dependență directă; influența va fi puternică sau slabă, permanentă sau temporară, dar schimbarea cauzată de acest mod nu va atinge niciodată condițiile de bază ale unui fenomen mai simplu, nu va distruge sau suspenda funcționarea unor forme mai generale Biblioteca "Runivers" - - legile materiei, nu va forța natura să se abată timp de un minut de la cursul ei natural Dar dacă acest criteriu este aplicat acelor fenomene psihice care, vorbind din sfera condițiilor biologice ale activității cerebrale, reprezintă, în cuvintele lui Spencer, un caracter decisiv hiperorganic (și în realitatea neîndoielnică a acestui personaj ar trebui căutat inconștientul) rădăcinile credinței populare într-un abis de netrecut, care separă tot ceea ce ține de spirit de tot ceea ce ține de materie), - când, spun eu, trecem la această categorie de fenomene psihice, vedem imediat că dincolo de relația de dependență directă de condițiile de activitate biologică generală și specială a creierului și, concomitent cu această relație, aceste fenomene reprezintă o relație nu mai puțin strânsă de dependență de condiții, date și legi sociale Dar această din urmă relație ar fi, evident, de neconceput dacă fenomenele psihice din această categorie ar fi mai puțin complexe decât faptele sociale propriu-zise; iar această concluzie se aplică în egală măsură ipotezei care consideră faptele psihice drept simple fenomene biologice, cât și

ipotezei care le face o categorie abstractă specială de fenomene, ocupând mijlocul dintre procesele biologice și cele sociologice, și reprezentând un grad corespunzător de complexitate În ambele cazuri, a putut fi constatată doar dependența biologică; și influențe pur sociologice, deși desigur s-ar manifesta, dar nu ar putea atinge niciodată gradul de intensitate caracteristic
- o decizie pe care o numim dependență directă a unei științe față de alta, sau o dependență care ne face să privim fenomenele uneia ca factori care sunt în întregime incluși în alcătuirea fenomenelor alteia și la legile speciale ale în primul rând, ca guvernând de asemenea, împreună cu altele, legi, fapte sau fenomene și mai speciale studiate ulterior Din aceste motive, ipoteza noastră propune să considerăm faptele dincolo de ordinea organică, gândirea, simțirea etc , nu ca fenomene biologice și sociale, și cu atât mai puțin ca fenomene psihice, în sensul obișnuit atașat acestui nume, ci ca bio-socio -fapte magnifice, adică ca fenomene compozite care în lumea organică joacă un rol și au o semnificație științifică destul de asemănătoare cu rolul și semnificația științifică ce revin în lumea anorganică cadavrelor cunoscute de fapte fizice și chimice, ce cadavru este mai degrabă geologic, iar un cadavru meteorologic Foarte mult vorbește în favoarea unei astfel de presupuneri; iar numarul indicatiilor in aceasta directie creste zilnic Este remarcabil, de exemplu, că nicăieri în toată seria științelor abstracte nu se stabilesc atât de ușor și nu sunt confirmate nici în raport cu cele mai mici trăsături și detalii ale fenomenelor comparate, numeroase analogii, ca tocmai în domeniile conexe ale biologiei și sociologie Între timp, de fiecare dată când, la compararea fenomenelor biologice și sociale între ele, nu se ia în considerare temeiul psihologic comun ambelor categorii de fapte, involuntar suntem frapați de absurditatea absolută a analogiilor deduse dintr-o asemenea comparație Acesta din urmă, până la urmă, poate avea, evident, o anumită semnificație numai în raport cu fenomenele psihice propriu-zise Dar nu este aproape de concluzia că forțele biologice și sociale se întâlnesc pe baza psihologiei pentru a produce un rezultat general, la fel cum forțele fizice și chimice, întâlnite pe baza geologiei, meteorologiei și a altor științe specifice, dau naștere la diverse studii studiate de aceste ramuri?cunoasterea fenomenelor? În plus, este fără îndoială că omul preistoric gândește, simte și dorește cu totul diferit de omul civilizației; psihologia omului preistoric prezintă cele mai slabe analogii cu mecanismul social modern; asemănarea în acest sens crește rapid numai în măsura în care societatea formează, se dezvoltă, sunt gata să spun, creează individul psihic În sfârșit, nu mai puțin curios este faptul că, în timp ce mecanismul studiat în societate - fie că este un sistem guvernamental, un fel sau altul de coordonare și subordonare socială, sau opinia publică, modalități de diseminare a ideilor și credințelor etc , etc - că în timp ce un astfel de mecanism este comparativ întotdeauna ușor de asimilat sau de înțeles de noi și, prin urmare, ni se pare relativ foarte simplu, același dispozitiv, același mecanism, atunci când este studiat sub forma sa mentală, dă impresia a ceva foarte dificil și extrem de obscur și pare deci mult mai mult Mai uşor Dar dacă dificultatea crescândă atât de des experimentată de sociologi și psihologi în trecerea de la ordinea fenomenelor sociale la ordinea fenomenelor psihice se bazează în mod obiectiv pe ceva, atunci o astfel de bază, evident, nu poate fi decât împrejurarea că în faptele psihice o complicație semnificativă a condițiilor biologice, se adaugă

complicația condițiilor sociale și că în acest fel aceste fapte sunt în mod constant produsul a două categorii esențial diferite de cauze Dorind să descrie mai clar esența și cursul proceselor mentale cunoscute, unii psihologi moderni au folosit de preferință termeni sau expresii împrumutate din mecanică și fizică Astfel de comparații (pragul conștiinței, valuri de sentiment etc) reprezintă, de foarte multe ori, imagini vorbitoare; dar este suficientă o clipă de reflecție pentru a ne asigura că comparațiile împrumutate din domeniul sociologiei vor oferi întotdeauna o concepție mai clară și mai exactă a ceea ce se întâmplă în lumea psihologică; să cităm drept dovadă doar teoria fericită care atribuie simplului act de asociere a ideilor şi sentimentelor un rol atât de important în toate fenomenele psihice Și cu această ocazie, este extrem de interesant și instructiv de remarcat aici recunoașterea caracteristică care a scăpat de la un adept sincer al metodei analoge, recunoașterea că analogia ascendentă (în terminologia noastră și conform teoriei noastre), i e o analogie care merge de la psihologia individuală la psihologia socială și încearcă să explice fenomenele acesteia din urmă Biblioteca "Runivers" - - prin fenomenele celor dintâi, poate, în cele din urmă, doar să întunece înțelegerea faptelor sociale și, adesea, chiar să conducă la o încercare infructuoasă de a explica necunoscutul parțial prin necunoscutul complet, dacă nu chiar prin necunoscutul complet Nimeni, totuși, nu contestă - și este greu de înțeles pe ce s-ar putea baza în acest caz - că omul social este produsul influenței seculare a societății sau al pătrunderii lente și treptate a individului în domeniul social mediu inconjurator Dar omul psihologic și omul social studiat de oamenii de știință moderni sunt, de fapt, unul și același Și dacă se pretinde că omul biologic este ceea ce este și pentru că, printre altele, este în permanență înconjurat și, ca să spunem așa, pătruns de un mediu fizic compus într-un anumit fel și dacă, mai departe, este adevărat că, în cazul unei schimbări rapide a acestuia din urmă, o ființă umană de biologie ar înceta să mai existe, iar în cazul unei schimbări lente și treptate, ar fi transformată și adaptată la noile condiții, atunci nimic, desigur , împiedică transferarea aceleiași idei în zona cauzelor și factorilor incomparabil mai puțin evidenti, dar, în cele din urmă, fără îndoială, doar ca materiale, care își manifestă activitatea în lumea socială și în lumea psihică A spune că într-un caz avem de-a face cu un factor extern și esențial diferit, iar în celălalt caz cu agregare sau fără limită!) Schaeffle Bau und Leben des socialen Kôrpers, p Biblioteca "Runivers" - - prin diversificarea factorului însuși, care este supus modificării, constituie o obiecție prea ușor de respins Într-adevăr, este imposibil să nu vedem că nici cea mai primitivă societate nu este niciodată compusă exclusiv din ființe vii din specia zoologică Homo sapiens, ci este întotdeauna un complex cu adevărat inseparabil de ființe organizate (aparținând diferitelor rase de animale) și substanțe anorganice O societate fără animale domestice, unelte, provizii de orice fel, capital etc , nu ar fi deloc o societate Elementul "proprietate" - socialiștii moderni nu numai că știu acest lucru mai bine decât oricine altcineva, dar în persoana celor mai autorizați reprezentanți ai lor recunosc pe deplin și investighează științific acest fapt - joacă un rol nu mai puțin semnificativ, nu mai puțin serios și mai ales nu mai puțin important printre societăţile umane marcat cu pecetea necesităţii de fier a legilor naturale decât elementul "personalitate" Și nu numai socialiștii moderni știu asta; acest adevăr, cu trăsături la fel de de neșters, a tăiat în existența

socială atât a mizerabilului nomad, cât și a persoanei înalt civilizate Cu o groază nespusă și o suferință insuportabilă este însoțită, în mintea unui membru al celui mai nefericit trib de sălbatici, revelația unei legături indisolubile și de înaltă semnificație socială care leagă aceste două elemente constitutive ale oricărei societăți umane; și înaintea unei asemenea groază și a unei astfel de suferințe, nenumărate încercări probabil devin palide și își pierd amărăciunea arzătoare arătând istoria popoarelor culturale Biblioteca "Runivers " - - lacrimi de sânge și acele mii de torturi la care este încă supus descendentul direct al omului primitiv Dar pe lângă toate acestea, relația dintre două fenomene, chiar și atunci când identitatea lor este pe deplin dovedită, nu trebuie confundată cu fiecare dintre ele, luate întâmplător; dar în cazul de față este vorba în mod evident de o relație între fenomene care sunt departe de a fi identice Astfel, atât din punct de vedere logic cât și material, societatea poate și trebuie privită ca ceva esențial diferit de omul biologic, sau ca un mediu real, un real factor extern în raport cu individul izolat Concluzia la care am ajuns poate fi testată în mai multe moduri diferite În acest scop, se poate recurge la una din metodele obișnuite ale logicii inductive, la diferențele distinctive, la metoda reziduurilor sau la metoda modificărilor concomitente Dacă societatea constituie într-adevăr factorul esențial implicat în producerea fenomenelor psihice, sau dacă într-adevăr constituie mediul inerent acestor fenomene, atunci oriunde acest factor pare slab și nesemnificativ, va fi, evident, necesar să ne așteptăm la o scădere proporțională și acolo unde lipsește, este necesar să se aștepte și la o nemanifestare completă a proceselor mentale corespunzătoare Dar tocmai acest rezultat, după cum se știe, este constant constatat de-a lungul și în fiecare etapă a evoluției istorice În loc de evoluție istorică, strălucit sub Biblioteca "Runivers" - - confirmând o asemenea concluzie, este posibil, sub forma unei verificări ulterioare și aprofundării în natura interioară a fenomenelor luate în considerare, să se apeleze la evoluția pur biologică: în această nouă ordine de idei se vor găsi și numeroase dovezi care vorbesc tare în favoarea vederii de mai sus Trecând prin etapele succesiv diferite ale seriei organice, și aplicând acestora criteriul psihic acceptat de toate opiniile indiferente, nu se poate decât să sesizeze din prima dată dificultățile de netrecut, s-ar putea spune, asociate încercării de a include într-un singur fenomen social a categoriilor biologice Să luăm, de exemplu, rândul sau scara biologică a organismelor a lui Haeckel, construcție care pretinde că îmbrățișează toate ordinele manifestărilor vieții fără excepție, din toate laturile lor: din latura morfologică sau anatomică, din latura fiziologică (biontică în Haeckel) terminologie), din partea embriologică (ontogenetică) și chiar paleontologică (filogenetică) Scara lui Haeckel reprezintă viața sub forma unei serii continue de trepte, formând același număr de unități de viață, unindu-se succesiv între ele pentru a produce o varietate infinită de fenomene biologice În formarea unei serii complete sunt incluse șase etape:) plastide, substanță plasmatică fără structură definită (celine, cistode) sau celule reale;) oranele, alcătuind un rând ascendent de lunete celulare, organe simple, sisteme de organe și, în final, aparate complexe;) antimeri, sau compuși ai țesuturilor, organelor și Biblioteca "Runivers" - - aparate care formează o unitate organică complexă (de exemplu, la animalele superioare, o vertebre, o pereche costală);) metameri sau rânduri de antimeri, compușii acestora (de exemplu, coloana vertebrală);) personalități (prosopes, din grecescul

πρόσω-c v - față, față) sau indivizi, indivizibili în sensul strict al cuvântului (de exemplu, animale superioare și muguri de plante); în cele din urmă) asocieri biologice, ca o unire a plantelor care formează o plantă, o unire a indivizilor animale într-un polip etc Dar în acest rând sau serie nu există loc pentru asocieri superioare, cum ar fi stupii de albine, furnicile, turmele de animale superioare și cu mult timp în urmă - societatea umană Seria biologică cuprinde întregul regn vegetal, dar în regnul animal, precum și în regnul uman, se termină sau se întrerupe chiar în punctul în care apar proprietăți speciale care nu pot fi reduse la nicio proprietate vitală cunoscută O serie nouă, deja sociologică, o serie care-și așteaptă pe Haeckel, care să-i analizeze și să-și clasifice pașii, începe de aici fără nici cea mai mică întrerupere; direct adiacentă seriei biologice și înrădăcinată în ea, această serie continuă un mare lanț, îmbrățișând toate proprietățile materiei și toate fenomenele din natură; dar deja din însăși înfățișarea ei primește o direcție diferită de cea urmată de seria privată imediat precedată Și astfel, există un obstacol de netrecut - ireductibilitatea, temporară sau finală, doar subiectivă, sau atât subiectivă cât și obiectivă Biblioteca "Runiverse" - - (nu știm nimic despre asta) noi proprietăți pe care le întâlnim pe măsură ce progresăm pe calea științei universale, de mai multe ori fac ca această cale să se abată de la o linie dreaptă și să facă îndoituri care servesc drept repere naturale care separă unele de altele diverse domenii științifice Dar există o bază și mai specială pentru completarea seriei biologice în punctul exact în care Haeckel o rupe, adică pentru excluderea strictă din el a majorității asociațiilor dintre animale și toate uniunile umane, vom trage din aplicarea rațională a criteriului psihic Acest fundament este de remarcat deoarece, în special, reprezintă terenul pe care două teorii direct opuse se întâlnesc și își dau mâna, căutând să explice geneza și rolul fenomenelor mentale Aceste fenomene, după cum știm, pot fi privite fie ca un factor care determină originea și care el însuși intră direct în compoziția fenomenelor sociale, fie ca rezultat sau produs al unui factor social Este posibil, așadar, să considerăm psihologia ca o știință abstractă și de bază, sau să o recunoaștem ca o știință concretă și derivată; dar este evident că în ambele cazuri va exista aceeaşi certitudine că un fenomen mental însoţeşte întotdeauna un fenomen social şi invers În ceea ce privește faptul experimental al coincidenței sau depistarii simultane a ambelor categorii de fenomene, nu pot exista două opinii diferite Biblioteca "Runivers" - - Dar dacă luăm în considerare o altă dovadă a experienței, și anume că, atins cel mai înalt punct al seriei biologice, sau acea "a șasea treaptă în scara vieții, pe care apare asocierea biologică, nu observăm totuși câtuși de puțin orice creștere a strălucirii proprietăților mentale, care, dimpotrivă, se estompează imediat tocmai în acest punct și strălucesc la el doar prin absența lor - în curând te convingi că ordinea biologică nu coincide câtuși de puțin cu ordinea sociologică, și că fenomenele de asociere, care au loc în primul, diferă semnificativ de fenomenele de asociere care se produc în mediul celui de-al doilea În ordinea vieții nu există o coincidență necesară între fenomenele de asociere și fenomenele psihice; nu există nimic care să semene cu relația intimă de dependență reciprocă care, în ordinea socială, se dezvăluie atât de puternic între cele două clase de fenomene Și deși, desigur, nu se poate pune problema ca aceste două categorii de proprietăți naturale să se excludă reciproc sau să fie incompatibile în domeniul vieții, nu se poate să nu remarcăm un fapt curios care

mărturisește existența între ele tocmai în ordinea biologică a unui anumit antagonism, și în faptul că în acest domeniu proprietățile mentale nu mai sunt evocate de fenomenele de asociere, ci de opusul lor direct, procesul de individualizare (în treapta a cincea a seriei organice); aici nu mai este asocierea, ci procesul de izolare sau individualizare care reprezintă cele mai favorabile condiţii pentru dezvoltarea fenomenelor psihice Desigur, sociologie Biblioteca "Runivers" - - individ biologic, ca atare, i e izolat de unități similare, dezvăluie numai proprietăți mentale elementare, indisolubil legate de condițiile activității creierului, precum: capacitatea de a distinge, de a reține în memorie și diferitele reflexe mentale care decurg din aceasta Cele mai înalte manifestări ale gândirii și simțirii îi sunt complet inaccesibile și de aceea trebuie considerate ca un produs al acțiunii combinate a factorilor biologici și sociali Cu toate acestea, totuși, individul este incomparabil capabil de implementarea necesară funcționării mentale a structurii creierului și, în general, formarea unui tip biologic, care este destinat să acționeze pe scena evoluțiilor istorice, care este exclusiv în asocierea de asociere, și nu sunt decât descoperirea discreției activității psiho-fizice inițiale sau clătite Dar de îndată ce apare o asociere, aparținând unui anumit ordin de fenomene studiate de știința socială, și fenomenele psihice de orice fel se dezvoltă imediat rapid și magnific; transferată în acest mediu, individualitatea biologică însăși, în ceea ce privește abilitățile intelectuale și de altă natură, se schimbă dincolo de recunoaștere, se transformă într-un atom social, devine conducător și purtător de noi influențe, element sau parte integrantă a combinațiilor de fenomene complet necunoscut de biologie; chiar din acest moment începe înflorirea psihologică *) Nu aș vrea să părăsesc subiectul real fără să menționez cel puțin în treacăt sistemul de semne și sunete, care în societățile umane este dezvoltat în cea mai înaltă formă de limbaj, dar care Biblioteca "Runivers" - - Ipoteza enunţată în paginile precedente atrage după sine o schimbare atât de radicală a relaţiilor existente ale psihologiei la co-secundă şi în societățile animale este acel ciment puternic și de neînlocuit, fără de care orice unire de indivizi sau orice asociere de unități biologice ar fi de neconceput Doresc, în special, să îndrept atenția cititorului asupra acelor dovezi ale originii sociale a majorității fenomenelor psihice care pot fi culese dintr-o luare în considerare a naturii intrinseci a limbajului, vorbit și scris După cum observă pe bună dreptate antropologul Steinthal, omul, la începutul existenței sale, gândește numai în societate; pentru omul primitiv, a gândi înseamnă a vorbi Și numai din nou datorită limbajului, în special limbajului scris, omul biologic modern poate merge, în vreo douăzeci de ani, pe aceeași cale pe care omenirea primitivă a trebuit să o parcurgă sute și mii de secole Ideile noastre, așa cum a recunoscut deja filozoful german Herbart, sunt produsul direct al vieții în comun, al societății; în ceea ce priveşte limbajul, este acel factor material specific prin care societatea sau condiţiile de existenţă socială influenţează în mod direct condiţiile activităţii creierului, dându-le puterea sau impulsul necesar pentru a produce rezultate care fără această intervenţie ar fi hotărât imposibile Herbart spune răspicat: "Nu există persoană care să fie complet izolată și nu există epocă care să fie strict închisă în sine și să nu depindă de alte epoci; în fiecare moment dat al prezentului, trecutul trăiește și acționează, iar personalitatea unei unități izolate este, chiar și în sensul strict al cuvântului, țesută din gânduri și sentimente, o parte incomensurabil de semnificativă din care

reflectă în sine doar tot ceea ce societate, în mijlocul căreia o astfel de unitate trăiește, deține și controlează asupra dreptului de proprietate comună O mulțime de idei și idei ne vin din afară, ca o limbă maternă (Opere colectate, volumul IX, p) În concluzie, un cuvânt despre logică Logica este una dintre părțile științei concrete a psihologiei; metodele logice, arta raționamentului și diversele sale îmbunătățiri sunt aproape în întregime rezultatele directe ale evoluției sociologice * Biblioteca "Runivers" - - în sociologie, că a accepta această ipoteză este eo ipso a forța cele două științe să inverseze complet rolurile care li se atribuie de obicei Din momentul în care manifestările mentale sunt recunoscute ca reprezentând nu un întreg omogen și închis, aparținând aceleiași categorii științifice de fenomene, ci formând o masă de fapte esențial eterogene, dintre care unele aparțin ordinii abstracte și sunt incluse în știința abstractă a biologia, iar celălalt, și, în plus, semnificativ mare, aparține unui anumit ordin și poate fi studiat în mod adecvat doar de știința ad-hoc - din acest punct încolo devine imposibil să vedem în studiul tuturor fenomenelor psihice indiferente baza naturală a sociologiei Ultimul rol poate fi rezervat de acum înainte doar fiziologiei creierului În ceea ce privește investigațiile desemnate de obicei cu denumirea generală de psihologie, ele vor trebui să devină în dependență directă și imediată de sociologie, care, împreună și laolaltă cu biologia, va deveni adevărata lor bază științifică Din această inversare a relației stabilite între sociologie și psihologie decurg nenumărate consecințe În ordinea ideilor filozofice, o nouă lovitură este dată automorfismului, această iluzie aparent ineradicabilă a minții noastre, iar lovitura este cu atât mai sensibilă cu cât este îndreptată într-o astfel de direcție sau regiune, care singură până acum, se părea, ar putea rezista rațional în acest sens cel mai puternic atac al gândirii critice Societate și observație Biblioteca "Runivers" - - când apar fenomene în el, ele încetează să mai fie o reflectare naturală, o simplă rămășiță a tipului sau modelului universal care a umplut recent întregul câmp al cunoașterii - omul psihic Devine destul de clar că și aici, în acest departament special de cunoaștere, exclusiv sau acestei ființe unice, aceasta nu mai aparține nici acelei poziții centrale, nici acelei solitudini maiestuoase, pe care și-a atribuit-o atât de ușor pretutindeni; devine clar că departe de a da totul în lume propria imagine și asemănare, o persoană își ia însuși amprenta tuturor, inclusiv a rezultatelor profunde și abundente ale urmelor lăsate asupra sa de către societate, element sau componentă necesar din care formează În ordinea ideilor științifice, sociologia și psihologia se eliberează simultan de ultimele căi care le țineau în cercul speculațiilor a priori și împiedicau trecerea lor definitivă de la o stare metafizică la una pozitivă Sociologia, evident, nu a putut deveni imediat o știință pozitivă sau din starea infantilă în care Comte a găsit-o și în care sa bazat pe ipoteza unui control supranatural al cursului evenimentelor și pe ideea de \u b Conformitatea armonioasă a scopurilor ultime ale istoriei, trece brusc la acea maturitate științifică, care nu numai că nu știe nimic despre determinarea supranaturală a evenimentelor sau despre scopurile ultime ale evoluției istorice, dar chiar respinge orice explicație bazată pe presupunerea existenței alți factori decât fenomenele în sine, sau asupra reprezentării Biblioteca "Runivers" - - despre entităţi sau forţe autoactive care se dezvăluie doar viziunii interioare şi nu se contopesc în cel mai strict mod cu condiţiile de convieţuire şi succesiune observate în proprietăţile naturale Inevitabilul pas de tranziție în acest caz a fost constituit

de școala psihologică, al cărei crez, în ceea ce privește chestiunile sociologice, este cuprins în întregime în următoarele cuvinte ale lui Buckle, un strălucit istoric al civilizației engleze și un adevărat reprezentant al punctului cel mai înalt în dezvoltarea la care a ajuns epoca de tranziție: "Descoperirea legilor istoriei europene s-a redus la ъ legi de deschidere ale spiritului uman Aceste legi mentale, atunci când sunt stabilite în mod corespunzător, vor deveni baza istoriei Europei: legile fizice vor fi privite ca având o semnificație mai mică și nu produc alt rezultat decât excitarea perturbărilor, a căror putere și repetare frecventă au fost scăzut semnificativ în cursul mai multor tabele ѣtiy" (Vol I, p) Nu știu cum vor fi privite în viitor legile fizice și dacă semnificația lor sociologică este destinată să se diminueze constant și inevitabil: dar voi remarca următoarea trăsătură în punctul de vedere pe care îl contest: în ea legile mentale au ocupat decisiv tot locul și nu a lăsat nicio lege în seama legilor sociale propriu-zise Voi remarca, de altfel, că această substituire completă, sau această reducere a evoluției istorice la una pur și exclusiv mentală, seamănă foarte mult cu introducerea în sociologie a unui factor diferit de fenomenele speciale care trebuie studiate de ea, sau ca introducerea în ea o abstractizare care nu este strict Biblioteca "Runivers" - ; - contopeşte cu observabilul în proprietăţi exclusiv sociale condiţiile speciale de convieţuire şi de consecinţă Dar evoluția istorică nu este doar un fapt despre care experiența dă mărturie, ci, așa cum a dovedit și experiența, este și un fapt care impune spiritului uman condiții deosebite, numeroase, extrem de importante și esențial diferite de cele pur condiţiile biologice sau de viaţă Aceste condiții sunt, de la început până la sfârșit, de caracter exclusiv public și este imposibil să vorbim de necunoaștere a lor Dar a le scoate din totalitatea faptelor sociale pentru a le include într-un grup special, care nu va fi sociologic, cu atât mai puțin biologic, ci va fi psihologic, înseamnă a le smulge cu forța din pământul foarte real care le este propriu , cu scopul de a le arunca pe pământ complet necunoscut și de a trezi suspiciunea puternică că este doar imaginar; iar în ceea ce priveşte sociologia, înseamnă şi a risca să dea loc în ea unei adevărate esenţe metafizice În sfârşit, a explica evoluţia istorică printr-o totalitate sau o sumă de condiţii mentale, fără a izola sau a scădea din ele condiţiile preliminare impuse spiritului uman de această evoluţie însăşi) înseamnă încă într-un alt fel a păcătui împotriva metodei ştiinţifice, înseamnă într-un anumit sens sens de a explica cauza prin unul dintre rezultatele sale și de a face, cel puțin într-o anumită măsură, legi generale direct dependente de legile particulare conținute în ele O eroare similară cade în economia politică, care, în eforturile sale, declară totul Biblioteca "Runivers" - - a-l acoperi cu un strat aparte de fapte psihice, sentimente egoiste, transformă imperceptibil pe acestea din urmă într-un fel de esență abstractă, răspunzând perfect nevoilor dialectice ale minții, dar nemișcând cunoștințele noastre reale despre fenomenele economice un singur pas Același reproș poate fi îndreptat către majoritatea teoriilor moderne, care caută cu sârguință în faptele psihice adevărata cheie a înțelegerii fenomenelor sociale și care reprezintă același număr de etape sau puncte de oprire în faza de tranziție a dezvoltării pe care o trăiește acum știința socială !) Totuși, această fază este aparent destinată să continue până când cele mai generale combinații psihologice sunt în cele din urmă epuizate și J) Pentru a da doar un exemplu, aceasta este teoria deloc neintenționată a unui om de știință englez, Murphy, expusă într-o carte apărută în urmă cu cincisprezece

ani sub titlul Habit și inteligență Ribot, în binecunoscutul său studiu de psihologie engleză, vorbește despre ideile lui Murphy: "Ideea care domină această uniune este reducerea tuturor fenomenelor de organizare la două, mai multe fapte ireductibile: obișnuință și minte Faceți două părți din tot ceea ce există; loc într-o lume anorganică, într-o altă lume organizată, înțelegându-l în sensul cel mai larg, adică ca îmbrățișând nu numai zona vieții, ci și tărâmul spiritului, politicii, istoriei: în această ultimă parte, totul se explică prin legile obiceiului și minții Ambele principii sunt inerente vieții și coincid cu ea pe toată durata ei (coextensive cu Viața) "Am atașat, spune autorul, cuvântului "obișnuit" un sens neobișnuit de larg Prin obișnuință înțeleg legea în virtutea căreia acțiunile și trăsăturile de caracter ale ființelor vii manifestă tendința de a se repeta și de a se perpetua nu numai într-o singură individ, dar și în urmașii săi Aceasta este legea de bază a vieții și a spiritului uman Legea asocierii ideilor, care este considerată în mod obișnuit drept legea de bază a minții, este doar un caz special al legii obiceiului " (Prefață, p VI)
 deplina lor inconsecventa va fi in sfarsit dovedita Toate acestea se pot și trebuie să se schimbe atunci când se cunoaște în sfârșit adevărata natură a relației dintre știința socială și psihologie și se întărește convingerea că aceste relații, în loc să fie mereu omogene, reprezintă un caracter foarte definit al dualității Și atunci, între sociologie și fiziologia creierului, norul metafizic de idei împrumutate din psihologia concretă se va risipi imediat, nor care ascunde contemplarea clară a relațiilor apropiate care leagă condițiile biologice în general și, în special, condițiile a activitatii creierului cu conditii si fenomene sociale Fiziologia creierului va deveni atunci în realitate, și nu numai în teorie, baza sociologiei, al cărei pozitivitate sau caracter științific va crește în aceeași măsură Dar toate fenomenele psihice cu caracter mixt, sau despre care se poate stabili prin experiență că descoperirea lor are loc sub dubla presiune a condițiilor psihice de bază și a evoluției istorice, vor trebui îndepărtate cu grijă din calea cercetării atât psihofiziologice, cât și sociologice, și va trebui luată în considerare separat (cât de neapărat întotdeauna în astfel de cazuri), într-un domeniu științific special, dotat cu toate garanțiile și reprezentând toate utilitățile unui studiu concret al naturii O analiză fructuoasă a fenomenelor sociale ni se pare posibilă numai în aceste condiţii, adică numai după sortarea preliminară suplimentară a masei haotice de fenomene biologice, sociale și mentale Numai cu prețul unor astfel de eforturi preliminare, și nu se poate spune că al luminii, se poate spera să fundamenteze în sfârșit o sociologie cu adevărat abstractă, sau știința celor mai generale legi ale vieții colective; - dar nu și cele separate și numeroase ramuri ale științelor sociale, în ale căror scopuri o astfel de sortare este cel puțin de prisos, deci cum toate acestea - politică, istorie, economie politică, știința limbajului etc - urmăresc, într-o măsură mai mare sau mai mică și mai mult sau mai puțin deschis, practic se termină și, prin urmare, are întotdeauna, într-o anumită măsură, caracterul cunoașterii concrete Aceste numeroase ramuri ale științei sociale colectează și dezvoltă materialele necesare științei abstracte a societății Pe această bază și, de asemenea, pentru că sociologia abstractă este o știință esențial descriptivă, ele sunt incluse direct în aceasta din urmă; dar acest lucru nu ne dă deloc dreptul de a nega faptul că aceleași ramuri ale cunoașterii, pe măsură ce cresc din limitele înguste ale sarcinii lor originale de a servi drept depozite de materiale pentru o știință mai

înaltă și mai abstractă și pe măsură ce se străduiesc pentru atingerea scopurilor practic-utile, ele constituie totodată rudimentele unei viitoare sociologii concrete Aceasta din urmă va trebui să se bazeze, pe lângă biologie și sociologie abstractă, și pe combinațiile științifice la care dau naștere aceste două științe Dar printre astfel de combinații, primul și principalul loc aparține, fără Biblioteca "Runivers" - - fără îndoială, psihologia, considerată ca o știință specifică Și, prin urmare, nici acum este imposibil de a nega numeroaselor specialități sociologice dreptul neîndoielnic de a extrage în mod liber datele și explicațiile de care au nevoie, în scopuri practice și științifice, din vastul câmp al fenomenelor mentale concrete În acest capitol și în cel care l-a precedat, am încercat să stabilim că relațiile care se formează între diversele științe își au izvorul în natura internă a fenomenelor corespunzătoare, în măsura în care acestea din urmă ne pot fi cunoscute, i e , deoarece apare în faţa noastră sub forma unei serii succesive de complicaţii în diverse proprietăţi inerente obiectelor din jurul nostru Dintre aceste complicații, multe sunt ireductibile la elemente mai simple și dau naștere unui număr egal de științe inductive abstracte; dar o parte mult mai mare din aceste complicații pot fi reduse fără urmă la complicații din prima categorie Și tocmai aceste complicații de înțeles dau naștere unei lungi serii de studii în care latura abstractă prevalează asupra concretului - și atunci avem de-a face cu ramuri ale cunoașterii care sunt auxiliare ale cunoașterii abstracte, dar totuși inductive - apoi latura concretă primează față de abstractă - și atunci avem deja de-a face cu științe reale concrete și esențial deductive; la ce și din ele, precum și din cunoștințele auxiliare menționate, există urmași, care la rândul lor constituie diverse Biblioteca "Runiverse" - - cunoștințe deductive și aplicate sau urmărind deja scopuri exclusiv practice Luând acest punct de vedere, care poate fi numit punctul de vedere al obiectului, am încercat să determinăm relația tripartită care leagă între ele științele vieții, spiritul și societatea și am ajuns la următoarele concluzii: Biologie este singura știință abstractă și inductivă care servește o linie de demarcație între studiul lumii anorganice și studiul lumii sociale; constituie deci baza naturală şi imediată sau fundamentul sociologiei, o ştiinţă de asemenea inductivă şi abstractă Acest fundament, însă, în momentul de față nu este încă suficient de extins și puternic, încât pe ea să se poată întemeia întregul edificiu al științei despre societate; trebuie, prin urmare, să fie atât extins, cât și consolidat; extins prin adăugarea la biologia cercetării psiho-fizice, în care funcțiile mentale ar fi considerate din partea dependenței lor directe de creier și structurile nervoase și consolidate sau făcute mai omogene prin separarea de biologia cercetării psihologice, în care mentalul fenomenele ar fi considerate ca dependente de condiţiile biologice doar indirect, sau prin modificarea sau chiar crearea directă a condiţiilor şi influenţelor vieţii în comun, ale ordinii sociale În fine, cercetarea psihologică astfel distinsă trebuie să formeze o știință concretă bazată simultan pe două științe abstracte, biologia și sociologia Înainte, însă, de ce să te despart de important Biblioteca "Runivers" - - subiect care ne-a cerut atât de mult spațiu, noi, în urma scurtelor rezultate rezumate mai sus, vrem să reamintim cititorului și că alături de relațiile care decurg din luarea în considerare a unui obiect și completându-le cu noi înșine, dintre cele trei științe care ne ocupă se formează şi există numeroase şi numeroase ştiinţe relaţii foarte strânse care decurg din luarea în considerare a subiectului care

observă şi analizează fenomene biologice, mentale, sociale Acest ultim punct de vedere - punctul de vedere al metodei sau al setului de dispozitive raționale folosite de subiect pentru a cunoaște legile care guvernează obiectul - a fost deja dezvoltat de noi în detaliu în prima secțiune a lucrării noastre Aici, așadar, va fi suficient doar să reamintim concluzia generală la care am ajuns atunci, și anume că fenomenele vieții, spiritului și societății nu pot fi studiate în niciun fel rodnic fără a aplica studiului lor marea metodă descriptivă, care constituie acea formă specială care acceptă observarea și, într-o anumită măsură, chiar experimentarea (înregistrarea și clasificarea rațională a experimentelor care sunt compuse spontan sau nu artificial), ori de câte ori acestea trebuie să se confrunte față în față cu o masă de dificultăți grave care sunt generate de complicare extremă a fenomenelor și pentru o lungă perioadă de timp, dacă nu pentru totdeauna, ar fi rămas de netrecut fără ieșirea fericită prezentată de metoda descriptivă Considerate din acest punct de vedere, cele trei vaste zone de fenomene care ne ocupă par a aparține aceluiași ordine, ca tot ce intră în marea categorie a fenomenelor organice Prin urmare, pentru cei care le studiază, cele trei științe nu trebuie să se piardă niciodată din vedere și să fie mereu gata să ajute domeniul vecin cu datele lor și să lumineze reciproc calea dificilă către adevăr prin rezultatele obținute de fiecare dintre ele separat prin intermediul unei metode care, rămânând mereu identică în trăsăturile sale principale, se schimbă însă de la una dintre aceste științe la alta, în ceea ce privește detaliile și trăsăturile secundare Să subliniem pe scurt aceste diferențe În cele două științe abstracte ale biologiei și sociologiei, descrierea va fi predominant inductivă, adică aici vor fi analizate, clasificate si comparate fenomene de acelasi ordin stiintific, exclusiv biologice sau exclusiv sociologice; totuși, datorită dependenței firești și raționale a acestuia din urmă față de prima, sociologia, în anumite cazuri, va putea recurge la descrierea deductivă, la testarea teoriilor și legile sale comparându-le cu teorii și legile mai generale ale biologiei și chiar prin derivarea raţională a acestora din acestea din urmă În știința concretă a psihologiei, pe de altă parte, descrierea va fi predominant deductivă Acest lucru este ușor de înțeles dacă ținem cont de faptul că fenomenele psihologice își datorează originea acțiunii combinate a condițiilor biologice și a influențelor sociale Prin urmare, în teorie, toate, fără excepție, legile psihologiei pot și trebuie să fie derivate simultan din legile biologice și sociale În practică, însă, o astfel de deducție rămâne aproape întotdeauna inutilă, iar acest lucru trebuie ajutat prin recurgerea din nou la dispozitive descriptive obișnuite și la descoperirea unor legi pur empirice Dar este evident că astfel de legi au întotdeauna nevoie de verificări suplimentare, care în acest domeniu special, în care fiecare fapt se reduce la elementele studiate în alte științe, pot fi complete și au sens numai cu condiția ca legile fenomenelor și proprietăților derivate să fie raportate raţional la unele din legile proprietăţilor ireductibile sau de bază CAPITOLUL XI CONCLUZII Rem bene, si poteris, si non, quocunque modo, rem Horaţiu Deși lucrarea noastră nu pretinde a fi în niciun fel o expunere completă sau sistematică a subiectului căruia îi este dedicată sau a filozofiei sociologiei, totuși în ea multe dintre întrebările fundamentale ale acestei filozofii trec succesiv înaintea ochii cititorului Care este natura adevărurilor pe care sociologia încearcă să le descopere, în ce fel le descoperă, cum se raportează ea

la totalitatea cunoștințelor umane, din ce părți constitutive este ea însăși formată și, în sfârșit, ce legătură există între ea și domeniile științifice care sunt în strânsă legătură cu ea?- La toate aceste întrebări am încercat să dăm cele mai bune răspunsuri posibile Chiar la începutul drumului nostru, ni s-a prezentat clar o imposibilitate: imposibilitatea de a obține rezultate durabile în fi Biblioteca "Runivers" - - filozofia oricăreia dintre părțile constitutive ale cunoașterii umane înainte de a fi îndeplinită cerința esențială a filozofiei totalității acestor cunoștințe, care constă în stabilirea unei teorii exacte a științelor abstracte și concrete Haosul fără speranță în domeniul filozofiei științelor este înlocuit de primele linii vagi de ordine numai atunci când această condiție este îndeplinită, care nu este satisfăcută de niciuna dintre clasificările existente ale științelor și doar mai puțin excelentă în toate celelalte privințe este clasificarea a lui Comte Cititorul este conștient de viziunea noastră asupra acelor trăsături care, în masa totală de cunoștințe pe care o extragem din cele mai diverse surse și aplicate de noi în cele mai diverse scopuri, diferențiază sarcinile cunoașterii abstracte și a unui număr de științe abstracte de cele mai diverse sarcini de cunoaștere concretă și o serie de științe concrete O legătură strânsă și inextricabilă leagă teoria cunoașterii abstracte și concrete cu gruparea metodologică a științelor Unitatea metodei științifice este punctul de vedere principal Toate căile a posteriori către descoperirea adevărului sunt valabile în toate științele Dar nu este același lucru, cel puțin din acel punct de vedere relativ și convențional, care este întotdeauna luat de un gânditor pozitiv, care nu prejudecă nimic despre consecințele experienței vremurilor viitoare Diferența este semnificativă Experiența trecutului, care poate fi sau nu repetată sau reprodusă artificial, și experiența prezentului oferă o oportunitate suficientă, deși sever limitată, de a trage concluzii, atât de necesare în scopurile vieții și ale științei, cu privire la ceea ce poate sau ar trebui să constituie un content-sociolop ch Biblioteca "Runivers" - - experiența zhanie a viitorului Dar între asemenea concluzii și predeterminarea consecințelor experienței viitoare se află o întreagă prăpastie, umplută de metoda a priori Asimilarea acestui punct de vedere este cu siguranță necesară pentru o judecată corectă asupra meritelor și demeritelor acelor teze principale pe care le propunem în domeniul metodologiei științifice Nu există nimic absolut în propunerile noastre metodologice Distingerea metodelor de observare, sau a formelor de experiență, de metodele de prelucrare dialectică a rezultatelor obținute prin observare, sau a formelor de gândire logică, recunoașterea predominanței gândirii inductive într-un număr de științe abstracte și a gândirii deductive într-un număr de științe concrete , grupând în cele din urmă primul rând după formele experienței, și nu gândirea logică ia,- toate acestea depind direct de rezultatele efective obținute până acum prin dezvoltarea gândirii științifice sau, ca să spunem așa, de proiecția generală a cunoaşterea umană pe baza modernităţii Nu este diferit să privim cele patru categorii metodologice ale noastre: experiență intuitivă sau directă, observație directă, experimentare și descriere științifică Ar fi inutil, în această progresie, să negăm superioritatea neîndoielnică a fiecărui termen anterior asupra fiecăruia ulterior, așa cum ar fi dăunător întotdeauna și în toate condițiile să împiedicăm introducerea sau întărirea în cutare sau cutare știință a celui mai simplu și mai mult metode eficiente de cercetare utilizate în științe care îi servesc fundamentul în ierarhia istorică și logică a cunoașterii Dar

introducerea în științele superioare este mai perfectă Biblioteca "Runivers" - - metodele științelor inferioare sunt supuse unor condiții imuabile, iar întărirea acestor metode în ele are limitele ei impenetrabile Nu afirmăm că, pe măsură ce progresul cunoaşterii publice şi private progresează, aceste condiţii nu se vor schimba şi aceste limite nu vor fi împinse înapoi; câștigurile recente ale metodei experimentale în domeniul fiziologiei sunt doar cea mai bună ilustrare a acestor schimbări treptate în condițiile în care operează știința și a unor astfel de schimbări în științe ale centrului lor metodologic de greutate Dar toate acestea la fel de puțin dau dreptul de a ignora restricțiile de bază impuse procesului subiectiv de cercetare și cunoaștere de condițiile obiective ale fenomenelor studiate și cognoscibile, la fel de puțin face și credința în caracterul progresiv al cursului istoric mișcarea, de exemplu, oferă dreptul de a nu cunoaște sau de a nu vrea să cunoască reversul umanității progresului sau limitările ei imuabile Metoda descriptivă este în multe privințe inferioară celei experimentale: dar pentru mult timp, dacă nu pentru totdeauna, ea va rămâne predominantă în întreg corpul științelor și, ceea ce este și mai important, va oferi acestor științe posibilitatea deplină de a descoperă în domeniul fenomenelor aflate sub controlul lor aceleași legi generale și abstracte ale naturii ca și în altele domeniile sunt descoperite mai puțin complexe și mai ușor de asimilat de majoritatea minților și numai din acest motiv prin mijloace de cercetare mai perfecte Pe aceste două teorii care au primit o formă terminată: despre științele abstracte și concrete și despre rolul "decrierii științifice" în domeniul științelor lumii organice, se bazează toate concluziile noastre referitoare la natura și metoda științifică a sociologiei Sarcini Co- * Biblioteca "Runivers" - - sociologul și modul în care poate spera să le rezolve sunt clar marcate; aceste sarcini sunt identice cu cele urmărite de alte științe abstracte, iar acest drum coincide în multe părți cu drumul pe care, din cele mai vechi timpuri, deși nu sunt pe deplin conștienți de oportunitatea lui directă, au intrat numeroși cercetători din vastul domeniu al fenomenelor sociale A doua secțiune a acestei cărți este consacrată problemei locului aparținând sociologiei în rândul științelor abstracte Stabilirea sociologiei ca știință nu poate fi atribuită decât pozitivismului în sensul că Auguste Comte a definit clar semnificația sociologiei ca ultima verigă a posteriori din seria științelor abstracte, ca singura completare reală a tuturor cunoștințelor Fără îndoială, acest mare merit nu este slăbit de considerația că un astfel de concept a fost la un moment dat o concluzie logică obligatorie din întregul curs al dezvoltării științifice, o simplă concluzie din premisele înaintate de un lung șir de susținători ai metodei experimentale în ştiinţă Semnificația acestui concept cu greu poate fi exagerată: el leagă pozitivismul din toate timpurile și toate popoarele de pozitivismul secolului al XIX-lea, face din acesta din urmă o continuare firească, legitimă a primului; dar în același timp, ca orice produs al dezvoltării, este și un fapt diferențiator; contribuie la înțelegerea corectă a atitudinii pozitivismului lui Anaximandru, Democrit, Epicur, Lucretius, Aristotel, Erasmus, Bacon, Hobbes, Spinoza, Descartes, Locke, Voltaire, Diderot, Condillac, Kant Biblioteca "Runivers" - - pozitivismul lui Comte, Littre, Mill, Bain, Lewis, Spencer Această relație este relația dintre cunoștințele pozitive pline de fragmentare și fragmentare contradictorii cu prima încercare de a combina toate tipurile de date ale acestei cunoștințe într-o singură viziune asupra lumii Cunoașterea

legilor naturii se încheie cu știința legilor societății Dar lanțul cunoașterii a posteriori nu se termină cu sociologia, ci formează mai degrabă un cerc vicios în care toate verigile sunt indisolubil legate între ele Omenirea este atât subiectul suprem al studiului științific, cât și punctul de plecare al dezvoltării științifice În știința umanității, faptele obiective se îmbină cu scopul subiectiv, teoria cu practica, ale căror scopuri se intenționează să le servească Unitatea de bază a cunoașterii își primește astfel cea mai înaltă expresie în clasificarea științelor după începutul generalității descrescătoare și complexității crescânde a fenomenelor Explicația și justificarea acestei clasificări este legea istoriei, iar istoria este aceeași natură Am încercat să purificăm această lege naturală de amestecurile neimportante care se strecuraseră în formularea ei de către școala pozitivă Pe de altă parte, am examinat și obiecțiile ridicate împotriva formulei pozitive de către adepții aceleiași filozofii științifice Atenția noastră a fost în mod deosebit atrasă de doctrina lui Spencer, care nu este numai în această chestiune o reacție firească și utilă împotriva mișcării mentale generate de sistematizarea filozofică a lui Comte; util în sensul că trebuie inevitabil să forțeze pozitivismul verificați-vă încă o dată pozițiile inițiale și fundamentați-vă concluziile mai profund Și aici ne-am întâlnit din nou cu necesitatea - de care în secolul trecut, spre deosebire de școala senzaționaliștilor, autorii Enciclopediei au fost atât de clar conștienți - necesitatea extinderii bazei studiului experimental al naturii și al legilor ei, admitând în ciclul cunoștințelor teoretice, dincolo de formulele matematice și logice, și dincolo de legi generale sau expresii abreviate ale faptelor, repetându-se constant în aceleași condiții, precum și o proporție semnificativă din aceleași fapte, o mare parte din ceea ce este de obicei considerat privat, concret și, prin urmare, iese în evidență în domeniul așa-numitelor cunoștințe concrete sau descriptive O astfel de opoziție și separare a faptului și a dreptului, a conținutului real și a reprezentării lui ideale, nu numai că nu este cerută de condițiile cercetării experimentale, ci chiar contrazice direct pe cea a "canoanelor" metodei experimentale, potrivit cărora particularul trebuie să precedă generalul, concretul trebuie să servească drept bază pentru abstract, faptul trebuie să fie subiect de drept De aici rezultă că Comte a greșit grav afirmând că științele concrete sunt primele care se nasc și ultimele stabilite sau fundamentate, că succesul științelor concrete depinde în întregime de succesul științelor abstracte, că cunoștințele cu adevărat concrete vor rămâne mereu inaccesibil minții noastre slabe și, în sfârșit, că nevoile noastre teoretice sunt aproape în întregime satisfăcute de cunoașterea abstractă, care singură ne este pe deplin accesibilă? Deloc; aceste opinii ale lui Comte sunt corecte, dar nu le-a dat toată amploarea posibilă, nu le-a dezvoltat într-o teorie generală și strict consistentă a cunoașterii concrete Cu atât mai puțin pozitiviștii școlii engleze au putut face față dificultăților aceleiași sarcini Dar tocmai poziția opusă ocupată de aceștia, sau reacția pe care o reprezintă, dă motive să căutăm soluții la problemă în trei direcții paralele: în deosebirea cunoștințelor descriptive de cunoștințele concrete, în introducerea primului întreg în domeniul științelor abstracte, ca lor conținut real și, în final, în recunoașterea pentru științe specifice a semnificațiilor unor construcții sintetice întotdeauna dezirabile, deși nu întotdeauna posibile, ale minții din datele unei întregi serii de științe abstracte A treia secțiune tratează clasificarea internă a sociologiei, gruparea

și repartizarea totalității studiilor și lucrărilor sociologice, după un plan general, în mai multe departamente sau diviziuni principale ale științei Imposibilitatea împărțirii a priori a sociologiei este evidentă din însăși natura sarcinii, din exemplul altor științe, din încercările făcute până acum în acest sens Această împărţire nu poate fi decât rezultatul unei dezvoltări fireşti şi treptate a cercetării sociologice, fapt a posteriori Și acest lucru se dovedește cel mai bine comparând între ele fenomenele de același ordin: condițiile de bază ale diviziunii muncii, realizate de practica științifică în toate științele abstracte premergătoare sociologiei Dar pe lângă cele încă indecidabile prin intermediul datelor culese din domeniul filosofiei Biblioteca "Runivers" - - a unei anumite științe, sociologie, întrebarea cum ar trebui să fie subdivizată această știință sau în ce diviziuni principale se destramă în mod natural, există încă problema filozofiei științifice generale, referitoare doar la gradul de divizibilitate, ca să spunem așa, al sociologiei în comparaţie cu alte ştiinţe În acest sens, este deosebit de instructiv să comparăm cadavrul științelor experimentale cu cele gri, descriptive Ea indică în ce direcție trebuie căutată o cale de ieșire din numeroasele și firești dificultăți inerente sarcinii diviziunii muncii în domeniul științelor superioare și exprimate în următoarea teză generală: cu cât fenomenele studiate de un om sunt mai complexe dată fiind știința, cu atât mai necesară este o analiză izolatoare a fiecăruia, chiar și a celei mai nesemnificative categorii a celorlalți condițiile lor, sau cauzele care le produc, sau schimbările care le însoțesc, dar, în același mod și în același timp, este cu atât mai greu sau cu atât mai puțin să punem în practică un postulat atât de necesar al unui studiu cuprinzător al fenomenelor complexe Cu alte cuvinte, necesitatea divizării științei este în relație directă, iar însăși divizibilitatea ei este în raport invers cu gradul de complexitate al fenomenelor pe care le investighează Situația este cu totul imposibilă, în sensul de a aștepta vreun succes serios de la acele științe abstracte superioare care alcătuiesc cadavrul descriptiv, dacă nu ar exista o ieșire cu totul firească din această situație, nu inventată sau inventată a priori, ci demult, deși până acum doar inconștient, asimilat practicii științifice Această ieșire este specializarea, nesfârșită Biblioteca "Runiverse" - δ - obiecte de studiu sfărâmabile în întregul domeniu al așa-numitei istorii naturale a celor mai complexe categorii de fenomene, care sunt fenomenele vieții sau ale societății, precum și compensarea sau restabilirea necesară a unității și comunității pierdute în procesul de fragmentare prin atentă conservarea caracterului sinoptic, i e prin predominarea trecerii în revistă a generalului asupra revizuirii particularităţilor, în ştiinţa naturii a aceloraşi fenomene Specializarea în prima jumătate a științei descriptive este în relație directă cu "sinopticismul" din a doua jumătate a acesteia Acest lucru se vede deja în exemplul biologiei, care urmărește atât de activ în partea sa generală integrarea condițiilor de existență sau a condițiilor staticii vieții, a condițiilor de dezvoltare sau a condițiilor de dinamică a vieții, integrarea vegetației și animalelor viața, stările normale și patologice etc , în timp ce în numeroase specialități biologice are loc un proces invers sau diferențiator Acest fenomen - diviziunea muncii nu după subiect, ci după metodele generale de cercetare - atinge totuși punctul culminant doar în sociologie, unde descompunerea ipotetică a agregatelor complexe formate din fenomene sociale și analiza izolata a acestora din urmă subiectele sunt mai necesare în monografie în descrierile istoriei naturale a societăților, cel puțin aceleași

metode, evident, pot asigura succesul cercetărilor care vizează descoperirea legilor generale ale fenomenelor sociale Dezvoltarea în continuare a acestor opinii în al șaptelea capitolul acestei cărți confirmă în continuare această teorie a "divizării" sociologiei în istoria naturală și știința naturală a societății - o teorie care, apropo, poate fi adusă cu ușurință în legătură logică atât cu teoria științelor abstracte, cât și a științelor concrete, și, în special, cu prevederile noastre metodologice generale Dar odată ce necesitatea logică și istorică a unei astfel de scindare este recunoscută, problema unei clasificări raționale ulterioare a ambelor jumătăți ale științei sociale își pierde mult din semnificația sa Privită în această lumină, împărțirea lui Comte în statică și dinamică nu rezolvă problema Toate celelalte clasificări sunt încă mai puține și, în cea mai mare parte, deloc satisfăcătoare Motivul pentru aceasta nu este atât ineptitudinea clasificatorilor, cât inutilitatea - desigur doar relativă și condiționată - a însăși clasificării sau diviziunii în domeniul sociologiei generale și existența, desigur, care permite dezvoltarea și îmbunătățirea ulterioară, a unei asemenea clasificări în domeniul istoriei naturale a societăţilor Teoria științelor abstracte și concrete ne-a servit drept fundație solidă pentru construirea argumentului nostru despre natura abstractă a sociologiei; gruparea metodologică a științelor ne-a permis să punctăm metoda care predomină firesc în cercetarea socială; o analiză detaliată a clasificării științelor după principiul scăderii generalității și creșterea complexității fenomenelor și apărarea parțială a acestei clasificări împotriva atacurilor pe care le provoacă, ne-a condus la o concluzie certă despre locul aparținând sociologia schematică într-un număr de științe; În fine, considerentele evidențiate succint în paragraful anterior și bazate în principal pe observarea faptului inevitabilei "despărțiri" a celor mai complexe științe în istoria naturală și în știința naturală a fenomenelor, ne-au oferit ocazia să stabilim un punct comun de vedere asupra proprietăților problemei diviziunii interne - sociologie Astfel, unele dintre cele mai importante întrebări ale filozofiei sociologiei au fost luate în considerare cu scopul de a găsi pentru ele o soluție pozitivă, dacă este posibil A fost firesc să se completeze această serie de eseuri analitice cu o încercare de a determina cele mai strânse relații dintre sociologie și știință, care este special angajată în studiul substratului sau al bazei materiale a oricărei vieți colective - fenomenele vieții individuale Individualizarea prealabilă a părților este o condiție necesară pentru posibilitatea oricărei acțiuni colective ulterioare sau manifestare a acestora; dezintegrarea sau moartea indivizilor este o condiție fără de care reînnoirea agregatului colectiv și, în consecință, dezvoltarea lui progresivă, este de neconceput; în sfârşit, transmiterea vieţii printr-un proces generativ, dând naştere fenomenelor de ereditate, constituie o condiţie fără de care sunt de neconceput continuitatea cursului istoric şi legătura consistentă între diversele stări ale omenirii; Astfel, sociologia își are principalele rădăcini în biologie, în care, fără îndoială, ar trebui inclusă și toată psiho-fizica, teoria structurilor și transmisiilor creierului Dar nu psihologia Aici ne întâlnim cu o întrebare, a cărei rezolvare corectă este de o importanță extraordinară, nu numai în discutarea metodei viitoare de studiere a fenomenelor sociale propriu-zise, ci și în raport cu întreaga structură pe care ar trebui să o ia gândirea filosofică a generațiilor următoare

Dacă psihologia este sau nu o știință de bază, depinde de răspunsul afirmativ sau negativ la această întrebare, unde viitorul sociolog va găsi principala sursă a cunoștințelor sale și cum va privi viitorul filozof asupra încercării, care a rămas până acum Munca lui Sisif, pentru a face din produsul mental piatra de temelie a edificiului filosofiei, nu subiectiv, care ar fi legal, ci obiectiv Cititorul știe în ce sens și prin ce ipoteză ne propunem să rezolvăm problema rolului științific al psihologiei; el știe cum privim relația dintre psihologie și sociologie și biologie Nu departe de sfarsitul capitolului al zecelea, ne-am formulat foarte categoric concluziile referitoare la obiectivul, sau care decurge din natura fenomenelor in sine, si subiectiv, sau bazat pe metoda de studiu sau modul de cunoastere, existent intre stiinte investigarea câmpurilor adiacente ale fenomenelor vitale, mentale și sociale În această carte, un capitol iese în evidență față de toate celelalte: capitolul opt, introdus în planul general al lucrării noastre, ca o introducere specială la secțiunea a patra În această introducere, noi Biblioteca "Runivers" - - luăm în considerare problema posibilității utilizării unei analogii reale ca atac călăuzitor în studiul naturii, i e în știință și în studiul rezultatelor generale ale științei, i e în filozofie; și aducem o astfel de formulare a întrebării în legătură directă cu problema relației științelor sociale cu domeniile adiacente de cunoaștere a biologiei și psihologiei Dar aceeași întrebare poate fi pusă mai larg, formulată într-un mod general, legată de toate domeniile indiferente ale cunoașterii umane Și în această formă generalizată am tratat-o în fiecare secțiune a acestei cărți fără excepție; ne-am întors la ea constant, recunoscându-i astfel importanţa deosebită în această perioadă de dezvoltare a filosofiei ştiinţifice Având în vedere locul pe care îl ocupă la noi, ca să nu mai vorbim de semnificația ei, această întrebare ar putea forma o secțiune independentă în cartea noastră; am preferat să prezentăm cititorilor imaginațiile noastre legate de el într-o formă mai puțin sistematică; Prin urmare, aici, însumând tot ceea ce s-a luat în considerare în lucrarea noastră, considerăm că este necesar să acordăm acestei probleme un loc aparte În fața ochilor noștri, alături de pozitivismul adepților lui Comte și sub influența lui directă, deși uneori negata, s-a născut un pozitivism cu o culoare oarecum diferită Prin trăsătura sa cea mai proeminentă, să-l numim monism monist sau pur și simplu științific Această filozofie are două forme principale: filosofia evoluției în rândul englezilor, dezvoltată în principal de Spencer, și formată în Germania, sub diverse influențe, dar în principal sub influența modernului Biblioteca "Runivers" - - ipoteze unificatoare în domeniul științelor ton, sisteme mai pure moniste Pozitivismul monist marchează o victorie majoră în domeniul gândirii filozofice În primul rând, s-a răspândit neobișnuit de rapid și puternic; prozeliții săi sunt numărați în mii, iar în aceste mii sunt multe sute, cu deplină justificare pentru a putea fi recunoscuți ca liderii mentali ai umanității moderne În al doilea rând, pozitivismul de acest fel a înlocuit aproape în totalitate vechea metafizică de pretutindeni unde încă se cuibărea după apariția pozitivismului lui Comte: din știință, filozofie, literatură, din învățământul superior al celor mai civilizate țări Astfel, monismul științific sau pozitiv, care respinge orice rudenie cu halucinațiile moniste ale fostei filozofii subiective și se sprijină pe știință și numai pe știință , marchează un moment foarte interesant în istoria dezvoltării gândirii moderne Acest moment este o slăbire marcată, nu o încetare, a acelei lupte pentru viață și moarte pe care pozitivismul

lui Comte a început-o deschis în primul sfert al acestui secol împotriva tuturor nuanțelor metafizicii care domneau oficial în acel moment Neputința celui din urmă și înfrângerile aduse acestuia de pretutindeni făceau de neconceput continuarea luptei pătimașe de mai înainte O altă luptă izbucnește, o luptă și mai interesantă, în ciuda caracterului ei intestin Inamicul extern și comun este învins, dar calmul sau pacificarea completă în sfera mentală, din fericire pentru umanitate, este încă departe Pacea aici este stagnare, ca pacea în tărâmul orgii Biblioteca "Runivers" - - a vieții este moartea Al treilea și cel mai important merit al monismului științific al zilelor noastre este provocarea pe care a aruncat-o asupra pozitivismului adepților lui Comte, liniștiți pe laurii victoriei sale asupra metafizicii Această din urmă școală a tratat, evident, multe dintre sarcinile importante ale filosofiei prea superficial Pozitivismul lui Comte necesita o revizuire internă și, prin urmare, mai presus de toate, o contradicție deschisă și fundamentală Pozitivismul monist ia oferit acest serviciu inestimabil; era dușmanul care trebuia cucerit și distrus pentru a trăi el însuși o viață mai plină și mai puțin accidentală Acest fenomen se repetă continuu în istoria doctrinelor filozofice; numai în această opoziție reciprocă a sistemelor care se înlocuiesc constant unele pe altele se poate căuta legătura și unitatea lor interioară Istoria speculației se șerpuiește în două fire, încrucișându-se constant: unul dintre ele se poate întinde, iar istoria speculației poate primi o nouă continuare doar atunci când celălalt trece peste primul, îl traversează Ce este pozitivismul decât moștenitorul direct al mișcării mentale cunoscute sub numele de Aristotel, Bacon, Locke, Diderot și Condillac - un fir, și ce este spencerismul, de exemplu, decât mecanismul reînnoit și dezvoltat al lui Descartes - un alt fir? Sau într-o sferă mai restrânsă, în domeniul științelor sociale, după Vico și Condillac, care vorbesc despre sociologie în limba lui Comte și Catel, a fost nevoie de o reacție prelungită, întruchipată în teoriile lui Rousseau și ale scriitorilor săi rude în domeniul științelor sociale? Acest reac Biblioteca "Runiverse" - - Totuși, acea contradicție sau intersecție necesară a permis firului de idei al lui Condillac să se dezvolte în ideile mai profunde și mai precise ale lui Comte și ale succesorilor săi Noi am numit-o noua luptă intestină: de ambele părți ea se desfășoară exclusiv pe baza filozofiei obiective sau științifice Pe această bază, nu se menționează nici un absolut, nu se pune problema nu numai a fostelor esențe, reduse la simple și adesea s-au dovedit a fi reprezentări false ale minții noastre, ci chiar și a așa-ziselor forțe ale naturii Pozitivismul ambelor nuanțe în război, fără a părăsi tărâmul vast al relativului sau al cognoscibilului, nu cunoaște decât proprietățile sau manifestările materiei și studiază repetarea invariabilă a acestora, generalizează sau ridică la legea raportului constant dintre proprietate și proprietate, manifestare și manifestare Unde, se va întreba cititorul, sunt semnele unei scindări, unde sunt elementele pentru o luptă care, desigur, nu se poate sfârși decât cu înfrângerea completă a unuia dintre adversari? Aceste elemente au fost găsite curând și sunt cât se poate de caracteristice Atâta timp cât era vorba doar de proprietățile naturii, neopozitivismul a fost o simplă rămășiță a pozitivismului lui Comte sau, mai degrabă, nu a existat deloc ca o tendință specială în filosofie Dar acum mintea iscoditoare a filozofului modern a început să se întrebe pe sine și natura despre proprietățile acestor proprietăți, a ridicat pe baza filozofiei obiective de secole chestiunea identității de bază a proprietăților

naturii, care fusese dezbătută în mod inutil asupra baza filozofiei subiective, - și neopozitivitatea vizm s-a născut La această întrebare, pozitiviștii din școala a II-a sau inferioară afirmă sau cred numai, după temperamentul mental, în timp ce pozitiviștii din prima școală sau superioară neagă sau doar se îndoiesc, iarăși după temperament Aparent, aceste nuanțe minore nu sunt importante; totuși, totul este tocmai în ele A afirma sau a nega identitatea finală a tuturor proprietăților și manifestărilor materiei este la fel de neștiințific; a aștepta de la progresele ulterioare ale științei o soluție la această întrebare în sens afirmativ sau a se îndoi de realizabilitatea unui astfel de rezultat în general, este la fel de permis Cititorul este conștient de poziția pe care am luat-o în această controversă importantă Instrumentului puternic pe care moniștii îl mânuiesc cu o perfecțiune rară, ipoteza, îi opunem instrumentului științific nu mai puțin puternic și roditor, îndoiala !) Nu spunem critică pentru a evita confuzia cu o tendință specială a filozofiei științifice, care ea însăși se numește critică Această școală își îndreaptă critica într-o direcție cu totul diferită: punând în prim plan, din întreaga serie de științe, psihologie, hopa, ci exemplul vechii metafizici, pune întrebări preliminare, din teoria cunoașterii, piatra de temelie a filozofiei sale Critica ei este îndreptată nu asupra obiectului, nu asupra lumii exterioare, în care omul ocupă departe de locul principal, ci asupra subiectului, asupra lumii interioare, în care! procesele noastre mentale joacă, fără îndoială, un rol preeminent În domeniul psihologiei, școala critică poate fi utilă, dar, ca sistem filozofic, mi se pare că este sortită infertilității fatale, care a devenit deja soarta tuturor încercărilor de acest fel, departe de a fi noi Fondatorul acestei școli, întrucât este o direcție în pozitivism, poate fi considerat Stuart Mill, care a avut același punct de vedere de plecare Adepții criticii neagă o astfel de relație; dar au dreptate în asta doar atât de mult, conform sociologiei Dar scepticismul nostru are și limitele lui tonale; se extinde doar la o sferă, pe care o păzim cu grijă împotriva intruziunii, nu prin aceste sau alte teorii - ea nu le poate ignora - ci prin anumite metode de investigare sau metode de descoperire a adevărului Această sferă este domeniul filosofiei, cât de diferit este de domeniul științelor exacte, iar aceste metode sunt ipoteze Ipoteza, ca ajutor obișnuit pentru aflarea adevărului, poate fi tolerată, admisă, binevenită în domeniul științei; dar în domeniul filozofiei acest mijloc nu mai are loc; prima datorie a filosofului este de a alunga cu stricteţe din filosofie toate construcţiile ipotetice Motivul acestei diferențe este foarte simplu și de înțeles: știința observă, experimentează, descrie și verifică continuu observațiile, experimentele, descrierile prin observații și experimente; în asemenea condiţii, ipoteza este sigură, utilă, necesară Dar cu ce agregate, cu ce obiecte reale de observație se ocupă în mod direct filosofia, cu ce experimentează, cu ce descrie, în ce sens poate fi o știință specială printre alte cunoștințe, fără a le repeta de la sine sau a nu le conține în sine ? Și, în special, ce crede ea în sensul științific și prin ce, în ce fel? În știință, dreptul de a recurge la ipoteze este cumpărat de posibilitatea de a le testa; dar unde este această posibilitate în întregul vast câmp al filosofiei, dacă cineva rămâne numai în acest domeniu și nu se amestecă în el în niciun fel, iar toți idealiștii în general, cu excepția lui Mill, pot fi considerați predecesorii lor direcți neîncetat în cutare sau cutare știință? Filosofia nu observă fenomene concrete și nu

produce experimente Ea își creează abstracțiile înalte și generalizările finale din material gata făcut într-un mod pur rațional și deductiv Materialul gata făcut poate fi atât un adevăr științific ferm stabilit, cât și o halucinație a unui subiect înclinat neuropatic, iar filosofia, în funcție de acest material, va fi științifică, pozitivă sau arbitrară, subiectivă Dar dă-i filozofiei dreptul să-și construiască și să-și dezvolte ipotezele și apoi să o numești de o sută de ori științifică și pozitivă, ea va fi, totuși, în cele din urmă, inevitabil, doar metafizică Numai în acest sens i se poate reproșa materialismului orice fel de metafizică, care corespunde pe deplin idealului filozofiei științifice, obiective, care își construiește și își dezvoltă ipotezele independent de verificarea unor astfel de construcții conjecturale, ceea ce este evident imposibil în domeniul filosofiei și prin mijloacele sale; iar dacă nu pentru această ultimă trăsătură caracteristică, atunci, având în vedere numerarul? materialismul, pozitivismul, ca tip original din care trebuie să se dezvolte filosofia științifică sau obiectivă, a fost, desigur, cel mai inescuzabil anacronism, o absurditate care s-ar trăda imediat Toate acestea sunt foarte clare și nu este nevoie să insistăm pe această parte a problemei Dar, se va spune din nou, chiar dacă filosofia este lipsită de orice posibilitate faptică de a-și testa propriile ipoteze; nimic însă nu împiedică această "știință generală" să facă construcții și presupuneri, a căror verificare exactă trebuie apoi să-și folosească toate eforturile Biblioteca "Runivers" - - să atace ştiinţele private cu cositor De ce să te privezi în mod voluntar de un stimul atât de puternic pentru progresul constant al cunoașterii? Filosofia trebuie să fie acel curent viu și incitant care nu permite științelor particulare să se blocheze în mod mulțumit de sine într-un cerc restrâns de rezultate dobândite, determinându-le constant să-și extindă limitele, către noi cuceriri în zona necunoscutului și a de necunoscut; filosofia trebuie să unească toate științele împreună, trebuie să le împiedice să urmărească separat scopuri identice etc , etc Nu poate exista decât un singur răspuns la toate aceste locuri comune Ipotezele filozofiei, prin însăși natura lor, nu pot fi supuse verificării unei științe anume; filozofia nu construiește nici ipoteze fizice, nici chimice, nici vitale; ipotezele sale îmbrățișează în mod necesar totalitatea cunoașterii; toate științele, așadar, trebuie chemate simultan să testeze una sau alta dintre ipotezele care au apărut din pământul filosofiei Dar este posibil un astfel de apel, este fezabil? Este posibil să combinați, nu doar într-o singură persoană, ci chiar și într-un singur scop, toate ramurile cunoașterii umane, să unim și să îmbinam toate specialitățile, măcar temporar, pentru a le îndrepta către un punct, către un singur focus? Și cum se procedează la verificarea unei relații care, evident, îmbrățișează toate fenomenele și, între timp, nu și-a găsit un loc în niciunul dintre nivelurile de relații de care științele particulare sunt preocupate în mod special? Ce trebuie observat aici, peste ce experimente ar trebui făcute? O sarcină dincolo de puterea cunoașterii umane, dacă nu umană Biblioteca "Runiverse" minte Și acest lucru este atât de adevărat încât nicio ipoteză cu adevărat filozofică nu a fost vreodată testată științific sau în domeniul anumitor științe Cunoașterea, în cea mai mare parte accidentală, cu astfel de ipoteze ar putea stimula, determina oamenii de știință individuali să-și formeze conjecturi și presupuneri proprii, speciale, adaptate condițiilor științei private, care au fost ulterior testate în teren și prin însăși știința de pe terenul din care au provenit; dar marul lui Newton joaca si el un rol important in istoria

descoperirilor stiintifice si nu am negat niciodata aceleasi drepturi la recunostinta omenirii in cea mai aspra metafizica Este evident că înainte de a putea deveni proprietatea întregii serii de științe particulare, o ipoteză filosofică trebuie să se dezintegreze într-un număr corespunzător de ipoteze modificate semnificativ; fiecare știință particulară trebuie să încadreze complet și în felul său ipoteza dată, trebuie să o specializeze în limitele subiectului pe care îl studiază, trebuie să schimbe însăși formularea întrebării astfel încât dintr-o construcție teoretică esențial neverificabilă să obțină o conjectură științifică accesibilă verificarea, într-un cuvânt, trebuie să creeze pe teren propriu și cu propriile sale ipoteze proprii prin mijloace obișnuite Dar, la urma urmei, o astfel de muncă este o funcție a științei particulare în sine și, în plus, o funcție pe care o îndeplinește, ca să spunem așa, spontan, spontan, fără nici un impuls de a face acest lucru din exterior Stimulul filozofic în acest caz poate fi sau nu, la fel cum ar putea fi și nu poate fi mărul lui Newton; dar pe astfel de motive accidentale nu se poate baza o fiinţă Biblioteca "Runiverse" - - cunoștințe de filozofie Orice sistem metafizic poate oferi aceleași servicii științei și progresului cunoașterii Este ciudat în general să auzim din buzele apărătorilor unei filosofii ipotetice această recomandare a acesteia ca moment stimulant în procesul de descoperire a adevărului științific; ciudat pentru că cel mai bun stimul pentru aflarea adevărului a fost întotdeauna eroarea, deoarece era deja recunoscută și dovedită Repetăm, așadar, încă o dată - am fi fost de mult materialiști, și nu pozitiviști, dacă am putea admite legitimitatea construcțiilor ipotetice în domeniul filosofiei, în care nu există posibilitatea de a le testa; și am fi respins de mult necesitatea și utilitatea oricărui fel de filosofie dacă ne-am fi convins că funcția filozofiei se limitează la expunerea de conjecturi, care trebuie apoi prelucrate de științele individuale în ipoteze speciale și verificabile Opiniile prezentate acum determină adevăratul sens al opiniilor exprimate de noi în această carte cu privire la problema ireductibilității proprietăților de bază ale materiei Și această întrebare este, evident, linia ascuțită care separă pozitiviștii celei mai noi convingeri moniste de pozitiviștii vechilor sceptici, dacă îmi permit să mă exprim așa În acest punct distingem strict știința de filozofie Pe baza primei, salutăm / de exemplu, teoria mecanică a căldurii, cercetările privind convertibilitatea sau echivalența forțelor, termochimia pe de o parte și biochimia pe de altă parte etc ; dar pe solul celui de-al doilea, i e filozofie, atașăm, la Biblioteca "Runiverse" - - de exemplu, construcțiile ipotetice ale spencerismului au un sens care este în multe privințe asemănător cu cel pe care îl poate avea ipoteza mecanică a lui Descartes și teoria aristotelică a cosmosului organic, o combinație ingenioasă și o dezvoltare mai profundă a cărora, în opinia noastră, Evoluţionismul spencerian este în esenţă Eforturile unificatoare ale științei moderne, indiferent de rezultatele lor viitoare, nu putem decât să le simțim; Ipotezele îndrăznețe ni se par destul de potrivite aici, pasiunile sunt sigure, erorile se corectează ușor Adevărat, tocmai în știință admitem cel mai puțin o teorie care poartă numele de analogie reală; dar asta pentru că această teorie nu este altceva decât o ipoteză științifică Ca ipoteză, analogia reală aparține categoriei propriu-zise filozofice, îmbrățișând totalitatea fenomenelor, conjecturilor minții noastre; nu poate fi testat într-o anumită știință În acest sens există o diferență enormă între ea și, de exemplu, ipoteza termochimică; ipoteza chimică intră în contact direct

cu datele empirice ale științei private, cea filozofică planează inutil pe tărâmul abstracțiunilor neverificabile Pozitivismul Școlii lui Comte cu relațiile sale sceptice la întărirea moniștilor, îndreptată în Stronul justificării teoretice a interiorului tuturor proprietăților, forțelor sau manifestării, descoperă doar adversitatea sau ridicarea principalelor sale poziții, care este suportată de orice Cutrin filozofic Pozitivismul este filozofie Biblioteca "Runivers" - - sophia experienței și numai filozofia experienței Dar este și întreaga filozofie a experienței Nu există o astfel de "noutate" experimentală care să nu-și poată găsi un loc în această filozofie Să luăm, de exemplu, afirmația că oxigenul, azotul și carbonul sunt capabili să se organizeze, să formeze compuși care dezvăluie proprietățile vieții, dar clorul, sulful și iodul nu sunt capabili și să presupunem că mâine existența compușilor organici constând din clor și sulf se va dovedi experimental; nimic, aparent, din principiile filozofice ale pozitivismului nu-l poate împiedica să primească o descoperire atât de remarcabilă Dar binecunoscuta întrebare a ireductibilității finale a proprietăților fundamentale ale materiei are pentru pozitivism aceeași semnificație ca exemplul de mai sus Această ireductibilitate este un fapt al experienței care nu a fost încă infirmat de faptele experimentale, deși este zguduit constant de ipoteze, în favoarea cărora poate fi citat un număr tot mai mare de date experimentale; în asemenea condiţii - iar existenţa lor nu va fi respinsă, bineînţeles, de cel mai sanguinist cercetător al câmpului întunecat, de exemplu, termo- sau bio-chimie - pozitivistul, rămânând fidel stindardului său filozofic, nu poate decât să includă în viziunea asupra lumii conceptul de ireductibilitate unele proprietăți ale materiei, care, spre deosebire de cele reductibile între ele, primesc în terminologia sa denumirea principalelor Dar să presupunem pentru o clipă că scara experienței s-a înclinat în direcția opusă, că ipoteza identității a dobândit un asemenea grad de dovezi științifice încât nu mai ea, ci opinia opusă ar fi o ipoteză bazată pe Biblioteca "Runiverse" - - printre un anumit număr de fenomene încă neexplicate: eo ipso, desigur, o perspectivă pozitivă s-ar îmbogăți cu un nou concept Numai ignoranța și tovarășul obișnuit al ignoranței, necinstea, pot ridica acuzația absurdă împotriva filozofiei pozitive că ea, în forma ei actuală, este un fel de frână pe calea cunoașterii pozitive Adversarii noștri aparent nu realizează caracterul comic profund al acestei acuzații de filozofie experimentală că urmează experienței și nu o precede Iar ciudățenia unei astfel de critici nu este sporită decât de reproșul care se adresează simultan pozitivismului și de faptul că se declară a fi ultima, finală fază a dezvoltării filosofice, refuzând hotărât, chiar și în viitorul cel mai îndepărtat, să dea drum spre alt sistem filozofic Oponenții noștri uită că doar sistemele filosofice care sunt prinse de experiență în inconsecvență cu datele experienței părăsesc scena , dând loc unor viziuni asupra lumii mai în acord cu realitatea reală a fenomenelor, relevată treptat de știință; dar, urmărind cu atenție experiența și nu o depășim niciodată, nu se poate, până la urmă, să cadă în vreun dezacord cu ea În acest sens, monismul, de exemplu, poate fi înlocuit cu viziuni filozofice mai corecte, poate face loc unui alt sistem bazat pe o ipoteză mai științifică pentru vremea lui; dar pozitivismul, care merge în spatele științei, poate chiar oarecum în urmă posturilor sale principale, ipotezele științifice, nu poate nici să se îndepărteze de la o cale atât de bine luminată, nici să se vadă într-un Biblioteca "Runivers " - '- nevoia de a ceda altcuiva un loc pe care îl găsise neocupat la vremea lui Nu pe

altă cale decât știința și nici înaintea ei - acesta este pozitivism real Acest motto seamănă puțin cu idealul obișnuit al filozofilor Și în acest sens, este mult mai rațional să negi orice caracter filosofic pozitivismului decât să extinzi neînțelegerea cuiva a adevăratului spirit al acestei doctrine până când îi sunt prezentate obiecțiile sau acuzațiile direct contradictorii menționate mai sus Pozitivismul nu este deloc o filozofie (dar ce este?), decât o filosofie închisă și imobilă, sau o filozofie care trebuie, mai devreme sau mai târziu, să cedeze loc unui nou sistem Nu pe o altă cale decât știința, nu înaintea ei - acesta este sloganul pozitivismului, am spus tocmai acum Și într-adevăr, orice perspectivă sau înțelegere a lumii, indiferent de tipul general sau de clasă, indiferent dacă este supranaturalistă, subiectivă sau obiectivă, de exemplu Orice filozofie se caracterizează nu atât prin conținutul ei, prin acele explicații ale ansamblului total de fenomene pe care o astfel de construcție sintetică este capabilă să le dea și le dă de fapt, ci prin metoda ei, prin acele moduri și tehnici în care distinge adevărul de eroare Întrebarea mereu recurentă, ce este filosofia, este aproape de răspuns exact în același mod în care ar trebui să se răspundă la întrebarea omogenă pusă în raport cu știința Știința nu este doar o colecție sau un set de legi sau formule care exprimă relațiile generale dintre fenomenele unui anumit grup sau categorie - este, în primul rând, Biblioteca "Runivers" - - în principal există o colecție sau o colecție de mijloace de încredere cunoscute, căi sau metode încercate pentru descoperirea unor astfel de relații, pentru creșterea și elucidarea stocului de cunoștințe reale Dar filosofia este în primul rând o metodă Aceasta este poate cea mai scurtă și mai precisă definiție a acesteia În ultimă analiză, o filozofie diferă de alta prin direcția pe care o dă minții, care caută să-și explice natura, omul, relațiile lor reciproce, într-un cuvânt, lumea și fenomenele ei Acest lucru se vede cel mai bine în cele două filosofii care ne preocupă Ambele se consideră pozitive, științifice, obiective; ambele sunt direct ostile oricărui supranaturalism și subiectivism Și, în ciuda acestui fapt, obiectivismul vechiului pozitivism este radical în contradicție cu obiectivismul celui mai nou monism, acela mai strict definit, științific și filozofic, formă de materialism După cum știm, problema reducebilității sau ireductibilității anumitor proprietăți ale materiei, recunoscute de ambele părți ca fundamentale, în sensul că fiecare dintre ele marchează în mod special o categorie vastă de fenomene, care este studiată ca domeniu științific special, a devenit un simbol vizibil al diviziunii În această întrebare antagonismul ireconciliabil al celor două doctrine a fost exprimat în formele cele mai tăioase, fără echivoc; Între timp, rezolvarea acestei chestiuni într-o direcție sau alta, evident, nu este legată de interesele vitale ale niciuna dintre părțile în conflict Ce înseamnă acest lucru? Dar pur și simplu ceea ce separă ambele școli nu este întrebarea în sine, ci calea pe care o urmează fiecare în rezolvarea ei Biblioteca "Runiverse" - - Acest punct de vedere este singurul corect Dezvăluie imediat lipsa extremă de conținut, ca să nu mai spunem, a acuzației actuale de pozitivism că se exclude în mod deliberat de la orice participare la rezolvarea unor categorii întregi de întrebări extrem de importante, pe care le recunoaște dinainte ca insolubile, aparținând tărâmul incognoscibilului Această acuzație confundă efectul cu cauza sa, rezultatul și, în plus, unul pur negativ, al unui anumit mod de acțiune cu modul însuși de acțiune Obiecția că într-o filozofie a relativului, precum pozitivismul, nu există loc pentru incognoscibil, pe motiv că relativul incognoscibil este doar

incognoscibil, este un joc de cuvinte gol, asupra căruia nu merită să ne oprim, odată am înțeles cu fermitate punctul de vedere mai sus menționat Da, ne permitem să numim ceea ce nu a fost încă întâlnit încă pe drumul pe care îl cunoaștem, definim și descriem cu exactitate, nu întâlnit pe acest drum, dar adversarii noștri știu foarte bine că apărăm doar calea pe care o urmăm, și nu asta, TÒ poate fi sau ceea ce nu poate fi găsit pe el, și probabil că înțeleg și că printr-o distincție gramaticală între nevăzut și nevăzut, tocmai pe această cale nu se poate descoperi absolut nimic Știința este calea sau indicatorul drumului către adevăr, filozofia este și ea Fiecare filozofie explică lumea în felul ei Dar o explicație gata făcută este precedată, ca o cauză de un efect, de o metodă de explicație Și în aceste moduri diferite, în ultimă analiză, toate viziunile asupra lumii, toate filozofice Biblioteca "Runivers" - - skia sistemului Dar nu există nicio îndoială că în toate epocile dezvoltării intelectuale a omenirii cele două căi ale adevărului, știința și filozofia, au fost într-o anumită relație una cu cealaltă În ce anume - în răspunsul la această întrebare - constă singura caracteristică a oricărei filozofii care poate prezenta un interes vital pentru timpul nostru Dar este, de asemenea, evident - și această dovadă stă la baza cunoscutei legi a trei state - că întrebarea astfel pusă admite doar trei soluții Fie ambele căi diverg ca urmare a opoziției lor diametrale (supranaturalism și știință), fie ambele căi diverg doar ca urmare a paralelismului lor (subiectivism și știință), fie, în sfârșit, ambele căi nu diverg, ci coincid în toate punctele lor (obiectivism și știință) Aici este relația triplă în care filosofia poate deveni - și într-adevăr a devenit istoric - cu știința Construcția lumii fie contrazice direct datele științei, fie este creată într-o independență mai mult sau mai puțin completă față de aceste date - în ambele cazuri mintea umană recunoaște existența a două căi diferite care duc la adevăr - sau, în cele din urmă, este ea însăși compusă a datelor ştiinţei - ceea ce echivalează cu recunoaşterea unui singur drum spre adevăr Filosofia științifică constituie soluția unei probleme în acest al treilea sens Această soluție a apărut în multe minți înainte de Comte, s-a maturizat și a primit o formă sistematică în celebra lucrare a lui Comte, se dezvoltă și fundamentează tot mai profund și mai versatilă în prezent Biblioteca "Runivers" - - timp Și, așa cum se întâmplă întotdeauna, procesul de dezvoltare s-a arătat de la bun început prin antagonism, printr-o luptă de opinii În filosofia științifică, care tocmai dobândise dominația asupra minților, s-a dezvăluit o scindare clară, gânditorii, după ce tocmai recunoscuseră solemn unitatea căii pe care urmau să meargă înainte, s-au împrăștiat imediat, s-au împărțit în două tabere Aparent, doar părerile lor erau diferite: "în esență, ceea ce era diferit, în primul rând și în principal, era poziția ocupată de fiecare tabără în raport cu știința, adică în raport cu calea către adevăr recunoscută de ei împreună S-a dovedit că pe această cale se putea lua cel puțin două poziții diferite S-a dovedit că era posibil să meargă înaintea științei, punându-și scopul de a o conduce la noi succese și noi cuceriri, și a fost posibil să urmeze știința, punându-și scopul incomparabil mai modest de a o uni și de a o rezuma Până la confirmarea faptelor, această relație dublă a filozofiei științifice cu știința, sau, mai degrabă, cu o serie de științe de bază, ar putea face obiectul unor presupuneri, dar numai experiența ar putea legitima și justifica aceste presupuneri În prezent, această experiență este pe față Faza de dezvoltare filosofică pe care o trăim diferă de toate epocile filosofice anterioare tocmai printr-o asemenea diferențiere, o

asemenea bifurcare a gândirii științifice și filozofice *)·) Adevărat, deja înainte și incomparabil mai devreme decât schematizarea științifică propusă de Comte în locul oricărei metafizici, s-au făcut în mod repetat încercări persistente de a face din filozofie, parcă, un post avansat de teorii și propoziții științifice adecvate Aceste încercări sunt meritul materialismului În acest sens, materialismul - - Pe de o parte, avem o filozofie care își consideră vocația de lider al științelor precedându-le degajându-le calea, însuflețindu-i și inspirându-i cu ipoteze filozofice care îmbrățișează totalitatea fenomenelor Pe de altă parte, avem o filozofie care ghidează științele, urmându-le; această filozofie unește științele, luând în sine rezultatele lor generale și transformându-le pe acestea din urmă într-o viziune asupra lumii, care nu numai că se poate, dar trebuie să se schimbe din când în când, întrucât se cere, în primul rând, să corespundă exact stării date de cunoștințele noastre științifice Viitorul va decide dacă susținătorii filozofiei ipotezelor, filosofia reprezentată în prezent de monism, se înșală sau, dimpotrivă, susținătorii filozofiei relațiilor generale sau legilor precis verificate, filosofia reprezentată de pozitivismul scoala lui Comte, se insel Dar un lucru este deja destul de clar acum: înainte de a se alătura uneia sau alteia tendințe în filosofia științifică, fiecare dintre noi este obligat, într-un fel sau altul, să rezolve singur problema adecvării sau inutilității în domeniul filozofiei, ipotetică și este, parcă, fondatorul celor mai recente teorii moniste Dar școlile materialiste din trecut nu s-au sfiit de metoda a priori și, prin urmare, trebuie încă recunoscute ca una dintre manifestările gândirii metafizice Între timp, monismul modern a rupt în mod deschis orice legătură cu metafizica, a abandonat pentru totdeauna utilizarea metodei subiective și își construiește ipotezele filozofice pe modelul exact al ipotezelor pur științifice; constituie deci deja o manifestare a gândirii științifice, a filozofiei științifice - - constructii cerului Experiența va rezolva deja pentru toată lumea și fără apel această întrebare, a cărei importanță primordială atrage atenția și ne permite să sperăm că cititorii nu se vor plânge de noi pentru că i-am dedicat atât de mult spațiu atât în cartea noastră, cât și în acest capitol final SFÂRŞIT